

začasno na tujem 19-26

rodna gruda

revija za Slovence po svetu

marec 1974

številka 3

slovenija

V Reziji v Beneški Sloveniji poznajo en sam ples »Rezijanko«, ki ga navadno plešejo v dvoje ali troje (slika na naslovni strani in zgoraj)

Iz vsebine

Iz vaših pisem	2
Na kratko	4
Po domačih krajih	6
Kako pospešiti rast slovenskega gospodarstva?	8
Maroltova Tončka in njena dekleta in fantje	10
Ne vas in ne mesto	12
Kristal tudi iz Kozjega	14
Zaposlovanje odvisno od gospodarjenja	15
Pastirci ob kresu in na ekranu	16
Posmeh konzerviranemu svetu	17
ZAČASNO NA TUJEM (I)	19
ENGLISH SECTION (II)	19
Izseljenska srečanja	27
Naši po svetu	28
Naši pomenki	30
Mate Dolenc: Rosemary	32
Marija Jelen Brenčič: Na Jispi	35
Anton Pevec: Ded Filip	35
Otroci berite	36
Filatelija	38
Vaš kotiček	40
Kozolci, kot jih je videl Jaka Čop	42

Akademsko folklorno skupino »France Marolt« je v januarju praznovala 25-letnico obstoja. V tem času si je pridobila velik ugled doma, saj velja za najboljšo slovensko tovrstno skupino, velike uspehe pa je dosegala tudi na tujem. To priložnost smo izkoristili za pogovor z eno izmed vodij skupine — Tončko Maroltovo, ki nam na zanimiv način pripoveduje o svojem delu, o svojem odnosu do ljudskih plesov, o narodni noši. Sestavek berite na straneh 10 in 11.

Izdaja — Published by
Slovenska izseljenska matica

Naslov — Address:

61001 Ljubljana
Cankarjeva 1/II, p. p. 169
Slovenija, Jugoslavija

Telefon:

23 102 — uredništvo, 21 234 — uprava

Ureja uredniški odbor

Glavni urednik:

Drago Seliger

Odgovorni urednik:

Jože Prešeren

Urednica:

Ina Slokan

Upravnica publikacij:

Vera Valenci

Tehnični urednik:

Jože Boncelj

Prevajalca:

Milena Milojevič-Sheppard / angleščina
Albert Gregorič / španščina

Revija izhaja vsak mesec — 7. in 8. številka izideta skupno

Letna naročnina:

Jugoslavija 50.— din, cena posameznega izvoda 5.— din; Argentina 5.— am. dolarjev, Avstralija 4,5 avstr. dol. ali 2,2 Lstg., Avstrija 115.— Asch, Belgija 220.— Bfr, Brazilija 5.— am. dol., Danska 35.— Dkr, Finska 20.— Fm, Francija 25.— FF, Holandija 16.— Hfl, Italija 2.900 Lit, Nemčija 16.— DM, Norveška 33.— Nkr, Švedska 24.— Skr, Švica 19.— Sfr, Velika Britanija 2,2 Lstg, U.S.A. 5.— dolarjev

Plačila naročnine:

Za dinarje tekoči račun: 50100-678-45356

Devizni račun: 501-620-7-32002-10-575

pri Ljubljanski banki

Plačilo je možno tudi po mednarodni poštni nakaznici ali s čekom v priporočnem pismu

Payment from Abroad

Assignment to our account no. 501-620-7-32002-10-575 at Ljubljanska banka or by international money order or by check in registered letter

Tisk — Printed by

Kočevski tisk, Kočevje

Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu št. 421-1/73 z dne 24. 7. 1973

Jože Prešeren
odgovorni urednik

iz vaših pisem

Ljubljana ni več mačeha

Prejel sem Slovenski koledar, ki je zelo zanimiv in še dolgo ga bom lahko prebiral. Rodna gruda nam daje razvedrilo in zanimive novice. V številki 11 in 12 preteklo leto ste se malo potrudili in obiskali Belokranjce. Viničani so zmeraj rekli, da je Ljubljana mačeha, danes pa tega ne rečejo več, ko imajo tovarno.

Jaz sem bil lani na počitnicah v domovini in sem se malo sprehodil po tistih krajih. Jaz sem rojen na hrvaški strani prek Kolpe, tam pa je za mladino še vedno slabo. Nima se kje zaposliti, doma pa noče biti. Tudi šole, ki je bila včasih v Bosancih, ni več in otroci hodijo v šolo na Vinico.

M. Grubič
St. Avold, Francija

Lepi posnetki

Obnavljamo naročnino za Rodno grudo in prilagamo nekaj tudi za tiskovni sklad. Ta revija nam je res veliko »tolažilo« v tujini, saj nam vedno prinese kaj zanimivega in prekrasne posnetke iz vseh krajev naše domovine. Res bi nam bilo nemogoče brez nje, saj tako težko čakamo vsako številko.

Moram pa vam povedati, da dobim ob njej hudo domotožje, ker me spominja na vesele čase, ki smo jih preživeli doma. S tem pozdravljamo vse pri Matici in naše sorodnike, ki žive doma. Prav tako pozdravljamo vse rojake doma in na tujem.

Frances Rantaša z družino
Manhattan Beach, Calif., ZDA

Daljni kraji, koliko razočaranja!

Ko pošiljam naročnino za Rodno grudo, naj vam še malo opišem razmere tu pri nas. Kaj se vse vidi na TV! Kako bogata, razkošna je bila parada na starega leta dan! Vendar pa ni vse tako, kot je videti na prvi pogled.

Ko ste se v Evropi borili za svoje pravice, je pa Amerika delala na vse pretege in zalagala Evropo. Pa poglejmo, kaj je zdaj. Ameriški delavski

razred je mislil, da bo ta blaginja večno trajala. Vsega je res preveč, a je taka draginja, da ljudje vedno teže živijo. Že pred dvajsetimi leti bi moralo vlado skrbeti, kako bo potekala naša prihodnost. Zdaj pa samo vzdihuje.

Želela bi, če bi lahko ob priliki objavili sliko vasi Zbure pri Šmarjeških Toplicah na Dolenjskem. To je moja rojstna vas. Zelo sem bila vesela, ko sem videla sliko žalostne gore. Koli-kokrat smo tam preživeli vesele ure. Res je bilo lepo, a pustila sem fanta in šla v daljne kraje, oh, koliko razočaranja!

Josephine Brezovec
Fontana, Calif., ZDA

Zlatoporočenca

Prilagam vam naročnino za Koledar in Rodno grudo, ki jo radi prebiramo, čeprav pride z dvo- do trimesečno zamudo. Letos bomo praznovali 50-letnico prihoda v Ameriko in 50-letnico zakona, to bosta kar dva jubileja hkrati. Ko bi zdravje dopuščalo, bi prišla tja, a sva oba zanič, jaz sem pa povrhu še sluh izgubila. Žalostno je, če človek ne sliši, vse mi morajo zapisati.

Pauline Starc
Cleveland, Ohio, ZDA

Iskrene čestitke za obe visoki obletnici! Pa veliko zdravja!

Zamuda tri mesece

Po dolgem času se vam oglašam s par besedami iz zadnjega kotička Kanade. Rodno grudo vedno težko pričakujemo, saj nam prinaša košček materinske ljubezni, prinese nam občutek rodne domovine Slovenije, na katero smo zelo ponosni. Kdor matere ne ljubi in ne spoštuje očeta, ni vreden, da ga sonce greje.

Skoraj pa ne morem razumeti, da še danes, 7. januarja, nismo prejeli okto-brske številke Rodne grude. Vsaka pošiljka potuje skoraj tri mesece. Samo pomislite, kako je, če si ogleduješ slike s trgatve, a bodo že kmalu cveteli zvončki. Zato vam za leto 1974 prilagam denar za letalsko naročnino.

Toni Borkovič
Victoria, B. C., Kanada

Belokranjca

Z Rodno grudo sva oba z ženo zelo zadovoljna, saj je v njej veliko zanimivega, posebno če je kaj iz Bele krajine, ker sva oba Belokranjca. Tudi otroke uči slovensko, kolikor se da; kadar pridemo pogledat domov, jim tam ne bo tuje.

Družina Matkovič
Norlane Geelong, Avstralija

V januarski in februarški številki Rodne grude smo vas na kratko seznanili s prizadevanji ameriških Slovencev, da bi ohranili pri življenju edini napredni slovenski dnevnik v Združenih državah Amerike — Prosveto. V zadnjih tednih pred ukinitvijo je sama Prosveta objavljala številne proteste svojih bralcev iz vseh koncev Združenih držav, prejemale prostovoljne prispevke, objavljala zahteve po ponovni preučitvi sklepa, da se list ukine. Kazalo je že, da bo vse zaman, prvotni sklep je bil na glasovanju še nekajkrat potrjen, bralci pa so le uspeli izsiliti še eno glasovanje v januarju, ki je končno rešilo Prosveto.

»Prava kulturna tragedija bi bila,« nam je zapisala neka naša ameriška rojakinja, »ko bi bili brez dnevnika v času, ko SNPJ slavi 70. rojstni dan, ki bo v aprilu tega leta. Upam, da bo dnevnik kmalu prišel na trdno podlago in še dolga leta prihajal med naše rojake. Zdi se mi, da je izdajanje dnevnika posebno važno v času, ko si slovenski jezik utira pot tudi na najbolj znane svetovne univerze in so za študente slovenskega jezika razpisane stipendije. Vedno več mlajših ljudi se odloča za obisk rodne grude in obisk je seveda dvakrat bolj prijeten, če človek obvlada jezik dežele, v katero potuje. V mnogih krajih so organizirali tečaje slovenskega jezika in hudo je, če človek ne more brati v jeziku, ki se ga uči, ker nima berila.«

Vsi v uredništvu Rodne grude smo veseli uspeha zagovornikov izhajanja Prosvete. Veseli pa smo še posebej tudi zato, ker so se za Prosveto potegovali tudi naši v Ameriki rojeni rojaki, ki so se zavedali deleža staršev pri slovenski ameriški kulturi in pri sami SNPJ in Prosveti. V nečem pa je bila morda ta napovedana ukinitvev celo koristna: razgibala je številne bralce, si pridobila nove (tudi finančne) podpornike in dala spodbude za popestritev kulturnega dela med ameriški-mi Slovenci.

Haloze, Haloze

Želim vam, da bi tudi v letu 1974 tako lepo pisali za nas o naši prelepi Sloveniji. Posebej pa vas prosim, da včasih kaj opišite naše Haloze. Moj rodni kraj so Zavrče, ki se jih mnogo-krat spomnim. Kako lepi so tam hribi in vinske gorice!

Slavica Ožbolt
Wittisheim, Francija

Nagradna knjiga

Poslala sem vam naslov novega naročnika. Brala sem, da darujete za novega naročnika knjigo. Zelo je bom vesela, ker rada berem. Tudi Rodna gruda je zelo lepo branje.

Jaz sem prišla v Ameriko leta 1906 kot sedemnajstletno dekle. Trikrat sem bila na obisku v Jugoslaviji in obiskala sem tudi urad Matice. Takrat je bila tam tudi pokojna Albina Novak, tedanja glavna tajnica Slovenske ženske zveze. Povsod sem bila zelo lepo sprejeta in rada se spominjam tistih dni. Še vedno se rada spominjam tudi mojih mladih let in si dopisujem s prijateljicami. Ob obisku leta 1951 je bilo bolj slabo, ker je bila Jugoslavija hudo prizadeta v vojni, ni se dobilo vsega, a naši prijatelji so nas vseeno po svojih močeh lepo postregli. Saj takrat tudi v Ameriki nismo imeli vsega.

Doma sem iz vasi Koritnice blizu Postojnske jame. V starem kraju imam še eno sestro, drugi smo bili vsi tukaj. Oče, mati in tri sestre ter en brat so mi že umrli tukaj. Stara sem 84 let.

Mary Tomšič
Strabane, Penna. ZDA

Prosveta umira

Želim, da bi to lepo in poučno branje, kot je Rodna gruda, še dolgo izhajalo. Naš list Prosveta žal umira, najbrž zato, ker pri SNPJ nočejo upoštevati želja navadnih delavcev. Neki bralec je predlagal, naj bi list preselili, a raje so ostali tam in bodo izdajali list tedensko. Jednota bi morala bolj pomagati nam starim, Prosveta pa je bila predvsem za nas in mi sami smo jo pomagali ustanoviti. Pomagala nam je v boju proti kapitalistom. Še zdaj je huda borba za obstanek delavskega razreda med demokrati in republikanci. Nixon se hudo vsiljuje z vsakovrstnimi nasveti, da bi se tako opral. Republikanci pa so zadnje čase izgubili precej svojih volivcev.

Barbara Slanovec
San Bernardino, Calif., ZDA

Stična na Dolenjskem

Foto: Rado Vouk

Pozdrav Slovencem

Še vedno smo polni spominov na naš lanski obisk v Sloveniji in večkrat se pogovarjamo ter ogledujemo slike z izseljenskega piknika ter z drugih srečanj, kjer smo nastopili z našim ansamblom. Pošiljam vam nekaj fotografij. Ko bo izšla naša plošča, vam jo bomo tudi poslali.

Veliko ljudi me je spraševalo za moje pozdravne besede, ki sem jih spregovorila na pikniku v Škofji Loki. Prilagam vam prepis, morda bi objavili kaj tudi v Rodni grudi.

Lojzka in Janez Saje s sinovi
Stoney Creek, Ont., Kanada

Objavljamo nekoliko skrajšano besedilo pozdrava:

Pozdrav Sloveniji

Bodi pozdravljena, ti bogata Slovenija, ki tako radodarno trosiš talente po vsem svetu. Veseli smo, da tako pomagáš vsem, ki se k tebi zatekajo. Čeprav smo oddaljeni od tebe, pričakujemo tvoje pomoči.

Mala Slovenija, pomagaj nam, da te najdemo na vseh delih sveta. Svet pogosto ne zasluži tvojih dobrot, ampak jih potrebuje. Obljubili smo ti, da se bomo še vračali nazaj k tebi. Delila si nam dobrote in želje, ki se izpolnjujejo po vsem svetu. Tudi danes ti želimo pokazati del našega dela. Slovenija, z ljubeznijo in zaupanjem nas vračaš domov.

Lojzka Saje

Na nogah nas držite

V svojem imenu in v imenu vsega slovensko-avstralskega društva »Bled«

v Hobartu vas lepo pozdravljam. Avstralija je naša nova domovina, a na nogah nas držite vi z vašo Rodno grudo, ki je za nas v tujini res veliko vredna ne le z novicami ampak tudi s slikami raznih slovenskih krajev.

Peter Slana, tajnik
Claremont, Tasmania, Avstralija

Spominu junakov

Ne morem se vzdržati, da bi ne napisal, kako globoke vtise imam ob pregledovanju slik in prebiranju stavkov v Rodni grudi. Npr.: krasen barvni posnetek grobnice herojev v Ljubljani (v novembrski številki 1973) to je svetišče in oltar rodu, ki je trpel in bil pobijan. Pesnik Oton Župančič je duh junakov pristrčno opisal. Jaz dodam še tole:

»Skromni žarki sonca se prebijajo, skoz drevje mehke sence odkrivajo, da junaka duh ni mrtev, čeprav sam bil je žrtev.«

Janez Erjavec
Euclid, Ohio, ZDA

Še kdo čebelar?

Moj poklic je čebelarstvo. Rad bi vedel, če je še kak drug Slovenec v Ameriki, ki se izključno bavi s čebelarstvom?

Rodna gruda je lepa revija in jo vedno težko pričakujem. Pozdrav Slovincem!

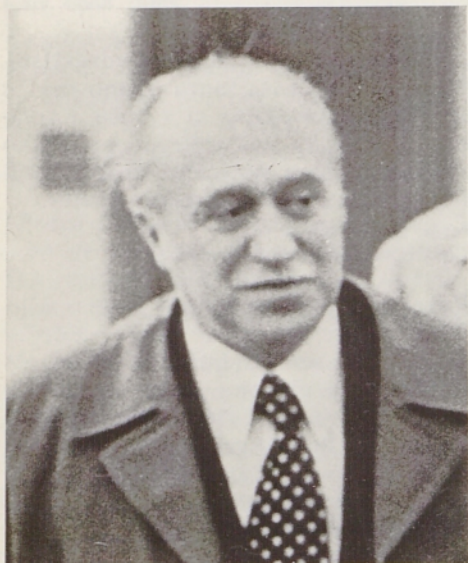
M. B. Nickelson
La Jara, Colo., ZDA

Menimo, da bo rojak Nickelson vesel tudi, če se bavite s čebelarstvom samo iz veselja, ne le izključno. Sporočite nam vaš naslov in posredovali ga bomo v Colorado!

Stran od obeh blokov

Novinarji agencije United Press so v januarju intervjuvali podpredsednika predsedstva Jugoslavije Mitjo Ribičiča, ki jim je na svojstven način pojasnil smer našega notranjega razvoja. V svetu pogosto napačno tolmačijo vlogo jugoslovanskih komunistov v državi in v mednarodnih odnosih. Mitja Ribičič je zato dejal: »Naša resnična politika v bistvu dokazuje, da ne nagibamo ne v to ne v ono smer, da se ograjujemo

Mitja Ribičič

od zahodnega parlamentarnega in vzhodnega etatičnega sistema, kar je zelo važno vprašanje za razumevanje naše objektivne stvarnosti. Želimo ostati neblokvska država in tako boste razumeli, da smo Stalinu rekli ne zato, da ostanemo samostojni, in ne zato, da bi se pridružili zahodnemu bloku. Tako tudi večkrat odgovarjamo »Ne« na nekatere zahodne pritisk, spet ne zato, da bi se pridružili vzhodnemu bloku. Vedno nas je vodila želja, da razvijamo tako pot družbenega razvoja, ki bo ustrezala našim narodom. Zavedamo se, da blokvske razdeljenosti ne bo moč tako hitro premagati. Toda če imamo pred očmi demokratične procese v svetu, obstoji dolgoročna perspektiva premagovanja blokvske razdeljenosti; v Evropi na primer s konferenco o evropski varnosti, v Latinski Ameriki z integracijskimi tokovi in podobno.«

Mitjo Ribičiča so prosili tudi za izjavo o vlogi predsedstva SFRJ in o tem, kako se bo razvijalo, ko bo predsednik Tito zapustil politično prizorišče. Mitja Ribičič je dejal, da vloga predsedstva SFRJ izvira iz značaja naše federacije in da zagotavlja enakopravnost naših narodov in narodnosti. Potem pa je nadaljeval:

»Kar zadeva vaše vprašanje v zvezi s predsednikom Titom, naj povem, da to za nas v Jugoslaviji ni aktualno. To ste lahko opazili spričo vsakodnevnih zahtev po vsej naši državi, naj Tita izvolimo za dosmrtnega predsednika republike, kar se bo verjetno tudi zgodilo. Prepričani smo, da bo Tito lahko še dolgo delal in da bo zdrav. To mu bo mogoče še zlasti zaradi tega, ker je socialistična Jugoslavija že od svojega nastanka v vrstah najstabilnejših državnih skupnosti in ker sta stabilnost in kohezija z vsakim dnem še večji. Pri tem je zgodovinska vloga tovariša Tita velikanska in trajna. Njegovo delo bo vsekakor preživelo veliko rodov.«

Tito v Indiji, Bangladešu, Nepal in Siriji

Predsednik Tito se je v začetku februarja vrnil s svojega uradnega obiska v nekaterih azijskih državah. Obiskal je Indijo, Bangladeš, Nepal, ob povratku pa še Sirijo. V vseh deželah je imel predsednik Tito z delegacijo uradne pogovore z najvišjimi osebnostmi teh držav. V Indiji so mu podelili tudi Nehrujevo nagrado za leto 1971, o kateri smo poročali pred dveh mesecema.

Iskrina družba v Švici

Združeno podjetje Iskra bo tretje slovensko podjetje, ki bo v tujini ustanovilo lastno holding družbo. Taki

Predsednik slovenske skupščine je v januarju priredil sprejem za konzularne predstavnike, ki so akreditirani za Slovenijo

družbi imata že podjetji Slovenijales in Jugotekstil. Nova firma, ki jo bo Iskra ustanovila v Švici, bo opravljala holding dejavnost za Iskrine inozemske firme. Firma bo registrirana kot švicarska in bo lažje pridobivala tudi tuje strokovnjake ter najemala kredite.

V letu 1973 je Iskra izvozila na konvertibilno področje za 25,2 milijona dolarjev in za 8,4 milijone dolarjev na nekonvertibilno. Že v letu 1976 naj bi Iskrin izvoz znašal okrog 90 milijonov dolarjev.

Na Jesenicah nova valjarna

Mednarodna korporacija za investicije v Jugoslaviji je odobrila dodatnih 10 milijonov dolarjev posojila za izgradnjo hladne valjarne na Jesenicah. Ta kredit je odobril akcionar IFC iz Washingtona. Ta korporacija je jeseniški železarni priskrbela že pred tem tri inozemska posojila v skupnem znesku 39,7 milijona dolarjev.

Nova hladna valjarna bo začela obratovati leta 1976 s skupno zmogljivostjo 115.000 ton nerjaveče pločevine, ki jo najbolj uporabljajo v industriji gospodinjskih strojev in za vozila.

Novo središče Ljubljane

Prešernove nagrade 1974

V dvorani Slovenske filharmonije v Ljubljani so na predvečer slovenskega kulturnega praznika, Prešernovega dne, podelili Prešernove nagrade in nagrade Prešernovega sklada. Slavnostni govornik Janez Vipotnik je letošnjo 125-letnico Prešernove smrti povezal tudi s 30-letnico prvega zbora slovenskih kulturnih delavcev.

Letošnji Prešernovi nagrajenci so: **Marjan Lipovšek** za delo na področju glasbene umetnosti, saj se je uveljavil kot skladatelj, reproduktivni umetnik, pedagog, organizator, esejist in kritik. **Bert Sotlar** je dobil nagrado za filmsko igro. Vsa sodobna slovenska in jugoslovanska filmografija je tesno povezana z imenom Berta Sotlarja, saj je sodeloval pri izredno velikem številu slovenskih in jugoslovanskih filmov. **Lojze Spacal** za grafično in slikarsko delo. Najpomembnejše komponente njegovega dela so: navezanost na rodni Kras, domače avantgardno izročilo in široki svetovni razgledi.

Nagrade Prešernovega sklada so prejeli: arhitekt Marjan Gnamuš, igralka Angela Janko-Jenčičeva, arhitekt Jože Koželj, slikar in scenograf Avgust Lavenčič, trio Lorenz, režiser Dušan Mlakar, arhitekt Dušan Moškon, sopranistka Bogdana Stritar, pesnik Veno Taufer, tv snemalec Žaro Tušar in slikarka Jelica Žuža.

»Sava« se je uveljavila

Domača sorta pšenice »Sava«, ki jo je s skupino sodelavcev vzgojil prof. dr. Slavko Borojevič, je dala najboljše rezultate na trikratnem mednarodnem preskusu v 92 krajih v 24 državah. Poprečni triletni donos te sorte je bil 42,8 metrskih stotov na hektar.

Premoga za tristo let

Leta 1980 bomo v Jugoslaviji porabili 67,6 milijona ton premoga, od česar bodo večino dobile termoelektrarne. Lani so naše termoelektrarne porabile 19,2 milijona ton premoga.

Energetska kriza po svetu je postavila v ospredje domače vire in surovine. Glede tega pa so naše možnosti resnično velike. Jugoslovanske rezerve omogočajo pri sedanjí ravni proizvodnje pridobivanje črnega premoga za nadaljnjih 70 let, rjavega za nekaj manj kot sto let, zalog lignita pa je še za več kot 380 let. Skupne bilančne zaloge znašajo 18 milijard ton, od tega 16 milijard ton lignita.

V Jugoslaviji bomo v prihodnjih letih zgradili še več termoelektričnih central.

V železarni na Ravnah

Preveč avtomobilov

V letošnjem letu bomo po izjavah domačih izdelovalcev motornih vozil izdelali več kot 220.000 avtomobilov, na našem trgu pa jih bomo po predvidevanjih lahko prodali le okrog 150.000. Razen domačih bo na našem trgu letos še večje število češkoslovaških, vzhodnonemških in sovjetskih ter zahodnoevropskih vozil.

Izboljšanje plačilne bilance

Lanski presežek v zunanjetrgovinski izmenjavi Jugoslavije je znašal 348 milijonov dolarjev, kar je za 250 milijonov dolarjev več kot v letu 1972. To se je zgodilo kljub visokemu naraščanju uvoza (za uvoz blaga je plačala Jugoslavija samo v 11 mesecih leta 1973 več kot 4 milijarde dolarjev). Dotok deviz je lani narasel predvsem od dohodkov od turizma in nakazil izseljencev. Jugoslovanska plačilna bilanca se je v zadnjem letu precej izboljšala, čeprav so bile velike težave zaradi podražitve nafte. Samo zaradi dražje nafte bo imela Jugoslavija letos približno 800 milijonov dolarjev dodatnih stroškov za uvoz te surovine.

Hokejisti v Kanadi

V januarju je jugoslovanska hokejska reprezentanca 18 dni gostovala v Kanadi na povabilo kanadske amaterske

hokejske zveze. Na turneji je odigrala devet tekem, na katerih je petkrat zmagala. Reprezentanco so sestavljali v glavnem igralci Olimpije iz Ljubljane, Jesenic in zagrebškega Medveščaka. Reprezentanca je v Kanadi igrala samo z amaterskimi ekipami, kljub temu pa pomeni to lep uspeh, saj je Kanada domovina tega športa.

Na nastopih naše hokejske reprezentance v Kanadi so se naši igralci vsepovsod srečevali tudi z Jugoslovani, ki živijo v tej deželi. Mnogi so na tekme prihajali tudi po več sto kilometrov daleč.

Narejena je bila največja ladja pri nas

V ladjedelnici Uljanik v Pulju so pred kratkim splovili v morje največjo ladjo, ki je bila kdajkoli narejena v Jugoslaviji. To je motorna ladja »Tarfala« z 265.000 brt. nosilnosti, ki so jo izdelali za švedsko družbo Gredens iz Stockholma. Ladja je namenjena za prevoz razsutih in tekočih tovorov, dolga je 335 metrov, široka 52 in visoka 28 metrov. Poganjata jo dva motorja s po 20.000 KM, ki sta bila prav tako narejena v Pulju.

Ladjo »Tarfala« so projektirali v glavnem strokovnjaki »Uljanika« in spada v vrsto najbolj avtomatiziranih plovnih objektov. Ladjo bo upravljalo vsega skupaj 33 članov posadke.

V Ljutomeru so ustanovili prvo društvo prijateljev vina. Pobudo za ustanavljanje teh društev je dala Zveza prijateljev vina Slovenije, ki je bila ustanovljena lani ob mednarodnem vinskem sejmu v Ljubljani. Seveda je treba povedati, da se za njenim znakom — soncem v kozarcu vina — ne skrivajo družine veselih pivskih bratcev. Prav nasprotno, ta društva se bodo zavzemala, da bi tudi naša vina, s katerimi je naša dežela bogata in slovi daleč izven meja, imela svoje pravo mesto, med našimi živili, ki ga po svoji kvaliteti zaslužijo. Zveza prijateljev vina in v njej včlanjena društva se bodo odločno borila proti ponarejanju vin, alkoholizmu, narkomaniji in podobnim pojavom.

V Slovenskih goricah in Haložah so že v začetku februarja začeli obrezovati trte, čistiti sadovnjake in pripravljati polja za pomladansko setev. Vzrok je pravo spomladansko vreme, ki je prevladovalo v tem času, pa tudi to, da je pozimi po domačijah na razpolago več delovnih rok, saj kasneje mnogi odidejo za sezonskim zaslužkom na tuje.

Na Gomili v Slovenskih goricah je 351 metrov visok razgledni stolp, od koder je lep razgled po vinorodnih goricah. Zato ima Gomila iz leta v leto več obiskovalcev, ki jih poleg lepe krajine privabljajo tudi zanimive prireditve, za katere skrbi turistično društvo, ki zajema območje Juršinec, Tomaža in Bučkovec. Tudi za letos so pripravili prijetno presenečenje za svoje obiskovalce. Eno od teh bodo »gibančne nedelje«, ki jih bodo pripravili od junija do septembra vsako prvo nedeljo v mesecu. Ob teh dnevih

Izolski ribiči

Spomladansko oranje

Foto: Ančka Tomšič

bodo v znanem gostišču Ivanke Žnuderl na Gomili gostom postregli z različnimi prleškimi pogačami in gibanicami. Turistično društvo bo sprejemalo tudi naročila večjih izletniških skupin za gostije po prleško — s pogačami, mesom iz tunke ter domačim kruhom in vinom.

V Kranju so v naselju Vodovodni stolp odprli novo osnovno šolo. To je osmi šolski objekt, ki so ga v zadnjem šolskem letu dogradili v kranjski občini. Nova šola ima 22 učilnic, telovadnico z drugimi prostori ter večjo kuhinjo, v kateri bodo pripravljali kosila za vse kranjske osnovne šole. Poleg je tudi otroški vrtec za 60 otrok.

V Voklem pri Kranju so pa svojo sto let staro šolo preuredili, obnovili in povečali tako, da imajo zdaj otroci iz Voklega, Prebačevega in Vogelj veliko boljše možnosti za sodoben pouk.

V Ljubljani bo na Gospodarskem razstavišču tudi letos več domačih in mednarodnih sejmov in razstav. Prva letošnja prireditev je bila februarja razstava konfekcije, modnih tkanin in trikotaže ter izdelkov usnjarske indu-

strije, na kateri so bile prikazane modne novosti za leto 1974 naših jugoslovanskih proizvajalcev. V marcu, aprilu in maju bodo mednarodne razstave trgovinske in gostinske opreme, embalaže, ter blaga za široko potrošnjo. To je razstava, ki je splošno znana pod oznako »Sejem Alpe-Adria«. Prirejena bo tudi razstava vzorcev tkanin in modnih dodatkov za oblačilno industrijo. V juniju bo lesni sejem, konec avgusta mednarodni vinski sejem. Oktobra bo sejem elektronike, v decembru pa razstava izdelkov in opreme za zimski šport in turizem.

Bistrica pri Kranju

Koline bodo

V Novem mestu deluje Dolenjski letalski center, kjer so za najbolj uspešnega športnika v preteklem letu proglasili padalko Daro Uhanovo, ki si je na državnem prvenstvu osvojila tretje mesto in to v — moški konkurenci.

V Sloveniji je po najnovejših podatkih Zadružne zveze Slovenije 257 turističnih kmetij. To so kmetije, katere se poleg načrtno usmerjene kmetijske proizvodnje ukvarjajo tudi s kmečkim turizmom. Največ takšnih kmetij je na Gorenjskem in to kar 145 predvsem v škofjeloški občini. Na teh kmetijah dobe turisti v glavnem le prenočišča z zajtrkom. Ostale obroke pa dobe v bližnjih gostiščih. Ponekod pa na željo gostom postrežejo tudi z domačim kosilom in večerjo. Vse več domačih in tujih turistov prav rado letuje na kmetijah. Nekateri prihajajo leto za letom na isto kmetijo, kjer si že vnaprej rezervirajo sobe, oziroma prenočišča za prihodnje leto.

Grad Bogenšperk med Litijo in Šmarnim je v preteklih stoletjih odigral pomembno vlogo v naši zgodovini. Takrat je bil last znanega zgodovinarja barona Janeza Vajkarda Valvasorja, ki je v tem gradu pisal svojo znamenito Slavo vojvodine Kranjske in jo tam tudi tiskal v svoji tiskarni na bakrotisk, ki je bila prva tovrstna tiskarna na Slovenskem. Grad je zdaj precej razpadel in je potreben temeljitega popravila, zasluži pa, da ostane ohranjen bodočim rodovom. Zato so ga začeli obnavljati. Na gradu nameravajo urediti osrednji slovenski glasbeni muzej ter spominski prikaz Valvasorjeve tiskarne in muzej vražjeverja. Spodaj in zraven gradu pa bodo uredili prostore za gostinski obrat.

V Celju je Cinkarna v januarju izvozila za 1 milijon 762.300 dolarjev metalurških in kemičnih izdelkov. Za letošnje leto predvideva da bo izvoz njenih izdelkov presegel 18 milijonov dolarjev, kar je za 10 milijonov dolarjev več kakor lani. To je za Cinkarno svoj vrsten rekord, ki ga bo najbrž, kakor vse kaže, še presegla.

V Kranju so v počastitev Prešernovega dneva v Prešernovem gledališču priredili Teden slovenske dramatike. Na odrskih deskah kranjskega gledališča so v tem tednu nastopili z domačimi deli člani mariborske Drame, Prešernovega gledališča iz Kranja, Slovenskega gledališča iz Trsta, gledališča Pekarna iz Ljubljane, slovenskega amaterskega gledališča iz Trsta, ljubljanske Drame, Mladinskega gledališča iz Ljubljane, celjskega gledališča, ljubljanskega eksperimentalnega gledališča Glej, ljubljanskega mestnega gledališča in Primorskega dramskega gledališča.

V Ljubljani bo od 6. do 8. junija letos festival slovenske popevke, ki ga priredi Radiotelevizija Ljubljana s sodelavci v ljubljanski tivolski dvorani. Festival bo trajal tri večere. Vsako izmed 72 izbranih popevk bodo predstavili dvakrat, enkrat bo popevko zapel domač pevec, zatem pa jo bo zapel tuj pevec. V konkurenci bodo v drugem delu večera nastopili tudi tuji solisti in skupine s samostojnimi sporedi. Vse tri festivalske večere bosta neposredno prenašala ljubljanski radio in televizija. Izmed predloženih skladb je žirija izbrala največ del treh znanih slovenskih skladateljev: Mojmira Seta, Jožeta Privška in Atija Sossa. Pri besedilih pa prednjači Elza Budau. Poleg slovenskih pevcev bodo nastopili popevkarji iz drugih jugoslovanskih republik za sodelovanje pa je ljubljanska RTV poslala vabila še radijskim postajam v 12 državah.

V Beogradu je bil januarja mednarodni festival otroških in mladinskih filmov pod naslovom »Filmska parada 74«. Na tem festivalu je žirija nagradila najboljše filme. Grand Prix — plaketo UNICEF — je prejel sovjetski film »Pika, podpičje«. Za najboljšo režijo je bil nagrajen češkoslovaški režiser Karel Kahin, dalje so bili nagrajeni še: ameriški film »Pes slednik«, angleški film »Deček Morok«, ameriški risani film »Mačke iz visoke družbe« in film »Mirko in Slavko« Torija Jankoviča. Posebno nagrado mladinskega lista Male novine iz Sarajeva je prejel novi slovenski mladinski film »Pastirci«, ki je posnet po znani in med mladino zelo priljubljeni povesti Franceta Bevka.

šport

Štirideset let Planice

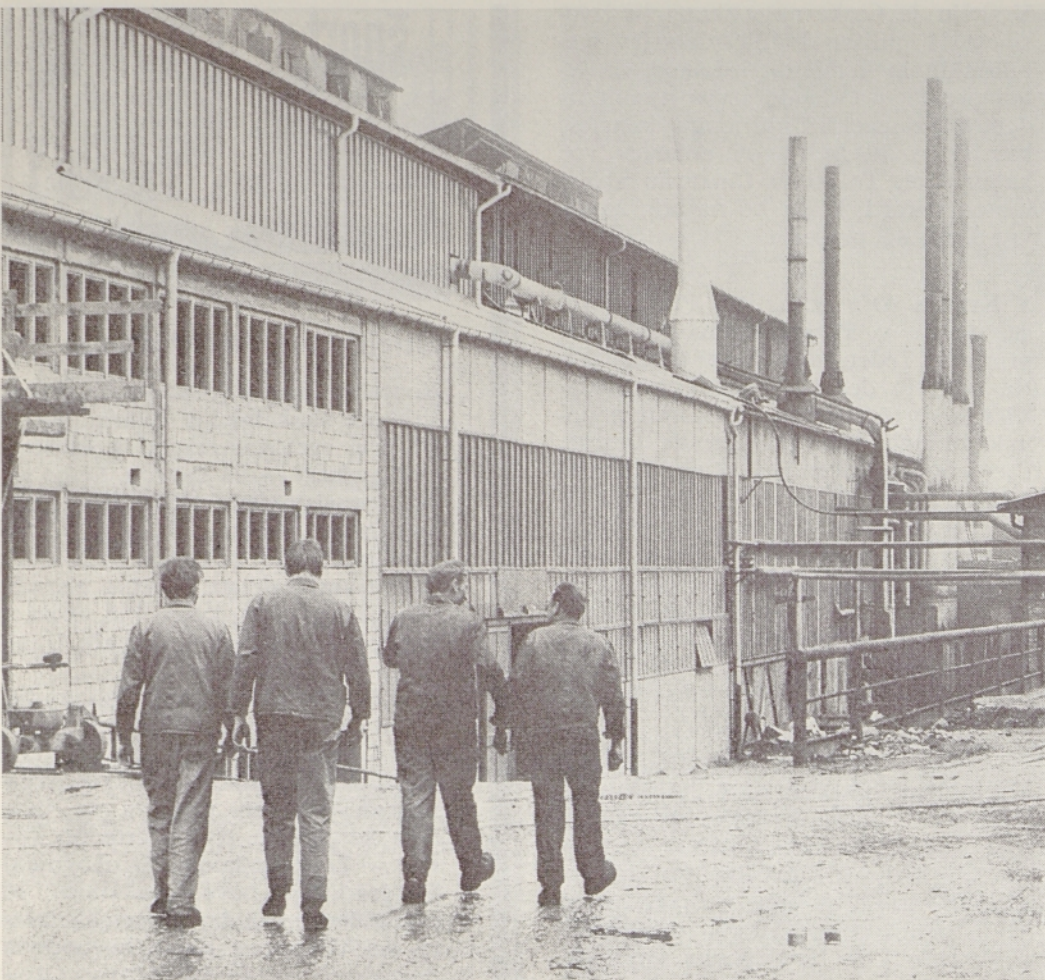
Norvežan Birger Ruud je 25. marca 1934 na skakalnici v Planici postavil prvi svetovni rekord v smučarskih poletih — 92 metrov. Letos torej proslavljamo 40-letnico tega športnega jubileja. V tistih letih nam je Planica pomenila veliko več kakor vsaka druga športna prireditev pri nas. Dan, ko so bili skoki v Planici, je bil pravi praznik ljubiteljev zimske narave.

Planiško skakalnico so začeli graditi v letu 1933, njena otvoritev pa je bila 4. februarja 1934. Iz Ljubljane do Rateč so takrat prvokrat organizirali poseben vlak in za tiste čase se je tam zbralo izredno število — 2.000 gledalcev. Strokovnjaki in graditelji nove skakalnice so predvidevali, da bo omogočila skoke do 70 metrov, ko pa bo povsem dograjena, pa do 80 metrov. Otvoritveni skok na novi skakalnici so zaupali Norvežanu Jahru, ki je bil tudi trener jugoslovanske reprezentance. Skočil je 55 metrov. Nato so prišli na vrsto tudi njegovi učenci: Bogo Šramel je skočil 50 metrov, Istenič 55 metrov, vendar nekoliko nesigurno in v podobne »daljave« so se pognali tudi drugi. Videlo se je, da skakalnica še ni bila popolnoma pripravljena. Drugi dan so bili dosežki že boljši. Jahr je skočil 62 metrov, Istenič 56, Dečman pa s padcem 62,5 metrov. Nov jugoslovanski rekord je tisti dan postavil Palme s 60 metri.

To so bili prvi junaki Planice, hkrati pa tudi graditelji — inž. Stanko Bloudek in stavbenik J. Rožman.

Za naslednjo prireditev, ki je bila nekaj tednov pozneje, so organizatorji povabili tudi norveške skakalce, samo skakalnico pa so nekoliko popravili. Takrat pa je slavni Birger Ruud dosegel rekord, ki ga skoraj nihče ni pričakoval. Slava Planice je šla po svetu. Začela se je doba smučarskih »poletov«.

Danes, kljub temu da je na svetu že veliko smučarskih skakalnic — velikank, ima Planica še vedno posebno mesto. Bila je prva. Smučarski skoki v Planici pa zdaj po zaslugi televizije niso več zgolj slovenski temveč mednarodni praznik športa.

Na delo v železarno

Foto: Joco Žnidaršič

proizvoda ne zmanjševanja gospodarskega zaostajanja za razvitejšimi državami. Vzroke zanjo pa moramo zagotovo iskati zlasti v naslednjem: delitev dohodka ni bila dovolj spodbudna; nismo v zadostni meri izkoristili strokovnih kadrov, ki jih premoremo, vključno z znanstvenimi kadri in njihovo raziskovalno dejavnostjo; premalo smo modernizirali in avtomatizirali svojo proizvodnjo; premalo smo intenzivirali delovni proces ter premalo izboljšali organizacijo dela; premalo učinkovito smo se vključevali v mednarodno menjavo itd.

Če si pozorneje ogledamo, na primer, storilnost dela, ki je v neposredni zvezi z vprašanji o stopnji rasti gospodarstva, lahko najdemo nekaj konkretnih slabosti, ki jih bo treba odpraviti.

Zakaj nizka rast storilnosti dela?

Napak bi bilo trditi, da storilnost dela v Sloveniji pada. Vendar pada stopnja njene rasti, tako pa si hkrati ni mogoče predstavljati niti primerne rasti gospodarstva nasploh. Podatki, ki govorijo o družbenem sektorju, kažejo, da je rast storilnosti dela znašala v letu 1971 še 3,9 odstotka, leto pozneje le še 3,1 odstotka, v lanskem letu pa (po ocenah) le še 2,1 odstotka. To pomeni, da je v minulih treh letih rasla v poprečju le za 3,1 odstotka letno. Ta podatek pa postane še toliko zgovornejši, če ob njega postavimo odstotek rasti storilno-

Kako pospešiti rast slovenskega gospodarstva?

V letošnjem letu bo življenjski standard prebivalstva porasel v primerjavi z letom 1972 za 5,3, družbeni standard pa za okrog 6 odstotkov. To sta dva od številnih predvidenih rezultatov, katerih uresničitev si je Slovenija zadala za naloge v izhodiščih za svoj družbeno-ekonomski razvoj v letu 1974. Hkrati pa sta ta predvidena rezultata že po svoji naravi lahko le posledica siceršnjega gospodarskega razvoja ter ju bo mogoče doseči le tako, da bo v letošnjem letu ustrezno porasla gospodarska aktivnost v naši republiki in da bomo gospodarili učinkoviteje kot v lanskem letu.

Hitrejša gospodarska rast in večja učinkovitost gospodarjenja zajemata v svoj okvir vrsto premikov tako v proizvodnji, njenem obsegu in učinku, v zaposlenosti, storilnosti dela, izkoriščanju vseh proizvodnih zmogljivosti idr., kot tudi v obsegu skupne in osebne porabe, v naložbah v gospodarstvo itd. O uspešnejšem in učinkovitejšem gospodarjenju je tedaj mogoče govoriti le takrat, ko so ustrezno medsebojno uglaseni vsi našteti in drugi gospodarski faktorji. Osnov za takšno, če lahko tako rečemo, uglasitev pa ne zastavljajo šele gospodarski načrti za letošnje leto, marveč jih je v glavnih

obrisih najti že v srednjeročnem družbenem planu razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975. V načrtu za družbeno-ekonomski razvoj v letošnjem letu pa so poudarjene zlasti tiste prioritete naloge razvojne politike Slovenije, s katerimi bo lahko zagotovljeno doseganje temeljnih ciljev omenjenega srednjeročnega družbenega načrta.

Zaostajanje v gospodarski rasti

Med tistimi gospodarskimi gibanji minulih let, ki so narekovala potrebo po pospešeni rasti gospodarstva v letu 1974, je brez dvoma na prvem mestu vrsta podatkov o tem, da je po poprejšnjih štirih letih razmeroma visoke gospodarske rasti prišlo v Sloveniji do njenega občutnega zmanjševanja. Tako je 8,2-odstotni gospodarski rasti v letih 1961 do 1965 sledila v obdobju 1966—1970 okrog 7,3-odstotna ter v letu 1971 kar 8,4-odstotna, nakar je v letu 1972 sledil padec rasti na 6,1 in v letu 1973 (po ocenah) na 5,7 odstotka.

Tako zmanjšana rast, nižja od rasti gospodarstva celo v mnogih razvitejših državah pa nam ni omogočila ne predvidenih sprememb v delitvi družbenega

sti dela, ki smo ga predvideli v družbenem načrtu za obdobje 1971—1975: 4,6 odstotka.

Na vprašanje, zakaj je tako, je mogoče odgovoriti zlasti tole: marsikje imamo slabo tehnično opremo, veliko strojev je že odsluženih, močno smo zaostali v avtomatizaciji, pomanjkljiva je organizacija dela, osebni dohodki marsikje niso dovolj spodbujali k povečanju proizvodnje in k njenemu racionaliziranju itd. Poleg vsega pa je takšne, razmeroma nizke stopnje rasti produktivnosti krivo tudi t.i. dosedanje ekstenzivno zaposlovanje novih delavcev, torej razširjanje proizvodnje tako, da smo zaposlovali preveč nekvalificiranih in priučenih delavcev. Ti delavci so tudi v lanskem letu še zmerom zasedli okrog 60 odstotkov novih delovnih mest. Takšno, ekstenzivno delo in gospodarjenje pa, seveda, mimo fizičnega povečevanja proizvodnje ni moglo roditi sadov.

Uspehi v letu 1973 — osnova za letošnje gospodarjenje

V lanskem letu je močneje zapaziti povezovalne in sodelovalne gospodarske organizacije v Sloveniji, kar bo v letošnjem

letu nedvomno prineslo vrsto ugodnih rezultatov, spričo katerih bo v marsičem odpravljena neustrezna razdrobljenost in premajhna povezanost našega gospodarstva. Poleg povezovanja velja omeniti tudi prizadevanja za razvoj manj razvitih območij v Sloveniji, saj so tudi ta prav v lanskem letu že dala precej ugodnih rezultatov. Lani pa smo uresničili tudi večino predvidenih nalog pri vključevanju v mednarodno tržišče. Bistveni pa so lanskoletni dosežki v politiki gospodarske stabilizacije, saj nam je precej uspelo zmanjšati nelikvidnost, izboljšati razmerja v plačilni bilanci ter uskladiti globalno ponudbo in povpraševanje. Prav tako nam je uspelo uresničiti načelo o počasnejši rasti vseh oblik porabe od rasti družbenega proizvoda. Seveda pa je ob tem ostala nerešena še vrsta vprašanj, s katerimi se bo potrebno ukvarjati še v letošnjem letu. Vendar pa ob tem, ko lani nekateri cilji niso bili doseženi, za letošnje leto ni bilo potrebno spremeniti temeljnih ciljev in nalog družbenega plana razvoja Slovenije v letih 1971 do 1975, marveč je bilo potrebno planske naloge le ustrezno preveriti in določiti, katere od njih naj imajo v letošnjih gospodarskih prizadevanjih prednost.

Težišče družbenoekonomske politike v ustavnem letu

V letošnjem letu, ko bomo sprejemali novo ustavo SFRJ in SR Slovenije, bo osrednja naloga našega družbeno-ekonomskega razvoja odločno uresničevanje ustavnih sprememb v praksi. S tem se bodo uveljavljale temeljne organizacije združenega dela, ki bodo postajale vse bolj tudi osnova za vse oblike uveljavljanja samoupravnih pravic delavcev v združenem delu, torej njihovega neposrednega upravljanja z delom ter njegovimi rezultati. Hkrati pa bodo temeljne organizacije združenega dela postajale tudi osnova za vse oblike povezovanja gospodarstva, s čimer bo postavljena trdna osnova za dolgoročni skupni razvoj in boljšo organiziranost slovenskega gospodarstva.

Kar zadeva novi ustavni sistem, pa velja zapisati tudi to, da si bo v letu 1974 potrebno še odločneje prizadevati za uveljavitev takšne vloge republike na področju gospodarskega razvoja, kakršno zastavlja nova ustava.

Kar zadeva neposredno gospodarstvo, pa bo v letu 1974 nujno potrebno intenzivneje uresničevati temeljne naloge politike razvoja, saj bomo le tako lahko nadoknadili zamude na posameznih področjih. Le na ta način pa bomo tudi lahko uresničili kvalitativne in strukturne spremembe, ki smo si jih zastavili v družbenem planu. Osnovna naloga razvojne politike pa bo v letu 1974 že na

začetku omenjena pospešitev gospodarske aktivnosti, ki je hkrati pogoj za uresničevanje vseh drugih nalog družbenega razvoja.

Nekatere konkretne naloge v letu 1974

Konkretna podoba nekaterih nalog, ki si jih v gospodarstvu zastavljamo v Sloveniji v letošnjem letu, je v grobih obrisih takšna:

Za **družbeni proizvod** je predvideno realno povečanje za 7 odstotkov (v okviru tega za industrijo za okrog 8 odstotkov). Na področju **energetike** v letu 1974 nadaljujemo gradnjo elektroenergetskih objektov in bomo med drugim tudi intenzivno pripravljali novi dolgoročni program razvoja energetike SR Slovenije za obdobje 1985 do 1990, pri katerem bomo upoštevali spremenjene razmere v svetovnem energetskem gospodarstvu ter iskali možne rešitve na osnovi domačih energetskih virov.

Kar zadeva **promet** se v letu 1974 poleg drugega nadaljuje modernizacija železnice, končuje gradnja odseka avtoceste Postojna—Razdrto, nadaljuje gradnja avtoceste Hoče—Levec in začenja rekonstrukcija obalne ceste. Letališče Ljubljana—Brnik pa dobi v tem letu razširjeno ploščad za sprejem in odpravo letal ter podaljšano vzletno stezo.

Vlaganja v **kmetijstvo** sodijo med prioritete naloge nadaljnjega razvoja Slovenije. Modernizacija kmetijstva, smotrnejša izraba kmetijskih zmogljivosti in večja vlaganja v razširjeno reprodukcijo

so nekatere postavke razvoja te panoge tudi v letu 1974.

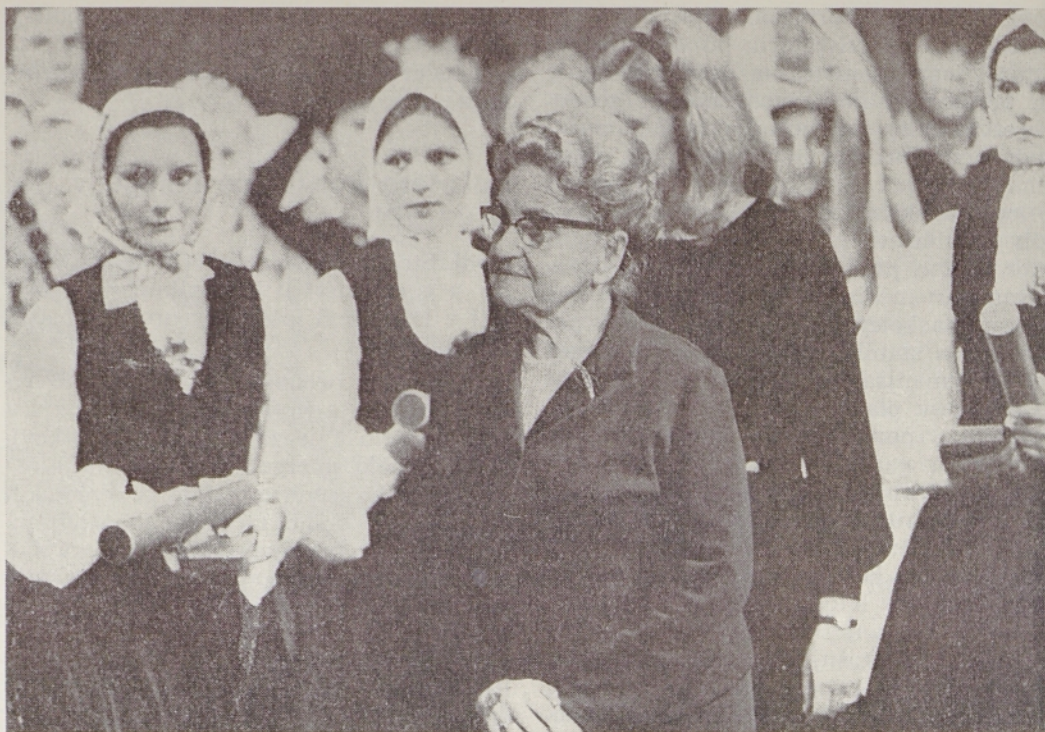
Pospeševati velja v letu 1974 še zlasti **rast industrijske proizvodnje**, saj je ta odločilnega pomena za bolj dinamično rast celotnega gospodarstva. Fizični obseg te proizvodnje naj bi se letos predvidoma povečal za 7,5 odstotkov za vso industrijo skupaj (elektroenergija za 12, industrija gradbenega materiala za 14, elektroindustrija za 13 odstotkov itd.). Kot odločilnega pomena za dinamičen razvoj celotne industrijske proizvodnje ter tudi gospodarstva nasploh pa lahko štejemo razvoj metalurgije, kovinske in elektro predelovalne industrije.

Neštete konkretne naloge gospodarjenja v letošnjem letu mogoče vsaj okvirno nakazujejo prizadevanja slovenskega gospodarstva po usklajeni in uspešni rasti. Ko pa že govorimo o letošnjem uresničevanju zastavljenih nalog, je potrebno še posebej poudariti tisto novo vsebino družbeno-ekonomskega življenja, torej tudi novo vsebino gospodarjenja, ki jo prinašajo ustavne spremembe. Z uveljavljanjem teh sprememb v praksi bodo namreč delavci v temeljnih organizacijah združenega dela in v družbenih dejavnostih skupaj z občani na osnovi samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja neposredno odločali o medsebojnih pravicah in dolžnostih, o programih in storitvah, o gibanjih na področju proizvodnje in porabe, o šolstvu, zdravstvu, kulturi... O vsem tedaj, kar izhaja iz njihovega dela in njegovih rezultatov, kakor to zastavlja temeljna listina nadaljnjega razvoja našega samoupravljanja, nova ustava.

Jože Olaj

Maroltova Tončka in njeni fantje in dekleta

Tončka Maroltova (v sredini) na jubilejni slovesnosti

Akadska folklorna skupina »France Marolt«, ki je danes enako znana doma in po svetu, je v januarju praznovala 25-letnico obstoja. Jubilej so počastili v ljubljanski drami z »Večerom slovenskih ljudskih plesov in pesmi«. Sam večer je bil enkratno doživetje ne le zaradi bogatega skrbno sestavljenega in izvedenega programa, ampak je bilo to slavlje pomembno tudi zato, ker je bilo to skupno praznovanje velike »Maroltove družine«. Nekdanji in sedanji »maroltovci« so skupaj obujali spomine na številna gostovanja, na vaje, na prijetna doživetja doma in v tujini. Slovesnost so zaključili s staro ljudsko pesmijo »Nocoj je ena svetla noč«, ki so jo zapeli vsi nastopajoči in vsa dvorana z njimi.

In v ta pester šopek domačnosti in praznovanja je bil vpet še en jubilej — 80-letnica Tončke Maroltove, ki je veliko let svojega življenja in dela, drobnega, natančnega, trudapolnega, vložila v te ples, te pesmi in te noše.

Ko so bila podeljena odlikovanja zaslužnim, je prejela Tončka Maroltova od predsednika Tita Red zaslug za narod s srebrnimi žarki. Smehljala se je, vsa zaradela, vsa mladostna in srečna med svojimi fanti in dekleti.

Kdo ne pozna »maroltovcev«?

Kdo ne pozna teh fantov in deklet z ljubljanske univerze, bodočih inženirjev in profesorjev, arhitektov in odvetnikov, zdravnikov, psihologov itd., ki so prišli z vseh koncev slovenske dežele in se povezali v Akademsko folklorno skupino z namenom, da bi našo kulturno dediščino — naše ljudske plesne in pesmi prelili v sedanost in ji doma in na tujem utrdili njeno veljavo.

S svojimi uspešnimi nastopi so to že uresničili. Danes ima Maroltova skupina za seboj že tako dolgo vrsto uspešnih nastopov doma in gostovanj na tujem, da se lahko vprašamo, kdo jih danes še ne pozna? Nastopali so že v Avstriji, Nemčiji, Franciji, Holandiji, Italiji, Angliji, Švici, Romuniji, Egiptu, ZDA in še ponekod. Na številnih festivalih kakor v Celovcu, Charollesu, Annemassu, Epinalu, Parizu, Amsterdamu, Solunu, Rotterdamu, Haagu, Benetkah, Amalfiju, Susi, Erbachu, Neustadtu, Hamburgu in še kje so dosegli najboljša mesta in zelo pohvalne kritike. Nastopali so tudi za evrovizijsko mrežo. Vsak nastop je bil uspešen, zmagovit. Saj je v vsaki, še tako drobni plesni kretnji, v vsaki pesmi, zavzetost in dognanost, ki so jo povzeli od svojih predhodnikov, ti pa od ustanovitelja skupine Franceta Marolta.

France in Tončka

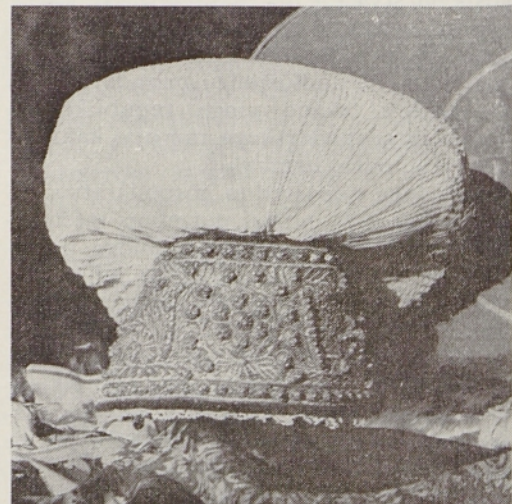
Kdo je bil France Marolt, po katerem se skupina imenuje?

Naši stari ljudski plesi in pesmi so ga privlačevali že v študentovskih letih. Rad je imel glasbo. V času med obema vojnama je bil zborovodja Akademskega pevskega zbora, ki je slovel po umetniški ravni svojih koncertov. Ko je bil leta 1934 ustanovljen Folklorni inštitut, se je lotil sistematičnega raziskovanja in zbiranja našega narodnega blaga. Hodil je po podeželju in si zapisoval ljudske napeve, besedila pesmi in ljudske ples, o katerih so mu pripovedovali stari ljudje. Na teh popotovanjih, ki so bila dostikrat hudo naporna, sta ga velikokrat spremljali žena Tončka in svakinja Marija Šuštarjeva. Ženi je pri tem namenil poseben del: popiše naj stare

ljudske noše, saj je želel, da se tudi tu ohrani vsa pristnost in prvobitnost. Tončka se je zavzeto lotila dela. Ogledovala si je kos za kosom starih noš, ki so jih ženske jemale iz skrinj. Zvesto je beležila in skicirala, obenem pa si je zapisovala tudi stare pesmi in ples.

Ko je France začel bolehati, je žena Tončka vse bolj prevzemala tudi njegovo delo. Saj je tako hotel. Uresničila se je še ena njegova želja: zaživela je folklorna skupina. Skromna v začetku, saj je štela komaj nekaj plesnih parov, ki so vadili kar pri Maroltovih doma, na Starem trgu v Ljubljani. Sredi kopice načrtov je Marolt omahnil. Leta 1951 je umrl.

Tedaj je poprijela Tončka. Svoje delo je razširila še na g'asbeni del, kar je prej opravljal France. Obiskovala je slovenske pokrajine in s potrpežljivo vnemo po odročnih vaseh in zaselkih beležila vse, kar bi sicer utonilo v pozabo in bilo za vselej izgubljeno. Vse je beležila brez

magnetofonov. Imela je svinčnik in papir in veliko mero potrpežljivosti. Na tisoče pesmi in plesov je tako zapisala.

Skupaj s sestro Marijo Suštarjevo sta potem te ples vadili s folklorno skupino. Delo sta si razdelili tako, da je Suštarjeva ples postavila in vadila, Tončka pa je režirala, skrbela za glasbeno spremljavo, za organizacijo prireditev in gostovanj, za narodne noše itd.

Na Starem trgu, na številki 28

Tončka Maroltova še zdaj živi na starem naslovu. Tam sem jo obiskala dober teden po jubilejni prireditvi. Tiste temne, visoke hiše s starinskimi portali, so tako dostojanstveno skrivnostne. Obokani temačni hodniki in zlizana stopnišča so živa vez med preteklostjo in sedanjostjo.

Ko je Tončka, vsa mladostna in nasmejana, odprla vrata, je ta nadih preteklosti v trenutku izginil. Povabila me je v kuhinjo, kjer so se stiskali med oknom veliki razkošni šopki rdečih nageljnov, tako svežih, kakor da so bili včeraj nargani. Žareli so kakor tople luči, da je vsa Tončkina kuhinja sijala od njih.

In kramljali sva to in ono brez zaporedja ali uradnega intervjuja. Saj je bilo o njej in njeni skupini ob jubileju že toliko napisanega v časopisih. Zvedeli smo že, da je po očetu Kamničanka, po materi Bohinjka, po srcu pa Blejčanka, ker je tam nekoč odrasčala.

Hotela je biti učiteljica, zatem jo je zamikala glasba, gledališče. Na Dunaju in Salzburgu je študirala solopetje. Nastopala je v Mariboru, v Osijeku, gostovala v Ljubljani. Pela je v Poljski krvi, Lepi Heleni, Netopirju. Potem pa se je zapletlo s Francetom, ki mu je bilo tega glasbenega potepanja že dovolj. Rekel ji je: »Izbiraj — gledališče ali jaz!« Seveda je potem izbrala Franceta.

Ni se kesala

Ni ji bilo žal, da se je tako odločila. Saj so bile tudi poti s Francetom po vaseh in zaselkih tako zanimive. Postale so del njenega življenja. Kakšen zanos, kadar je odkrila kaj posebnega, kaj novega. Povsod je našla razumevanje. Le dvakrat se ji je zgodilo, da so jo zavrnil. Enkrat je bilo to na Štajerskem, ko je prišla v neko staro kmečko hišo kmalu zatem, ko so pri njih rubili za davke. Vendar jih je razumela, da po tistem res niso mogli imeti razumevanja za naše narodno blago, za stare ljudske ples in pesmi. Pa vaje s plesalci večer za večerom, ponavljanja, ponavljanja. Za narodne noše za nastope, ki so morale biti lepe, vsak kos pa pravilno izdelan. In zatem turneje. Koliko odgovornosti, dela in poti je bilo povezanih z vsako. A šlo je. Saj so bili kakor ena sama velika vesela družina. Prijetno je delati z mladimi ljudmi, če te razumejo, če sodelujejo. Petindvaj-

Narodne noše skupine »France Marolt« se odlikujejo predvsem po svoji izvirnosti

set let je s svojimi fanti in dekleti potovala križem sveta. Čisto nič ni čutila, da so se njena leta medtem nabirala. Koliko sveta je videla. Povsod je bila z njimi. Le v Ameriko ni več šla, ker je bilo potovanje z nastopi v raznih krajih prenaporno.

Naše narodne noše so nekaj prelepega

O narodnih nošah se Tončka Maroltova rada pogovarja. Vsako pozna do podrobnosti. Polno mapo zapiskov in skic ima, ki so zelo dragocene. Žal, sva pri pregledu ugotovili, da ji ponekod po nekaj strani manjka. Prihajali so ljudje k njej po nasvete, si sposojali posamezne strani, pa pozabljali vrniti.

Maroltova plesna skupina ima zdaj v svoji lasti lepo zalogo kompletnih narodnih noš, skrbno izdelanih po starih opisih. Noše za osem do dvanajst parov ima kar iz šestih slovenskih pokrajin: gorenjsko, belokranjsko, koroško, prekmursko, manderjersko in rezijansko. Poleg tega razpolaga tudi z istrsko nošo in številnimi drugimi jugoslovanskimi narodnimi nošami. Ko sva govorili o nošah, sem jo poprosila za nasvet našim rojakinjam po svetu, ki nam velikokrat pišejo in prosijo nasvete, kako bi si same sešile narodno nošo. Na kaj morajo pri tem najbolj paziti?

»Pri gorenjski noši, ki je nekakšna osrednja slovenska narodna noša, je dejala, je treba paziti že pri izbiri blaga za krilo z modrcem. Ni vseeno, kakšne barve je. Izbrati je treba med temnomodro, temnordečo, temnorjavo ali temnozeleno

barvo. Če gre za mlada dekleta, ki bodo morda nastopala v plesni skupini, se naj namesto za avbo odločijo za zavijačko. Zavijačke se bolj oprimejo glave in so še starejše naše pokrivalo pri noši kakor avbe. Krilo mora biti do gležnjev dolgo in košato. Včasih so ženske spodaj oblekle tri do štiri široke spodnjice. To bi bilo za zdaj prenerodno. Dekleta pri Maroltovi skupini si pomagajo tako, da imajo znotraj v pasu krila vшит širok močno nabran trak iz trdega blaga, ki naredi krilo košato. Paziti je treba tudi na obutev. Šolni morajo biti črni usnjeni, z nizko ali polvisoko široko peto in na špango, nogavice pa v nobenem primeru ne iz najlona, ampak bele pavolnate, pletene na »polžke«. V skrajnem slučaju se lahko nadomestijo s pavolnatimi nogavicami, pletenimi dve levi dve desni.«

»Moški pa,« je nadaljevala Tončka, »se največkrat pregreše s tem, da oblečejo k noši kratke tirolske irharice in potem razkazujejo pol metra spodnjic. To ni samo nepravilno, ampak tudi skrajno grdo. Hlače pri slovenski moški noši segajo do kolen. Če imajo zavihane robove škornjev, se na presledku vidi le nekakšnih 5 cm spodnjic, nikakor ne več. Še lepše je seveda, če zavihajo škornje nad koleni. Pri lajbičih (telovnikih) pa naj se izogibajo zelene in rumene barve. Odločijo naj se za temnordečo, plavo ali rjavo barvo.«

Še in še bi govorile o nošah. Še in še bi posegale v spomine, saj je Tončka neurtudna, vsa mladostna. Zanj se je že pred najmanj tremi desetletji ustavil čas. A zame se ni in zato sem se poslovila.

Ina Slokan

Koroška Bela je skrita za bloke, za nove hiše — in za napis Jesenice

Valjarna jeseniške železarne, postavljena na Belško polje; pred njo so še vedno njive in stogi

Koroška Bela v senci železarne

Ne vas in ne mesto

Koroške Bele uradno ni več. Postala je del mesta, del Jesenic. Po zadnji vojni so jo priključili k mestu, skupaj z Javornikom in Podmežakljo. Železarna se je razrasla ven iz Jesenic, nazadnje je nastala velika valjarna na belškem polju. In z železarno so se iz mesta ven, iz nekdanjega skromnega mesteca, selili bloki, nove delavske hiše, ljudje, ki z zemljo skoraj nimajo več opravka, delavci, železarji.

Koroška Bela, pomaknjena v pobočje Karavank, je bila včasih vas v vseh pogledih: tam so bile velike kmetije, bile so kajže, skednji, pod vasjo proti Savi so bila polja, tam še zdaj stojijo stogi, na belškem polju jih je še zdaj cel zaselek, tik zraven nove, ogromne hale jeseniške valjarne, nad vasjo, nad prvimi strminami, pa so bile košenice, rovti, kjer so kosili in pasli živino... Precej tega vaškega je Koroška Bela še zdaj ohranila, vendar se s ceste, ko se iz Kranja gor pride na Jesenice, vsega tega ne vidi; izza stanovanjskih blokov in novih delavskih hiš kuka le cerkveni zvonik, značilno zeleno pobarvan; le on popotniku, ki se mu pogled iz avta obrne na desno, v Karavanke, daje slutiti, da je tam zadaj še nekaj, da je tam vas, ki pa se je kar nekam sramežljivo skrila za nove hiše — kot da bi hotela skriti svojo kmečko preteklost, kot bi se je sramovala... Če smo že Jeseničani, mor-da mislijo Beláni, potem smo delavci, železarji, Jesenic brez železarne ne bi bilo, potem skrijmo, da smo bili kmetje, da smo po malem takole po ših-tu, še vedno kmetje...

Na vasi — ulice in poti!

Če imate na Koroški Beli sorodnika ali znanca in če mu hočete poslati razgled-nico s poti, potem morate napisati »Je-

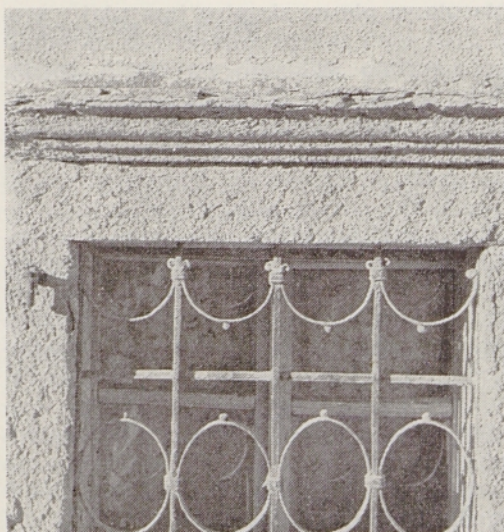
senice«, zraven pa: Cesta Ivana Cankar-ja (ta je glavna!) ali Partizanska pot ali Pot ilegalcev ali Gorska pot ali Sončna pot ali Potoška pot ali Gozdna pot... Vas je razdeljena v ulice in to se je lju-dem sprva zdelo čudno, smešno, nena-vadno, zdaj pa so se na to že navadili. Vendar sami še zmeraj rečejo, da so s Koroške Bele, da so Beláni, ne pa Jese-ničani.

Včasih je bila vas razdeljena v dva dela: spodaj, »Na vasi«, so bili kmetje, tam doli pod cerkvijo je bilo središče vasi, na to in ono stran grabna, po katerem teče potok Bela. »Tam so bile večje kmetije,« mi je pripovedovala Ivanka Urh, Belánka, vendar z zgornjega konca vasi, kjer se po domače reče Kres; »enajst ali dvanajst večjih kmetij je bilo pred vojno, to še jaz pomnim. Ča-kajte, da se ne bom zmotila: pri Ledrar-ju, pri Boltarju, pri Pediceljnu, pri Zavalcinu, pri Štefucu, pri Svetinu, pri

Lipovcu, pri Gruntarju, pri Branceljnu, pri Čopu, pri Maleju in pri Jurčku. To so bile večje kmetije, ja, pri Jurčku je bila včasih tudi gostilna, tam so bolj sloveli, ti so imeli malo več kot drugi. Zdaj pa so ljudje skoraj od vsake hiše po službah, največ seveda v železarni, le redke so še kmetije, kjer ne bi bil go-spodar zaposlen. Čista kmetija je še pri Čopu, to je tista hiša doli pod cerkvijo, ki ima sliko na steni, sve-tega Florjana, tam imajo traktor, oče je že umrl, mama se je stran poročila, zdaj delata ta mlada dva, ki imata majhno hčerko, v četrtem letu je. Tudi drugih otrok ni več pri hiši. Imajo tudi silos pa voz z gumijastimi kolesi, ja, to je kaj drugega kot tu pri nas, ko so takole v drenu hiše in v bregu! Pa še eden je kmet, Matijev Ivan, pri Matijevcu se reče po domače, manjša kmetija je kot pri Čopu, a Ivan le ni nikjer zaposlen, sam je še, ni poročen, z mamo živita, ki ima že čez osemdeset let, dela na polju in s konjem kdaj kakš-nemu kaj pripelje. Ja, saj pravim, tako-le pride, vidite, sam je, nič otrok nima, postaral se bo, saj se je pravzaprav že. Mlademu branijo, da se oženi, potem je pa star in ni nič, to ni prav...«

Moški v železarni, ženske v Iskri

Lepičnikova Ivanka, ki je nekaj časa pestovala 8 mesecev starega vnučka Go-razda, potem pa spet in spet opozarjala vnukinjo Valči, staro 5 let, naj se ne valja po tleh, naj se že, za božjo voljo!, obnaša tako, kot se spodobi, je bila zelo zgovorna, precej bolj kot njena hčerka, edinka, prav tako Ivanka. Njen mož, tudi doma s Koroške Bele, je ravnokar odha-jal na popoldanski ših-t, v železarno se-veda, ona, Ivanka, pa dela v obratu Iskre na Blejski Dobravi. Tam je zaposlenih največ žensk, z avtobusom se vozijo tja,

Koroška Bela — vas: stari gavtri na kmečkih hišah

v železarniških obratih zanje seveda ni toliko dela. »Jaz sem sicer izučena za kuharico, a je predaleč, da bi to delala. Do Bleda je predaleč, tam sem se izučila in tam bi bilo delo, a od tu je predaleč. Saj sem bila prej tam v službi, kuharica sem bila v hotelu Toplice, po ves dan sem delala, takšno je pač to delo, potem pa me mož ni več pustil. Tri leta sem bila potem doma, tudi otroka sem imela v tem času, pozneje pa sem se zaposlila v Iskri. To mi zelo ustreza, z avtobusom je blizu, zadovoljna sem, le z eno plačo pa ne gre, saj veste...«

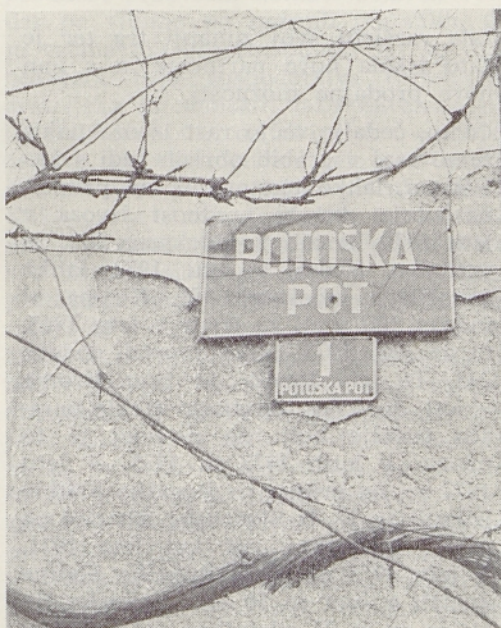
Sijalo je sonce, skoraj pripekalo je, v zgodnjem popoldnevu sredi januarja se je močno uprlo v to prisojno pobočje, v zgornji konec Koroške Bele, kjer so včasih rekli Kres, danes pa je tam glavna »ulica« Partizanska pot. Snega je bilo nekaj le še tam, kamor ne pride sonce, prav prijetno je bilo kramljati zunaj pred hišo. Na Kresu so bile včasih manjše kmetije, stari ljudje pa so hodili v službo k Savskim jamam nad Javorniškim rovtom, tam so kopali rudo, z Bele je do tja uro in pol do dve uri hoda, doma pa je skoraj vsaka hiša imela po eno kravico in kakšnega prašiča, vse robove in rovte so pokosili, da so prišli do krme za zimo. Danes so vsi ljudje v službah, živine skoraj nimajo več, ne spleča se jim, hiše so postale lepše, pozna se standard, ki ga nudi zaposlitev v železarni, na strehah so televizijske antene, nekdanje majhne hleve ob hišah so marsikje spremenili v zidane garaže.

Pri Blažunu še po starem

Tam čez, skozi zgornji konec Koroške Bele, je šla včasih zgornja, stara pot na Jesenice. Nisem mogel zvedeti, zakaj po domače rečejo tam Kres; morda so tam zgoraj včasih kurili kresove? Spodaj, kjer je zdaj železarna in kjer je glavna cesta, so bile včasih njive, bilo je polje, tam okrog je bilo predaleč na Jesenice, tam je bilo škoda zemlje za poti. Skoraj čisto na vrhu zgornjega konca Kresa, danes na koncu Partizanske poti, je hiša,

Lipičnikova Ivanka z vnukinjo Valči

Koroška Bela — mesto: ulice in poti

ki je vsa še čisto po starem, s polkrožnim obokom nad vrati in z majhnimi okni, nasproti nje je skedenj in pod njim hlev, spredaj, kjer se pride na dvorišče, pa je napajališče, zajetje vode. Vse zgleda zapuščeno, tako zgleda, kot da se bo zdaj zdaj vse podrla. Tak vtis je še močnejši zato, ker so druge hiše v okolici popravljene, predelane, lepe.

»Pri Blažunu se tamle reče po domače, majhna kmetija je bila včasih,« mi je povedala Ivanka Urh. »Zdaj živi v njej le stara ženska, Elizabeta Zavalcina, ni poročena. Ko je bila mlada, so ji brani, no, vidite, in ostala je sama, kaj pa ima zdaj od tega, revščino in nezadovoljstvo, nič drugega. Ni tukaj doma, k hiši sta jo vzela dva, ki nista imela svojih otrok, bila jima je teta ali kaj, in zdaj je ostala sama, 78 let je stara, kmetije ne more več obdelovati, invalid je, na eno nogo šepa, od kmetijskega zavarovanja dobi 25 starih tisočakov na mesec, kaj pa je to, komaj za čaj! Ne vem, imela je še eno kravo, pa ne vem, če jo ima še, če jo nima kje v vasi, pri kakšnem kmetu, mislim, da je nima več doma... Včasih, ko je šla prav tod mimo zgornja pot na Jesenice, so ljudje rekli prostoru spodaj pod skednjem, pri Blažunu, ja, rekli so 'u žgajnc'. Ne vem, morda so včasih tam res kuhali ali točili žganje, jaz tega ne pomnim, če je bilo tako, je bilo to že prej...«

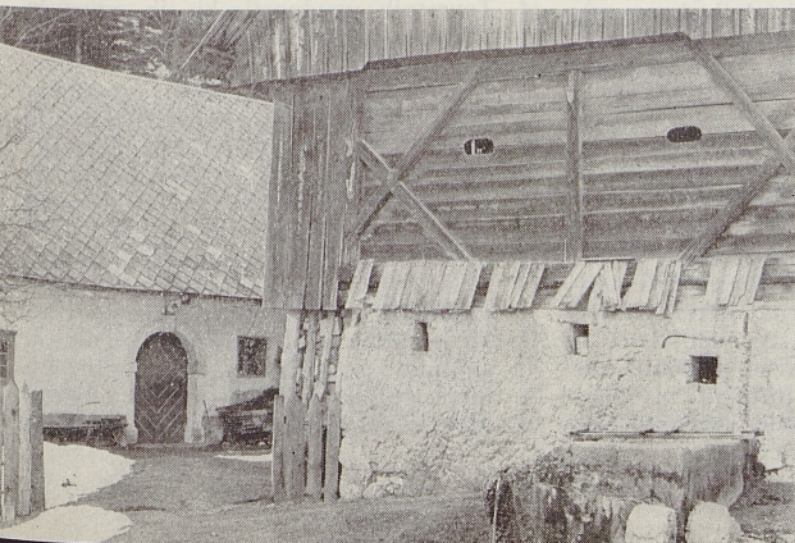
Vas in mesto se zraščata

Koroška Bela danes ni ne vas in ne mesto. Vas ni več, preveč je blokov in industrije okoli in preveč delavcev, ljudi, ki so pustili zemljo in šli v železarno služiti kruh, mesto pa tudi še ni, čeprav ima ulice, bloke, moderne trgovine, čeprav vsakih 20 minut vozi lokalni avtobus na relaciji Koroška Bela—Jesenice—Hrušica in nazaj...

Ljudje, domačini, ne rečejo, da stanujejo na Jesenicah, Partizanska pot... Rečejo, da so s Koroške Bele, da so Beláni. Nič več pa niso kmetje, postali so delavci železarne.

Andrej Triler

Pri Blažunu: še po starem, zapuščeno...

Pogled s Kresa, z zgornjega konca vasi, na Koroško Belo: bloki v ozadju...

Kozje je dobilo nov obrat steklarne »Boris Kidrič« iz Rogaške Slatine

Kristal tudi iz Kozjega

Rogaška Slatina sodi med tiste slovenske kraje, ki jih dobro poznajo tudi v tujini. K temu so v prvi vrsti pripomogli znani slatinski vrelci, ki ležijo na stičišču dveh dolin z dolino Sotle, ter slovito naravno zdravilišče in letovišče, ki se je lahko razvilo prav zaradi teh vrelcev. Ondotne mineralne vode — Tempel, Styria in Donat — so med drugim bogate z ogljikovo kislino, kalcijem, magnezijem, ogljikovim karbonatom idr. ter jih tako koristno rabijo za zdravljenje bolezni žolčnika in jeter, želodčnih in črevesnih obolenj, za bolezni presnove, za shujševalne kure ter nasploh za osvežitev in dobro počutje.

Vendar je kraj, ki leži 33 kilometrov vzhodno od Celja v slikoviti dolini med gozdnatimi in vinorodnimi hribi, znan po svetu mimo svojih zdravilnih voda tudi po drugem: po kvalitetnem brušenem kristalnem steklu, ki odhaja v svet iz steklarne Boris Kidrič. In prav o rogaškem kristalu želimo tokrat zapisati nekaj besed več.

Steklarne Boris Kidrič so do nedavna sestavljale štiri temeljne organizacije združenega dela: steklarne v Tržišču pri Rogaški Slatini, steklarne v Slovenski Bistrici, prodajalna v Beogradu in steklarne v Skopju, tem pa se je pred nedavnim pridružila še brusilnica stekla v Kozjem. Nekdaj mala tovarna se je sčasoma razvila v podjetje, ki več kot polovico svojih izdelkov izvažna na svetovni trg. Še posebej se je izvoz rogaškega stekla povečeval v zadnjih letih, ko si je steklarne sku-

šala razširiti svoj zunanji trg ter je zato iskala nove partnerje in s tem nove prodajne možnosti.

Če to, čedalje večjo rast izvoza nakažemo vsaj v grobih obrisih tudi s številkami, lahko ugotovimo, na primer, naslednje: ko bi vrednost izvoza v letu 1970 izrazili z indeksom 100, bi vrednost izvoza v letu 1973 lahko označili z indeksom 195. Ko pa bi indeks 100 vzeli za izvoz v letu 1965, bi za leto 1973 lahko zapisali indeks 235. Iz teh števil je brez dvoma videti, da izvoz rogaškega stekla narašča čedalje bolj. Še posebej je to opaziti v letih 1972 in 1973. V letu 1972 so, na primer, iz Rogaške Slatine izvozili za 37, iz Slovenske Bistrice pa za 17 odstotkov več kot leta 1971. V letu 1973 pa so iz Rogaške Slatine poslali v svet za 50, iz Slovenske Bistrice pa za 35 odstotkov več izdelkov iz stekla kot leto prej. Ali če povemo še natančneje: v letu 1973 je iz obeh obratov šlo na tuje skupaj za 681 tisoč kilogramov kristalnih kozarcev, vaz, steklenic in drugih kvalitetnih izdelkov iz brušenega svinčevega stekla.

Na prvem mestu: kakovost

Po proizvedeni količini izdelkov iz pihanega ter ročno brušenega svinčevega kristala sodi steklarne Boris Kidrič med prve v Evropi. Vendar tisto, s čimer si je ta steklarne pridobila po svetu svoje dobro ime, ni količina, marveč kvaliteta njenih izdelkov. Ka-

kovost njenega brušenega stekla je po eni strani posledica dobre tehnologije rogaške steklarne, po drugi strani pa prizadevnega in strokovno neoporečnega dela steklarskih delavcev, še posebej pihalcev pa brusilcev, ki z izredno natančnostjo in potrpežljivostjo ročno oblikujejo tiste dragocene izdelke, ki se potem sredi drugega razkošnega blaga bleščijo v izložbenih oknih trgovin v Italiji, Zvezni republiki Nemčiji, Kanadi, sredi New Yorka in drugod po Združenih državah Amerike, in ki jih bo, kot kaže uspešno navezovanje stikov med steklarne in novimi trgovskimi partnerji, kmalu mogoče v večjih količinah zaslediti tudi v Avstraliji.

Novih naročil za rogaški kristal pa je čedalje več. Za letošnji izvoz so tako že v mesecu januarju imeli toliko naročil, kot za lanskoletnega in morejo tedaj računati, da bodo letos lahko izvozili še več stekla kot lani. In ker je torej povpraševanja po njihovem brušenem kristalu vse več in več, med drugim zlasti tudi v ZDA, lahko svoje proizvodne zmogljivosti temu primerno tudi razširjajo. Zato so precejšnje vsote denarja vložili v nove naložbe, s katerimi bodo podvojili zmogljivosti steklarne v Slovenski Bistrici, zgradili polirnico za svinčevo steklo v Rogaški Slatini ter podprli tudi hitrejši gospodarski in kulturni razvoj Kozjanskega. To, kar zadeva razvoj Kozjanskega, se z drugimi besedami imenuje brusilnica stekla v Kozjem.

Najsodobnejša brusilnica v Jugoslaviji

Kozjansko sodi med manj razvita območja Slovenije, in takšna območja so že nekaj časa v središču pozornosti družbe, ki jim želi zagotoviti večje možnosti za gospodarski, socialni in kulturni napredek. V ta namen so tudi naložbe v obrate v takšnih manj razvitih predelih deležne nekaterih ugodnosti, kar je ena od oblik pomoči gospodarskega razvoja teh predelov. Tovrstnih ugodnosti, ki jih omogoča zakon o manj razvitih območjih, je bila deležna tudi naložba v tako imenovani dislocirani obrat steklarne Boris Kidrič v Kozjem. V ta obrat je tako steklarne vložila 38 odstotkov lastnih sredstev, 12 odstotkov naložbe so znašale t.i. beneficirana obrestna mera, 50 odstotkov pa so predstavljali bančni krediti. Tako so v Kozjem zgradili brusilnico stekla, v kateri se je zaposlilo sto kvalificiranih in visoko kvalificiranih brusilcev. Brusilnica, za katero so v ZR Nemčiji kupili najmodernejše stroje, je v mesecu februarju že začela poskusno delati, in kma-

lu se bodo tudi izdelki spod rok mladih kozjanskih steklarjev uvrstili med tisto blago, po katerem povprašujejo marsikje po svetu in katerega ime »rogaška« pomeni za kupce zagotovilo o kvaliteti. Kozjansko pa je z novim proizvodnim obratom dobilo tudi več možnosti za to, da se bodo ondodni prebivalci, zlasti mladi, v večji meri lahko zaposlovali doma. Teh možnosti poprej ni bilo v izobilju. To kaže tudi podatek, da je iz občine Šmarje pri Jelšah ob tem, ko je doma zaposlenih okrog 4.000 ljudi, na delu v tujini okrog 2.500. S prizadevanji, v okvir katerih sodi tudi zakon o razvoju manj razvitih, pa se bo na Kozjanskem odprlo precej novih delovnih mest: v obratu Metke v Kozjem, v že omenjeni brusilnici stekla, z obratom šentjurskega Bohorja v Mestinju, z obratom žalskega Hmeza-da... O brusilnici v Kozjem, ki je hkrati najsodobnejša med vsemi v Jugoslaviji, pa še to: čez čas, ko se bo delo v njej ustalilo, jo nameravajo še povečati, tako da bodo njene zmogljivosti podvojili.

Jože Olaj

Vrnila sem se k bratom in sestram

Po šestnajstih letih sem se vrnila med drage brate in sestre. Vseposod je lepo, a rodni kraj je najlepši, naša lepa Bela krajina. Zdaj šele vidim, kako je napredovala naša lepa domovina. Povsod so zrasla nova velika mesta in naselja, tako da se ne spoznaš več. Zdaj res vidim, da je tu vse boljše in lepše kot pa tam, kjer sem živela.

Po svetu je veliko naših ljudi, za katere bi bilo bolje, da bi se vrnili. Kdor le more, naj se vrne!

Prilagam sliko, ko smo proslavljali mojo vrnitev in šestdesetletnico mojega najstarejšega brata.

Pozdravljam vse Slovence v Venezueli in vse naše rojake širom po svetu.

Malči Pečarič, por. Pittner
Čurili pri Metliki

Zaposlovanje odvisno od gospodarjenja

Gospodarska gibanja v svetu so v preteklem letu prinesla vrsto negativnih pojavov, ki so tako ali drugače vplivali tudi na zaposlovanje. Številni naši rojaki, ki so zaposleni na tujem, se boje, da bodo morali zapustiti svoja delovna mesta, saj se zavedajo, da bodo pri zaposlitvi imeli prednost predvsem domači delavci. Vendar pa vidimo po zadnjih poročilih, da je večina teh bojazni odveč, saj so tudi nekatera tuja gospodarstva (predvsem avstrijsko in nemško) tako navezana na uvoz delovne sile, da skoraj že ne morejo brez nje. Odpustitve z dela pa v manjši meri prav gotovo lahko pričakujemo. Kako pa je z zaposlovanjem pri nas doma, predvsem v Sloveniji? Republiški zavod za zaposlovanje nam je ob koncu preteklega leta posredoval podrobna poročila in pregled zaposlovanja v preteklem letu. Ti podatki nam kažejo, da je bila v Sloveniji rast zaposlovanja močno dinamična. V prvih osmih mesecih lani je v Sloveniji poraslo število zaposlenih za 3,3 odstotke, nezaposlenih pa je bilo še za nekaj prek 10.000 delavcev, med katerimi je bilo največ nepriučeni in priučeni. Hkrati pa moramo zapisati, da je v Sloveniji trenutno okrog 12.000 nezasedenih delovnih mest, vendar pa se ta številka iz leta v leto skoraj ne spreminja. To so tako imenovana »permanentno prosta« delovna mesta. V naši republiki je zaposlenih tudi približno 120.000 delavcev iz drugih jugoslovanskih republik.

V tujini se zaposluje iz leta v leto manj Slovencev. Trenutno jih je v tujini okrog 80.000, v lanskih prvih osmih mesecih pa jih je na novo odšlo v tujino le 2.478, kar je precej manj kot v preteklih letih. Hkrati s tem so v teku tudi akcije, ki naj omogočijo čimveč našim ljudem, da se vrnejo v domovino, ko bodo to želeli ali pa ko bodo v tujini ostali brez zaposlitve. Seveda se prav ob vračanju še najbolj poznajo tudi vplivi neugodnih gospodarskih gibanj: inflacija, rast življenjskih stroškov, podjetja nimajo na voljo

dovolj stanovanj ipd. Seveda pa na rojake s svojega področja niso pozabile tudi domače občine, ko so načrtovale svoj nadaljnji razvoj. Nekaj lepih primerov tega imamo predvsem v domžalski, velenjski, brežiški in krški občini, precejšen poudarek pa je bil dan tem vprašanjem v pomurskih občinah.

V Sloveniji predvidevamo letos precejšnje pomanjkanje delovne sile, posebno še v primeru, če ne bo dovolj priliva iz drugih republik. Slovenska podjetja namreč napovedujejo, da bodo potrebovala kar 11 odstotkov več delavcev kot v preteklem letu.

Seveda gre tudi tokrat v večini primerov za zaposlovanje, pri katerem predstavljajo 60 odstotkov nekvalificirani, priučeni delavci, kar kaže, da gre podjetjem predvsem za povečanje proizvodnje. S tem pa podjetja zavirajo in onemogočajo celo vrsto procesov, ki zadevajo izboljšanje strukture dela, racionalno izkoriščanje kadrov in druge vidike intenziviranja proizvodnje.

Največ rezervne delovne sile je, razumljivo, v manj razvitih področjih Slovenije in marsikje imajo tudi dovolj surovin. Delovne organizacije se morajo z novimi obrati zato širiti predvsem na tista območja, kjer je dovolj možnosti za zaposlovanje. Druženopolitične skupnosti pa morajo naložbe spodbujati in jim pomagati. Pri teh naložbah gre predvsem za razvoj manj razvitih območij, hkrati pa za večanje gospodarskih zmogljivosti.

V prihodnje bomo morali v Sloveniji bolj paziti na to, da bi bilo zaposlovanje bolj produktivno, da bi se izboljšala kvalifikacijska struktura zaposlenih. Le tako bomo lahko sledili zahtevam sodobnega razvoja tehnike in tehnologije ter tudi organizacije dela. Pri naložbah v nova delovna mesta pa moramo predvsem upoštevati hotenja po racionalizaciji proizvodnje, ne pa računati zgolj na kratkoročne gospodarske in socialne učinke.

J. P.

Pastirci ob kresu in na ekranu

Kar takoj zapišimo, da ne bo noben slovenski otrok nikoli, ko bo še tako odrasel, pozabil Franceta Bevka. Na orumele knjižice, ki so romale iz rok v roke, iz generacije v generacijo. Na tiste zgodbe in zgodbice, ki jih je znal ta prijetni možak tako imenitno spraviti na papir, tako preprosto povedati.

Nobene njegove pripovedi ne bomo pozabili. Rasli smo z njimi in si malce podaljšali otroštvo, si ozaljšali odraslost in se ob Bevku vedno znova pootročili.

Po dveh uspešnih filmih z malimi igralci, »Dolina miru« (1959) in »Ne joči, Peter« (1964), se je režiser France Štiglic lotil Bevkovih »Pastircev«. Zbral je izmed kandidatov Lenarta, Ferjanča, Blažeta in Tereziko in šestdeset ovac, odrinil s svojo ekipo lansko poletje visoko pod Sorško planino in začel potrpežljivo ustvarjati novi slovenski mladinski film.

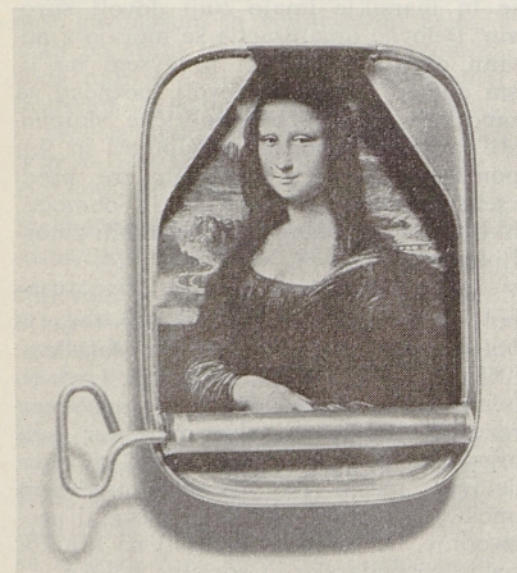
Miha Levstek, Ksenija Sinur, Bogo Ropotar, Andrej Čevko so se mesec dni pred koncem šolskega leta poslovili od svojih sošolcev, si nataknili pastirska oblačila in se začeli bositi poditi za ovci. Vendar nikar ne mislite, da so imeli kakšne počitnice! Kamera Rudija Vavpo-

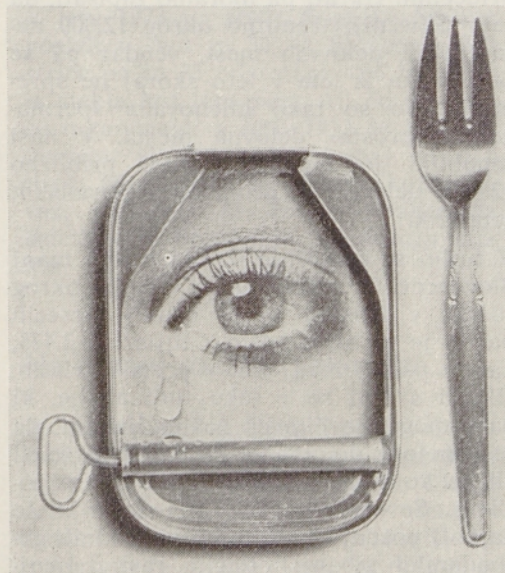
Prizor iz novega slovenskega mladinskega filma »Pastirci«

tiča je neizprosno zahtevala vsak dan čim večje zalogaje posnetih kadrov, posebej še požrešna je bila ob sinjem, brezoblačnem nebu. Stric Štiglic pa je znova dokazal, da ima jeklene živce, kadar dela z otroki, saj ni nikoli zakričal, se nikoli razburil pa četudi so mali nagajivci potrebovali več časa kot je bilo potrebno, da so delo opravili.

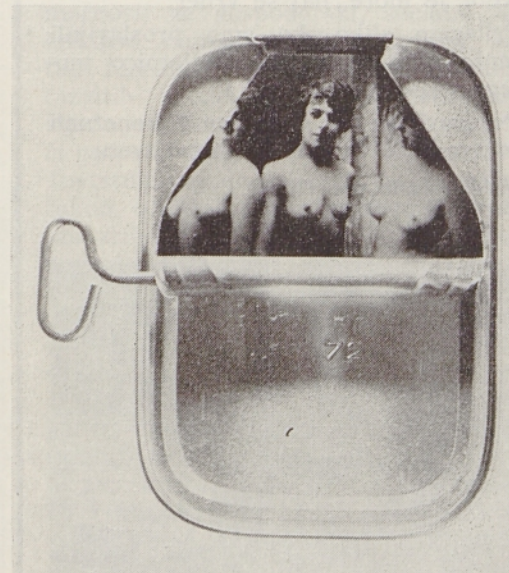
Po scenariju Ivana Potrča je tako France Štiglic priganjal svoje pastirce in pastirico na filmski trak, zaupal glasbo Alojzu Srebotnjaku in v januarju letos prvič pokazal zvočno kopijo novega filma v barvah, ki bo še dolgo po različnih kinematografih na Slovenskem in na tujem razveseljeval otroke in tiste, ki

Zakaj? 72

Doba nasilja 72

Brez besed 72

bi radi vsaj za dve uri skočili nazaj v otroškost, zaprli oči in stopili na prostrane, dišeče pašnike, kjer moti veličastno tišino le sončna pripeka in prirejano pozvanjanje neubogljivih ovac.

Zgodba o pastircih se odvija v svetu primorskih pašnikov, gričev in kotanj, kjer si siromašni otroci služijo življenje s čuvanjem ovac. Zgodba nam razgrinja čarobni svet otroške domišljije in iger, ki pa je pravzaprav na las takšen, kot je svet odraslih — življenje. Čeprav lepše, grenkejša, bolj razigrano in bolj zvedavo.

Pastirci sanjajo o širokem, daljnem svetu, se poželjivo ozirajo za potepuhi in potem vedno znova ugotavljajo, kako lepo in edino lepo je doma, na domačih poljanah, med domačimi ovci, med domačimi ljudmi, ob domačem kosu kruha. Življenje nikakor ne more premagati otroštva in zato naši pastirci očarani strmijo v staro, zapuščeno uro, ki začne nenadoma, obešena na drevo, tik-takati, veseli si oddahnejo, ko vidijo, da v starem mlinu ne straši in zopet se zapode v svoje neskončno lepe igre. Igre prijateljstva in tovarštva, ki jih družijo od zore do mraka in vse dni.

Trije pastirci in ena pastirica so prignali šestdeset ovac na filmska platna pred naše otroke in otroci jim bodo zagotovo ploskali. Zakaj pa jim ne bi še mi? Saj so tako pristrčni, tako iskreni in tako naši in tako prileže se v tem našem potrošniškem svetu malce romantike, malce gorskega, čistega, posebej še, če prinaša lepe spomine na mladost in na otroško domišljijo, ki nas še ni povsem zapustila. Kajne, da ne?

Barbara Goričar

Ljudska pesnica Nežka Raztresen

*V moji pesmi ni veselja
v moji pesmi ni radosti,
v njej utrinki so trpljenja
in spomini iz mladosti.*

Že v teh prvih vrsticah v svoji drobni zbirki, ki jo je pred kratkim izdala pod naslovom »V valovih življenja«, je Nežka Raztresenova izpovedala pomen svoje globoko občutene izpovedi, ki jo je dala na papir in jo pošilja med ljudi.

Čeprav je le preprosta kmečka žena in mati, ji lepo tečejo verzi iz njene težko preizkušene notranjosti. Usoda se je težko poigrala z njenim življenjem, ko se je pretakalo skozi najlepša leta. Najhuje je bilo takrat, ko se je njen mož z bombo težko ponesrečil — odtrgalo mu je obe roki in še oslepel je in to v prvih letih njunega zakona. V najtežjih dneh Nežka ni klonila. Vse svoje bolečine je

zaupala svojim preprostim verzom, saj ni imela nikogar, ki bi mu potožila. Rodili so se ji trije otroci. Pri njih je iskala utehe. Toda otroci pač težko razumejo, kar občuti ranjeno srce. In tako je začela pisati svoje pesmice.

V tej drobni zbirki, ki jo je izdala v samozaložbi, na prigovarjanje in ob pomoči znanega belokranjskega folklorista Boža Račiča, so najlepše pesmice, ki opevajo lepoto belokranjske pokrajine in delo pridnih kmečkih rok.

Knjižico »V valovih življenja« bo vsak rad vzel v roke, saj nas vse valovi življenja zanašajo v svet, ki je večkrat poln žalosti kakor pa veselja. Vendar nas na teh valovih drži ljubezen, zvestoba do rodne domovine. Zbirko lahko naročite pri Nežki Raztresenovi, Jankoviči 12, 68341 Adlešiči.

Julka Fortuna

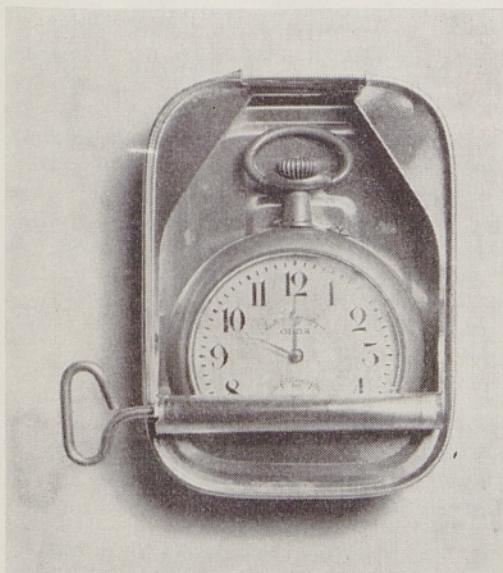
Posmeh konzerviranemu svetu

Akademski slikar Stane Jagodič je v zadnjem času prerasel konvencionalno obliko satiričnega zapisovanja in izbral povsem svojo pot. Važen element pri njegovem delu je predvsem fotomontaža. Njegova dela so zato spričo aktualnosti in odprtosti dostopna in razumljiva vsakomur.

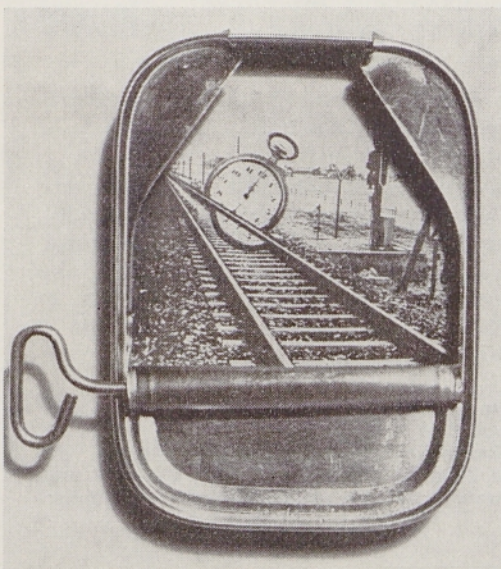
Stane Jagodič je sodeloval že na številnih razstavah doma, veliko pozornost pa je vzbudil tudi v tujini. Za svoja dela je dobil že številna priznanja, med drugim tudi na mednarodnem festivalu humorja v Marostici (Italija), kjer je dobil po-

sebno priznanje žirije za likovno satiro. Njegova likovna satira se nam kaže v moderni, ironični preobleki. Kombinacije banalnih, navadnih predmetov in industrijskih izdelkov, kot jih nam prikazuje Stane Jagodič, nas pretresejo, nam vzbujajo grenak priokus, hkrati pa za njimi zaslutimo tudi globoko filozofsko težnjo. Karikature, ki so objavljene spodaj, nam predstavljajo posmeh potrošniški družbi, ki želi uživati vse svoje dobrine iz konzerve, vse je utesnjeno, v konzervah dobiš prav vse...

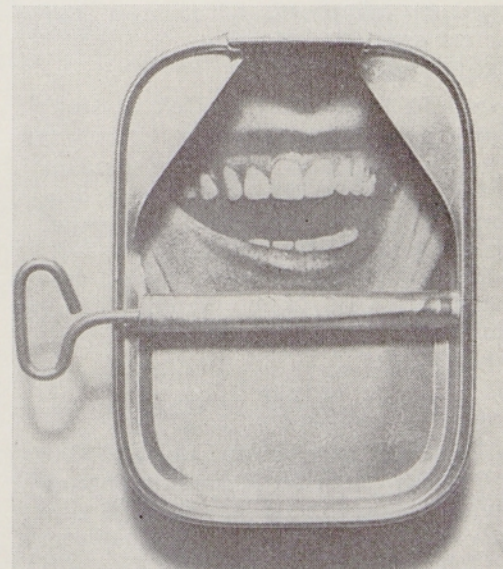
J. P.

Konzervirani čas 72

Brez besed 72

Brez besed 72

Volc branil kokoši in prodajal žito

Tedaj sta bila volk in lisica, sta hodila vkup onadva, in sta rekla — pravzaprav je rekla ona, ki je bila bolj prebrisana:

»Pojdiva v Furlanijo, boter!«

»Dobro, ja!« Sta šla.

Je rekla, zraven Tololójevih, saj veste, tam pri Idi:

»Sédite na voziček.«

Je sédel in ga je vlekla dol čez Oblaze. Sta prišla dol Na Bilo. Je vedela, da od tam naprej bo moral vleči on njo, je rekla:

»Jeee, čujte, boter: pojdiva gor proti Poltábji, tam so dobri ljudje, tam bova lepo spravila skup kaj živeža.« In je šel dol z vozička volk. Tedaj je rekla lisica:

»Zdaj sem vlekla jaz vas, boter. Zdaj bom sedla jaz na voziček, me boste vlekel vi navzgor!«

Jo je moral vleči prav do Poltábje, ni hotela z vozička, ritnik. Sta prišla tje gor, sta bila že nekaj spravila skup.

Je rekla lisica:

»Imava zadosti, boter, saj ko porabiva to tule, jo mahneva spet drugam.«

Sta šla, se obrnila nazaj, odšla in konec. Sta spet prišla Na Bilo, sta šla po Oblazih in gor in gor. Je rekel volk:

»Kam pa naj greva prenočevat?«

Ona pravi: »Jaz bi že vedela, ampak morate iti vprašat vi: tje k Bojémovim.«

Je šel in vstopil, vprašal za dovoljenje in rekel:

»Rad bi vas prosil, nuna, če bi nas hotela sprejeti čez noč?«

»Koliko pa vas je?«

»Dva. In imava tudi voziček in star* žita.«

»Ja« — je rekla — »čez noč vaju dam v hlev!« — Je rekla: »Jaz imam dvanajst kokoši in petelina — trinajst, pazita se! Ena, dve, tri, štiri, pet, šest, sedem, osem, devet, deset, enajst, dvanajst, trinajst! Če bo katera zmanjkala, jutri zjutraj sta rajnika tudi vidva!«

Jojmene, je mikalo lisico, je gledala na palico. Volk:

»Bodite pri miru, botra! Botra, bodite pri miru!« Ona se je zmerom premikala in pogledovala navzgor. »Bodite pri miru, botra!« Jo je moral zmerom zadrževati: »Botra, ne! Bodite pri miru!«

Ni spal vso noč volk, ji je branil do kokoši, ko je pa zmerom pogledovala proti palici.

Zjutraj je gospodinja vstala, prišla v hlev in spet preštela kokoši.

»O ja, dobro! Vama bom dala jesti in pojdita!«

Po zajtrku sta prišla voziček in lisica pravi:

»Pojdite, greva!« In sta šla. Pravi:

»Bova prodala, boter, ta star žita.«

»Kam pa naj ga prodava?«

»Ah« — pravi — »pojdite noter k Vesákovim, ki radi kupujejo.«

Tedaj ti stari Vesákovi so imeli še slamnato streho, je bila prav majhna koča.

»Eeeh« — je rekla gospodinja — »zelo radi« — je rekla — »ko bi le bil denar!« — je rekla. — »Vendar bomo šli prodat eno kokoš in petelina, da vam plačamo.«

Je prišel ven in rekel:

»Bojo kupili star žita, ampak morajo prodati eno kokoš in petelina.«

»Dobro« — pravi lisica — »pojdi noter in reci, da bova to kupila midva.« Je rekel: »Bova kupila midva to kokoš in tega petelina!«

»No ja, ampak se moramo poprej zmeniti.«

Je prišel ven mu je rekla lisica, pravi: »Reci, boter, naj ti dajo petelina in kokoš, in ko bova imela oba na vozu, jo popihava!«

Sta vzela petelina in kokoš in odšla proti Križacem.

Gospodinja v hiši pravi:

»No, kje pa imata star žita?«

?

»Joooj« — pravi gospodar — »pograbim palico, Katarina« — je rekel — »kjer jih dohitiva, jih polomiva!«

Sta tekla in tekla oba in ko sta pritekla na Križace, kjer gre pot navzdol, sta bila tam volk in lisica z vozičkom... Sta jih tako namlatila, tako namlatila, in jima vzela petelina in tudi kokoš, potem pa jih pahnila z vozičkom vred v graben.

Na Lazu, (biska planina) 26. 5. 1973

povedala Virginja Confa

Zapisal in poknjžil Milko Matičetov

Iz knjige »ZVERINICE IZ REZIJE«, ki je pred

kratkim izšla pri »Mladinski knjigi« v Ljubljani

* Star = mernik

Jožeta Šifrerja, enega od čudovitih glasov »Fantov iz Praprotna«, ni več. Nenadna smrt ga je iztrgala iz kvinteta, v katerem je tako z veseljem prepeval in ustvarjalno sodeloval, in odvzela ga je tudi številnim ljubiteljem Slakovega ansambla. Še dolgo se ga bodo spominjali tudi številni naši rojaki na tujem, kjer je gostoval Slakov ansambel.

Vrnitev

Presrečen je, kdor stari kraj obišče,
če mati ga na rodnem pragu sprejme
in v hiši oče mu možato v roko seže,
če najde, kot zapustil je ognjišče.

Ta sreča meni, žal, ni bila dana.
Predolgo me tujina je zadrževala,
medtem porušena je draga rojstna
hiša
in oče, mati sta pri cerkvi pokopana.

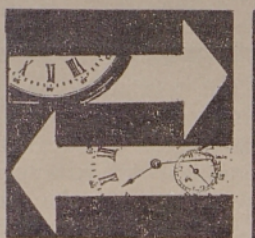
Naslanjam se na kamen nad gomilo,
pozdravljam ju, ki sem od njiju se
poslovil
ko sem kot deček šel po kruh v tujino,
ki ga takrat za reveže doma ni bilo.

Spokojni mir, ki v gaju mrtvih vlada,
uspava grenko bolečino v mojih prsih,
spominom svetlim duri na stečaj
odpira,
ki vodijo me v sončna leta mlada.

Mi v duši nežne pesmi glas trepeče,
to mati poje, kot je včasih pela,
slovensko pesem, pesem nepozabno,
srce vzdrhti mi od brezdanje sreče.

Ta pesem nikdar v srcu ne premine.
Olajša žalost in bodri v nesreči
in druži brate tu in onkraj morja,
prežlahtna pesem moje domovine.

Vinko Matias
Chicago

ZR Nemčija ne more brez tujih delavcev

V januarju so bili končani razgovori med jugoslovanskimi in nemškimi predstavniki zavodov za zaposlovanje ter predstavniki ministrstev za delo iz obeh držav, ki so razpravljali o nekaterih pomembnejših vprašanjih, ki so v zvezi z zaposlovanjem jugoslovanskih delavcev v ZR Nemčiji. Ob tej priložnosti so nemški predstavniki med drugim poudarili, da je eden od ciljev njihove politike zaposlovanja polna zaposlenost. Energetska kriza pa je povzročila nekatere spremembe v gospodarstvu te države, zato je kazalo, da se bodo spremenili tudi odnosi v proizvodnji in to bi pripeljalo do nezaželene brezposelnosti. V preteklih mesecih, zdaj kaže, da je kriza deloma že minila, pa jugoslovanski delavci niso bili odpuščeni iz nemških podjetij kaj več, kot je to običajno za ta letni čas. Ko gledajo dolgoročno, je poudarila nemška stran na teh razgovorih, ugotavljajo, da brez tujih delavcev Zvezna republika Nemčija ne more več. Do večjih odpustov jugoslovanskih državljanov bi torej prišlo le v primeru, ko bi se energetska kriza še poslabšala in ko bi se hitro povečalo število brezposelnih v ZR Nemčiji.

Jugoslovanska stran se je zanimala za možnost strokovnega izpopolnjevanja jugoslovanskih delavcev v materinskem jeziku, za sodelovanje med jugoslovanskimi in nemškimi šolami ter drugimi izobraževalnimi ustanovami v okviru obstoječega sporazuma. Za strokovno izpopolnjevanje bi bilo treba zagotoviti tudi več sredstev s strani delodajalcev.

Na teh razgovorih so se tudi sporazumele glede zavarovanja za primer brezposelnosti. Nemški zvezni urad za zaposlovanje tudi že postopa po tem novem tolačenju sporazuma. Delavcu, ki se vrača v Jugoslavijo, ko mu je prenehala zaposlitev v ZR Nemčiji, dajo odobritev brez kakršnihkoli pogojev, če je bil zaposlen v tej državi najmanj tri leta. To soglasje dajejo tudi, kadar jugoslovanski delavec sam odpove službo ali sporazumno prekine delovni odnos. Razpravljajo tudi o možnosti, da bi jugoslovanskim delavcem, ki se dokončno vračajo v domovino, a so bili zaposleni v ZR Nemčiji več let, poleg nadomestila za brezposelnost izplačali tudi enkratno odpravnino.

Omizje na občnem zboru SPD Triglav v Meilenu v Švici, ki je bil v novembru lani

Na občnem zboru Jugoslovanskega kluba v Amriswilu se je zbrala pisana skupina rojakov iz bližnje in daljne okolice

Dan žena v Reutlingenu

Učenci slovenskega dopolnilnega pouka v Reutlingenu vabijo na svečano proslavo Dneva žena, ki bo 10. marca ob 3. uri popoldne v Caffè Ritterschenke, Reutlingen, Leonardplatz.

Prireditve bo pod naslovom: **TEBI, SLOVENSKA MATI**. Pred začetkom proslave bo v istem prostoru odprta razstava otroških risb na temo: **MA-MICA**.

Učenci slovenskega dopolnilnega pouka, člani Društva prijateljev mladine iz Reutlingena

Kdo ima veselje do glasbe?

»Triglav«, kulturno-prosvetni klub v Münchnu, vabi vse rojake in rojakinje, ki imajo veselje, posluš in željo, da bi sodelovali v kaki glasbeni ali pevski skupini, naj se javijo referentu za glasbeno in pevsko dejavnost rojaku Davorinu Odlagu. Naslov: gostilna »Klenzenhof«, 8 München 5, Klenze Strasse 17. Prostori za vaje so na voljo v tej gostilni.

V veselem razpoloženju

Novoletno praznovanje v slovenski šoli

Otroci slovenske dopolnilne šole v Stuttgartu in okolici so to leto še posebej težko pričakovali novoletno praznovanje. Pridno so se pripravljali za program, kot je pesem »Snežec beli«, »Dedek Mraz« itd. Na zadnji dan v letu 1973 niso imeli pouka, da bi ta tako kratek čas posvetili samo novoletnemu praznovanju. Razred so lepo okrasili s smrečjem, na tablo narisali dedka Mraza s polno vrečo daril in okrasili majhno jelko. Vsi skupaj so sedli za mizo, na kateri je bilo pripravljeno pecivo, kate-rega so pripravile pridne roke mamic, in sokovi. Vsak je imel pred seboj smrekico, na njej pa prižgano svečko. Ob domačih zvokih, ki so odmevali iz magnetofona, je med otroki zavladalo veliko veselje. Veselo so zapeli pesem o dedku Mrazu in še druge novoletne pesmi. Praznovanja se je udeležilo nekoliko staršev, kajti mnogi niso mogli prisostvovati zaradi zaposlitve. Po končanem programu smo jim z učiteljicami poskušali prikazati obisk dedka Mraza, čeravno samo v besedi in pesmi, da bi jih s tem nekako približali običajem v domovini ter otrokom v domačem kraju. Za tem je prišel čas, novo leto se je bližalo. Ob zamisli, da je odbila ura

polnoč, so otroci ugasnili sveče. Novo leto je prišlo, veselo so si medsebojno čestitali srečno in uspeha polno novo leto 1974! Sledilo je veliko presenečenje. Otroci so se medsebojno obdarili. Veseli obrazi, polni radovednosti, so previdno odpirali lepo zavita darila. Prevladalo je še večje veselje, vsak se je zelo veselil darila. Veselo so pokazali, kaj je kdo dobil. Tudi učiteljice so presenetili s skromnimi darili.

Praznovanje se je nadaljevalo ob domačih zvokih, samo čas je prehitro mineval. Kmalu so se morali posloviti, nekateri so odšli s starši za novoletne praznike v domovino, a mnogi so ostali v tujini.

Vsi se bodo še dolgo spominjali veselega novoletnega praznovanja.

Anica Furlič

Avseniki za Slovence v Münchnu

V bogatem letošnjem programu Kulturno-prosvetnega kluba »Triglav« v Münchnu letos vidno izstopa nastop ansambla Slavka Avsenika. Njihov koncert bo v sklopu »Majske prireditve« društva Triglav v Löwenbräukeller na Nymphenburgerstr. 2, ne daleč od glavne železniške postaje. To bo prvi Avsenikov nastop v ZR Nemčiji, ki bo namenjen izključno slovenskim rojakom, ki živijo v Münchnu.

Klub »Triglav« se je v zadnjem času tudi aktivno vključil v zbiranje prijav slovenskih šoloobveznih otrok, da bi tako pomagal pri ustanovitvi slovenskega dopolnilnega pouka tudi na Bavarskem. Znano je, da živi v Münchnu in okolici po približnih podatkih okrog 7.000 Slovencev, zato bi ne smel biti problem zbrati zadostno število otrok. Za ustano-vitev vsakega oddelka dopolnilnega pouka je treba 15 učencev.

»Ne pozabimo na našo obvezo do domovine,« je odbor Triglava med drugim zapisal v svojem pismu slovenskim staršem na Bavarskem, »in do naše slovenske besede. V našem interesu je, da bodo naši otroci na tujem imeli pouk v materinskem jeziku, zato vas vabimo k sodelovanju pri reševanju tega perečega problema.«

Kot smo že poročali, pomaga klub »Triglav« tudi pri obračunu davka za naše delavce, ki so zaposleni v tem koncu Nemčije. Znano je, da se mnogi rojaki še vedno ne spoznajo na vse predpise, ki jih morajo vedeti za pravičen obračun tega davka, in so zato pogosto precej oškodovani. Neredko se tudi zgodi, da jih razni agenti prevarajo. Da bi preprečili izkoriščanje in da bi pomagali čimveč našim ljudem, so se pri »Triglavu« povezali s finančnimi strokovnjaki, ki bodo vsem zainteresiranim pomagali, da bodo resnično dobili vse, kar jim pripada.

Svetujemo vam, da se v vseh primerih — posebej še glede slovenskega dopolnilnega pouka in glede davčnega obračuna — obračate na naslov: TRIGLAV, kulturno-prosvetni klub, 8 München 40, Riesenfeldstr. 10.

Slovensko silvestrovanje

V Smalandu-Emmabodi smo priredili prvo slovensko silvestrovanje, ki bo ostalo v prijetnem spominu vsem udeležencem. Res je bil to pravi slovenski večer, na katerem ni manjkalo kranjskih klobas in domače slivovke. Najlepše od vsega pa je bilo to, da so vsi navzoči, od otrok do odraslih govorili slovensko. Tudi muzikantje so bili Slovenci. Imeli smo kar tri harmonikarje, tri kitariste ter bobnarje. Budjatova dekleta iz Landskrone pa so nam lepo zapele našo lepo Oj, Triglav, moj dom! Kar 300 km daleč so prišle do nas. Tudi iz Olofströma so prišli Slovenci. Pripeljali so se z avtobusom. Posebno priznanje velja tudi našemu točaji in kuharici Slivnikovima, ki sta se pripeljala celo iz Hagena v Nemčiji. Hvala vsem, ki ste pripomogli, da je naše slovensko silvestrovanje tako lepo uspelo!

F. Urbančič

Veselje v Köpingu

Slovenci iz Köpinga in okolice se oglašamo in najprej toplo pozdravljamo vse predstavnike Slovenske izseljenske matice in se zahvaljujemo za vaš trud in veselo presenečenje, ki smo ga Slovenci v Köpingu in okolici doživeli ob gostovanju Dovžanovega ansambla med nami.

Ko je tisti dan predsednik Slovenskega kluba v Köpingu Ivan Detiček prejel pismo od Matice in prebral, da bo ansambel Mihe Dovžana na svoji turneji obiskal tudi nas v Köpingu, nas je ta novica veselo presenetila, obenem pa tudi nekoliko zaskrbelo. Saj je bilo v kratkem času treba marsikaj organizirati in oskrbeti. Pa smo pljunili v roke in si obljubili, da bo vsak nekaj prevzel in se držal točno določenega datuma. In res je potem vse točno potekalo. Ko je potem tisto jutro zazvonil telefon pri Ivanu Detičku in je Mila Šenkova, ki je spremljala ansambel, sporočila: »Zapuščamo Stockholm in smo na poti v Köping« je naš predsednik lahko odgovoril: »Vse je urejeno. Dobrodošli!« Mi pa smo seveda imeli še polne roke dela. Saj je bilo treba pripraviti kar dve dvorani. Eno za koncert. Drugo za zabavo. No, vse je bilo urejeno pravočasno. Dragi gostje so prišli. Bili so med nami.

Ob štirih popoldne se je koncertna dvorana čisto napolnila. Nad polovico je bilo Slovencev, ostali so bili naši ljudje iz drugih republik in domačini. V uvodni besedi je pozdravil goste predsednik Detiček v slovenščini in švedščini. Za njim je spregovoril predsednik Slovenske izseljenske matice Drago Seliger, ki nam je s toplo besedo sporočil pozdrave iz domovine in nam predstavil ansambel Mihe Dovžana.

Zatem se je začel koncert. Zazveneale so citre, zapela je harmonika, zapeli so pevci in pevka Ivanka. Nam vsem, ki smo poslušali, starejšim in mlajšim, pa je bilo ob vsaki skladbi, ob vsaki pesmi toplo pri srcu. Hitro sta minili dve uri, veliko prehitro.

Zatem nam je ansambel ves večer v drugi dvorani igral in pel za ples in zabavo. Vsi smo bili edini v tem, da tako prijetnega večera v Köpingu dotlej še nismo doživeli.

V ponedeljek je Dovžanov ansambel nastopil v restavraciji tovarne Volvo, kjer dela veliko naših ljudi. Restavracija je bila nabito polna, poslušalci navdušeni. Vse naslednje dni, ko so se dragi gostje od nas že poslovili in nadaljevali pot v Örebro, so pri nas še vedno govorili samo o teh nastopih. Tudi tukajšnji dnevnik je obširno pisal o tem uspešnem gostovanju ansambla iz naše domovine. Vsem hvala še enkrat!

Albert Zuppin

Izravnavna davka na zaslužek

Tako nemška kot avstrijska zakonodaja poznata vrnitev preveč plačanega davka na zaslužek (Lohnsteuer), ki ga lahko zahteva delavec nazaj v prvih mesecih tekočega leta za preteklo leto.

Tako lahko zahteva delavec, ki je bil zaposlen v ZR Nemčiji vrnitev preveč plačanega davka na zaslužek v prvih štirih mesecih (oziroma celo do konca maja tekočega leta v primeru, ko sta oba zakonca zaposlena v tej državi) glede na davčne olajšave, ki jih predvideva nemška davčna zakonodaja. Te olajšave zadevajo stroške, ki jih ima delavec v neposredni zvezi z zaposlitvijo (sindikalna članarina, delovna obleka, izdatki za prevoz na delo in z dela, za razne oblike izobraževanja itd.), potem tiste, ki so v zvezi z ločenim življenjem od družine (kar pride v poštev predvsem za tuje delavce) in končno posebne izdatke za razne oblike zavarovanj, za stanovanjsko varčevanje, izdatke za bolezen, nesrečo in podobno.

V ta namen morajo delavci, ki so zaposleni v ZR Nemčiji, izpolniti posebne in precej zapletene obrazce in jih izročiti pristojnemu finančnemu uradu (Finanzamt) v Nemčiji (lahko tudi prek delodajalca. Pri izpolnjevanju teh obrazcev jim bodo pomagali klubi jugoslovanskih delavcev v tej državi, socialni delavci in seveda tudi naši konzulati.

V Avstriji pa imajo pravico do tako imenovane letne izravnavne davka na zaslužek (Lohnsteuerjahresausgleich) jugoslovanski delavci, ki so delali vse leto 1973 pri delodajalcih v Avstriji. Če je delal delavec vse leto pri istem delodajalcu, bo zahteval povračilo preveč plačanega davka kar pri njem. Če pa je menjal delodajalca ali celo več delodajalcev, vloži zahtevek za povrnitev preveč plačanega davka na zaslužek pri tistem finančnem uradu (Finanzamt), ki je bil pristojen glede na sedež zadnjega delodajalca. Za takšne zahteveke obstaja obrazec »Lager No. L-10«, v katerega mora vsak od delodajalcev vpisati podatke o skupnih prejemkih in odbitkih za delavca. Obrazec dobi delavec pri avstrijskem finančnem uradu.

Številni naši rojaki, ki so zaposleni v Münchnu in okolici, dobro poznajo slovenski narodnozabavni ansambel, ki ga vodi Stanko Drenovec. V Münchnu je zaposlen že dobrih šest let, po poklicu je ključavničar. Doma je iz Malega kamna pri Senovem. Diatonično harmoniko igra že od otroških let in je doslej sodeloval že z več ansambli. Kot sam pravi, so mu največji vzor Avseniki.

Stanko Drenovec je preteklo leto sodeloval tudi na srečanju harmonikarjev v Freilassingu-Anringerhof, kjer je dosegel vidne uspehe. Na tem srečanju je bil edini Slovenec.

Ansambel Stanka Drenovca nastopa ob petkih in ob nedeljah v slovenski gostilni Klenzerhof na Klenzestr. 17, ob sobotah pa v restavraciji Alteshascherhaus, Sendlingerstr. 75.

Člani mešanega pevskega zbora SKD »France Prešeren« so na čast ansambla »Mihe Dovžana« tudi zapeli

Gostom iz Slovenije so pokazali svoje veščine tudi mladi plesalci SKD »France Prešeren«

Urednik Ernest Petrin (tretji z leve) je na turneji za oddajo Radiotelevizije Ljubljana intervjuval številne rojake. Precej teh intervjujev so Slovenci na Švedskem medtem že slišali. Prvi z leve je predsednik SKUD »France Prešeren« Stanislav Andlovic, zraven njega je učiteljica slovenskega pouka Jožica Repanšek, prvi z desne pa Lojze Tertinek kulturnoprosvetni referent društva.

Med Slovenci na Švedskem ste vzpostavili prve vezi

Da je med Slovenci na Švedskem zaživelo, smo brali že v zadnjih številkah Rodne grude. V Stockholmu, Köpingu, Landskroni in Göteborgu je ljubezen do slovenskega jezika in kulture že rodila društva, ki dajejo viden izraz v slovenski narodnostni zavesti, ki je bila še do nedavna skrita v srcih naših rojakov. V Olofströmu in Malmöju se podobni društvi pravkar formirata. V Örebroju, Norrahammaru, Gislavedu in Borasu pa naši rojaki delajo v okviru Združenj Jugoslovanov. Vsa ta društva so nastajala več ali manj neodvisno drugo od drugega. Ko smo na primer februarja 1973 v Göteborgu ustanovili Slovensko kulturno društvo »France Prešeren«, nismo vedeli, da so rojaki v Stockholmu, Landskroni in Köpingu že pred nami. Vse do nedavna ni bilo med posameznimi društvi nobenih stikov, še manj pa je bilo stikov z domovino. Ko nas je v zadnjih dneh meseca maja obiskala predstavnica Slovenske izseljenske matice Mila Senkova, je bil led prebit tudi v tem pogledu, kajti njenemu obisku je sledil drugi, večji in za Slovence na Švedskem doslej največjega pomena. V novembru 1973 so nas obiskali dragi gostje iz domovine: predsednik Slovenske izseljenske matice Drago Seliger, urednica Mila Senkova, urednik RTV Ernest Petrin ter ansambel Mihe Dovžana, ki so ga sestavljali instrumentalni trio, vokalni kvintet Gorenjci, pevka Ivanka Kraševac in humorist Rado Ferlan. V Olofströmu, Stockholmu, Köpingu, Örebroju, Norrahammaru, Gislavedu, Borasu, Göteborgu, Landskroni in v Malmöju so s svojim čudovitim programom razigrali srca Slovincem, doseljencem iz drugih jugoslovanskih republik in Švedom.

Kot pokrovitelj gostovanja na Švedskem se Slovensko kulturno društvo »France Prešeren« gostom iz domovine, Slovenski izseljenski matici in Radioteleviziji Ljubljana, ki sta turnejo organizirala, iskreno zahvaljujemo. Zahvaljujemo se za prijetne večere ob poslušanju domačih pesmi, napevov in šal, za prisrčne pomenke in srečanja po koncertih, predvsem pa za vašo nesebično akcijo, brez komercialnega ozadja.

Vemo, da vaša pot ni bila poplačana z denarjem, verjemite pa nam, da je bila toliko vredna, da je sploh ni mogoče meriti z denarjem. Med Slovenci na Švedskem ste vzpostavili prve vezi in jih obenem speljali tudi do domovine in s tem odprli pot kulturnim izmenjavam med društvi na Švedskem in z domovino.

Lojze Tertinek

Prizadevni učitelj otroške plesne skupine, koreograf Stanko Slak (prvi na levi) s svojo pomočnico Angelo Kregulj. Mojčka Gruberjeva je še premajhna, da bi plesala, zato pa se je »postavila« s svojo lepo narodno nošo.

Ansamble sta ljubezljivo povabila na svoj dom tudi Ana in Radiša Zaič

Dejan Borko je pogumno odgovarjal na vprašanja urednika Ernesta Petrina

Novo slovensko društvo na Švedskem

V pristaniškem mestu Landskroni v južni Švedski so Slovenci 9. decembra 1973 ustanovili novo društvo — Slovensko kulturno društvo »SLOVENIJA«.

Na tajnih volitvah so bili v upravni in nadzorni odbor izvoljeni naslednji rojaki: Marjan Ušaj, Slavko Turk, Marjan Budin, Majda Ivič, Ivanka Turk, Jože Kragelj, Štefan Ivič in Egon Conradi.

Na prvi seji novega društva, 13. decembra 1973, so konstituirali upravni in nadzorni odbor. Za predsednika so izvolili Marjana Budina, za tajnika Egona Conradija, blagajniške posle je prevzela Majda Ivič, za vodji kulturno-zabavne sekcije sta bila izvoljena Jože Kragelj in Anton Muršak, športno sekcijo bo vodil Jože Ivič, glasbeno pa Andrej Lazukič. Člana nadzornega odbora sta Slavko Turk in Marjan Ušaj.

Cilji novega društva »Slovenija« so ohranitev narodne zavesti v tem oddaljenem kotičku Evrope in vanj naj bi se vključilo čim več Slovencev. Odprto je za vse Slovence v Landskroni in okolici, pa tudi pripadnikom drugih jugoslovanskih narodnosti in bo kot tako v okviru možnosti sodelovalo tudi s sorodnimi organizacijami.

Društvo bo imelo svoje prostore v diskoteki »Cherie«, Selma Lagerlöfsvägen 5 v Landskroni, kjer bodo seje upravnega odbora vsako zadnjo nedeljo v mesecu in kjer je tudi primerna dvorana za društvene prireditve.

Za začetek rekreacijskega udejstvovanja članov ima društvo mizo za namizni tenis, ko pa bodo gmotne razmere dopuščale, bomo nabavili še eno mizo, ker je zanimanje za to vrsto športa med člani precejšnje. Člani že pridno vadijo pod vodstvom A. Fanedla.

Posebno pozornost bo društvo posvetilo tudi učenju slovenskega jezika v švedskih šolah.

V kratkem času obstoja je KPD »Slovenija« organiziralo dve uspešni prireditvi za naše rojake. Proslava dedka Mraza je bila namenjena predvsem našim najmlajšim. Udeležilo se je je okrog 70 otrok, med njimi tudi otroci staršev drugih jugoslovanskih narodnosti.

Druga prireditev pa je bilo silvestrovanje, s katerim je bilo okrog sto navzočih — kljub kratkemu času, ki smo ga imeli na razpolago in pa pomanjkanju izkušenj za takšno delo — resnično zadovoljnih. Da je silvestrovanje uspelo, gre zaslugi predvsem neutrudnim članom upravnega odbora — Marjanu in Vilmi Ušaj, Majdi in Štefanu Iviču, Ivanki in

Slavku Turk, Jožetu Iviču, Jožetu Kraglju in še drugim rojakom, ki so nesebično žrtvovali ogromno prostega časa pri organizaciji in tudi na prireditvi sami, kjer se je bilo res težko odreči poskočnim vižam tria iz Höganäsa in se namesto na plesišču vrteti za kuhinjskim štedilnikom in pri točilni mizi.

Glavni pobudnik za ustanovitev novega društva pa so novembra 1973 tudi prevzeli organizacijo koncerta ansambla Mihe Dovžana iz Ljubljane, čeprav društvo takrat še ni bilo ustanovljeno. Koncert je izredno lepo uspel, kar je dokazal tudi številen obisk rojakov iz Landskronne in okolice.

Upamo, da bomo društveni delavci upravičili zaupanje, ki so nam ga izkazali člani na volitvah.

Marijan Budin

Na koncertu v Landskroni je pozdravila goste in občinstvo Majda Ivičeva, sedanja blagajničarka novega društva »Slovenija«

Ivanka Turk pripravlja v svoji kuhinji zakusko gostom

Kakšen naj bo statut društva?

V številnih zahodnoevropskih državah je v zadnjih letih že nastala vrsta slovenskih kulturno-umetniških in drugih društev, ki so jih organizirali naši rojaki, začasno zaposleni na tujem. Ob ustanovnem občnem zboru ali ob sami prijavi društva pri pristojnih oblasteh si številni odborniki belijo glavo, kdo jim bo sestavil društveni statut, kakšne naj bodo njegove določbe in podobno. S privoljenjem prizadetih zato kot primer dobrega društvenega statuta objavljamo Statut Slovenskega kulturnega društva »Ivan Cankar« na Dunaju. S tem nikakor ne želimo tudi drugim društvom vsiljevati določb, ki so jih zapisali na Dunaju, vsekakor pa smo prepričani, da bo ta statut marsikateremu društveniku pomagal iz zadrege.

Uredništvo

STATUT

SLOVENSKEGA KULTURNEGA DRUŠTVA NA DUNAJU

1. člen

Ime društva:

»SLOVENSKO KULTURNO DRUŠTVO — IVAN CANKAR — DUNAJ«

2. člen

Sedež društva: Dunaj

3. člen

Namen društva:

- Gojenje kulturnih, družabnih, športnih, rekreacijskih aktivnosti, izletov ipd.
- Vzdrževanje primernih prostorov za prireditve, predvsem pa prostorov, ki bi bili članom zmeraj na razpolago za srečanja, družabne igre, gledanje televizije ipd.
- Nudenje socialne in pravne pomoči rojakom v kritičnih primerih v okviru možnosti in pristojnosti društva.
- Seznanjanje svojih članov o zanje specifičnih problemih; predvsem informiranje in svetovanje ob izhajanju novih predpisov s področja delovnega razmerja, socialnega varstva ipd.
- Gojenje boljšega razmerja in zblizevanje ljudi vseh narodnosti.
- Skrb za vzdrževanje stikov s specifičnimi organizacijami v domovini (Izseljenska matica idr.) in našimi tukajšnjimi državnimi predstavništvi.

- Društvo se ne bo ukvarjalo z gospodarsko poslovno dejavnostjo in se politično ne bo angažiralo.

4. člen

Finančna sredstva društva:

- Članarina: vsak član je dolžan plačevati članarino; višino in način določa predsedstvo.
- Prostovoljni prispevki.

5. člen

Članstvo:

Član društva je lahko vsak, ki živi stalno ali začasno na Dunaju ali v njegovi širši okolici in se strinja z določili statuta. Od tega načela so izključene osebe, katerih politična ali druga dejavnost ni sprejemljiva za SFRJ ali za republiko Avstrijo; društvo namreč podpira dobre sosedske odnose med državama.

Društvo ima redne in častne člane. Reden član je lahko vsak, ki se vključi v društvo; častne člane izvoli na predlog predsedstva skupščina društva. Ti imajo vse pravice rednega člana, ni jim pa potrebno plačevati članarine.

V spornih primerih odloča o dokončnem sprejemu v članstvo predsedstvo društva.

Članstvo preneha s smrtjo, s prostovoljnim izstopom in z izključitvijo. Član je izključen z dvotretjinsko večino celotnega predsedstva, če s svojimi dejanji in obnašanjem nasprotuje načelom društva. Vzrok za izključitev je lahko tudi več kot enoletni izostanek plačevanja članarine. Proti zavrnitvi sprejema v članstvo ali odločitvi za izključitev, se prizadeti lahko pritoži skupščini društva.

O sprejemu članov pred konstituiranjem društva odločajo z začasno veljavo ponenti.

Člani društva imajo volilno pravico in glasovalno pravico in so upravičeni sodelovati pri delovanju društva. Njihova dolžnost je plačevati članarino in upoštevati sklepe organov društva.

6. člen

Organi društva:

- skupščina,
- predsedstvo,
- nadzorni odbor.

7. člen

Skupščina društva je lahko:

- ustanovna,
- redna,
- izredna.

Skupščina je najvišji organ društva; je sklepčna, če ji prisostvuje vsaj polovica članov društva.

Redna skupščina se skliče enkrat na leto, po možnosti v začetku poslovnega

leta. Sklicuje jo predsednik, v njegovi odsotnosti pa podpredsednik društva, najmanj dva tedna pred začetkom skupščine.

Izredno skupščino skliče predsednik, v njegovi odsotnosti pa podpredsednik, če jo smatra za potrebno, ali pa, če to zahteva vsaj četrtina članov predsedstva. Za spremembo statuta društva je potrebna 3/4 večina na skupščini navzočih članov. O ostalih zadevah odloča absolutna večina prisotnih članov. Pri enakem številu glasov odloča glas predsednika.

Skupščina je sklepčna tudi brez ozira na število udeleženi članov po polurnem čakanju.

8. člen

Naloge skupščine:

- potrdi letna poročila in zaključni račun,
- razreši predsedstvo,
- izvoli vsako leto novo predsedstvo,
- izvoli nadzorni odbor,
- daje smernice za nadaljnje delo,
- odloča o dopolnitvah in spremembah statuta.

9. člen

Predsedstvo:

- predsednik,
- podpredsednik,
- tajnik,
- blagajnik,
- referenti za posamezne dejavnosti.

V prisotnosti vsaj 4 njegovih članov predsedstvo lahko sklepa in odloča z enkratno večino, če je med temi člani navzoč predsednik ali podpredsednik.

10. člen

Naloge predsedstva:

- predsednik, v njegovi odsotnosti podpredsednik, sklicuje skupščine in se je predsedstva ter je uradni zastopnik društva. Uradne listine in poslovna pisma piše predsednik, v njegovi odsotnosti pa podpredsednik.
- Predsedstvo izvaja sklepe skupščine in ji predloži letna poročila in zaključni račun.
- Blagajnik vodi knjigovodstvo in opravlja finančne zadeve. Tajnik zastopa predsednika in podpredsednika v primeru njune odsotnosti.

11. člen

Nadzorni odbor je tričlanski.

Nadzorni odbor izvoli skupščina za dobo enega leta, ta odbor kontrolira delo predsedstva in podaja poročila v letni skupščini.

12. člen

O razpustu društva odloča v ta namen sklicana skupščina s 3/4 večino. Ta skupščina določi tudi uporabo preostalih sredstev društva.

13. člen

Poslovno leto društva določi ustanovna skupščina.

14. člen

Spore v društvu rešuje poravnalni svet. Vsaka od obeh spornih strani imenuje svojega razsodnika in ta morata izbrati še enega predstavnika za nadaljnega člana sveta. Svet sklepa v prisotnosti njegovih članov. Odloča večina glasov.

lovanju in za izvajanje investicijskih del. Sedaj je natančneje urejen položaj teh delavcev, ki ostanejo še naprej podvrženi jugoslovanski zakonodaji, vendar obdržijo ta status samo toliko časa, kolikor trajajo takšna dela v Belgiji.

dr. LS

Stockholm**Gostovanje nam je bilo v pomoč**

V imenu upravnega odbora Slovenskega društva v Stockholmu in vseh članov društva se ponovno zahvaljujemo Slovenski izseljenski matici in vsem, ki ste omogočili gostovanje ansambla Mihe Dovžana med nami v Stockholmu in v drugih mestih Švedske in Nemčije. Opravičujemo se, če organizacija nastopa v Stockholmu ni bila brezhibna, saj smo pri našem mladem društvu šele začetniki. Gostovanje samo nam je bilo v veliko moralno pomoč in oporo in smo bili deležni priznanja tudi od uradnih jugoslovanskih in švedskih predstavnikov. Ob tem nam je bila ta koncertna prireditev tudi v gmotno korist, saj nam je navrgla 1.305,55 kron čistega dobička, ki ga bomo po dogovoru z vami, porabili za obnovo in opremo Slovenskega kulturnega doma v Stockholmu. V ta namen smo prejeli še nekatere prispevke: od švedskega urada za pomoč društvom priseljencev 2000 kron, od Zveze jugoslovanskih društev na Švedskem pa še 500 kron iz sklada za podporo jugoslovanskim društvom, ki ga ta organizacija dobi od švedskih oblasti.

Naš slovenski kulturni dom smo že začeli s prostovoljnimi delom obnavljati. Hiša ima devet sob in kuhinjo, pa še sadovnjak. Z novim letom smo zanj začeli plačevati najemnino 800 kron mesečno. Ta izdatek bomo skušali kriti z dohodki od lastnih dejavnosti, nekaj tudi s članarino, čakamo pa tudi na rešitev prošnje za pomoč, ki smo jih vložili pri Zavodu za pomoč društvom priseljencev ter pri Zavodu za otroško varstvo. Seveda pa je naš Slovenski kulturni dom predvsem dom nas Slovencev iz Stockholma in okolice, saj bo postal naše kulturno in družabno središče, kjer se bomo srečavali, spoznavali in povezovali med seboj in zato je razumljivo, da društvo pri urejanju doma računa na vso njihovo pomoč in podporo. Kaj več o tem pa bomo povedali prihodnjič.

Za upravni odbor Slovenskega društva v Stockholmu

Tone Jakše

Namesto navadne vode – Radenska – tri srca

Radensko in druge brezalkoholne in alkoholne pijače lahko kupite tudi v Baden-Württembergu pri:

- Anton Kranjc, prodaja pijač Sindelfingen, tel.: 07031/8 18 09 in v skladišču Holzgerlingen, Schlossstrasse 46, tel.: 07031/46 90,
- Frau Emma Binder, Ruit a.d. Filder bei Esslingen, Brühlstr. 4,
- Herrn Karl Vogrinec, Mittelstadt-Reutlingen, Reutlingerstr. 1,
- Herrn Milič Čedo, Reichenneck-Reutlingen, Weingartenstr. 8,
- Fa. Bernhard Dettinger, 722 Schwenningen, Pestalozzistr. 36,
- Fa. Manfred Peter, 722 Schwenningen, Wilhelmstr. 47,
- Fa. Steffan, 722 Schwenningen,
- Fa. Mauch, Villingen, Schimelweg 8,
- Fa. Hähn, Unteraichen 7022, Schulstr. 52,
- Fa. Josef Vidervol, Jockrin-Wörthb-Karlsruhe, Trüfelsstr. 6,
- Gaststätte Maria Smej, 708 Aalen, Langestr. 45,
- Fa. Novak, 7 Stuttgart, Olgastr. 71
- Mini-Markt Kunz
7 Stuttgart — 1 Augusten str. 69
Podružnice: Rotenwald str. 1
Reinsburgerstr. 136
Forst str. 167

Radensko ste pili doma, pijte jo tudi v tujini!

Narava daje najboljše!

Jugoslavija ratificirala sklepe o zaposlovanju jugoslovanskih delavcev v Belgiji

Že leta 1970 je bil v Bruslju podpisan zapisnik mešane komisije iz 19. člena sporazuma med Jugoslavijo in Belgijo v zvezi z zaposlovanjem in bivanjem jugoslovanskih delavcev v Belgiji. Jugoslavija je nedavno tega ratificirala sklepe tega zapisnika, ki omogočajo preprostejšo in hitrejšo zaposlovanje jugoslovanskih delavcev v tej državi.

Tako dobi delodajalec v Belgiji skupaj s pooblastilom za angažiranje jugoslovanskih delavcev hkrati že pismeno potrdilo belgijskega ministrstva za delo, o čemer se hkrati obvestijo tudi diplomatski organi Belgije v Jugoslaviji. Tako je mogoče takoj zanesljivo vedeti, ali je belgijski delodajalec v redu pooblaščen za najemanje delavcev. Da bi se v bodoče izognili zlorabam, ki so že bile, bo tudi Zvezni biro v Beogradu prek uprave za zaposlovanje v Belgiji obveščen o dovoljenju, ki ga izda belgijsko ministrstvo.

Kadar belgijska stran zahteva jugoslovanske delavce poimensko (t.i. nominativne zaposlitve), odpade postopek za usposabljanje delavcev v Jugoslaviji. Na temelju posamične (poimenske) ponudbe se namreč lahko sklepa, da belgijski delodajalec pozna strokovne kvalifikacije delavcev, ki jih poimensko pokliče na delo. Važen je tudi sklep, po katerem jugoslovanskemu delavcu potem, ko mu poteče prva enoletna pogodba, ni potrebno skleniti nove pogodbe za določen čas. Takrat veljajo namreč zanj že določbe belgijske delovne zakonodaje in ostane lahko jugoslovanski delavec pri istem delodajalcu ali pa si najde delo pri drugem delodajalcu. Kljub temu pa mora jugoslovanski delavec, ki bi po preteku prve enoletne pogodbe rad še naprej ostal na delu v Belgiji, dobiti novo dovoljenje za delo.

Sklepi omenjajo tudi t.i. jugoslovanske »detaširane« delavce, ki jih pošiljajo jugoslovanska podjetja v Belgijo na temelju pogodb o poslovno-tehničnem sode-

Posvetovalnice za jugoslovanske delavce »Arbeiterwohlfahrt« v ZR Nemčiji

Kraj	Socialni delavec				
Bonn Bundesverband der Arbeiterwohlfahrt Ollenhauerstr. 3, tel. 02221/23 30 76		43 Essen Schützenbahn 11—13 tel. 02141/236195	Branko Savić	71 Heilbron Bahnhofstr. 27 tel. 07161/85862	Aleksandar Jovanović
1 Berlin 61 Tempelhofer Ufer 14/III tel. 0311/2513409	Janez Zakrajšek Djuro Skorić Damjanka Janković Vjeko Kelenc	415 Krefeld Westwall 29 tel. 02151/26847	Ivan Calić	714 Ludwigsburg Solitude-Str. 41 tel. 07141/26091	Zdravko Cupović
23 Kiel Holstenstr. 51—53 tel. 0431/511711/12	Andrija Redžek Rafet Morina	509 Leverkusen Wiesdorf, Kaiserstr. 3 tel. 02172/44342	Predrag Kovačević	717 Schwäbisch Hall Gelbinger Gasse 83 tel. 0791/71481	Johann Ivčič
24 Lübeck Dr. Julius-Leber-Str. 15 tel. 0451/74330	Milorad Čuk	565 Solingen Kölner Str. 45 tel. 02122/18096	Zalka Majerle	707 Schwäbisch Gmünd Münstergasse 8 tel. 07171/63432	Davorka Roser
2 Hamburg 13 Bogenstr. 45 a tel. 0411/4101810	Kemal Smajlagić Mihaela Ivsić	56 Wuppertal-Barmen Bachstr. 5a tel. 02121/555567	Aleksander Simanek- Rajter	7 Stuttgart Weissenburgerstr. 14 tel. 0711/600509	Marta Gorup Branko Popović Velimir Jordanov Julije Brun
28 Bremen 1 Kohlhökerstr. 13 tel. 0421/323396	Dragica Bonevska	51 Aachen Gartenstr./Westpark tel. 0241/73785	Josip Petričec	79 Ulm Donastr. 8 tel. 0731/64356	Danica Ignatieff
45 Osnabrück Spindelstr. 26 a tel. 0541/56263	Josip Čermak	53 Bonn-Bad Godesberg Friesdorferstr. 91 tel. 02221/354171	Franc Koren Lidija Polajner	69 Haidelberg Jahnstr. 28—30 tel. 06221/44020	Mirjana Kreković
3 Hannover Posthornstr. 30 tel. 0511/445683	Dušan Žuraj Abdurahman Duraku	5 Köln Magnusstrasse 2	Biserka Tomurad Ivan Zigrović	75 Karlsruhe Kaiserstr. 91 tel. 0721/64212	Rosi Knittel Dragutin Hmelas
33 Braunschweig Helmstedter Str. 163 tel. 0531/74712	Darij Krebelj	Stadt Köln Ausländerberatungs- stelle 5 Köln 1, Am Domhof tel. 0221/2214168	Mandica Jekić	68 Mannheim Murgstr. 11 tel. 0621/371931	Pavel Rostohar
48 Bielefeld Arndtstr. 8 tel. 0521/64086	Ivan Vitušek Marica Trempetič	61 Dermstadt Nieder-Ramstädter- Str. 13 tel. 06151/44700	Vid Lončarić	753 Pforzheim Jahnstr. 31 tel. 07231/16131	Olga Sitzler
463 Bochum Untere Marktstr. 3 tel. 02321/60304	Jovanka Mikalacki	6 Frankfurt/M Friedrich-Ebert- Anlage 3	Franklin Sedaj Hajrija Čerkez	78 Freiburg Brombergstr. 34 tel. 0761/75350	Jovan Osap Branko Mandić
46 Dortmund Schumannstr. 6 tel. 0231/812437	Nikola Stojanov Milka Vejin	605 Offenbach Herrnstr. 14 tel. 0611/881236	Franjo Bedeković	77 Singen August-Ruf-Str. 8 tel. 07731/61362	Muniba Hasagić Milivoje Brović
465 Gelsenkirchen Margaretenhof 14 tel. 02322/84429	Dušan Sipka	633 Wetzlar Moritz-Hensold-Str. 6 tel. 06441/6788	Branko Džakula	746 Balingen Wilhelmstr. 25 tel. 07483/6710	Milan Laznik Miodrag Božić
58 Hagen Böhmerstr. 11 tel. 02331/23429	Stojan Veljković	62 Wiesbaden Wellritzstr. 49 tel. 06121/301476	Robert Wüurth	726 Calw Marktplatz 1 tel. 07051/8551	Stanislav Micek
586 Iserlohn Viktoriastr. 24 tel. 02371/22114	Idriz Ramusović	35 Kassel Ruhlstr. 6 tel. 0561/14384	Mihajlo Valdec	798 Ravensburg Schussenstr. 12 tel. 0751/24342	Novak Živković
44 Münster Dammstr. 21 tel. 0251/75090	Dimitrije Lazarević	54 Koblenz Bahnhofstr. 31 tel. 0261/35593	Mirjana Milošević- Gobac	741 Reutlingen Hofstatt 7 tel. 07121/23164	Radovan Adžić
454 Lengerich Stettiner Str. 17 tel. 05481/3992	Mato Džambo	67 Ludwigshafen Berliner Str. 20 tel. 0621/511706	Jozo Bartulović	72 Tuttlingen Möhringerstr. 68 tel. 07461/5925	Nevenka Hudin Marijan Maher
59 Siegen Freudengerger Str. 16 tel. 0271/34786	Stojan Grujić	65 Mainz Kaiserstr. 26—30 tel. 06131/25891	Mihailo Lakčević Marijan Hajdinjak	867 Hof Von-der-Tann-Str. 15 tel. 09281/3312	Vitoslav Marinović
41 Duisburg Friedrich-Engels-Str. 42 tel. 02131/401367	Petar Pusić Vera Kostovska	66 Saarbrücken Hohenzollernstr. 45 tel. 0681/56034-36	Vlado Despi	85 Nürnberg Marthastr. 60 tel. 0911/590758	Ela Redžek Justin Nikolin
4 Düsseldorf Graf-Adolf-Str. 63—65 tel. 0211/18268	Živorad Nikolić Ivan Rožić	708 Aalen Bahnhofsplatz 36 tel. 07361/2874	Petar Dekić	8 München Schwanthalerstr. 72 tel. 0811/531991	Toma Momirovski Mira Pavlović Velimir Radić Ivan Kajzer
		703 Böblingen Maxplatz 23 tel. 07031/21740	Emina Muratović	89 Augsburg Georg-Haindl-Str. 3 tel. 0821/22929	Mihaina Blagojević
		732 Göppingen Uhlandstr. 5 tel. 07161/69420	Milenko Čerovina Vera Mamula	896 Kempten Keselstr. 37 tel. 0831/22009	Zvonimir Juraković
				87 Würzburg Berliner Platz 10 tel. 0931/58012	Obrad Hercegov

Srčno sem želel obiskati rodno deželo staršev

Lansko poletje je prišel z zborom Jadran iz Clevelanda na pevsko turnejo v Slovenijo tudi zborov dolgoletni član in večletni predsednik Louis Smerdel. Zaradi bolezni, ki ga nadleguje že nekaj časa, je bil v Sloveniji le teden dni. Pel je na treh koncertih, zatem pa se je moral nemudoma vrniti v Ameriko. Ker nismo utegnili imeti z njim daljšega razgovora, smo naprosili rojaka Louisa Kaferla, da nam kaj več napiše o njem. Lojze Smerdel je bil rojen v Clevelandu, Ohio. Njegovi starši so se izselili v Ameriko iz vasi Trnje pri Pivki. O svojem delovanju pri slovenskih društvih pripoveduje takole:

»Med slovenske izseljence sem prišel po naključju. Kot dečka me je oče pošiljal plačevati asessment k podpornemu društvu Cleveland št. 126 SNPJ, kjer je bil dolgoletni tajnik John Gabrenja, predsednik pa Josip Terbižan. Ko sem dorasel, sem začel hoditi na društvene seje. Po enem letu, leta 1939, so me izvolili za predsednika društva Cleveland, kateremu sem zatem predsedoval štirinajst let.

Tako sem bil znan med društveniki in povabili so me še h kulturnemu društvu »Ivan Cankar«. Tam sem v režiji Johna Šteblaja nastopil v igri »Davek na samce« in v nekaterih drugih. Po razpustitvi dramskega zbora »Ivan Cankar«, sem bil povabljen k sodelovanju pri dramskem zboru »Anton Verovšek«. Tam sem nastopil v več igrah. V »Vdovi Rošlinki«, ki jo je režiral Louis Kaferle, sem igral Janeza, v »Vražji vdovi« vdovca Kolenca, v igri »Denar« Toma Berceta, v »Razvalini življenja« starega Urha in profesorja v igri »Eden se mora ženiti«.

Največ pa sem se seveda kulturno udeleževal pri pevskem zboru Jadran, kamor sem pristopil leta 1949 kot baritonist. Pel sem na koncertih, v zboru, v moškem in mešanem oktetu, kvartetu in številnih operetah. Leta 1950 sem prvič pri Jadranu prevzel predsedniško mesto in bil predsednik sedem let, zdaj pa sem spet predsednik zbora šest let. »Rojeni in vzgojeni v Ameriki, kaj vas je gnalo, da ste se odločili za kulturno udeleževanje v slovenskih društvih?

»Videl sem mnoge mlade ljudi, ki so nekako brezciljno postopali okrog, pa sem si zaželel vedre družbe, kjer bi bil lahko tudi koristen. In to sem našel v slovenskih kulturnih društvih.«

Za pevsko turnejo po Sloveniji so vas takorekoč vzeli iz bolnišnice. Kaj je bil glavni nagib, da ste se odločili kljub slabemu zdravju po amputaciji noge, za to za vas naporno pot?

»Iz dveh razlogov: vedel sem, da zbor potrebuje basista, ker je več drugih pevcov iz službenih razlogov moralo ostati doma in drugič: srčno sem si želel ponovno obiskati rodno deželo svojih staršev, posebej še v družbi pevcev in pevk Jadrana, saj je bil to za nas vse svečan in pomemben dogodek, ki smo ga le redko deležni. Žal mi je le, da sem se zaradi slabega zdravja moral predčasno vrniti.«

Poklicno se uveljavljate v trgovini?

»Da, najprej sem bil prodajalec, zdaj pa sem solastnik trgovine »Garden spot« v Maifield Heights.«

Predstavili smo vam enega naših aktivnih kulturnih delavcev, ki izhaja iz prvega rodu izseljencev. Podnevi trdo dela, večerne ure in sploh prosti čas pa porabi za kulturno delo v naših društvih. Iz srca želimo, da bi mu zdravje to aktivnost dopuščalo še dolga leta, rojaku Louisu Kaferlu pa hvala za prispevek.

John Blatnik: že 27 let član Kongresa

Lepa je Loška dolina

»Pri vas se počutim kot doma, ne kot turist,« je med drugim dejal John A. Blatnik, ko sva se srečala v Ljubljani med njegovim zadnjim obiskom. Našo državo je ponovno obiskal po treh letih in se je med drugim udeležil mednarodnega simpozija o okolju in zdravju v Primoženu, kjer je govoril kot član ameriške delegacije o problemih v zvezi z onesnaženjem okolja, predvsem v njegovem volilnem okrožju v Minnesoti. John A. Blatnik je član ameriškega kongresa že 27 let, za poslanca zvezne države Minnesota pa je bil izvoljen že štirinajstkrat. John A. Blatnik je prvi Američan jugoslovanskega porekla, ki je bil izvoljen v ameriški kongres.

S pogovora na temo o varstvu okolja sva prišla na Slovenijo, deželo njegovih staršev. »Loška dolina je še vedno moj najljubši kraj v Sloveniji,« mi je dejal že takoj na začetku pogovora, ko mi je razlagal, kako ga veseli, da je Jugoslavija na splošno tako napredovala. »To je čudovito lepa dolina in vedno sem vesel, ko pridem in mi pravijo: Naš Janez je prišel domov. Ta dolina ima pa še nekaj, kar mi posebno ugaja. Četudi je dolina industrializirana in se je zelo spremenila, ni izgubila svojih starodavnih značilnosti in to je, vsaj zame, še poseben mik te doline.« Še posebej pa je poudaril: »Ugajajo mi vaši ljudje, ki so odkriti, delavni, veseli in enotni v prizadevanjih za ohranitev miru.«

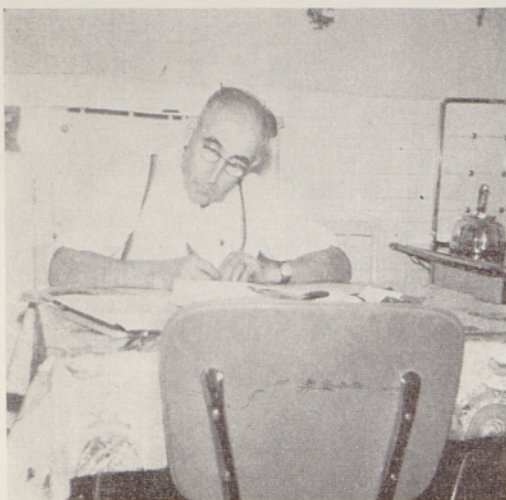
Stane Lenardič

Karl Samanich z ženo Ello ob lanskem obisku na Matici. Oba sta znana društvena delavca v Clevelandu in navdušena pevca Slovenskega pevskega zbora »Triglav«. Poleg njiju (na desni) je tajnik Matice Franc Žugel.

Francija

Anton Škruba pri pisanju prispevka za Rodno grudo

Za veseljem pride žalost

Ni še dolgo tega, ko sta 29. julija lani v Porcelettu-Kreuzwaldu slavila 55-letnico skupne življenjske poti zakonca Jozefina in Jean Jelen, oba doma iz Galicije pri Žalcu v lepi Savinjski dolini. Ta svoj veseli dan sta praznovala v krogu svojih dragih, ki jih ni malo. V zakonu sta imela pet otrok, od katerih imata danes osemnajst vnukov in deset pravnukov. Kako prijetno in enkratno je bilo to skupno praznovanje, na katerem so se skupaj tudi slikali. A kmalu za tem veselim družinskim praznikom je Jozefina Jelen začela bolehati in 5. decembra lani je hudi bolezni podlegla. Velika udeležba ob pogrebu je pokazala, kako je bila pokojna med Slovenci in domačimi priljubljena in spoštovana.

Oba sta bila dolga leta zvesta naročnika Rodne grude in koledarja ter sta večkrat prispevala v tiskovni sklad teh publikacij. Rada sta obiskovala slovenske prireditve, ki jih je organiziralo v Freyming-Merlebachu društvo Jadran. Vsako leto sta tudi skupaj obiskovala svojce v Sloveniji — v Galiciji in Savinjski dolini.

Spomin na plemenito ženo in dobro mamo bo ostal svetel med vsemi, ki smo jo poznali. Soprogu in ostalim svojcem izrekamo globoko sožalje!

Anton Škruba

Hvala rojakom iz Aumetza

V nedeljo, 2. decembra, smo izseljenci iz Freyming-Merlebacha in okolice praznovali dan republike. Kljub slabemu vremenu in poredici se je zbralo veliko obiskovalcev. Obžalovali pa smo, da ni bilo med nami nobenega predstavnika iz Strasbourga, ki se zaradi slabega vremena slavlja niso mogli udeležiti.

Navzoč je bil tudi predstavnik občine Freyming-Merlebach, kakor tudi vsi predsedniki naših slovenskih društev iz Merlebacha in okolice. O pomenu proslave nam je v uvodu spregovoril Jože Zdravič, zatem pa je pevski zbor Jadran zapel slovensko in francosko narodno himno. V programu so sodelovali tudi kvintet Triglav in pevska zbor iz Aumetza. Rojakom iz Aumetza velja še naša posebna zahvala, ker se vsako leto v tako lepem številu udeleže in z nami skupno praznujejo naš praznik — dan republike.

Marlenka Lorsung-Sajevac

Nov slovenski grob

Naš sodelavec, rojak Ivan Gradišnik, nam sporoča žalostno vest, da je v Bruayu umrl naš rojak Ivan Kolenc, član društva sv. Barbare, kjer se je udeleževal kot igravec in pevec. V Pas de Calais je prišel s starši leta 1924. Dolgo je bolehal za silikozo, ki ga je pokopala v 55. letu. Imel je lep pogreb. Pokopal ga je slovenski duhovnik g. Kavalar. Pevci so ga s petjem spremili do groba. Naj mu bo lahka tuja zemlja!

Lep družinski večer

Jugoslovansko društvo Jadran v Freyming-Merlebachu je v nedeljo 23. decembra pripravilo družinski večer, ki je bil izredno prijetna družabna prireditev za starejše in za mlade. Člani in prijatelji so bili pogoščeni z jedjo in pijačo, mladi pa so se v plesu lahko vrteli skoraj vso noč. Velika privlačnost je bila tudi tombola z lepimi dobitki. Izkupiček je šel v društveno blagajno. Na družinskem večeru je bil navzoč tudi vicekonzul iz Strasbourga, ki je lepo spregovoril o pomenu naših društev za rojake v tujini, ki ni le v tem, da društva pomagajo pri širjenju naše kulture, temveč so obenem tudi v podporo in pomoč rojakom za slučaj bolezni ali smrti.

Anton Škruba

Zahvala prijateljem!

Z možem vsak mesec težko čakava Rodno grudo, ki nam prinese vedno kaj novega. Ko jo prejmemo, jo vsak zase na hitro pregledava, zatem pa jo eden glasno bere, drugi pa posluša. Tudi nedavno, ko sem bila tri tedne v bolnišnici v Hochwaldu, kjer sem prestala težko

operacijo, sem bila zelo osamljena in sem si želela ljubih domačih obiskov. Spraševala sem moža, kdaj pride spet Rodna gruda. Potem mi je pa še on zbolel, a vendar v bolnišnici nisem bila osamljena. Moja iskrena dolžnost mi velevala, da se iz srca zahvalim vsem prijateljem, ki so me v času moje bolezni tako pogosto obiskovali ter tudi nudili pomoč možu, ko je bil bolan. Posebno veselo pa sem bila presenečena, ko so me tretji dan po operaciji obiskali mladi pevci iz Loraina z našim dirigentom g. Augustom Rohrom, ki vodi pevski zbor Jadran, kjer prepevam že osemindvajset let. Zapeli so mi najprej pred vrati bolniške sobe in zatem ob postelji vrsto francoskih in slovenskih pesmi. Naj velja vsem najtoplejša zahvala!

Karolina Škruba, Merlebach

Prepričani smo, da se je medtem zdravje naše prizadevne naročnice rojakinje Karoline Škrubove že čisto popravilo in je spet čila in vsa nasmejana, kakršno poznamo že dolgo vrsto let. Enako je prav gotovo spet vse prav z zdravjem njenega soproga, našega dolgoletnega dopisnika. Obema lep pozdrav!

Uredništvo

Umrla je naročnica

V Lensu je umrla zvesta naročnica Rodne grude in koledarja 82-letna Neža Lamutova. Bila je dolgoletna članica Združenja Jugoslovancev v Severni Franciji in Pogrebnege sklada. Svoje stare domovine ni nikoli pozabila, saj jo je redno obiskovala. Kako je bila priljubljena in spoštovana, je pokazal veličasten pogreb. Odbor Združenja in Pogrebnege sklada izreka svojcem pokojne v stari domovini kakor tudi v Franciji najgloblje sožalje! Naj bo pokojni lahka tuja zemlja!

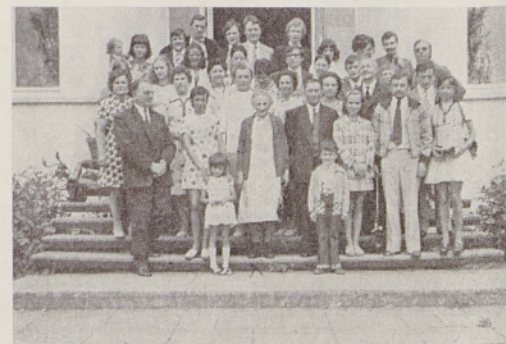
Za odbor:

Justin Čebul, predsednik

Uspeli družabni večer

Združenje Jugoslovancev je praznovalo svoj družabni večer 13. januarja letos. Zaradi težav, v katerih je danes Združenje, je odbor sklenil, da povabi le tiste člane, ki z rednim plačevanjem članarine dokazujejo svojo pripadnost društvu.

V novo preurejeni in okrašeni dvorani na Epinette se nas je zbralo blizu 150 članov

Ob 55-letnici poroke Jozefine in Jeana Jelena v Kreutzwaldu

in članic z otroki. V uvodni besedi je zbrane pozdravil predsednik Združenja ter jim zaželel sreče in zdravja v letu 1974. Naše vrle članice, predvsem rojakinji Pečnikova in Ivanka Horvatova, so se tudi na tem večeru izkazale, saj so bile mize obložene z domačimi dobrotami. Da smo pogasili žejo, je pa skrbel Viktor Rahle.

Čeprav smo že v novem letu, je prireditelj obiskal dedek Mraz s prepolnim košem daril, ki mu jih je pomagala izbrati članica Franja Prekova. Bili smo nad vse veseli, da je po zaslugah obdaroval stare in mlade. Obljubil je, da prihodnje leto spet pride z darili, če bo to društvena blagajna dopuščala. Za veselo razpoloženje je poskrbel domači orkester. Tudi pesmi ni manjkalo. Ob zaključku se je predsednik zahvalil vsem, ki so sodelovali pri pripravah te družabne prireditve. Razložil je težave društva zaradi bolezni nekaterih odbornikov in apeliral na mladino, da še bolj sodeluje v odboru, da bo Združenje lahko uspešno delovalo. Doslej so se zelo izkazali mladi odborniki: Ivan Demšar ml., Franc Filipič ml. in Viktor Rahle.

V nedeljo 10. marca ob treh popoldne se bodo člani Združenja zbrali na letnem občnem zboru. Pridite v čim večjem številu!

Justin Čebul, Lievin

Holandija

Odslej bo prepeval Škrjanček

V Heerlenu je 5. januarja Slovenski mladinski pevski zbor praznoval prvo obletnico svojega obstoja. Na slovesnosti so sodelovali tudi pevski zbor Zvon, mladinska folklorna skupina pod vodstvom Slavka Strmana in godbeni ansambel pod vodstvom rojaka Kropivška. Med drugim je zbor na tem slavlju dobil tudi novo ime. Odslej se bo imenoval Slovenski mladinski zbor Škrjanček. Prizadevnemu holandskemu učitelju g. Hammersu, ki zbor vodi, so izročili skromno darilo.

Belgija

Ustanovili so Zvezo

V Charleroi so 29. decembra lani ustanovili Zvezo slovenskih kulturnih delavcev Charleroi. V Zvezi so slovenski ansambli in krožki, ki nastopajo na prireditvah. Namen te povezave je večja soodgovornost in soodločanje pri pripravi skupnih prireditev.

Mlada glasbenica

Mlada Slovenka Marija Bogovičeva, absolventka trgovske akademije, je tudi zelo nadarjena glasbenica. To je dokazala

že večkrat. Lani je na mednarodnem tekmovanju v igranju na harmoniko dosegla prvo mesto v oddelku za virtuozne. Po uspešno končani trgovski akademiji bo zdaj nadaljevala s študijem glasbe na glasbeni akademiji v Antwerpnu.

ZDA

Zlati jubilej Slovenskega narodnega doma v Clevelandu

Slovenski Cleveland praznuje letos v prvih marčevskih dnevih enega svojih najbolj pomembnih kulturnih jubilejev: minilo bo pet desetletij, odkar so odprli svoj osrednji, največji slovenski kulturni hram v Ameriki — Slovenski narodni dom.

Težko bi strnili v kratek zapis bogato zgodovino vseh pomembnih dogajanj našega tamkajšnjega društvenega in kulturnega življenja, ki so skozi desetletja v tem domu našla potrditev in veljavo. Vsekakor pa moramo danes ob njegovem zlatem jubileju potrditi, da je Slovenski narodni dom v Clevelandu častno izpolnil in izpolnjuje svoje poslanstvo, ki so mu ga namenili naši pionirji, slovenski delavci, ki so takrat pred petdeset in več leti zbirali sredstva za njegovo gradnjo. Zgodovina te naše ameriške kulturne trdnjave (upravičeno jo tako imenujemo) je podrobno opisal v več člankih in tudi v posebni brošuri publicist Janko N. Rogelj. Prav gotovo nam ne bo zameril, da smo iz njegovega članka povzeli nekaj zgodovinskih drobtin.

Ko se je med clevelandskimi Slovenci začela akcija za Slovenski narodni dom, so naši rojaki v nekaterih drugih ameriških državah te domove že imeli. Tako so imeli svoj Slovenski narodni dom Slovenci v Pittsburghu, v Canonsburghu in še nekaterih manjših slovenskih naselbinah v Pennsylvaniji. Tudi v državi Wyoming, na daljnem ameriškem zahodu, so naši izseljenci iz Poljanske doline v mestu Roc Springsu zgradili svoj društveni dom.

Prva konferenca pripravljalnega odbora za novi dom v Clevelandu je bila 3. avgusta 1914 v Grdinovi dvorani. Na njej so izbrali ime svojemu bodočemu kulturnemu in društvenemu hramu — Slovenski narodni dom in sklenili, da naj bo to delniško podjetje. Vsaka delnica naj velja deset dolarjev. Društvo, ki kupi pet delnic, postane ustanovni član. Zbirali so seveda tudi prostovoljne prispevke.

Na drugi konferenci, ki je bila 15. marca 1916, so se zbrali predstavniki 36 društev, ki so podpisali 575 delnic v skupni vsoti 5750 dolarjev. Na tem zborovanju so bila sprejeta prva pravila Slovenskega narodnega doma, ki bo stal na Sr. Clair cesti, kjer so bile številne slovenske trgovine in druga podjetja. Izvoljen je bil petnajstčlanski direktorij, kateremu je predsedoval slovenski zdravnik Frank J. Kern.

S široko zasnovano akcijo so zatem začeli zbirati prispevke za dom. V septembru istega leta so priredili velik slovenski sejem, ki je v dveh dneh navrgel za dom 2855.60 dolarjev. Akcija se je razrasla na vse slovenske prireditve in segla celo na družinska slavlja zavednih rojakov, ki so vneto tekmovali med seboj, kdo bo več zbral za bodoči Slovenski narodni dom. Slovenski trgovci so dajali »opeke« za gradnjo doma. Pri vsakem nakupu nad 33 centov, si dobil papirnato »opeko« za en cent. Kdor je zbral za deset dolarjev teh »opek«, jih je lahko zamenjal za eno delnico Slovenskega narodnega doma.

Dne 15. aprila 1923 je bil vzidan vogelni kamen za novi dom. Prvega in drugega marca naslednjega leta pa so bile slovesnosti ob otvoritvi doma, ki je največji slovenski narodni dom v Ameriki. Za Slovence, ki so se zbrali od vsepovsod, je bil to velik, slovesen dan. Zavedali so se, da je to dan, ki bo ostal krepko zapisan v zgodovini naših ameriških izseljencev in to včeraj, kakor tudi danes in jutri.

Še danes je Slovenski narodni dom največji med devetimi slovenskimi kulturnimi domovi v Clevelandu in med številnimi drugimi slovenskimi društvenimi domovi na ameriških tleh.

Ob njegovem zlatem jubileju iskreno čestitamo rojakom v Clevelandu, posebej še živečim ustanovnikom tega doma!

John, Kumše, Edmund Turk, član »Public Utilities Commission of Ohio« in John Bucher iz Loraina na proslavi 50-letnice tamkajšnjega slovenskega doma.

Praznovanja v Lorainu

Slovenci v Lorainu, Ohio, so lani praznovali dva pomembna zlata jubileja: petdesetletnico otvoritve prvega Slovenskega doma v državi Ohio. To se je zgodilo 28. oktobra leta 1923, ko sta z zlatim ključem odklenili vrata novega hrama slovenske kulture naši rojakinji Vida Kumše in zdaj že pokojna Mary Primožičeva. Zlato obletnico so praznovali naši rojaki v Lorainu lani 14. oktobra. Na slavlju so bili navzoči tudi trije ustanov-

niki: 90-letni John Kotnik, 85-letni John Buchar, 83-letni John Kumše in še nekateri. Tudi naše žene v Lorainu so lani slavile zlati jubilej svojega Gospodinjkega kluba SND, ki je bil skozi leta tudi zelo dejaven. S sedanjimi odbornicami in članicami so zlati jubilej kluba veselo praznovala tudi ustanovnice: Agnes Jančarjeva, Vida Kumšetova (prva tajnica kluba), Mary Pavlovčič Klinarjeva, Angela Kozjanova in Matilda Struklova.

Publicist Jože Grdina je umrl

Kakor poročajo slovenski ameriški listi, je v soboto 12. januarja v Clevelandu v bolnišnici umrl znani rojak, publicist, kulturni in društveni delavec Jože Grdina. Doma je bil iz Prevalja pod Krimom in letos 5. marca bi praznoval svoj dvainosemdeseti rojstni dan. Prvikrat je bil v Ameriki leta 1912, a se je po dveh letih vrnil, nakar je seveda moral med vojake in kmalu zatem tudi na fronto. Že decembra leta 1914 je bil ujet v prvem spopadu z ruskimi četami v Karpatskih gorah in je zatem preživel kot ujetnik v Rusiji štiri leta. V Ljubljano se je vrnil februarja 1919.

Štiriletno obdobje vojnega ujetništva v Rusiji ga je po svoje navezalo na to deželo in njene ljudi. O tem je napisal leta 1925 knjigo, ki jo je izdala Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Sovjetsko zvezo je v kasnejših letih še večkrat obiskal, saj je sploh zelo rad popotoval in si nabiral vtise v raznih deželah. Lani poleti je bil zadnjikrat na obisku v Sovjetski zvezi in se je na povratku oglasil tudi v Ljubljani v uradu Matice. Bil je tako krepak in čil, da takrat ni nihče niti malo slutil, da mu je žal, odmerjena le še tako kratka življenjska pot.

V Ameriko se je izselil leta 1920. Najprej je delal v tovarni, zatem pa je na St. Clairju v Clevelandu odprl slovensko knjigarno, ki jo je vodil do leta 1942, ko jo je prepustil sinu. Svoja številna popotovanja je opisal še v treh knjigah, ki jih je izdal v samozaložbi. Leta 1938 je izdal potopise pod naslovom »Po širokem svetu«, leta 1955 svojo tretjo knjigo pod naslovom »Po vzhodu in zahodu«. V četrti knjigi »Po severu in jugu« je opisal svoja potovanja po Sovjetski zvezi, Poljski, Avstriji, Češkoslovaški in Španiji. Tiskala jo je Mohorjeva tiskarna v Celovcu leta 1963.

Pokojni je bil član in dejaven odbornik številnih slovenskih društev, nekaterim tudi ustanovitelj. Od leta 1934 je bil tajnik clevelandskega Slovenskega kulturnega vrta, ki se je kasneje razširil v Jugoslovanski kulturni vrt. Bil je klen mož in velik rodoljub. Ohranili ga bomo v častnem spominu.

Jugoslovanski dan v Georgiji

V Atlanti, glavnem mestu Georgije, ene izmed južnih ameriških držav, ki v zadnjih letih doživljajo hiter industrijski razvoj, so lani 12. decembra proslavljali jugoslovansko-ameriški dan. Tega slavlja so se udeležili vidni predstavniki političnega in gospodarskega življenja v Atlantici. Guverner te države J. Carter in atlantski župan S. Massella sta v svojih proklamacijah poudarila, da imajo Jugoslovani in Georgijci medsebojne prijateljske stike že od leta 1734, ko so se prvi naši rojaki naselili v Obonizi v Georgiji. Oba atlantska veljaka sta tudi poudarila, da so Američani jugoslovanskega porekla veliko doprinesli k izgradnji in kulturi te države in ameriške nacije. Ob jugoslovansko-ameriškem dnevu so v Atlanti svečano izročili namenu nov industrijski obrat znane slovenske tovarne pohištva Slovenijales.

Želimo zdravja, dragi rojak Feliks!

Iz Clevelanda smo prejeli žalostno sporočilo, da je bil naš dolgoletni naročnik in prijatelj Feliks Štrumbelj prav resno bolan in je prestal hudo operacijo. Pray za novo leto pa se je že vrnil iz bolnišnice in je na poti okrevanja. Soproga Jennie nam je pisala, da mu pomaga pri hoji in da so ji zdravniki zagotovili, da bo njen Feliks še bolje hodil kot poprej. Le pogum in na svidenje poleti!

Priznanje pevskemu zboru Jadran

Slovenski mešani pevski zbor Jadran je lani poleti pod pokroviteljstvom Slovenske izseljenske matice gostoval v Sloveniji, kjer je priredil tri koncerte. Na zadnjem koncertu v Ilirski Bistrici, kjer so pevci uspešno zaključili svojo pevsko turnejo po domači deželi, so v znak posebnega priznanja prejeli umetniško izdelano diplomu od Zveze kulturno-prosvetnih organizacij. Na koncertu, ki ga je priredil slovenski pevski zbor Jadran 18. novembra lani v Slovenskem delavskem domu na Waterloo rd. v Clevelandu, je jugoslovanski konzul v Clevelandu Ivan Seničar čestital zboru k uspešnemu gostovanju v domovini in dosedanjem delu na polju slovenske pevske kulture ter je v imenu Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije izro-

čil spominske plakete trem vidnim sodelavcem zbora: solistkama Florence Unetičevi in Angeli Žabjakovi ter publicistu Louisu Kaferlu.

Kanada

Pozdrav iz Stratforda

Pozdravljeni in hvala za poslano Rodno grudo in Slovenski koledar. Leto mineva, odkar sva bila med domačimi v domovini. Bilo je lepo, le prehitro je minilo. Tukaj nas je malo Slovencev. Večidel smo iz Prekmurja in Štajerske. Moj mož je doma iz Slakovec, jaz sem iz Sotine. Poročena sva pet let, otrok zdaj še nimava. Oba sva zaposlena in imava svoj dom. Kadar pridemo Slovenci skupaj, se zabavamo z našimi slovenskimi ploščami in prepevamo. Obžalujemo, da smo predalet, da bi lahko poslušali naše slovenske radijske oddaje iz Ljubljane. To, kar slišimo iz Toronta, je premalo.

Karolina in Rihard Šinko

Kako se imamo Slovenci v Calgaryju

Ker vem, da ste veseli novic iz našega življenja, vam na kratko poročam, kako se imamo Slovenci v Calgaryju. Naše Slovensko-kanadsko društvo je predlani v juniju odprlo svojo društveno dvorano. Pošiljam vam sliko, da lahko tudi vidite, kako živahno je bilo na slovesnosti ob otvoritvi, ki bo vsem ostala v lepem spominu.

Da se naša mladina vsaj v glavnem spozna z lepo materino besedo, imamo enkrat tedensko — ob sobotah dve uri pouk slovenskega jezika. Priznati moramo, da se je treba pošteno potruditi in to odgovorno nalogo požrtvovalno opravlja naša Ida Pavlica.

Mladi rod pri tem pouku lepo napreduje in res z zanimanjem sledi razlagi. Poleg mladine obiskujejo pouk slovensščine tudi nekatere žene naših rojakov, ki so po rodu Kanadčanke. To nas seveda še posebej veseli, saj je živ dokaz, da žele biti najtesneje povezane z nami. Ko bo tečaj zaključen in se bo nabralo še kaj drugih novic pri našem društvu in v naši naselbini, se bom pa spet oglasila.

Ivanka Fabijan

Na družabni prireditvi Slovensko-kanadskega društva v Calgaryju v Kanadi

Tiskovni sklad

AVSTRALIJA: Tone Dolinar 3,20 Lstg, Darinka Hafner 1,39 Lstg, Tonček Skok 2,50 a\$, Ivan Rudolf 2,50 a\$, Anica Sivec 1,75 Lstg, Bruna Kesmic 1,01 Lstg, Marija Stariha 0,60 Lstg, Karel Sedmak 0,99 Lstg, Mirko Ritlop 1.— a\$, Anton Golc 1,70 Lstg, Anica Stare 1,41 Lstg, Polde Oter 0,70 Lstg, J. Gabersek 0,60 Lstg, Zvonko Groznik 2,67 Lstg, Ivan Kolar 1,21 Lstg, Carol Skobe 1,61 Lstg, Franc Arnuš 0,51 Lstg, Albin Obal 1.— a\$.

AVSTRIJA: Anton Rosc 55.— ASch, Sandi Ozvatic 20.— ASch, Elizabetha Pulko 5.— ASch.

ANGLIJA: Ivan Dežman 3.— Lstg, Franc Gantar 0,85 Lstg.

BELGIJA: Ivanka Nasy-Lipovšek 120.— Bfr, Alojz Korelc 30.— Bfr, Anton Strumberger 20.— Bfr, Friderik Jošt 20.— Bfr, Franc, Tončka Trkaj 110.— Bfr, Karl Romih 10.— Bfr, Jožefa Globevnik 100.— Bfr, Olga Rafolt-Gorjanec 20.— Bfr, Josef Krese 30.— Bfr.

FRANCIJA: Jože Komljanec 7.— FF, Emeric Jakic 1.— US\$, France Adamic 2.— FF, Slavko Štrukelj 5.— FF, Miha Grubič 40.— din, Rose Rupnik 5.— FF.

HOLANDIJA: Franc Selič 4.— Hfl, Francka Kurnig 50.— Hfl.

ITALIJA: Giovanni Pecenko 2.800.— Lit.

JUGOSLAVIJA: Ivanka Turk 10.— din, Gabrijela Benko 34.— din, ga. Šuligoj 30.— din.

KANADA: Joseph Cernigoj 1.— can\$, Jožica, Ivan Kastelic 1.— can\$, Karoline Sinko 1.— can\$, Rose Marolt-Praprost 2.— can\$, Francka Zadnik 1.— can\$, Leo Trček 1.— can\$, Milena Zupančič 5.— can\$, Martin Utrosa 3.— can\$, Fany Smrdelj 2.— can\$, Louis Gasnik 2.— can\$, Louis Debevc 1.— can\$, S. S. Pavlic 2.— can\$, Joseph Modronich 1.— can\$, Danny Kisel 2.— can\$, Louis Zuly 2.— can\$, Elizabeta Pavlič 1,50 can\$, Vinko Močnik 1.— can\$, Karl Albiani 1.— US\$, Ana Komočar 1.— can\$, Alojz, Julijana Avsenik 3.— can\$, Vinko More 2.— can\$, Marjan Godler 2.— can\$.

LUXEMBOURG: Benjamin Medvešek 10.— Bfr.

NEMCIJA: Ivanka Lettig 2.— DM, Ivan Vindiš 2.— DM, Anna Bučar 2.— DM, Elica Riedel 4.— DM, Vera Kenk 3.— DM, Ivan Gorjup 4.— DM, Franc Bogataj 2.— DM, Franc Levstik 50.— din, Martin Kink 8.— DM, Maks Sadovnik 2.— DM, Štefan Litrop 2.— DM, Mirko Furman 4.— DM, Michael Jelter 10.— DM, Cirila Jureš 2.— DM, Marija Juhant 2.— DM, Rajko Kmetetz 9.— DM, Ivan

Kunst 6.— DM, Katica, Jože Otrin 4.— DM, Ciril Smodiš 3.— DM, Maria Neumann 2.— DM, Boris, Angelca Weinberger 4.— DM, Alojz Horvat 2.— DM, Rezika Žunec 2.— DM, Albert Swetelschek 4.— DM, Alojzija Alter 2.— DM, Vinko Uplaznik 2.— DM, Adolf Dobovšek 2.— DM, Pavle Baligač 4.— DM, Willi Reissner 2.— DM, Štefka Klokow 15.— DM.

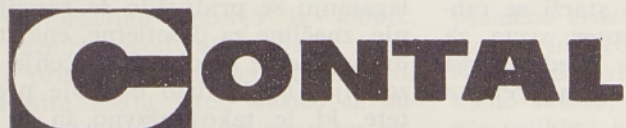
ŠVEDSKA: Ela Crv 9.— Skr, Štefan Vekaš 6.— Skr, Olga Kostanjevec 3.— Skr, Terezija Hlep 6.— Skr, Franjo Breznik 8.— Skr, Angela Primar 3.— Skr, Josef Medved 4.— Skr, Marija Vajngerl 3.— Skr, Marija Hriberšek 16.— Skr, Joško Križ 1.— Skr, Ivan Pucko 3.— Skr, Angela Budja 3.— Skr, Feliks Jablanovec 3.— Skr, Augustina Budja 2.— Skr, Vilma Ušaj 2.— Skr, Ivanka Turk 2.— Skr, Stanko Bračko 8.— Skr, ing. Franc Hudina 2.— Skr.

ŠVICA: Aleksander Gergar 19.— Sfr, Marija Marinčič 8.— Sfr, Marija Breznik 11.— Sfr, Cilka Bizjak 5.— Sfr, Janez, Pavla Lukanec 20.— din, Majda Berglez 1.— Sfr, August Teropšič 4.— Sfr, Marija Žugič 2.— Sfr, Vida Vovk 1.— Sfr, Janez Peternel 6,45 Sfr, Matilda Jelen 9.— Sfr.

ZDA — USA: Viktorija Vertačnik 2.— US\$, Paul. J. Sifler 15.— US\$, Ema Janc 1.— US\$, dipl. ing. Franc Kalan 1.— US\$, Jennie Peshel 5.— US\$, Frank, Jana Bricelj 1.— US\$, Frank Koblica 1.— US\$, Mary Bole 4.— US\$, Bert C. Velicevic 0,50 US\$, Mary Mahne 2.— US\$, dr. Ludvik Rantasa 5.— US\$, Pauline Starc 1.— US\$, Jennie Brumen 8,25 US\$, Rosa Sadl 1.— US\$, Jack Tomsic 10.— US\$, Martin Lisac 1,50 US\$, Stanko Kovše 1.— US\$, John Lickar 1.— US\$, Raymond Kladnik 2.— US\$, Stanislav Mavri 2.— US\$, Mary Polska 5.— US\$, Pauline Gusdon 3.— US\$, Jennie Jesenovec 1.— US\$, Martin Matjan v spomin pok. Cirila Medveda 3.— US\$, John Kucic 1.— US\$, Mary Obreza 1.— US\$, Angela Zaitz 1.— US\$, Mary Tursich 1.— US\$, Mary Ocvirk Sr. 1.— US\$, Lydia Platt 2.— US\$, John Petach 2.— US\$, Frances T. Vidmar 5.— US\$, Frank Jamnick 1.— US\$, Christine, Ave Silver 3.— US\$, Justina Sperotto 5.— US\$, Angela Desnica 2.— US\$, Mary Baudeck 2.— US\$, Joseph M. Turk 1.— US\$, Joseph Glavan 1.— US\$, Joseph Klarich 0,50 US\$, Agnes Tratnik 1,50 US\$, Mary Kukar 0,50 US\$, Paul Barbusse 0,50 US\$, Leo Stofa 0,75 US\$, Elizabeth Augustine 1.— US\$, Frances Rozman 1.— US\$, Joseph Cadonic 2.— US\$, August V. Sepetauc 1.— US\$, P. R. Verderber 1.— US\$, Mary Mutschler 1.— US\$, John Kumse 1.— US\$, Matt Lukezic 1.— US\$, Louise Močnik 1.— US\$, Drago Drakulic 2.— US\$, Ana Petrovič 1.— US\$, Louis Trent 2.— US\$, John Horvat 2.— US\$, Frank Delost 10.— US\$, Josephine Dolinar 1.— US\$, Louis Volk 2.— US\$.

VENEZUELA: Juan Franzl Smalc 1.— US\$.

Vsem se iskreno zahvalujemo!

ODDELEK ZA OPREMO TRGOVINE
IN GOSTINSTVA

TEL.: 24 211 — TELEX: 31 175

Vam nudi opremo domačih proizvajalcev in iz uvoza

Priporočamo vam odlične NILFISK sesalne in ostale
stroje za čiščenje tal

ZAHTEVAJTE PONUDBE — ZADOVOLJNI BOSTE!

Z otrokom na tuje

Zdomci in njihovi — naši otroci. Koli-
kokrat smo se že o tem menili v tej
naši rubriki. Navadno so to bili pogo-
vori o tem, kako se počutijo naši otroci,
kakšne težave imajo sami in drugi z
njimi, ker so ostali doma, brez staršev.
Ostali pri babicah, tetah ali tujih družin-
nah. Toda so tudi otroci, ki jih nismo
pustili doma, otroci, katere smo pope-
ljali s seboj v tujino, od katerih se nis-
mo mogli ločiti.

Vsi do zadnjega pritrjujemo staršem, ki
so svoje otroke vzeli s seboj v tujino;
trdimo, da je »mesto otroka v njegovi
družini — s starši, brati in sestrami naj
bo«. Vemo, kakšen je pomen očeta, ma-
tere, njune ljubezni, skrbi in pozornosti.
Zavedamo se blagodejnega učinka dru-
žinskega vzdušja na pravilno rast in
razvoj otroka — njegovega dozorevanja
v bodočega človeka.

Tudi o motivu — pobudi staršev, da
vzamejo svojega otroka s seboj, ne raz-
mišljamo veliko, ker vsi vemo: zaradi
ljubezni, ki jo čutijo do otroka, želijo, da
je le-ta ob njih, na očeh, da mu poma-
gajo, skrbijo zanj.

Toda, ali je res vse tako jasno? Mar vsi
enako pojmujejo ljubezen do otroka?
Ali pa nemara pozabimo, da moramo
marsikdaj v vlogi staršev zatajiti sebe,
svojo osebnost, da bi omogočili otroku,
da res raste in doraste. Namreč, kljub
še tako močni ljubezni staršev včasih
pozabimo na nekatere »malenkosti«, ki
pa so za našega otroka, njegovo dušev-
no zdravje izredno pomembne. Vzemi-
mo za primer eno izmed številnih družin:
oče (ali pa mati) se po daljšem ali kraj-
šem premisleku odloči za delo v tujini.
Odločitev je navadno vsaj v začetku le
za nekaj časa — leto ali dve. Leto ali
dve se sčasoma spreminja v tri, štiri ali
pet. Namesto vrnitve se doba bivanja v
tujini podaljša. Razlogov za podaljšanje
je veliko — dobra zaposlitev, zaslužek,
možnost, da se tudi žena zaposli, kar
vse omogoča, da se gmotne razmere dru-
žine izboljšajo. Toda, medtem so otroci
rasli: niso več stari štiri ali pet let, am-
pak že devet ali deset let. Ob takšnih
odločitvah otrok navadno niti ne spra-
šujemo, ali so za to, da gredo z nami
ali ne. Otroku zadošča, da bo po dolgem
času videl očeta, da bodo vsi skupaj
živeli, da bo živel v velikem mestu, da
bo še hodil v šolo in da bodo imeli še
več denarja, da mu bodo kupili veliko

igrač. Seveda, otrok je vesel, starši so
veseli, če... Če ne bi bilo tiste »malen-
kosti«, na katero tako pogosto pozabimo.
Tista »malenkost« pa je otrokova oseb-
nost, njegove navade, ki so že vgrajene
v osebnostno strukturo, njegovi vrstniki
v domačem kraju, ki so na nekakšen na-
čin že del njega, okolje, ki tvori eno
celoto otrokovega sveta. V tej tesni po-
vezanosti — simbiozi — staršev in otrok,
zanemarimo dejstvo, da moramo svojega
otroka obravnavati kot osebnost, ki ima
svoje potrebe, želje, svoje mnenje. Otrok
star osem, devet, deset ali več let, po-
trebuje starše; toda prav tako potrebuje
vrstnike. Z dozorevanjem je potreba po
vrstnikih močnejša, vezi s starši se rah-
ljajo. Družina ni več center sveta za
otroka tako kot je to za predšolskega
otroka, ampak se center sveta premika
v okolje.

Starši, kateri poznajo zakonitosti razvoja
otrokovega življenja, zakonitosti obliko-
vanja osebnosti od rojstva do relativne
starosti, navadno globoko premislijo,
preden se odločijo, da otroka v dobi
srednjega otroštva (od sedmega do 12
leta) odpeljejo iz domačega kraja. Če-
prav so polne ljubezni besede, ki jih
izrečejo starši: »Kjer sem jaz, tam bo
mojemu otroku najboljše!«, vendar skri-
vajo tisoč nevarnosti, če ob tem ne
pomislimo na otroka in se ne vživimo
vanj.

Marsikdaj se starši tolažimo: »Saj je
otrok; hitro se bo prilagodil novim raz-
meram«. Res je, znano je, da so otroci
veliko bolj elastični in prilagodljivi; to-
da tudi tej otroški prilagodljivosti so po-
stavljene meje. Zato je nujno, da dobro
premislimo, kakšen je naš otrok, preden
ga iztrgamo iz okolja, v katerem je do
zdaj živel in se razvijal. Otrok, ki je
zaprt bolj vase, ki ima težave oziroma
težje navezuje stike z drugimi osebami,

vrstniki, bo vsekakor imel precej večje
težave pri prilagajanju novemu okolju,
kot otrok, kateremu navezovanje stikov
z drugimi osebami ne dela posebnih te-
žav. Posledice nezadostno premišljene
preselitve celotne družine v tujino so
prehude, da bi zanemarili resnično tehta-
nje »za« ali »proti«, posebno, če se od-
ločimo za preseljevanje, ko so otroci že
veliki (šoloobvezni). Posledice nepremiš-
ljene odločitve čutijo tako starši kot
otroci: otrok navadno v šoli ne uspeva,
slabi mu sposobnost koncentracije, po-
stane neješč, razdražljiv, izogiba se
vrstnikov, ljudi nasploh, upira se zahte-
vam staršev, učiteljev. Težavam pri pri-
lagajanju se pridružijo še razvojne mot-
nje, značilne za desetletne, enajstletne in
dvanajstletne otroke, ko začenja obdobje
zorenja. To je tisto obdobje predpuber-
tete, ki je tako težavno in se kaže v
prvih uporih staršem, odklanjanju vse-
ga, kar rečejo ali zahtevajo in nasproto-
vanju vsemu okolju.

Nepripravljenost staršev na morebitne
težave in motnje, ki se bodo ali pa se
že kažejo pri otroku, pa otrokov položaj
in življenje še bolj otežkoča. Starši v
svojem pehanju za zaslužkom, bojujoč
se s težavami osebnega prilagajanja
okolju, ne utegnejo posvetiti dovolj po-
zornosti in časa. Tako mu odtegnejo
nujno potrebno čustveno varnost.

Strah ima velike oči, še večje pa otroški
strah pred neznanim, novim. Prav zaradi
tega potrebuje otrok na začetku življe-
nja v tujini starše, njih razlago in spodbu-
do, veliko večjo kot v domačem oko-
lju, čeprav je star že deset ali več let.
Domotožje je prehuda čustvena stiska
za odraslega človeka, še hujša pa za do-
raščajočega otroka.

Vse to nam pove, da moramo upoštevati
otroka pri pomembnih življenjskih odlo-
čitvah — to je otrokova pravica!

Moj materinski dan

Kakšen naj bi bil moj letošnji materinski dan, sem večkrat sama pri sebi razmišljala, ko sem vstajala še ob temi in se odpravljala na njivo. Ni čudno, da je bila ena najmočnejših želja misel na »dolgo« spanje. Da, ostati v postelji tako dolgo, da me bodo budili sončni žarki, sem si želela. In še to, da ne bi bilo avtomobilov na cesti, da bi bilo vse mirno in da bi namesto vsakdanjega ropota slišala le ptičje žvrgolenje. In potem, ko bi se že naveličala spanja, bi mi mož prinesel zajtrk. In potem bi še ostala v postelji, čitala in počivala ter sanjarila o lepota preteklosti, ko so bili otroci še čisto majhni in mi za materinski dan niso kupovali daril; namesto njih so z okornimi rokami risali različne risbe, da bi me s svojim delom na materinski dan razveselili. Kako lepo je bilo takrat... in kako davno je že to...

Konec je bilo sanj. Prebudila sem se... in zares sem dobila skodelico čaja s kozjim mlekom. In kako dober je bil. Nihče pač ne naredi boljšega kot moj mož, četudi je že dedek. Popila sem čaj. Res, bil je dober, a teknil mi ni. Pri srcu me je zbudilo; materinski dan je, a jaz sem sama!

Ne mislite, da sem bila žalostna, ker sem stara mati. Tudi stare mame znajo biti vesele in žive, le za otroki in vnuki mi je bilo dolgčas. Vstala sem in se odpravila po vsakdanjih opravkih, da bi laže pozabila samoto. Bil je lep dan in delo na zraku mi je prijalo. Ura je bila že 12, ko so začeli prihajati otroci. Poročeni so, pa so imeli materinski dan najprej vsak na svojem domu. Stara mama pač ne more biti na tak dan prva; prav in spodobi se, da je žena. Bila sem jih vesela, še bolj pa vnukov in vnučk, slad-

kih kot bonbonček s sijajočimi pogledi in nad vse živahnimi jezički.

Hiša je bila kar polna, saj nas je bilo 14 in med njimi največ majhnih, kar že samo po sebi napolnjuje prostor. Bil je lep, prijeten popoldan. Kar žal mi je bilo, ko se je zmračilo in smo se pričeli razhajati. Vsak je moral na svoj dom. Veselo smo se poslovili. Bila sem srečna. Materinski dan je bil res lep. In hvala vsem, ki so k tej lepoti dneva pripomogli.

Nočni mir je legel na zemljo. Odpravila sem se k počitku z željo in upanjem, da bi bil materinski dan dan sreče vsem materam, tudi tistim, ki na ta dan ne morejo biti s svojimi otroki, predvsem pa s prošnjo, da ne bi bilo na svetu otroka, ki bi svojo mater na materinski dan pozabil ali celo zatajil.

Marija Klemenc,
»Triglav«, Sydney

Bircherjeva sadna jed z ovsenimi kosmiči

V sanatoriju dr. Bircherja je ta švicarska jed na mizi vsak dan in to že desetletja. Pri nas jo jemo vsak večer v različnih sadnih kombinacijah. Dr. Bircherjevo ime se je te jedi prijelo, ker jo je ta zdravnik ob koncu preteklega stoletja rešil iz pozabe in jo spet populariziral med narodom.

V sadnih predelih Švice so si kmetje od nekdaj pripravljali večerjo iz jabolk, hrušk, raznih jagod ali suhega sadja (pozimi), primešali temu naribanemu ali sesekljanemu sadju žitno kašico iz surovih kosmičev ovsu ali ječmena ter dodali sveže pomolženo mleko. Zraven so jedli domače orehe ali lešnike. Meso so videli le ob praznikih. Bili so krepki in zdravi gorjanci, sposobni opravljati najtežja dela na pobočjih svoje gorate dežele.

Moderna znanost o prehrani je potrdila domnevo dr. Bircherja, da je v tej vrsti hrane sestava snovi idealna, v pravilni medsebojni povezavi. Povrh tega pa je jed zelo okusna, osvežujoča in nasitna, primerna za večerjo v vsakem letnem času. Zato jo najdete na jedilnikih mnogih hotelov v Švici kot drugod po svetu, najboljša pa je, če jo pripravimo sami.

Zelo preprosta in hitra je priprava take večerje. Nobenega ognja in kuhanja ne potrebujete. Vse mora biti v surovem in svežem stanju. Sadje ima glavno besedo, vse drugo so dodatki. Postana jed, ki stoji cele ure, pa ni dobra. Šele, ko je družina zbrana, pričnemo s strganjem in rezanjem sadja. Posušene Bir-

cher-Müesli, ki jih v Švici prodajajo v škatlah, niso nikdar tako kvalitetne. V tej obliki je ta jed primerna le za izlete v planine, kjer ni mogoče nositi s seboj stvari za pripravo sveže hrane.

Jabolka naj bodo sočna in kislata, limone sveže. Če imamo, lahko uporabimo poleg ovsenih kosmičev tudi prosene, sojine kosmiče, pšenične kali ali kaleča pšenična zrna. Sama najraje uporabljam ovsene in prosene kosmiče, vsakih pol. Za pripravo rabimo: porcelanasto ali stekleno skledo, strgalnik za sadje (s srednje velikimi luknjami), nožič in žlico.

Priprava jedi: Za vsako osebo vmešamo po eno jedilno žlico kosmičev v treh žlicah vode. Grobe kosmiče moramo namočiti za 12 ur, drobnih ne namakamo. Dodamo na osebo po 1 žlico limoninega soka in enako količino sladkega kondenziranega mleka (da je jed kremasta). Vse zmešamo.

Tik pred serviranjem umijemo (na osebo) 200 g jabolk, ali pol jabolk in pol banan. Jabolka obrišemo in nastrgamo v pripravljeno omako, banane zmečkamo z vilicami. Večkrat premešamo, da ne postane sadno meso rjavkasto.

Če so jabolka premalo sočna, prilijemo na osebo po dve žlici vode. Jed ne sme biti tako gosta, da bi žlica v njej stala. Serviramo na krožnikih ali v skledicah in potresemo po vrhu z žlico zmletih lešnikov, orehov ali mandeljnov. Pri nas pa jemo kar cela jedrca iz posebne skledice. Odlično za zobovje!

Jedi se ne boste nikdar naveličali, če boste poleg jabolk dodajali različno drugo sadje. Poleti so odlična sestavina breskve, marelice (narezane na drobne koščke), borovnice, gozdne in vrtno jagode, maline; pozimi pa narezani krhljčki mandarin ali pomaranč.

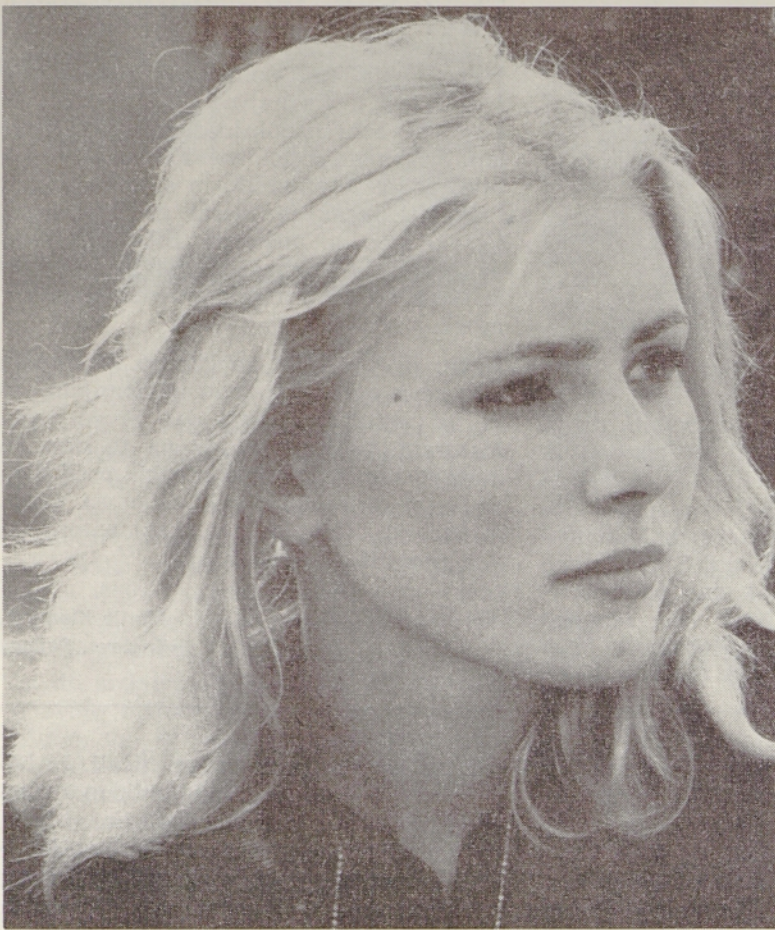
Ne pričakujte, prosim, da boste ob takih večerjah že prihodnji teden zdravi in sveži, če ste zdaj bolehal ali bili preutrujeni! Ampak čez mesece in leta se boste prav gotovo veselili nad pozitivnimi rezultati, ki ne bodo izostali.

Marija Omahen, Švica

Ob dnevu žena — voščilo in zahvala

Drage naše žene in dekleta na tujem. Ko slavite svoj praznik in prejimate od dragih voščila in cvetje, sprejmite še naše voščilo. Z njim pa toplo zahvalo in iskreno priznanje za vse tisto, kar s svojim ustvarjalnim delom dan za dnem doprinašate svojim družinam in vsej skupnosti. Hvala vam, zavedne slovenske žene, matere in babice za vašo nenehno skrb, za vsa prizadevanja in požrtvovalno delo, s katerim ohranjate v svojih družinah ter v naših društvih in organizacijah vse tisto naše drago domače: našo besedo, našo pesem, naše običaje.

Ponosni smo na vas in vaš praznik je svetel dan vseh nas!

Sproščeno dekle

Foto: Milenko Pegan

Mate Dolenc

Rosemary

Od vsega je glavno to, da je tu cesta, ki se vije in steguje do raznih ciljev, pa nikoli ne vodi do končnega cilja. Glavno za Damjana je, da je na tej cesti, da ima polno glavo sonca, tako da skoraj ne ve več, kaj se dogaja, da hodi ali se pelje, spi ali plava, je ali pije; glavno je, da se premika po tej čudoviti cesti, najlepši na svetu, cesti cest, morski, sončni, poletni cesti.

Bije zvon, drgnejo noge; cesta, cesta, cesta. Zvitek ga tolče po hrbtu; cesta, cesta, cesta. Bose noge čofotajo po različnem vajočem se, tekočem asfaltu; cesta, cesta, cesta. Nenadoma ga prehitijo majhen kamion in ustavi nekaj metrov pred njim. Damjan steče; desna vrata se odprejo in iz njih pomoli zagorela glava z očmi pod ogromnimi arkadami. Damjan reče: »Greste do ...«

Glasovi iz te glave ga prehitijo in nanj se vsuje cela ploha neokusnih kletvic.

Damjan obstane v koraku, potem stopi korak nazaj. Mož iz kamiona stopa z nogo na stopnico in je že s pol telesa zunaj kabine. Tedaj se promet nenadoma zgosti; cesta je polna vozil. Z ene strani kolona, z druge avtobus in kamion; nekaj avtomobilov mora ustaviti za majhnim kamionom, ki stoji sredi svojega pasu ceste.

»Pazi, ako te sretnem još jednom,« zatuli mož iz vozila, vrne telo in glavo v kabino, zapre vrata, odpelje. Kolona se premakne za njim, prvi v vrsti začnejo prehitevati, vse sku-

paj je še dolgo pred očmi Damjanu, ker se cesta zvije na drugo stran zaliva in je ves čas vidna.

Tik pred njim zacvilijo zavore. Nekdo se je zadnji hip premislil in ni peljal dalje; neki Francoz, ki je bil v avtu sam. »Vozim že sedem ur,« razume Damjan, »in bom zdaj zdaj zaspal. Moram pa biti v Dubrovniku še nocoj, ker me čakajo. Znete voziti? Bi lahko vozili, da bi jaz medtem spal?« »Imam dovoljenje,« reče Damjan. Francoz se prevali na zadnje sedeže. »Prva je dol, druga desno gor. Naravnost naprej je vzratna, da se ne boste zmotili.« Že je zaprl oči, jih še nekajkrat odprl in zaprl, pa ga je premagalo.

Dauphine je star in škripast, gre pa kar hitro. Damjan se spoprime s krmilom in cesto, ki je zdaj v njegovih rokah. Posveti se vožnji, premišljeno vozi ovinke in, če se da, prehiteva. Ko pade noč, jo prebode z lučmi in hiti z njimi. Neverjetno, kako Francoz spokojno spi. Včasih, kadar išče drug spalni položaj, butne Damjana z nogo v hrbet. Sem in tja zasmrči. Kakšen zaupljiv človek, misli Damjan, ničesar me ni vprašal, kar ustavil je in se zvalil nazaj ter zaspal.

Tretjo uro vožnje je kazalec za bencin padel na ničlo. Damjan je začel voziti počasneje in z roko stresel Francoza, da se je zbudil.

»Moramo kupiti bencin,« je rekel.

»Oui, oui, ustavite na prvi črpalki.« Takoj je zaspal nazaj. Črpalke nikjer. Damjana je začelo skrbeti. Če motor ugasne, kako bosta prišla do bencina, treba bo ustavljati avtomobile, ali prespati v gozdu. Ne bom ga mogel pustiti samega in stopati naprej, si je mislil. Tu je skupina hiš, na srečo tudi znak, da je črpalka blizu. Je odprta ponoči? Je. Spet je zbudil Francoza.

»Denar,« je rekel, Francoz mu je dal pest bankovcev in rekel: »Vi plačajte, ostalo mi dajte potem. Jaz ne poznam dobro tega denarja.«

Damjan je pokimal. Bencinska naprava je brnela, uslužbenec je umival vetrobran. Tedaj se je v stranskem oknu prikazal čudovit obraz, ki ga je za hip videl skozi steklo avtomobila, ko je pešačil ob cesti. Bil je čisto ob steklu. Damjan je odprl okno.

»Can you take me on?« je vprašalo dekle.

»Seveda, gotovo,« je odgovoril Damjan in odprl vrata. Damjan je pozabil, da avto ni njegov, da zadaj spi lastnik, tujec. Plačal je bencin in stlačil ostanek denarja v predalček na armaturi. Pognal je na cesto.

Kaj napraviti z očmi, da bi jih razdvojil. Kako gledati z levim očesom cesto, z desnim pa najlepšo Angležinjo, ki jo je kdaj videl?

Koliko lepih las, kako gosti, kako dolgi. Kakšen profil, kakšna silhueta pod vojaško srajco in kavbojkami. Kakšen molk.

Kje je kaka beseda, kje je kak drug glas, razen bučanja motorja in včasih hrčanja Francoza?

Kako sem sam, misli Damjan, kako sem sam, v kakšni tišini živim, v kakšni samoti, v kakšni oddaljenosti od sveta besed. Cesta se zvije pod kolesa in vse, kar je ob njej, glasno divja nazaj, jaz pa sam, sam, sam brez zvoka besed. To je treba prekiniti.

»Avto ni moj. Tudi jaz sem štopar, vozim, ker je Francoz utrujen.«

»Ime mi je Rosemary.«

»Jaz sem Damjan. Ne, Albert, Filip, tako je boljše.«

»Nice to meet you.«

»Kam greš?«

»Katmandu.«

»Kaj bo delala tam?«

»Karkoli.«

Pogovor se lahko prešteje s številkami. Ampak od tod dalje ga ne muči več stiska besed. Kar je bilo moč povedati, je bilo povedano. Zdaj se lahko nasmeje in sprostijo telo v naslonjač. Lahko tu ali tam obrne glavo v desno, v njen profil. Njen profil, ki postaja nje en face. Pogleda ga z vsem vidnim poljem. Vse vidno polje od časa do časa pogrne nanj.

Beli zidovi starega mesta, od neštetihi stopal zlizana svetleča se tla promenade, gibanje narodov, gibanje narodov, gibanje Rosemary in Alberta Filipa po globini zgodovine in širni sedanjosti.

Damjan pripoveduje Rosemary o Dubrovniku.

Rosemary pripoveduje o Nottinghamu, od koder je prišla. Pozno ponoči se ločita, Rosemary gre v zgornje nadstropje študentskega hotela, Damjan dobi ležišče v prehodni sobi v pritličju med dvema črncema.

Zjutraj se preselita na cesto. Zelo hitro dobita grški tovarnjak, ki je namenjen v Atene. Grški šofer pôje celo pot in ju nahrani z lubenicami, ki jih ima polno kabino.

Pravi, da ga politika ne zanima, da mu je vseeno, ali imajo oblast polkovniki ali civilisti, da da mir tako enim kot drugim, in da on, žena in pet otrok še kar dobro živijo in da je Grčija lepa in jo ljubi in je srečen z njo.

Dolge bele plaže proti Albaniji. Modrina, ki odžaja. Tople noči, ki prekrijejo spanje brez odej, brez streh. Rosemary in Damjan ostaneta skupaj, malo govorita, nič se ne dotikata; a vse okrog njiju ju združuje, povezuje. Ni besed, ni treba rok, ni treba vprašanj, načrtov, organizacije. Treba je reči samo:

»This way,« ali pokazati to z roko.

Ko sta v morju, sta združena z vodo.

Ko sta na skali, sta združena s skaljo.

Ko sta na cesti, stojita v eni stopinji.

Ko pade sonce, ju pogrne ista noč, spita isto spanje.

Kako sem srečen, da sem naletel nate, drugače bi bil zelo sam, govori noč. Rosemary mu gre z roko čez lase, roka, ki je veter.

Modrina se staplja v zelenilo, po katerem se pase nešteto belih ovčic. Iz zelenih hribov prehajajo v modro nebo in se pasejo po njem.

Po dolgi cesti, na kateri je sicer največ tovarnjakov, potujejo ovce v stara vegasta mesta, na baščaršije, blejajo okrog džamije, zlijejo se celo v asfaltne ulice in peketajo med avtomobili.

Zeleno gre v kamen. Koraki po Grčiji so glasni, ker padajo na trdo. Čez mejo ju pelje Amerikanec v odprti limuzini. Po dolgih urah vožnje ustavi Amerikanec nad Egejem, odpre prtljajnik, brska po torbah, izbrska nekaj iz ene izmed njih in ponudi Damjanu. »Vzemi, mogoče sta mi vidva prinesla srečo, tole vama dam za nagrado. Toda zdaj vaju moram zapustiti, grem popolnoma drugam.«

Velika limuzina zavije z glavne ceste na ozko makadamsko pot in se zgubi, stopi v vročini na kamenju, kot da je nikoli ni bilo.

Rosemary in Damjan odpreta mali zavoj, v njem je škatlica tobaka z napisom »za pipo«, vendar ima zelo nenavaden vonj.

»Grass,« reče Rosemary.

»Trava,« reče Damjan.

Spravi v žepke spalne vreče in zadrigne z zadrigo.

V Atenah sta, v vročini štiridesetih stopinj, mini-delca turističnega človeštva, ki oblezuje Akropolo.

Ponoči sta v Pireju, v ulici Notara, del človeštva, glasbe, pijače in ljubezni, del življenja pod rdečimi lučmi, del

vonja, del morja in njegovih ladij in nazadnje sta malo pijana od vina z otoka Samosa.

»Otok Samos je vmesna postaja zame,« pravi Rosemary, »jutri odpluje ladja tja. Potem grem naprej v Katmandu.«

»Moja ladja odpluje v drugo smer,« reče Damjan.

Privoščita si taksi, da ju odpelje iz mesta na obalo, ko se že skoraj dela dan.

»Ljubi me zdaj, ko greva narazen, da se ne bova nikoli pozabila,« reče Rosemary.

»Ljubil te bom in te nikoli pozabil,« odgovarja Damjan. Votlost narobe obrnjenega velikega čolna mu odgovarja: »...nikoli pozabil...«. Pod čolnom, za vhodom v njuno lupinasto hišo zadnjega skupnega dne, ki je zastrt z ribiškimi mrežami, se prvič dotakneta njuni telesi. Morda je tu Katmandu, bije Damjanovo srce, najbrž je tu, to je gotovo Katmandu.

Toda Rosemary potuje naprej, se pravi, da je Katmandu tudi drugje, morda je Katmandu tam, kjer ga najdeš.

Plima se dotakne njunih nog, dekle vstaja. Zleze izpod čolna in teče po sipini v vodo, polna Damjana, Damjanove pene, Damjanovega spomina.

Damjan si prižge pipo in skrije Rosemary v modrikast dim. Potem gresta skupaj v pristanišče in Damjan stoji ob pomolu, dokler ladja ne izgine med trupi ladij proti izhodu iz pristanišča.

Od tam gre potem na svojo lastno pot.

Odlomek iz knjige »Aleluja Katmandu« mladega slovenskega pisatelja Mateta Dolenca (rojen leta 1945).
Knjigo je izdala založba Mladinska knjiga.

IMOS

L J U B L J A N A
TRG VII. KONGRESA ZKJ 1
TELEFON: 317-539, 316-937

GRADI TUDI ZA VAS

STANOVANJA RAZLIČNIH VELIKOSTI
IN POSLOVNE PROSTORE V LJUBLJANI
VSELJIVO V LETIH 1974, 1975, 1976

VSE, KAR ŽELITE ZVEDETI,
VPRAŠAJTE NA

IMOS

L J U B L J A N A
TRG VII. KONGRESA ZKJ 1
TELEFON: 317-539, 316-937

Črtomir Šinkovec

UGANKA

Ni padalo,
samo krov,
ko v dežju greš
z njim domov.

(dežnik)

Branka Jurca:

TI SI MOJA GRLICA

Klas je bratec, Jagoda sestrice.
Klas je dolg, potegnjen — sestrico gleda
strmo navzdol. Jagoda je tenka in majhna,
komaj da je je za dober pedenj na vsaki
strani vratu ji binglja kratka spletena kitka.
Mama in oče sta odšla in zdaj sta sama.
Posteljeta postelji, pometata po tleh z
metlo, pobrišeta s krpo in gresta na vrt.
Vse grede so polne pisanih aster in Klas
in Jagoda jih zalivata. Sonce sije in na
nebu je oblak.

Grlica prileti na okno in zagradi:

»Gru, gru, gru, deževalo bo!«

Jagoda pogleda proti nebu in reče grlici:

»Samo en oblak je na nebu. Ne bo deže-
valo. Nič ne veš, grlica!«

»Gru, gru, gru, vem, vem!«

»Jagooda,« zakliče Klas, »okrasiva okno,
vsak po svoje!«

Stečeta. Jagoda po lesen zelen zabojček,
vanj nasuje prhke črnice in posadi z zem-
ljo vred vrsto cvetočih gorečk. Zalije jih
in steče na vrt. Gorečke jo veselo pozdrav-
ljajo.

Klas napne lok in nareže puščice. Lok
obesi na okno, puščice vtakne v tok na
okensko poličko. Steče na vrt in pogleda
proti Jagodinemu oknu: gorečke ga pozdrav-
ljajo, pogleda na svoje okno: tam so nje-
gove puščice.

Jagoda stopi pred Klasovo okno. Zagleda
lok in puščice v toku, prime lok, ga napne
in pomeri s puščico naravnost proti nebu.
Puščica zašvistne — vščšč — in že pre-
bode nebesno modrino. Zazdi se ji, da
je zadela zvezdo, ki je prej ni videla.
Zvezda je za hip zablestela in zadrgetala.
Jagoda napenja lok in izstreljuje puščice.
Klas steče po stopnicah, priteče v sobo,
zagleda v Jagodinih rokah lok in vpraša:
»Kje so puščice?«

»Izstrelila sem jih!«

»Pokažem ti!«

Steče kot burja skozi dvoje odprtih vrat
proti oknu, kjer cvetijo gorečke. Jagoda
steče za njim, Klas pa trešči gorečke z
zabojem vred na tla. Gorečke popadajo na
vrt in si rečejo:

»Poženimo na vrtu korenine!«

Napijejo se vode, se vzravnaajo in znova
vzcvetejo.

Vtem že skoči Jagoda v Klasa. Klas ji ne
prizanaša. Poriva jo stran od sebe. Prime
jo za kitko in jo zvije k tlom. Jagoda se
joka in hlipa.

»Takšna surovina!« zakriči Jagoda. »Kaj so
krive gorečke?«

»In kaj so krive puščice? Ukradla si mi
jih!«

Grlica prileti, zapoje, a ne Klas in ne Ja-
goda je nista slišala.

»Medved si, veš,« reče Jagoda, »kamor
prideš, vse pomendraš!«

»In ti? Sraka si, tatinska sraka!«

»Če sem jaz sraka, si ti slon, cop, cop,
vse pohodiš, vse uničiš, slon si, slon...
Oh, kako bi bila srečna, če bi te ne bilo!«

Gitica Jakopin

Šopek za mamo

Moja mama kakor sonce
greje mi srce,
tisto sonce spomladansko,
ki prežene vse megle.

Moja mama kakor dežek
mi blaži srce,
tisti tihi, blagi dežek,
ki nam pozlati steze.

Moja mama kakor veter
mi bodri srce,
tisti veter nagajivi,
ki prižvižga v vrh gore.

Šla na trato bom zeleno,
kjer se sonce vetru smeje,
tja, kjer veter nagajivi
rože in metulje šteje
in kjer dežek, tihi dežek,
rose seje skozi veje

in na trati tej zeleni
šopek našla bom izbran,
šopek sonca, rose, vetra —
mami za njen dan.

Kristina Brenkova

POMLAD JE PRIŠLA

V našo dolino je prišla pomlad po Žagarje-
vem grabnu nizdol. Vsaj meni se je zdelo
tako, zato ker so v Žagarjevem grabnu
vzcveteli prvi zvončki in trobentice. Mlado
jutranje sonce se je uprlo v breg nad po-
tokom in jih poklicalo na dan izmed rjavih
trav.

Kako težko smo jo pričakali otroci, ki bi
bili radi sezuli okorne zimske čevlje in
hodili bosi po topli zemlji. Če sem se
bosa udarila na oster kamen, mi je mama
položila na rano mlad trpotčev list in ga
trdno privežala z belim povojem.

Pomlad je priklivala vijolice iz najbolj son-
čnega brega nad hišo. Ker je prišla pomlad,
so se večerne zvezde spustile nižje nad
strehe vaških hiš. Nisem mogla zaspiti in
sem trdno zatiskala oči in prosila in rotila:
Da bi šla v šole, da bi šla v šole.

Ker smo si otroci zelo želeli, da bi se
usulo prebela pajčolansko cvetje s češnje-
vih vej in da bi češnje dozorele, je pomlad
usmiljeno odšla iz naše doline.

Odšla je kot mlada Vipavka, ko je do
zadnjega razprodala okroglo, rdeče vipav-
ske češnje iz prelepo spletenega jerbasa.

Lili Novy

DEŽ

Kakšen dež se je ulil!
Pada kot za stavo.
Temu, ki ga je dobil,
dobro pere glavo.
Nama dvema pa se zdi
vreme kar veselo.
Dežek, daj!

Škropotaj!

Kaj pa moreš nama ti,
ko sva pod marelo!

Krožek mladih dopisnikov

Dragi otroci!

Hvala za lepa pisemca! Metka, Erika, Mirjam, Jelka, Leon, pa kar dva Boruta, Žekšev iz Sindelfingna in Kokaljev iz Ravensburga, ste zares lepo opisali svoje družine, tako, da se zdaj že kar skoraj poznamo, čeprav se nismo še nikoli srečali. Erika Šprajcerjeva nam je tudi prav prijetno opisala svojo pot vsak ponedeljek do slovenske šole. Martina Penz iz Sindelfingna nas je pa kar osebno z mamico obiskala v uredništvu malo po novem letu in nam prinesla svoj spis. Seveda smo bili zelo veseli ljubega obiska in tudi dopisa. Hvala vsem in še pridno pišite. Kaj ko bi enkrat vsak napisal kaj drugega. Na primer, da bi vsak od vas s kratko in preprosto besedo opisal kakšen svoj doživljaj, ki se ga posebej rad spominja? Poskusite. Najboljše dopise bomo seveda nagradili. Pa vsem prav lepe pozdrave!

Naša družina

Vseh skupaj nas je v družini pet: očka, mamica, brat in jaz ter starejša sestra, ki je v Jugoslaviji. Ob pol petih zjutraj se najprej zbudi očka. Ob petih se odpelje v službo. Ob pol sedmih se zbudi jaz in brat Janko. Ko pozajtrkujeva, greva v šolo. Nazadnje odide mamica, ki ima pet minut do službe. Vsako drugo soboto in nedeljo ima prosto. Kadar ima prosto, napravi dobro kosilo. Po kosilu gremo na sprehod ali pa k Andrejki. Kadar mama dela, skuha kosilo očka. V kuhinji mu tudi pomagam. Zvečer potem gledamo televizijo. Najraje gledam, če je kakšen kavbojski film. Ob osmih večerjamo. Nato pa z bratom leževa spat. Očka pa čaka mamico, ki se vrne ob desetih zvečer iz službe. Redkokdaj smo zbrani vsi skupaj.

Metka Lupšina
6. razred slov. šole
Ravensburg

V naši družini smo trije: atek, mamica in jaz. Nimam ne bratca ne sestrice. Atek je pri Daimler-Benz tehnici delavec. Mama pa je v tovarni Mercedesov in ta tovarna se tudi imenuje Daimler-Benz. Velikokrat sem sama. Zato moram vedno paziti na uro, da ne zamudim šole. Moram se pridno učiti in ubogati starše. Pa tudi učitelj v šoli, saj imam vse rada.

Erika Planko
6. razred slov. šole
Sindelfingen

Trije smo v naši družini. Mama in atek sta od jutra do večera odsotna. Atek dela pri trdki Bizer, mamica je pa zaposlena pri Daimler-Benz. Vsak ponedeljek obiskujem slovensko šolo. Tudi moj maček Peter, ki me čaka doma, je majhen član naše družine. Najlepši dan je za nas vse nedelja, ko smo skupaj.

Borut Žekš
4. razred sl. šole
Sindelfingen

Naša družina ni velika. Štirje smo. Moj očka se je rodil v Dolenjih Slavečih v Prekmurju, mamica pa v Ljubljani. Brat Kristijan je star štiri leta in hoče biti vedno najbolj zanimiv v družini. Jaz sem se rodila v Stuttgartu leta 1964 in sem stara devet let. Najbolj zanimivo je pri nas ob večerih. Takrat lahko vsak po svoji volji pripoveduje kar je čez dan doživel.

Mirjam Behek
4. razred slov. šole
Sindelfingen

Moj atek gre zgodaj zjutraj v službo. Skoraj vedno je v tovarni. Jaz grem pa ob osmih v šolo. Mama doma pospravlja in skuha kosilo. Ko pridem iz šole, je poldan in lahko kosim. Mamica gre ob pol dveh v službo. Jaz delam popoldne naloge in se tudi igram. Atek pride ob treh domov in se najprej najé. Jaz grem zvečer zgodaj spat. Atek pa gre ob desetih v tovarno po mamico, ki je delala ves popoldan. Malokdaj smo vsi skupaj doma, kadar pa smo, sem zelo vesel.

Borut Kokalj,
4. razred slov. šole
Ravensburg

Moj ata mora vsako jutro zelo zgodaj oditi na delo. Ima zelo težko delo, saj mora cele dneve prenašati težke zaboje s pivom. Mamica je doma, ne hodi v službo. Erna mora voditi vsa pisarniška dela in še skrbeti za družino. Moja mala sestra Miša hodi vsak dan zjutraj in popoldne v otroški vrtec. Jaz pa hodim v šolo. Skoraj vsak dan imam pouk dopoldne in popoldne. Skupaj se dobimo vsi samo ob nedeljah. Včasih gremo na sprehod, največkrat smo kar doma. Takrat gledamo televizijo in smo veseli, kadar je na sporedu otroška oddaja.

Jelka Kranjc
4. razred slov. šole
Sindelfingen

Že mnogo let smo v Nemčiji. Tu sem začel hoditi v šolo. Pred dvema letoma sem dobil tudi sestrice. Vsi jo imamo zelo radi. Z njo se rad igram. Pridna je in rada me ima. Najbolj rad jo ima pa najbrž atek. Ker dela vsak dan ponoči, jo čez dan pazi. Mamica gre v službo, jaz pa v šolo. Kadar sestra ob torkih popoldne spi, me atek hitro zapelje v slovensko šolo. S sabo pa pripelje še Metko in Janka in še Riharda in Andrejko iz Ravensburga. Če ni preveč truden, nas pride zvečer ob 5. uri zopet iskat. Veseli se peljemo z njim spet domov. Atek pa pomaga mamici pri delu in skrbi, da smo zadovoljna in srečna družina. Takšen je moj atek. Kdo ima še takega?

Leon Kokol,
4. razred slov. šole
Ravensburg

Moja pot do slovenske šole

V slovensko šolo hodim vsak ponedeljek. V šolo pridem malo pozneje kot bratec. V nemško šolo hodim v Nürtingen in se vozim tja z avtobusom. Okrog štirih pridem na Goldberg. Mamica ali oči me vsakokrat čakata z avtom, da me peljeta. Če bi morala iti peš, bi prišla zelo pozno in se mi skoraj ne bi splačalo iti. Domov pa se vračam največkrat peš, ali pa me pride kdo iskat. Če je lepo vreme, rada hodim peš, v slabem vremenu pa ne. Saj moram pol ure hoditi.

Erika Šprajcer
Sindelfingen

Prvikrat sem gledala slovensko igro

Rojena sem v Nemčiji in z veseljem obiskujem slovenski dopolnilni pouk. Zadnje nedeljo v novembru lani smo se mi — mama, jaz in moja dva brata, odpeljali z avtobusom v Stuttgart. Tam je dramska skupina Slovenskega kulturno umetniškega društva Triglav uprizorila igro »Užitkarji«. To je zelo žalostna igra. Gledalcem je bila všeč. Vsi so veliko ploskali. Meni je najbolj ugajala mlada žena Francka. To je bila vloga hudozne ženske. Govorila pa je ta igralka tako lepo glasno in razločno, da sem jaz vse kar dobro razumela.

Martina Penz
stara 9 let
Sindelfingen

bilo pod pokroviteljstvom predsednika SFRJ, maršala Tita, v počastitev stoletnice zagrebškega drsalnega društva kot prvega drsalnega društva v Jugoslaviji. Nastopilo je 122 tekmovalcev iz 18 držav. Prvo evropsko drsalno prvenstvo je bilo leta 1891 v Hamburgu, in sicer so tekmovali samo moški. Ženske so začele

tekmovati leta 1930, v plesih na ledu pa šele 1954.

Letošnje evropsko drsalno prvenstvo je 64. po vrsti za moške, 38. za ženske in 21. v plesih na ledu.

Znamka velja 2 din in jih je bilo izdanih 450.000. Na znamki je na svojstven način prikazan drsalec in drsalne črte, delo zagrebškega likovnika Bojana Stranića. Znamka za stoletnico metra pa je delo znanega beograjskega mojstra Andreja Milenkovića.

Obe znamki sta podolgovati in ju je natisnil beograjski zavod za izdelovanje bankovcev v štiribarvnem ofsetu in v polah po devet znamk. Znamki sta veliki $30 \times 37,5$ mm, brez belega roba pa $26 \times 33,5$ mm in z grebenastimi zobci $13 \frac{1}{2}$.

Spominski koledar marec 1974

1. in 2. 3. 1924 je bila v Clevelandu slavnostna otvoritev največjega slovenskega društvenega in kulturnega hrama v ZDA — Slovenskega narodnega doma.
4. 3. 1844 je bil rojen na Muljavi pri Stični eden najboljših slovenskih pisateljev, Josip Jurčič, ki je kljub prerani smrti napisal vrsto odličnih pripovednih del.
6. 3. 1836 je bil rojen v Podsmreki pri Velikih Laščah slovenski pesnik in pisatelj Josip Stritar.
7. 3. 1891 je umrl na Dunaju največji slovenski jezikoslovec 19. stoletja Fran Miklošič.
7. 3. 1945 je bila v Beogradu ustanovljena začasna enotna vlada Demokratske federativne Jugoslavije pod predsedstvom maršala Josipa Broza Tita.
8. 3. 1910 so ameriške socialistke prvič manifestirale za žensko enakopravnost; v spomin na ta dogodek praznujemo tega dne mednarodni praznik žena.
12. 3. 1958 je umrl v Clevelandu Avgust Kollander, lastnik in ustanovitelj znane slovenske potovalne agencije.
14. 3. 1883 je umrl utemeljitelj znanstvenega socializma in voditelj svetovnega proletariata Karl Marx.
16. 3. 1944 je ustanovil izvršni odbor Osvobodilne fronte slovenskega naroda pokrajinski odbor OF za Koroško.
17. 3. 1943 so izvedli Italijani veliko akcijo proti osvobojenemu ozemlju v Dolomitih, ki so ga takrat imenovali tudi Dolomitska republika.
18. 3. 1904 je bil rojen v Sežani slovenski pesnik Srečko Kosovel, ki je opeval predvsem trpko kraško pokrajino, hkrati pa izpovedoval svojo vizijo velike revolucije.
21. 3. 1898 se je rodil v Prapročah pri Grosupljem Louis Adamič, ameriški pisatelj slovenskega rodu.
27. 3. 1941 je izvedla skupina oficirjev v Beogradu državni udar, ko so hkrati dosegle višek množične demonstracije proti pristopu Jugoslavije k vojaškemu paktu fašističnih sil.
31. 3. do 2. 4. 1945 je bil v Parizu Prvi izseljenski kongres.

Prva priložnostna znamka, ki je izšla v letu 1974, je znamka, posvečena pomembni spominski obletnici in sicer stoletnici metrskega merskega sistema v naši državi.

Meter kot dolžinsko mero so določili med francosko revolucijo leta 1795 kot štiridesetmilijonski del poldnevnik, ki gre skozi Pariz. Leta 1799 je Francija meter tudi uradno in zakonsko uvedla. Tako so tisti naši in hrvaški kraji, ki so za časa Napoleona I. bili v Iliriji, imeli od njene ustanovitve leta 1809 do njenega propada 1815 kot uradno dolžinsko mero že tudi meter oziroma metrski sistem.

Meter pa ni postal samo dolžinska mera, ampak tudi osnova za ploskovne, prostorninske in težne mere (m^2 , a, m^3 , l, hl, kg, g itn.). Z metrom se je torej ustvaril nov splošni merski sistem.

Obče na Slovenskem se je meter uvedel skoraj sočasno kot v vseh drugih takratnih avstroogrskih deželah. V vseh avstrijskih deželah in s tem na vsem Slovenskem, razen v Prekmurju, je bil meter oziroma metrske mere dovoljene od 1. januarja 1873, obvezen pa od 1. januarja 1876, in to na podlagi zakona o merah z dne 23. julija 1871. V Prekmurju in na Hrvaškem je bil metrski sistem uveden z zakonskim člankom VIII. skupnega hrvaškoogrškega sabora, izdanim 17. aprila 1874. Srbija ga je uvedla z zakonom o merah 14. decembra 1873, Črna gora s pravilnikom o merah 11. novembra 1903 ter Bosna in Hercegovina 5. julija 1911.

Na podlagi mednarodne pogodbe o metru, podpisane 20. maja 1875, je bil ustanovljen tudi mednarodni urad za uteži in mere.

Priložnostna znamka za stoletnico metra pri nas je izšla 10. januarja 1974 v nakladi 1 milijon znamk in s ceno 80 par. Druga priložnostna znamka v januarju je izšla 29. januarja za Evropsko prvenstvo v umetnostnem drsanju in plesih na ledu, ki je bilo od 29. januarja do 2. februarja v Zagrebu. To prvenstvo je

Kako se oblačijo Slovenke

Poletje, dopust, sprostitvev. To je obenem tudi čas, ko je lahko tudi naša garderoba bolj sproščena in svobodna. Ne samo zvečer, tudi čez dan so lahko obleke drznejše. Izbiramo med športnim stilom, elegantnim stilom tridesetih let ali romantiko. Eleganten, bolj umirjen stil bo zadovoljil žene v najlepših letih, mlajše pa bodo pogumnejše. Letošnja poletna moda nas ne omejuje v dolžini kril, ki segajo od kolen vse do gležnjev. Krila so ozka, zvonasta ali široko krojena. Vzorci so drobni cvetlični ali progasti, lahko pa je blago tudi enobarvno. Izbrala sem tri modele, ki okvirno predstavljajo način oblačenja za letošnje poletje. Prvi model je obleka s širokim krilom. Velik ovratni izrez krasi ovratnik, rokavi so rahlo nabrani in se zaključujejo z manšeti. Nad in pod všitim pasom iz istega blaga je obleka rahlo nabrana. Zapenja se prek cele dolžine. Za kostim na skici lahko izberete tudi tanek jersey. Krilo je zvonasto krojeno, vendar precej ozko prek bokov. Bluza ima na prsih žepka, pod katerima do pasu tečejo tri gube. Bluza je lahko iz bombaža, krilo pa iz platna. Zanimiv pas ali drugi dodatki bodo obleko še poživili.

Beba

zavarovalnica MARIBOR

Maribor, Partizanska c. 47, tel. 23-961

s poslovnimi enotami

Ljubljana, Celovška c. 177, tel. (061) 55-333, 56-893

Celje, Prešernova ul. 6, tel. (063) 22-296

Piran, Ul. IX. Korpusa 10, tel. (066) 73-481, 73-482

Postojna, Jenkova 1, tel. (067) 21-023

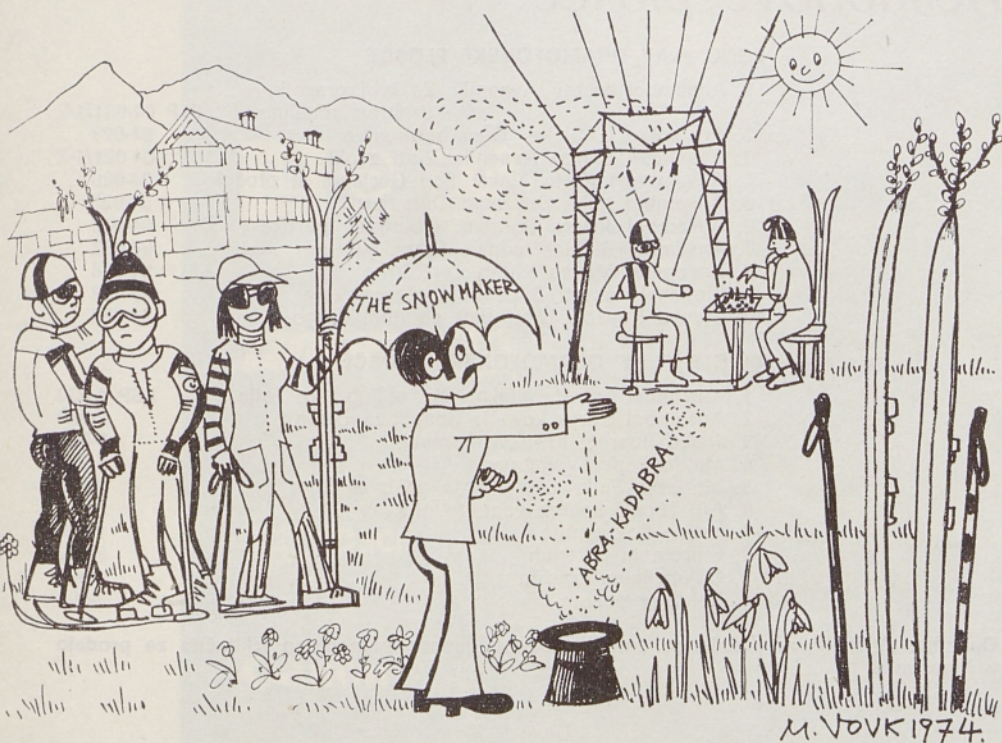
ter zastopstva:

Ptuj, Prešernova 20; Dravograd, Meža, 13; Jesenice, Rogljeva 1; Zagreb, Masarykova 13/I; Kranj, Staneta Rozmana 13; Ljutomer, Glavni trg 1; Koper, Ulica JLA 3

in zastopniki v vseh večjih krajih

se priporoča in sprejema v zavarovanje vse vrste imovinskih, transportnih in osebnih zavarovanj

Ponovitev oglasa iz Rodne grude št. 1, stran 13. Prizadetim in bralcem se lepo opravičujemo.

— Ti ga pa zadnje čase krepko žehtaš, Janez!
— Kaj morem: za delo nisem, pa na ta način pomagam obnavljati vinograde!

Mali oglaš v letošnji zimi: »Iščemo vremenarja, ki bi znal preliščiti letošnjo zimo in bi priklical sneg, ki je bil pomotoma poslan v južne kraje in na Bližnji vzhod. Eventualno ga zamenjamo celo za nafto. Obupani — na zimsko sezono pripravljeni — slovenski gostinci«

M. VOVK 1974.

vaš
kotiček

Dragi rojaki iz Pennsylvanie!

Želite redno prejemati Rodno grudo in Slovenski koledar? Morda ne veste kako in kaj, morda ne utegnete pisati. Vse, od naročila do plačila, bo za vas hitro in vestno uredila naša zastopnica

Mrs. Anna KLUN
206 1St.
PITTSBURGH, Pa. 15125
Telefonirajte ji na številko 781-8984.

Grafologija

Ali vas mučijo duševni problemi in ne veste, kam in kako? Včasih delno pomaga že to, da se nekomu zaupate in se z njim pogovorite. Še bolje je, če se z vašimi problemi obrnete na strokovnjaka — grafologa, ki vam na podlagi znanstvene analize vašega rokopisa lahko pove, kaj delate napak in kaj morate storiti, da se boste izognili nadaljnjim problemom.

Pišite mi z navedbo vaše starosti in poklica. Odgovoril vam bom v najkrajšem času.

Dipl. grafolog Franc Udovič
807 Ingolstadt, Postfach 2901
Deutschland

Poizvedba

Gospa Kokalj, roj. Adam Ana, 1909, iz Smolenje vasi, Novo mesto, Slovenija, Jugoslavija, je živela pred 20 leti v okolici Chicaga, kje živi sedaj, pa ne vem. Verjetno se je znova poročila, zato je njen novi priimek neznan.

Dediči v Novem mestu so jo razglasili za mrtvo, njene otroke pa zatajili. Ker ne verjamem, da ne živi več, prosim, naj se mi oglasi.

Če pa je res umrla, prosim njene otroke ali brata Adam Johana, naj mi pišejo na naslov: MIHALIČ, roj. Ambrožič Alojzija, Smolenja vas, 68000 Novo mesto, Slovenija, Jugoslavija.

Vsakomur, ki bi mi karkoli sporočil o njej, o njenih otrocih ali bratu, se vnaprej zahvaljujem.

Če ste se preselili...

Če ste se preselili, izpolnite naslednji obrazec in ga v kuverti pošljite na naslov naše uprave: Rodna gruda, 61001 Ljubljana, Cankarjeva 1/II, p. p. 169

Ime in priimek:

Stari naslov:

Novi naslov:

Mali oglasi

Prodajam staro hišo, 83 m² stanovanjske površine. Celotna površina z vrhom je 3100 m². V hiši je elektrika, vodovodna napeljava je do hiše. Leži ob asfaltirani cesti v Trebnjem (Stari trg 7). Cena je ugodna.

Poizvedbe pri:

Ladislav KREVS
5182 WEISWEILER, Wilhelmshöhe 5
Deutschland

PRODAM NOVO STANOVANJE, 61 m² površine, z vrtičkom, v prelepi Gorenjski. Naslov:

Janez GOLMAJER
Pristava 69b
64290 TRŽIČ

Zelo ugodno prodajam novo, podkleteno vrstno hišo z malo vrta, lastno centralno kurjavo, na zelo lepem položaju v Ljubljani. Ponudbe pod:

Bogdan BUKOVEC
Cesta na Brdo 32b
61000 LJUBLJANA

Najuspešnejše Helidonove plošče

LONG PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

1. Ansambel bratov Avsenik: Za tvoj praznik, Srebrne smučine	FLP 04-031/1-2
2. Ansambel L. Slaka: Glas harmonike	04-027
3. Ansambel bratov Avsenik: Zlati zvoki	04-021/1-2
4. Ansambel Lojzeta Slaka: Pod Gorjanci je otoček	04-020
5. Ansambel Mihe Dovžana: Dimnikar	04-023
6. Ansambel Jožeta Burnika: Obletnica poroke	04-029
7. Ansambel Richie Vadnal: Stara ljubezen	04-033
8. Ansambel Maksa Kumra: Na Vrhe	04-024
9. Slovenski oktet: S pesmijo okrog sveta	09-012
10. Stanka Kovačič: Moj fant pa ljubi drugo	04-028

SINGLE PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

1. Ansambel Lojzeta Slaka: Sto obljub, sto želja	FSP 4-030
2. Ansambel Štirje kovači: Sosedovo dekle	4-029
3. Janko Ropret: Korakaj, korakaj	5-081
4. Majda Sepe: Vagabund	5-075
5. Marjetka Falk: Sama fanta našla si bom	5-073
6. Alfi Nipič: Povem vam, to ni prav	5-070
7. Mojca Pokrajculja	1-005
8. Erazem in potepuh	2-002
9. O junaškem kovaču	1-002
10. Kekčeva pesem	2-001

Opomba: Avsenikove plošče so zaradi prodane licence namenjene izključno za prodajo v Jugoslaviji.

zmagovalec tour d'europa

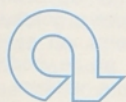
... je
lahko
vaš

* takojšna dobava
* potrošniški kredit !

slovenija
avto

Ljubljana Maribor Kranj
Celje-Avtomotor Krško Koper

avtotehna

zastopstvo tujih firm
ljubljana
titova cesta 36

Predstavništva: Zagreb, Split, Sarajevo, Skopje, Beograd in Rijeka

Servisi: Ljubljana, Beograd

Pogodbeni servisi v vsej Jugoslaviji

Vam nudi

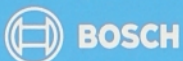

osebne avtomobile OPEL, VAUXHALL za devize in dinarje

KADETT
ASCONA
MANTA
RECORD
VIVA

komercialna vozila: kamioni vseh nosilnosti razen od 2,5 do 4 t
avtobusi, viličarji

avtoelektriko Bosch — svečke, meglenke, akumulatorje itd.

gospodinjske aparate Bosch

televizorje, magnetofone in radioaparate ter avtoradie BLAUPUNKT

Canon

fotoaparati, filmske kamere, projektorji CANON

Jaka Čop: Čas je napravil svoje, Ladra-Kobarid

Sv. Florijan, zaščitnik pred ognjem, na kozolcu v Podjelju v Bohinju

V stebriščni dvorani Mestne hiše v Kranju je bila 17. decembra lani otvoritev razstave umetniških fotografij Jaka Čopa »Kozolci na Slovenskem«. Šlo je za kakšnih sto črnobelih posnetkov kozolcev iz vseh krajev Slovenije, ki jih je znani planinski fotograf in zdaj že upokojeni delavec jeseniške Železarne Jaka Čop ujel v objektiv svojega radovednega fotografskega aparata v zadnjih letih. Razstavo je pripravil Gorenjski muzej v Kranju, ki se zaveda, da so te — in tudi vse druge — fotografije kozolcev pravzaprav dokument nekega časa in nekega stanja v razvoju tega našega edinstvenega arhitektonskega spomenika. Avtor je vse fotografije, ki jih je uvrstil na razstavo, muzeju tudi poklonil. Za razstavo o slovenskih kozolcih, ki je bila v Kranju odprta skoraj mesec dni, je bilo veliko zanimanje. Po besedah kustosa za umetnostno zgodovino Gorenjskega muzeja dr. Ceneta Avgušтина večje, kot za druge razstave, ki so jih pripravili v lanskem letu. Jaka Čop mi je ob zadnjem srečanju konec januarja povedal, da se zanj zanimajo tudi v drugih slovenskih krajih; omenil je Radovljico. Novo mesto in še nekatere. Pravzaprav bi bilo res škoda, da razstava, ki pokaže kozolce s celotnega slovenskega etničnega območja, kjer ti seveda so, in ki seže z nekaj fotografijami celo za mejo, ne bi obiskala tudi drugih slovenskih krajev, saj je slovenska po svojem obsegu in zamisli, ne pa, denimo, gorenjska. Čop mi je rekel, da bi bil vesel, če bi jo videli tudi kje na Primorskem, saj ima s tega področja precej zanimivih posnetkov.

O Jaku Čopu

Preden zapišem nekaj o eksponatih s kranjske razstave in o Čopovih kozolcih nasploh, bi Jaka Čopa rad na kratko predstavil, čeprav ga veliko naših izseljencev najbrž pozna po treh njegovih čudovitih knjigah fotografij, ki jih je doslej izdal pri Državni založbi Slovenije. To so: »Svet med vrhovi«, »Raj pod Triglavom« in »Vi-harniki«. Jaka Čop, rojen leta 1911 na Jeseni-

cah (znani alpinist Joža Čop je njegov stric), vseskozi priden delavec v Železarni, zdaj upokojen in živi v svoji hišici na Rodinah pod Stolum, že več kot štiri desetletja upodablja v črno-beli fotografiji predvsem motive gorske pokrajine. Med tednom je delal, garal, ob sobotah in nedeljah ter med dopustom pa je hodil po gorah, v vsakem letnem času, v vsakem vremenu, obvezno s fotografskim aparatom v nahrbtniku, in slikal. Njegov odnos do narave in do gora najlepše kažejo prav njegove knjige, njegove fotografije. Čop je tudi član fotokluba »Andrej Prešeren« Jesenice in je razstavljal že doma in v tujini. Pri Ljudski tehniki in pri matičnem fotoklubu je dobil za dolgoletno uspešno delo zlato plaketo. Planinsko društvo Jesenice, Planinska zveza Slovenije in Planinska zveza Jugoslavije so mu dodelili zlati častni znak. Na zvezni razstavi planinske fotografije v Beogradu je prejel zlato plaketo »Ljudi i planine«. Skupščina občine Jesenice mu je izrazila priznanje za delo na kulturno-prosvetnem področju s podelitvijo plakete Toneta Čufarja, posebno priznanje za njegovo življenjsko delo pa mu pomeni Prešernova nagrada Gorenjske za leto 1973.

Jaka Čop in Gorenjski muzej v Kranju sta me prosila, da za katalog k njegovi razstavi napišem kratek tekst. Seveda sem rad privolil, saj imam rad kozolce, resnično rad. Vem, da so kozolci relikti prastare preteklosti, ki so žilavo zraščeni s slovensko pokrajino in ki so žilavo grešljivi gospodarski objekti slovenskih kmečkih domov. Vem tudi, da se starajo, da propadajo v krajih, kjer njihove prerašča plevel, in da se pomlajujejo z novimi materiali tam, kjer je kmetovanje še živo, kjer okrog njiv zdaj ropotajo traktorji ali vsaj motorne kosilnice. Takole sem napisal o Čopovih kozolcih:

O njegovih kozolcih

Jaka Čop, ki je skozi objektiv svojega fotoaparata opeval doslej predvsem skalni svet naših vršacev, se je tokrat spustil v dolino, na

**Kozolci,
kot
jih
je videl
Jaka
Čop**

polja, v vasi. Zamikale so ga svojevrstne arhitektonske konstrukcije, izdelane iz pravokotno se križajočih navpičnih in vodoravnih drogov, ki so ali prazne, kot ogromne harfe, postavljene ven v naravo in pokrite, da jih dež ne zmoči, le veter se lovi v njihove late, ali pa polne, da se skeleta sploh ne vidi, zabasane z zlatimi žitnimi snopi ali z dišečim senom. »Srečal sem kozolce tudi visoko v gorah, na nekaterih naših planinah, zato sem postal pozoren nanje, zato sem se jih lotil,« pravi Jaka Čop. Prehodel je velik del Slovenije in pokukal tudi za mejo, nič mu ni ušlo, nobena podrobnost, nobena značilnost, njegovo oko je skozi objektiv fotoaparata videlo vse tisto, kar mi, ki vsak dan hodimo mimo teh arhitektonskih mojstrov — izdelkov slovenskega človeka, ne vidimo. Preveč jih je, v gozdu ne vidimo dreves, in preblizu so nam, zrasli smo z njimi, navadili smo se jih videvati vsak dan kot nekaj povsem normalnega, kot nekaj, kar mora biti, kar preprosto je, zato se ne vprašujemo, kako in zakaj.

In zato mora priti Jaka Čop s svojim bistrim očesom in s svojimi izdelki, s kozolci, ujetimi na fotografski papir, s skupinami teh kozolcev, z detajli, z oblikami iz vseh naših pokrajin — da jih vidimo, da smo kar naenkrat začuden nad njihovo lepoto, da se kar naenkrat zavemo, kaj pravzaprav imamo. In potlej ugotovimo, da teh, do skrajnosti preprostih in do skrajnosti funkcionalnih priprav za sušenje žita, trave, detlje, koruze, praproti itd. drugje po svetu ni, da so kozolci res naši, res slovenski, da jih celo po vsem slovenskem etničnem ozemlju ni, da pa jih najdemo ponekod na Koroškem in vzhodnem Tirolskem. In tedaj se zavemo tudi, da še zdaj ne vemo točno, zakaj Slovenci imamo kozolec in zakaj ga ni marsikje tam, kjer so podobni klimatski in splošni geografski pogoji za kmetovanje.

Jaka Čop se je kozolcev, ko jih je začel opazovati, lotil sistematično. Vedel je, da je njihova osnovna funkcija sušenje, zato je začel z ostrnicami, ki — postavljene v vrsto in povezane z vodoravnimi latami — pomenijo najbrž začetno fazo v razvoju kozolca. Potem nam pokaže primitivne, zasilne, le za nekaj časa postavljene kozolce, za njimi različne oblike stegnjenih kozolcev in šele potem dvojne kozolce, topolarje, ki so oblikovno najlepši, posebno tisti na Dolenjskem, in pri katerih je primarni funkciji sušenja dodana včasih manj, v glavnem pa že močno poudarjena sekundarna funkcija, to je shranjevanje nekaterih kmetijskih pridelkov.

In najbrž ni zgolj slučaj, da nam je Jaka Čop na začetku predstavil podrte, požgane, razpadajoče kozolce, njihove ostanke pravzaprav, na koncu pa nove, po zadnji vojni rojevajoče se kozolce, narejene z novimi materiali (beton, pločevina, železo, salonit). Oboje je danes resničnost: kjer kmetovanja ni več, tam so kozolci odveč, tam zato umirajo, kjer pa se obdelovanje zemlje modernizira, kjer je pridelkov na enaki površini vse več, tam se tudi kozolci pomlajujejo, čas zahteva tako.

O novi knjigi

Za konec naj povem še, da se Jaka Čop z Državno založbo Slovenije že dogovarja, da bo njegove kozolce izdala v knjigi. Gradivo, ki ga je razstavil, mora samo še dopolniti z nekaj novimi posnetki, ki mu še manjkajo, mi je zaupal, potem pa bo vse skupaj že lahko oddal — in spet bomo lahko občudovali mojstrsko oko njegovega fotografskega aparata, tokrat Čopove slovenske kozolce.

Andrej Triler

Dvojni stegnjeni kozolec z zidanimi stebri v okolici Novega mesta. Foto: Jaka Čop

Oranje blizu Šentruperta na Dolenjskem

Foto: Andrej Triler

alpina
tovarna
obutve
žiri
jugoslavija

Proizvajamo:

- specialno smučarsko obutev: alpske discipline, teki, skoki,
- planinske čevlje,
- delavske čevlje,
- moško in žensko modno ter otroško obutev

Dragi bralci!

Naročila za

Slovenski koledar

knjigo s stenskim koledarjem
in mesečno ilustrirano revijo

Rodna gruda

publikaciji za Slovence po svetu

sprejema SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
v Ljubljani in naši zastopniki po vsem svetu.

V ZDA boste koledar in revijo najhitreje prejeli od:

PROSVETA, SNPJ
2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, Illinois 60632

TIVOLI ENTERPRISES, Inc.
6419 St. Clair Avenue
CLEVELAND, Ohio 44103
telefon: 431-5296

TONY'S POLKA VILLAGE
591 E. 185 St.
CLEVELAND, Ohio 44119

Ana KLUN
206 1 St.
PITTSBURGH, Pennsylvanija 15215
telefon: 781-8984

Kristina PUGELY
3121 N 76th St.
MILWAUKEE, Wisconsin 53222

Frank L. TEKAUTZ
211 7th St. South West
CHISHOLM, Minnesota 55719

Če želite revijo in koledar od nas, odrežite naročilnico, prosimo, čitljivo izpolnite in pošljite na naš naslov.

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
61001 LJUBLJANA, Cankarjeva 1/II., p. p. 169
SLOVENIJA — Jugoslavija

Naročam

Sprememba naslova:

SLOVENSKI KOLEDAR
za leto

Ime in priimek:

RODNO GRUDO od
..... dalje

Stari naslov:

Pošiljajte mi na naslov:

Novi naslov:

Naročajte pri Slovenski izseljenski matici

LONG PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

Ansambel Lojze Slak	GLAS HARMONIKE POD GORJANCI JE OTOČEK VISOKO NAD OBLAKI TITANIC
Miha Dovžan	DIMNIKAR, KI NOSI SREČO ZALJUBLJEN PAR MOJ OČE
Tone Kmetec	ZVON NAŠ STARI PTUJ TEBI DRAGA STARA DOMAČIJA $3 \times 3 = 9$ TA ŽLAHTNA VINSKA KAPLJICA
bratov Avsenik	ODMEV S TRIGLAVA OTOČEK SREDI JEZERA
Borisa Kovačiča Stanka Kovačič	MOJ FANT LJUBI DRUGO
Zadovoljni Kranjci	MI SE 'MAMO RADI MED ROJAKI
Maks Kumer	NA VRHE POMLAD V GOZDU
Štirje kovači	NA GOLTEH PESEM DOLINE
Rudi Bardorfer	RODNI KRAJ
Richie Vadnal	TA GLAŽEK JE PRAZEN V SOBOTO ZVEČER STARA LJUBEZEN
Borisa Kovačiča Stanka Kovačič Rafko Irgolič	DOBER DAN SONCE
Franca Korbarja	DOMOVINA
Slovenski oktet	KATRCA SEDEM ROŽ S PESMIJO OKROG SVETA
Jožeta Burnika	OBLETNICA POROKE
Moški pevski zbor Slave Klavara Maribor	ŽE ČRIČEK PREPEVA
Partizanski invalidski pevski zbor	PESEM O SVOBODI
Instrumentalni kvartet Tončke Maroltove	IZ SLOVENSKE GLASBENE ZAKLADNICE
Komorni moški zbor Celje	SLOVEN'C SLOVENCA VABI

SINGLE PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

Ansambel Mihe Dovžana	ZALJUBLJEN SPREVEDNIK
Burnik, Kraševac, Dovžan	ZA ROJSTNI DAN
Burnik Jože	ZADNJA POLKA
Kovačič Stanka	MATI KITARA
Ansambel Avsenik	KORAČNICA JULIJSKIH ALP JAZ SEM PA EN FRANC KOŠIR
Ropret Janko	LEPA KOT SEN

Ansambel Toneta Kmetca
Kobler Jože

Falk Marjetka
Irgolič Rafko
Mancini Stane
Leskovar-Flisar
Ljupka Dimitrovska
Arsen Dedič
New swing quartet
Srce
Vesela jesen 71
Erazem in potepuh
Srečno Kekec

ROŽA NEŽJA — Vajda Marija
DAN, KI GA JE ZAMENJALA NOČ
SKRIL V SRCE SEM SOLZE SVOJE
SPOMIN NA MARJANO
MOŽ NAJ BO DOMA
LETIJO PTICE
SPOMINČICA
ŠE EN GVAŽEK
LJUBLJANSKI ZVON
NAJ, NAJ, NAJ...
GVENDOLINA
Alfi NIPIČ — Oto PESTNER
MRAVLJICA
Pesem iz filma Bratovščina sinjega
galeba

MAGNETOFONSKE KASETE

Ansambel Lojzeta Slaka	NAJ VRISK POVE VESELO NA RAJŽO KADAR SREČAM TE
bratov Avsenik Mihe Dovžana	ODMEV S TRIGLAVA LOVCI PRETESNI ČEVELJČKI
Toneta Kmetca	LJUBICA LAHKO NOČ TA ŽLAHTNA VINSKA KAPLJICA
Zadovoljni Kranjci	VRNITE SE PTICE MED ROJAKI
The Vadrals	TA GLAŽEK JE PRAZEN
Ansambel	ŠTIRJE KOVAČI 033/2 ŠTIRJE KOVAČI 133/2
Stanka Kovačič	ZA TVOJ GOD MATI
Ansambel Borisa Kovačiča	LEŽI VASICA ZA GORO
Ansambel	FANTJE TREH DOLIN SLOVENSKI OKTET DOBRI ZNANCI in sestre Potočnik OD VASI DO VASI I OD VASI DO VASI II ČEZ POLJA IN LIVADE PROTI VASI JAZ BI RAD RDEČIH ROŽ

OPERA GORENJSKI SLAVČEK dve stereo plošči

BARVNI DIA, ki prikazujejo lepote in zanimivosti Slovenije in Jugoslavije. Vsaka serija obsega približno 30 posnetkov in ima posebno knjižico s pojasnili k besedilu.

Naročila naslovite na:

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA,
61001 LJUBLJANA, Cankarjeva 1/II,
Slovenija, Jugoslavija

Kuhinja VEGA
73

brest cerknica

OB OBISKU DOMOVINE SI OGLEJTE SALON POHIŠTVA V CERKNICI
IN PRODAJALNO V MARIBORU, KNEZA KOCLJA 6

OB NAKUPU Z DEVIZAMI 5-ODST. POPUST!

PRODAJAMO DNEVNE SOBE, SPALNICE, KUHINJE, OBLAZINJENO POHIŠTVO
ZAHTEVAJTE PROSPEKTE:

brest 61380 cerknica
PROPAGANDA
JUGOSLAVIJA

english section 19-25

rodna gruda

revija za Slovence po svetu

marec 1974

številka 3

slovenija

V Reziji v Beneški Sloveniji poznajo en sam ples »Rezijanko«, ki ga navadno plešejo v dvoje ali troje (slika na naslovni strani in zgoraj)

Iz vsebine

Iz vaših pisem	2
Na kratko	4
Po domačih krajih	6
Kako pospešiti rast slovenskega gospodarstva?	8
Maroltova Tončka in njena dekleta in fantje	10
Ne vas in ne mesto	12
Kristal tudi iz Kozjega	14
Zaposlovanje odvisno od gospodarjenja	15
Pastirci ob kresu in na ekranu	16
Posmeh konzerviranemu svetu	17
ZAČASNO NA TUJEM (I)	19
ENGLISH SECTION (II)	19
Izseljenska srečanja	27
Naši po svetu	28
Naši pomenki	30
Mate Dolenc: Rosemary	32
Marija Jelen Brenčič: Na Jispi	35
Anton Pevec: Ded Filip	35
Otroci berite	36
Filatelija	38
Vaš kotiček	40
Kozolci, kot jih je videl Jaka Čop	42

Akademsko folklorna skupina »France Marolt« je v januarju praznovala 25-letnico obstoja. V tem času si je pridobila velik ugled doma, saj velja za najboljšo slovensko tovrstno skupino, velike uspehe pa je dosegala tudi na tujem. To priložnost smo izkoristili za pogovor z eno izmed vodij skupine — Tončko Maroltovo, ki nam na zanimiv način pripoveduje o svojem delu, o svojem odnosu do ljudskih plesov, o narodni noši. Sestavek berite na straneh 10 in 11.

Izdaja — Published by

Slovenska izseljenska matica

Naslov — Address:

61001 Ljubljana
Cankarjeva 1/II, p. p. 169
Slovenija, Jugoslavija

Telefon:

23 102 — uredništvo, 21 234 — uprava

Ureja uredniški odbor

Glavni urednik:

Drago Seliger

Odgovorni urednik:

Jože Prešeren

Urednica:

Ina Slokan

Upravnica publikacij:

Vera Valenci

Tehnični urednik:

Jože Boncelj

Prevajalca:

Milena Milojevič-Sheppard / angleščina
Albert Gregorič / španščina

Revija izhaja vsak mesec — 7. in 8. številka izideta skupno

Letna naročnina:

Jugoslavija 50.— din, cena posameznega izvoda 5.— din; Argentina 5.— am. dolarjev, Avstralija 4,5 avstr. dol. ali 2,2 Lstg., Avstrija 115.— Asch, Belgija 220.— Bfr, Brazilija 5.— am. dol., Danska 35.— Dkr, Finska 20.— Fm, Francija 25.— FF, Holandija 16.— Hfl, Italija 2.900 Lit, Nemčija 16.— DM, Norveška 33.— Nkr, Švedska 24.— Skr, Švica 19.— Sfr, Velika Britanija 2,2 Lstg, U.S.A. 5.— dolarjev

Plačila naročnine:

Za dinarje tekoči račun: 50100-678-45356

Devizni račun: 501-620-7-32002-10-575

pri Ljubljanski banki

Plačilo je možno tudi po mednarodni poštni nakaznici ali s čekom v priporočnem pismu

Payment from Abroad

Assignment to our account no. 501-620-7-32002-10-575 at Ljubljanska banka or by international money order or by check in registered letter

Tisk — Printed by

Kočevski tisk, Kočevje

Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu št. 421-1/73 z dne 24. 7. 1973

Jože Prešeren
odgovorni urednik

iz vaših pisem

V januarski in februarski številki Rodne grude smo vas na kratko seznanili s prizadevanji ameriških Slovencev, da bi ohranili pri življenju edini napredni slovenski dnevnik v Združenih državah Amerike — Prosveto. V zadnjih tednih pred ukinitvijo je sama Prosveta objavljala številne proteste svojih bralcev iz vseh koncev Združenih držav, prejemale prostovoljne prispevke, objavljala zahteve po ponovni preučitvi sklepa, da se list ukine. Kazalo je že, da bo vse zaman, prvotni sklep je bil na glasovanju še nekajkrat potrjen, bralci pa so le uspeli izsiliti še eno glasovanje v januarju, ki je končno rešilo Prosveto.

»Prava kulturna tragedija bi bila,« nam je zapisala neka naša ameriška rojakinja, »ko bi bili brez dnevnika v času, ko SNPJ slavi 70. rojstni dan, ki bo v aprilu tega leta. Upam, da bo dnevnik kmalu prišel na trdno podlago in še dolga leta prihajal med naše rojake. Zdi se mi, da je izdajanje dnevnika posebno važno v času, ko si slovenski jezik utira pot tudi na najbolj znane svetovne univerze in so za študente slovenskega jezika razpisane štipendije. Vedno več mlajših ljudi se odloča za obisk rodne grude in obisk je seveda dvakrat bolj prijeten, če človek obvlada jezik dežele, v katero potuje. V mnogih krajih so organizirali tečaje slovenskega jezika in hudo je, če človek ne more brati v jeziku, ki se ga uči, ker nima berila.«

Vsi v uredništvu Rodne grude smo veseli uspeha zagovornikov izhajanja Prosvete. Veseli pa smo še posebej tudi zato, ker so se za Prosveto potegovali tudi naši v Ameriki rojeni rojaki, ki so se zavedali deleža staršev pri slovenski ameriški kulturi in pri sami SNPJ in Prosveti. V nečem pa je bila morda ta napovedana ukinitvev celo koristna: razgibala je številne bralce, si pridobila nove (tudi finančne) podpornike in dala spodbude za popestritev kulturnega dela med ameriški Slovenci.

Ljubljana ni več mačeha

Prejel sem Slovenski koledar, ki je zelo zanimiv in še dolgo ga bom lahko prebiral. Rodna gruda nam daje razvedrilo in zanimive novice. V številki 11 in 12 preteklo leto ste se malo potrudili in obiskali Belokranjce. Vinčani so zmeraj rekli, da je Ljubljana mačeha, danes pa tega ne rečejo več, ko imajo tovarno.

Jaz sem bil lani na počitnicah v domovini in sem se malo sprehodil po tistih krajih. Jaz sem rojen na hrvaški strani prek Kolpe, tam pa je za mladino še vedno slabo. Nima se kje zaposliti, doma pa noče biti. Tudi šole, ki je bila včasih v Bosancih, ni več in otroci hodijo v šolo na Vinico.

M. Grubić
St. Avold, Francija

Lepi posnetki

Obnavljamo naročnino za Rodno grudo in prilagamo nekaj tudi za tiskovni sklad. Ta revija nam je res veliko »tolažilo« v tujini, saj nam vedno prinese kaj zanimivega in prekrasne posnetke iz vseh krajev naše domovine. Res bi nam bilo nemogoče brez nje, saj tako težko čakamo vsako številko.

Moram pa vam povedati, da dobim ob njej hudo domotožje, ker me spominja na vesele čase, ki smo jih preživeli doma. S tem pozdravljamo vse pri Matici in naše sorodnike, ki živijo doma. Prav tako pozdravljamo vse rojake doma in na tujem.

Frances Rantaša z družino
Manhattan Beach, Calif., ZDA

Daljni kraji, koliko razočaranja!

Ko pošiljam naročnino za Rodno grudo, naj vam še malo opišem razmere tu pri nas. Kaj se vse vidi na TV! Kako bogata, razkošna je bila parada na starega leta dan! Vendar pa ni vse tako, kot je videti na prvi pogled.

Ko ste se v Evropi borili za svoje pravice, je pa Amerika delala na vse pretege in zalagala Evropo. Pa poglejmo, kaj je zdaj. Ameriški delavski

razred je mislil, da bo ta blaginja večno trajala. Vsega je res preveč, a je taka draginja, da ljudje vedno teže živijo. Že pred dvajsetimi leti bi moralo vlado skrbeti, kako bo potekala naša prihodnost. Zdaj pa samo vzdihuje.

Želela bi, če bi lahko ob priliki objavili sliko vasi Zbure pri Smarjeških Toplicah na Dolenjskem. To je moja rojstna vas. Zelo sem bila vesela, ko sem videla sliko Žalostne gore. Kolikokrat smo tam preživeli vesele ure. Res je bilo lepo, a pustila sem fanta in šla v daljne kraje, oh, koliko razočaranja!

Josephine Brezovec
Fontana, Calif., ZDA

Zlatoporočenca

Prilagam vam naročnino za Koledar in Rodno grudo, ki jo radi prebiramo, čeprav pride z dvo- do trimesečno zamudo. Letos bomo praznovali 50-letnico prihoda v Ameriko in 50-letnico zakona, to bosta kar dva jubileja hkrati. Ko bi zdravje dopuščalo, bi prišla tja, a sva oba zanič, jaz sem pa povrhu še sluh izgubila. Žalostno je, če človek ne sliši, vse mi morajo zapisati.

Pauline Starc
Cleveland, Ohio, ZDA

Iskrene čestitke za obe visoki obletnici! Pa veliko zdravja!

Zamuda tri mesece

Po dolgem času se vam oglašam s par besedami iz zadnjega kotička Kanade. Rodno grudo vedno težko pričakujemo, saj nam prinaša košček materinske ljubezni, prinese nam občutek rodne domovine Slovenije, na katero smo zelo ponosni. Kdor matere ne ljubi in ne spoštuje očeta, ni vreden, da ga sonce greje.

Skoraj pa ne morem razumeti, da še danes, 7. januarja, nismo prejeli oktobrske številke Rodne grude. Vsaka pošiljka potuje skoraj tri mesece. Samo pomislite, kako je, če si ogledujete slike s trgovine, a bodo že kmalu cveteli zvončki. Zato vam za leto 1974 prilagam denar za letalsko naročnino.

Toni Borkovič
Victoria, B. C., Kanada

Belokranjca

Z Rodno grudo sva oba z ženo zelo zadovoljna, saj je v njej veliko zanimivega, posebno če je kaj iz Bele krajine, ker sva oba Belokranjca. Tudi otroke učiva slovensko, kolikor se da; kadar pridemo pogledat domov, jim tam ne bo tuje.

Družina Matkovič
Norlane Geelong, Avstralija

Haloze, Haloze

Želim vam, da bi tudi v letu 1974 tako lepo pisali za nas o naši prelepi Sloveniji. Posebej pa vas prosim, da včasih kaj opišite naše Haloze. Moj rodni kraj so Zavrče, ki se jih mnogo krat spomnim. Kako lepi so tam hribi in vinske gorice!

Slavica Ožbolt
Wittisheim, Francija

Nagradna knjiga

Poslala sem vam naslov novega naročnika. Brala sem, da darujete za novega naročnika knjigo. Zelo je bom vesela, ker rada berem. Tudi Rodna gruda je zelo lepo branje.

Jaz sem prišla v Ameriko leta 1906 kot sedemnajstletno dekle. Trikrat sem bila na obisku v Jugoslaviji in obiskala sem tudi urad Matice. Takrat je bila tam tudi pokojna Albina Novak, tedanja glavna tajnica Slovenske ženske zveze. Povsod sem bila zelo lepo sprejeta in rada se spominjam tistih dni. Še vedno se rada spominjam tudi mojih mladih let in si dopisujem s prijateljicami. Ob obisku leta 1951 je bilo bolj slabo, ker je bila Jugoslavija hudo prizadeta v vojni, ni se dobilo vsega, a naši prijatelji so nas vseeno po svojih močeh lepo postregli. Saj takrat tudi v Ameriki nismo imeli vsega.

Doma sem iz vasi Koritnice blizu Postojnske jame. V starem kraju imam še eno sestro, drugi smo bili vsi tukaj. Oče, mati in tri sestre ter en brat so mi že umrli tukaj. Stara sem 84 let.

Mary Tomšič
Strabane, Penna. ZDA

Prosveta umira

Želim, da bi to lepo in poučno branje, kot je Rodna gruda, še dolgo izhajalo. Naš list Prosveta žal umira, najbrž zato, ker pri SNPJ nočejo upoštevati želja navadnih delavcev. Neki bralec je predlagal, naj bi list preselili, a raje so ostali tam in bodo izdajali list tedensko. Jednota bi morala bolj pomagati nam starim, Prosveta pa je bila predvsem za nas in mi sami smo jo pomagali ustanoviti. Pomagala nam je v boju proti kapitalistom. Še zdaj je huda borba za obstanek delavskega razreda med demokrati in republikanci. Nixon se hudo vsiljuje z vsakovrstnimi nasveti, da bi se tako opral. Republikanci pa so zadnje čase izgubili precej svojih volivcev.

Barbara Slanovec
San Bernardino, Calif., ZDA

Stična na Dolenjskem

Foto: Rado Vouk

Pozdrav Slovincem

Še vedno smo polni spominov na naš lanski obisk v Sloveniji in večkrat se pogovarjamo ter ogledujemo slike z izseljenskega piknika ter z drugih srečanj, kjer smo nastopili z našim ansamblom. Pošiljam vam nekaj fotografij. Ko bo izšla naša plošča, vam jo bomo tudi poslali.

Veliko ljudi me je spraševalo za moje pozdravne besede, ki sem jih spregovorila na pikniku v Škofji Loki. Prilagam vam prepis, morda bi objavili kaj tudi v Rodni grudi.

Lojzka in Janez Saje s sinovi
Stoney Creek, Ont., Kanada

Objavljamo nekoliko skrajšano besedilo pozdrava:

Pozdrav Sloveniji

Bodi pozdravljena, ti bogata Slovenija, ki tako radodarno trošiš talente po vsem svetu. Veseli smo, da tako pomagaš vsem, ki se k tebi zatekajo. Čeprav smo oddaljeni od tebe, pričakujemo tvoje pomoči.

Mala Slovenija, pomagaj nam, da te najdemo na vseh delih sveta. Svet pogosto ne zasluži tvojih dobrot, ampak jih potrebuje. Obljubili smo ti, da se bomo še vračali nazaj k tebi. Delila si nam dobrote in želje, ki se izpolnjujejo po vsem svetu. Tudi danes ti želimo pokazati del našega dela. Slovenija, z ljubeznijo in zaupanjem nas vračaš domov.

Lojzka Saje

Na nogah nas držite

V svojem imenu in v imenu vsega slovensko-avstralskega društva »Bled«

v Hobartu vas lepo pozdravljam. Avstralija je naša nova domovina, a na nogah nas držite vi z vašo Rodno grudo, ki je za nas v tujini res veliko vredna ne le z novicami ampak tudi s slikami raznih slovenskih krajev.

Peter Slana, tajnik
Claremont, Tasmania, Avstralija

Spominu junakov

Ne morem se vzdržati, da bi ne napisal, kako globoke vtise imam ob pregledovanju slik in prebiranju sestavkov v Rodni grudi. Npr.: krasen barvni posnetek grobnice herojev v Ljubljani (v novembrski številki 1973) to je svetišče in oltar rodu, ki je trpel in bil pobijan. Pesnik Oton Župančič je duh junakov pristrčno opisal. Jaz dodam še tole:

»Skromni žarki sonca se prebijajo, skoz drevje mehke sence odkrivajo, da junaka duh ni mrtev, čeprav sam bil je žrtev.«

Janez Erjavec
Euclid, Ohio, ZDA

Še kdo čebelar?

Moj poklic je čebelarstvo. Rad bi vedel, če je še kak drug Slovenec v Ameriki, ki se izključno bavi s čebelarstvom?

Rodna gruda je lepa revija in jo vedno težko pričakujem. Pozdrav Slovencem!

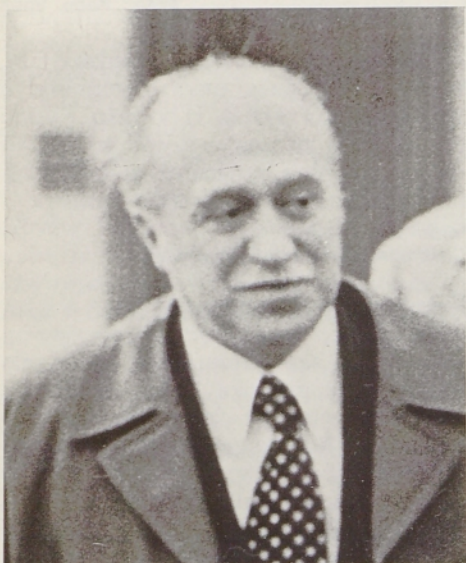
M. B. Nickelson
La Jara, Colo., ZDA

Menimo, da bo rojak Nickelson vesel tudi, če se bavite s čebelarstvom samo iz veselja, ne le izključno. Sporočite nam vaš naslov in posredovali ga bomo v Colorado!

Stran od obeh blokov

Novinarji agencije United Press so v januarju intervjuvali podpredsednika predsedstva Jugoslavije Mitjo Ribičiča, ki jim je na svojstven način pojasnil smer našega notranjega razvoja. V svetu pogosto napačno tolmačijo vlogo jugoslovanskih komunistov v državi in v mednarodnih odnosih. Mitja Ribičič je zato dejal: »Naša resnična politika v bistvu dokazuje, da ne nagibamo ne v to ne v ono smer, da se ograjujemo

Mitja Ribičič

od zahodnega parlamentarnega in vzhodnega etatističnega sistema, kar je zelo važno vprašanje za razumevanje naše objektivne stvarnosti. Želimo ostati neblokvska država in tako boste razumeli, da smo Stalinu rekli ne zato, da ostanemo samostojni, in ne zato, da bi se pridružili zahodnemu bloku. Tako tudi večkrat odgovarjamo »Ne« na nekatere zahodne pritiske, spet ne zato, da bi se pridružili vzhodnemu bloku. Vedno nas je vodila želja, da razvijamo tako pot družbenega razvoja, ki bo ustrezala našim narodom. Zavedamo se, da blokvske razdeljenosti ne bo moč tako hitro premagati. Toda če imamo pred očmi demokratične procese v svetu, obstoji dolgoročna perspektiva premagovanja blokvske razdeljenosti; v Evropi na primer s konferenco o evropski varnosti, v Latinski Ameriki z integracijskimi tokovi in podobno.«

Mitjo Ribičiča so prosili tudi za izjavo o vlogi predsedstva SFRJ in o tem, kako se bo razvijalo, ko bo predsednik Tito zapustil politično prizorišče. Mitja Ribičič je dejal, da vloga predsedstva SFRJ izvira iz značaja naše federacije in da zagotavlja enakopravnost naših narodov in narodnosti. Potem pa je nadaljeval:

»Kar zadeva vaše vprašanje v zvezi s predsednikom Titom, naj povem, da to za nas v Jugoslaviji ni aktualno. To ste lahko opazili spričo vsakodnevnih zahtev po vsej naši državi, naj Tita izvolimo za dosmrtnega predsednika republike, kar se bo verjetno tudi zgodilo. Prepričani smo, da bo Tito lahko še dolgo delal in da bo zdrav. To mu bo mogoče še zlasti zaradi tega, ker je socialistična Jugoslavija že od svojega nastanka v vrstah najstabilnejših državnih skupnosti in ker sta stabilnost in kohezija z vsakim dnem še večji. Pri tem je zgodovinska vloga tovariša Tita velikanska in trajna. Njegovo delo bo vsekakor preživelo veliko rodov.«

Tito v Indiji, Bangladešu, Nepal in Siriji

Predsednik Tito se je v začetku februarja vrnil s svojega uradnega obiska v nekaterih azijskih državah. Obiskal je Indijo, Bangladeš, Nepal, ob povratku pa še Sirijo. V vseh deželah je imel predsednik Tito z delegacijo uradne pogovore z najvišjimi osebnostmi teh držav. V Indiji so mu podelili tudi Nehrujevo nagrado za leto 1971, o kateri smo poročali pred dveh mesecev.

Iskrina družba v Švici

Združeno podjetje Iskra bo tretje slovensko podjetje, ki bo v tujini ustanovilo lastno holding družbo. Tako

Predsednik slovenske skupščine je v januarju priredil sprejem za konzularne predstavnike, ki so akreditirani za Slovenijo

družbi imata že podjetji Slovenijales in Jugotekstil. Nova firma, ki jo bo Iskra ustanovila v Švici, bo opravljala holding dejavnost za Iskrine inozemske firme. Firma bo registrirana kot švicarska in bo lažje pridobivala tudi tuje strokovnjake ter najemala kredite.

V letu 1973 je Iskra izvozila na konvertibilno področje za 25,2 milijona dolarjev in za 8,4 milijone dolarjev na nekonvertibilno. Že v letu 1976 naj bi Iskrin izvoz znašal okrog 90 milijonov dolarjev.

Na Jesenicah nova valjarna

Mednarodna korporacija za investicije v Jugoslaviji je odobrila dodatnih 10 milijonov dolarjev posojila za izgradnjo hladne valjarne na Jesenicah. Ta kredit je odobril akcionar IFC iz Washingtona. Ta korporacija je jeseniški železarni priskrbela že pred tem tri inozemska posojila v skupnem znesku 39,7 milijona dolarjev.

Nova hladna valjarna bo začela obratovati leta 1976 s skupno zmogljivostjo 115.000 ton nerjaveče pločevine, ki jo najbolj uporabljajo v industriji gospodinjstvih strojev in za vozila.

Novo središče Ljubljane

Prešernove nagrade 1974

V dvorani Slovenske filharmonije v Ljubljani so na predvečer slovenskega kulturnega praznika, Prešernovega dne, podelili Prešernove nagrade in nagrade Prešernovega sklada. Slavnostni govornik Janez Vipotnik je letošnjo 125-letnico Prešernove smrti povezal tudi s 30-letnico prvega zbora slovenskih kulturnih delavcev.

Letošnji Prešernovi nagrajenci so: **Marjan Lipovšek** za delo na področju glasbene umetnosti, saj se je uveljavil kot skladatelj, reproduktivni umetnik, pedagog, organizator, esejist in kritik. **Bert Sotlar** je dobil nagrado za filmsko igro. Vsa sodobna slovenska in jugoslovanska filmografija je tesno povezana z imenom Berta Sotlarja, saj je sodeloval pri izredno velikem številu slovenskih in jugoslovanskih filmov. **Lojze Spacal** za grafično in slikarsko delo. Najpomembnejše komponente njegovega dela so: navezanost na rodni Kras, domače avantgardno izročilo in široki svetovni razgledi.

Nagrade Prešernovega sklada so prejeli: arhitekt Marjan Gnamuš, igralka Angela Janko-Jenčičeva, arhitekt Jože Koželj, slikar in scenograf Avgust Lavrenčič, trio Lorenz, režiser Dušan Mlakar, arhitekt Dušan Moškon, sopranistka Bogdana Stritar, pesnik Veno Taufer, tv snemalec Zaro Tušar in slikarka Jelica Žuža.

»Sava« se je uveljavila

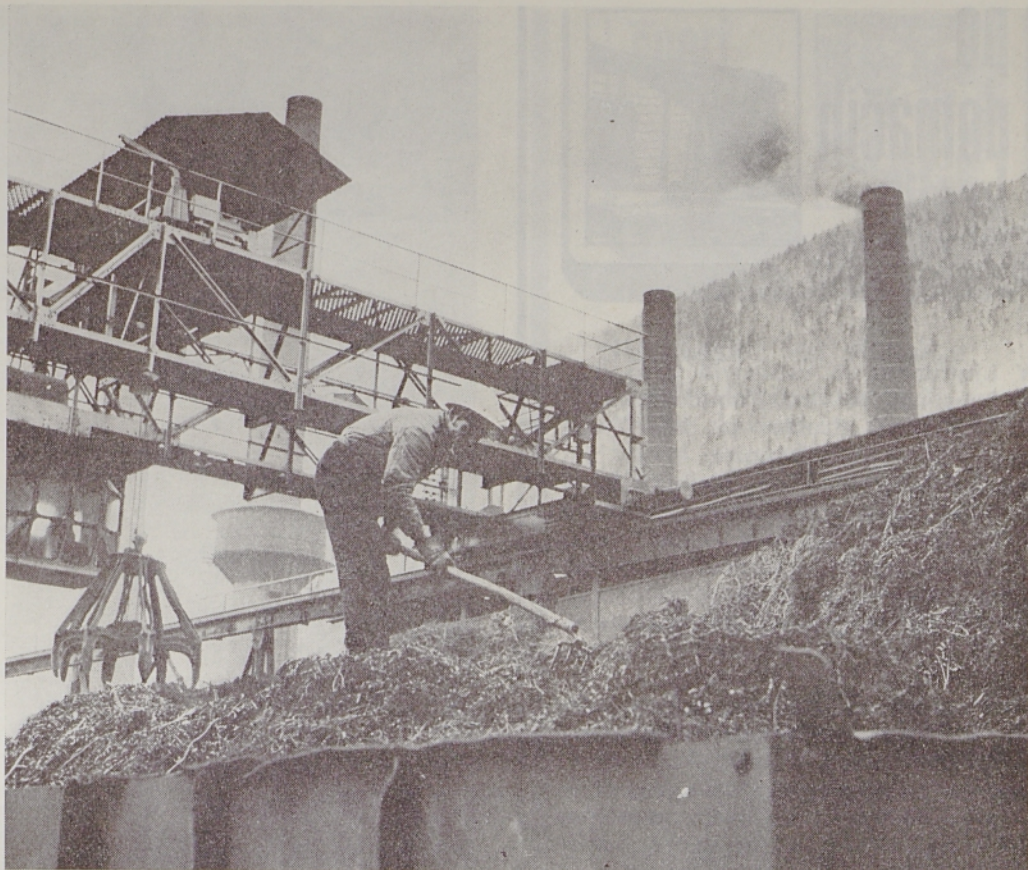
Domača sorta pšenice »Sava«, ki jo je s skupino sodelavcev vzgojil prof. dr. Slavko Borojevič, je dala najboljše rezultate na trikratnem mednarodnem preskusu v 92 krajih v 24 državah. Poprečni triletni donos te sorte je bil 42,8 metrskih stotov na hektar.

Premoga za tristo let

Leta 1980 bomo v Jugoslaviji porabili 67,6 milijona ton premoga, od česar bodo večino dobile termoelektrarne. Lani so naše termoelektrarne pokurile 19,2 milijona ton premoga.

Energetska kriza po svetu je postavila v ospredje domače vire in surovine. Glede tega pa so naše možnosti resnično velike. Jugoslovanske rezerve omogočajo pri sedanjí ravni proizvodnje pridobivanje črnega premoga za nadaljnjih 70 let, rjavega za nekaj manj kot sto let, zalog lignita pa je še za več kot 380 let. Skupne bilančne zaloge znašajo 18 milijard ton, od tega 16 milijard ton lignita.

V Jugoslaviji bomo v prihodnjih letih zgradili še več termoelektričnih central.

V železarni na Ravnah

Preveč avtomobilov

V letošnjem letu bomo po izjavah domačih izdelovalcev motornih vozil izdelali več kot 220.000 avtomobilov, na našem trgu pa jih bomo po predvidevanjih lahko prodali le okrog 150.000. Razen domačih bo na našem trgu letos še večje število češkoslovaških, vzhodnonemških in sovjetskih ter zahodnoevropskih vozil.

Izboljšanje plačilne bilance

Lanski presežek v zunanjetrgovinski izmenjavi Jugoslavije je znašal 348 milijonov dolarjev, kar je za 250 milijonov dolarjev več kot v letu 1972. To se je zgodilo kljub visokemu naraščanju uvoza (za uvoz blaga je plačala Jugoslavija samo v 11 mesecih leta 1973 več kot 4 milijarde dolarjev). Dotok deviz je lani narasel predvsem od dohodkov od turizma in nakazil izseljencev. Jugoslovanska plačilna bilanca se je v zadnjem letu precej izboljšala, čeprav so bile velike težave zaradi podražitve nafte. Samo zaradi dražje nafte bo imela Jugoslavija letos približno 800 milijonov dolarjev dodatnih stroškov za uvoz te surovine.

Hokejisti v Kanadi

V januarju je jugoslovanska hokejska reprezentanca 18 dni gostovala v Kanadi na povabilo kanadske amaterske

hokejske zveze. Na turneji je odigrala devet tekem, na katerih je petkrat zmagala. Reprezentanco so sestavljali v glavnem igralci Olimpije iz Ljubljane, Jesenic in zagrebškega Medveščaka. Reprezentanca je v Kanadi igrala samo z amaterskimi ekipami, kljub temu pa pomeni to lep uspeh, saj je Kanada domovina tega športa.

Na nastopih naše hokejske reprezentance v Kanadi so se naši igralci vsepovsod srečevali tudi z Jugoslovani, ki živijo v tej deželi. Mnogi so na tekme prihajali tudi po več sto kilometrov daleč.

Narejena je bila največja ladja pri nas

V ladjedelnici Uljanik v Pulju so pred kratkim splovili v morje največjo ladjo, ki je bila kdajkoli narejena v Jugoslaviji. To je motorna ladja »Tarfala« z 265.000 brt. nosilnosti, ki so jo izdelali za švedsko družbo Grenges iz Stockholma. Ladja je namenjena za prevoz razsutih in tekočih tovorov, dolga je 335 metrov, široka 52 in visoka 28 metrov. Poganjata jo dva motorja s po 20.000 KM, ki sta bila prav tako narejena v Pulju.

Ladjo »Tarfala« so projektirali v glavnem strokovnjaki »Uljanika« in spada v vrsto najbolj avtomatiziranih plovnih objektov. Ladjo bo upravljalo vsega skupaj 33 članov posadke.

V Ljutomeru so ustanovili prvo društvo prijateljev vina. Pobudo za ustanavljanje teh društev je dala Zveza prijateljev vina Slovenije, ki je bila ustanovljena lani ob mednarodnem vinskem sejmu v Ljubljani. Seveda je treba povedati, da se za njenim znakom — soncem v kozarcu vina — ne skrivajo družine veselih pivskih bratcev. Prav nasprotno, ta društva se bodo zavzemala, da bi tudi naša vina, s katerimi je naša dežela bogata in slovi daleč izven meja, imela svoje pravo mesto, med našimi živili, ki ga po svoji kvaliteti zaslužijo. Zveza prijateljev vina in v njej včlanjena društva se bodo odločno borila proti ponarejanju vin, alkoholizmu, narkomaniji in podobnim pojavom.

V Slovenskih goricah in Halozah so že v začetku februarja začeli obrezovati trte, čistiti sadovnjake in pripravljati polja za pomladansko setev. Vzrok je pravo spomladansko vreme, ki je prevladovalo v tem času, pa tudi to, da je pozimi po domačijah na razpolago več delovnih rok, saj kasneje mnogi odidejo za sezonskim zaslužkom na tuje.

Na Gomili v Slovenskih goricah je 351 metrov visok razgledni stolp, od koder je lep razgled po vinorodnih goricah. Zato ima Gomila iz leta v leto več obiskovalcev, ki jih poleg lepe krajine privabljajo tudi zanimive prireditve, za katere skrbi turistično društvo, ki zajema območje Juršinec, Tomaža in Bučkovec. Tudi za letos so pripravili prijetno presenečenje za svoje obiskovalce. Eno od teh bodo »gibančne nedelje«, ki jih bodo pripravili od junija do septembra vsako prvo nedeljo v mesecu. Ob teh dnevih

Izolski ribiči

Spomladansko oranje

Foto: Ančka Tomšič

bodo v znanem gostišču Ivanke Žnuderl na Gomili gostom postregli z različnimi prleškimi pogačami in gibanicami. Turistično društvo bo sprejemalo tudi naročila večjih izletniških skupin za gostije po prleško — s pogačami, mesom iz tunke ter domačim kruhom in vinom.

V Kranju so v naselju Vodovodni stolp odprli novo osnovno šolo. To je osmi šolski objekt, ki so ga v zadnjem šolskem letu dogradili v kranjski občini. Nova šola ima 22 učilnic, telovadnico z drugimi prostori ter večjo kuhinjo, v kateri bodo pripravljali kosila za vse kranjske osnovne šole. Poleg je tudi otroški vrtec za 60 otrok.

V Voklem pri Kranju so pa svojo sto let staro šolo preuredili, obnovili in povečali tako, da imajo zdaj otroci iz Voklega, Prebačevega in Vogelj veliko boljše možnosti za sodoben pouk.

V Ljubljani bo na Gospodarskem razstavišču tudi letos več domačih in mednarodnih sejmov in razstav. Prva letošnja prireditev je bila februarja razstava konfekcije, modnih tkanin in trikotaže ter izdelkov usnjarske indu-

strije, na kateri so bile prikazane modne novosti za leto 1974 naših jugoslovanskih proizvajalcev. V marcu, aprilu in maju bodo mednarodne razstave trgovinske in gostinske opreme, embalaže, ter blaga za široko potrošnjo. To je razstava, ki je splošno znana pod oznako »Sejem Alpe-Adria«. Prirejena bo tudi razstava vzorcev tkanin in modnih dodatkov za oblačilno industrijo. V juniju bo lesni sejem, konec avgusta mednarodni vinski sejem. Oktobra bo sejem elektronike, v decembru pa razstava izdelkov in opreme za zimski šport in turizem.

Bistrica pri Kranju

Koline bodo

V Novem mestu deluje Dolenjski letalski center, kjer so za najbolj uspešnega športnika v preteklem letu proglasili padalko Daro Uhanovo, ki si je na državnem prvenstvu osvojila tretje mesto in to v — moški konkurenci.

V Sloveniji je po najnovejših podatkih Zadrúžne zveze Slovenije 257 turističnih kmetij. To so kmetije, katere se poleg načrtno usmerjene kmetijske proizvodnje ukvarjajo tudi s kmečkim turizmom. Največ takšnih kmetij je na Gorenjskem in to kar 145 predvsem v škofjeloški občini. Na teh kmetijah dobe turisti v glavnem le prenočišča z zajtrkom. Ostale obroke pa dobe v bližnjih gostiščih. Ponekod pa na željo gostom postrežejo tudi z domačim kosilom in večerjo. Vse več domačih in tujih turistov prav rado letuje na kmetijah. Nekateri prihajajo leto za letom na isto kmetijo, kjer si že vnaprej rezervirajo sobe, oziroma prenočišča za prihodnje leto.

Grad Bogenšperk med Litijo in Šmarnim je v preteklih stoletjih odigral pomembno vlogo v naši zgodovini. Takrat je bil last znanega zgodovinarja barona Janeza Vajkarda Valvasorja, ki je v tem gradu pisal svojo znamenito Slavo vojvodine Kranjske in jo tam tudi tiskal v svoji tiskarni na bakrotisk, ki je bila prva tovrstna tiskarna na Slovenskem. Grad je zdaj precej razpadel in je potreben temeljitega popravila, zasluži pa, da ostane ohranjen bodočim rodovom. Zato so ga začeli obnavljati. Na gradu nameravajo urediti osrednji slovenski glasbeni muzej ter spominski prikaz Valvasorjeve tiskarne in muzej vražjeverja. Spodaj in zraven gradu pa bodo uredili prostore za gostinski obrat.

V Celju je Cinkarna v januarju izvozila za 1 milijon 762.300 dolarjev metalurških in kemičnih izdelkov. Za leto predvideva da bo izvoz njenih izdelkov presegel 18 milijonov dolarjev, kar je za 10 milijonov dolarjev več kakor lani. To je za Cinkarno svoj vrsten rekord, ki ga bo najbrž, kakor vse kaže, še presegla.

V Kranju so v počastitev Prešernovega dneva v Prešernovem gledališču priredili Teden slovenske dramatike. Na odskih deskah kranjskega gledališča so v tem tednu nastopili z domačimi deli člani mariborske Drame, Prešernovega gledališča iz Kranja, Slovenskega gledališča iz Trsta, gledališča Pekarna iz Ljubljane, slovenskega amaterskega gledališča iz Trsta, ljubljanske Drame, Mladinskega gledališča iz Ljubljane, celjskega gledališča, ljubljanskega eksperimentalnega gledališča Glej, ljubljanskega mestnega gledališča in Primorskega dramskega gledališča.

V Ljubljani bo od 6. do 8. junija letos festival slovenske popevke, ki ga priredi Radiotelevizija Ljubljana s sodelavci v ljubljanski tivolski dvorani. Festival bo trajal tri večere. Vsako izmed 72 izbranih popevk bodo predstavili dvakrat, enkrat bo popevko zapel domač pevec, zatem pa jo bo zapel tuj pevec. V konkurenci bodo v drugem delu večera nastopili tudi tuji solisti in skupine s samostojnimi sporedi. Vse tri festivalske večere bosta neposredno prenašala ljubljanski radio in televizija. Izmed predloženih skladb je žirija izbrala največ del treh znanih slovenskih skladateljev: Mojmira Sepeta, Jožeta Privška in Atija Sossa. Pri besedilih pa prednjači Elza Budau. Poleg slovenskih pevcev bodo nastopili popevkarji iz drugih jugoslovanskih republik za sodelovanje pa je ljubljanska RTV poslala vabila še radijskim postajam v 12 državah.

V Beogradu je bil januarja mednarodni festival otroških in mladinskih filmov pod naslovom »Filmska parada 74«. Na tem festivalu je žirija nagradila najboljše filme. Grand Prix — plaketo UNICEF — je prejel sovjetski film »Pika, podpičje«. Za najboljšo režijo je bil nagrajen češkoslovaški režiser Karel Kahin, dalje so bili nagrajeni še: ameriški film »Pes slednik«, angleški film »Deček Moro«, ameriški risani film »Mačke iz visoke družbe« in film »Mirko in Slavko« Torija Jankoviča. Posebno nagrado mladinskega lista Male novine iz Sarajeva je prejel novi slovenski mladinski film »Pastirci«, ki je posnet po znani in med mladino zelo priljubljeni povesti Franceta Bevka.

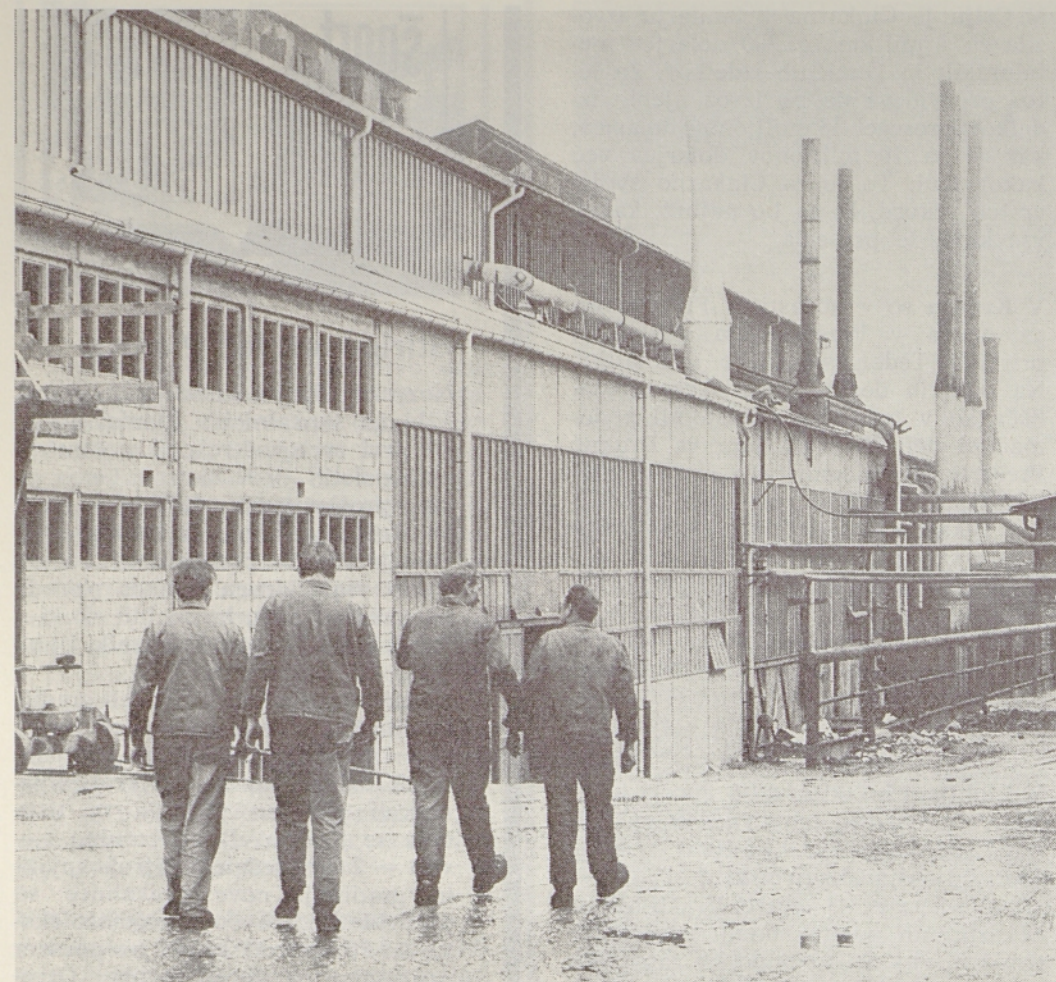

Štirideset let Planice

Norvežan Birger Ruud je 25. marca 1934 na skakalnici v Planici postavil prvi svetovni rekord v smučarskih poletih — 92 metrov. Letos torej proslavljamo 40-letnico tega športnega jubileja. V tistih letih nam je Planica pomenila veliko več kakor vsaka druga športna prireditel pri nas. Dan, ko so bili skoki v Planici, je bil pravi praznik ljubiteljev zimske narave.

Planiško skakalnico so začeli graditi v letu 1933, njena otvoritev pa je bila 4. februarja 1934. Iz Ljubljane do Rateč so takrat prvokrat organizirali poseben vlak in za tiste čase se je tam zbralo izredno število — 2.000 gledalcev. Strokovnjaki in graditelji nove skakalnice so predvidevali, da bo omogočila skoke do 70 metrov, ko pa bo povsem dograjena, pa do 80 metrov. Otvoritveni skok na novi skakalnici so zaupali Norvežanu Jahru, ki je bil tudi trener jugoslovanske reprezentance. Skočil je 55 metrov. Nato so prišli na vrsto tudi njegovi učenci: Bogo Šramel je skočil 50 metrov, Istenič 55 metrov, vendar nekoliko nesigurno in v podobne »daljave« so se pognali tudi drugi. Videlo se je, da skakalnica še ni bila popolnoma pripravljena. Drugi dan so bili dosežki že boljši. Jahr je skočil 62 metrov, Istenič 56, Dečman pa s padcem 62,5 metrov. Nov jugoslovanski rekord je tisti dan postavil Palme s 60 metri.

To so bili prvi junaki Planice, hkrati pa tudi graditelji — inž. Stanko Bloudek in stavbenik J. Rožman. Za naslednjo prireditev, ki je bila nekaj tednov pozneje, so organizatorji povabili tudi norveške skakalce, samo skakalnico pa so nekoliko popravili. Takrat pa je slavni Birger Ruud dosegel rekord, ki ga skoraj nihče ni pričakoval. Slava Planice je šla po svetu. Začela se je doba smučarskih »poletov«. Danes, kljub temu da je na svetu že veliko smučarskih skakalnic — velikank, ima Planica še vedno posebno mesto. Bila je prva. Smučarski skoki v Planici pa zdaj po zaslugi televizije niso več zgolj slovenski temveč mednarodni praznik športa.

proizvoda ne zmanjševanja gospodarskega zaostajanja za razvitejšimi državami. Vzroke zanjo pa moramo zagotovo iskati zlasti v naslednjem: delitev dohodka ni bila dovolj spodbudna; nismo v zadostni meri izkoristili strokovnih kadrov, ki jih premoremo, vključno z znanstvenimi kadri in njihovo raziskovalno dejavnostjo; premalo smo modernizirali in avtomatizirali svojo proizvodnjo; premalo smo intenzivirali delovni proces ter premalo izboljšali organizacijo dela; premalo učinkovito smo se vključevali v mednarodno menjavo itd.

Če si pozorneje ogledamo, na primer, storilnost dela, ki je v neposredni zvezi z vprašanji o stopnji rasti gospodarstva, lahko najdemo nekaj konkretnih slabosti, ki jih bo treba odpraviti.

Zakaj nizka rast storilnosti dela?

Napak bi bilo trditi, da storilnost dela v Sloveniji pada. Vendar pada stopnja njene rasti, tako pa si hkrati ni mogoče predstavljati niti primerne rasti gospodarstva nasploh. Podatki, ki govore o družbenem sektorju, kažejo, da je rast storilnosti dela znašala v letu 1971 še 3,9 odstotka, leto pozneje le še 3,1 odstotka, v lanskem letu pa (po ocenah) le še 2,1 odstotka. To pomeni, da je v minulih treh letih rasla v poprečju le za 3,1 odstotka letno. Ta podatek pa postane še toliko zgovornejši, če ob njega postavimo odstotek rasti storilno-

Na delo v železarno

Foto: Joco Žnidaršič

Kako pospešiti rast slovenskega gospodarstva?

V letošnjem letu bo življenjski standard prebivalstva porasel v primerjavi z letom 1972 za 5,3, družbeni standard pa za okrog 6 odstotkov. To sta dva od številnih predvidenih rezultatov, katerih uresničitev si je Slovenija zadala za nalogo v izhodiščih za svoj družbeno-ekonomski razvoj v letu 1974. Hkrati pa sta ta predvidena rezultata že po svoji naravi lahko le posledica siceršnjega gospodarskega razvoja ter ju bo mogoče doseči le tako, da bo v letošnjem letu ustrezno porasla gospodarska aktivnost v naši republiki in da bomo gospodarili učinkoviteje kot v lanskem letu.

Hitrejša gospodarska rast in večja učinkovitost gospodarjenja zajemata v svoj okvir vrsto premikov tako v proizvodnji, njenem obsegu in učinku, v zaposlenosti, storilnosti dela, izkoriščanju vseh proizvodnih zmogljivosti idr., kot tudi v obsegu skupne in osebne porabe, v naložbah v gospodarstvo itd. O uspešnejšem in učinkovitejšem gospodarjenju je tedaj mogoče govoriti le takrat, ko so ustrezno medsebojno uglaseni vsi našteti in drugi gospodarski faktorji. Osnov za takšno, če lahko tako rečemo, uglasitev pa ne zastavljajo šele gospodarski načrti za letošnje leto, marveč jih je v glavnih

obrisih najti že v srednjeročnem družbenem planu razvoja SR Slovenije v letih 1971—1975. V načrtu za družbeno-ekonomski razvoj v letošnjem letu pa so poudčrtane zlasti tiste prioritete naloge razvojne politike Slovenije, s katerimi bo lahko zagotovljeno doseganje temeljnih ciljev omenjenega srednjeročnega družbenega načrta.

Zaostajanje v gospodarski rasti

Med tistimi gospodarskimi gibanji minulih let, ki so narekovala potrebo po pospešeni rasti gospodarstva v letu 1974, je brez dvoma na prvem mestu vrsta podatkov o tem, da je po poprejšnjih štirih letih razmeroma visoke gospodarske rasti prišlo v Sloveniji do njenega občutnega zmanjševanja. Tako je 8,2-odstotni gospodarski rasti v letih 1961 do 1965 sledila v obdobju 1966—1970 okrog 7,3-odstotna ter v letu 1971 kar 8,4-odstotna, nakar je v letu 1972 sledil padec rasti na 6,1 in v letu 1973 (po ocenah) na 5,7 odstotka.

Tako zmanjšana rast, nižja od rasti gospodarstva celo v mnogih razvitejših državah pa nam ni omogočila ne predvidenih sprememb v delitvi družbenega

sti dela, ki smo ga predvideli v družbenem načrtu za obdobje 1971—1975: 4,6 odstotka.

Na vprašanje, zakaj je tako, je mogoče odgovoriti zlasti tole: marsikje imamo slabo tehnično opremo, veliko strojev je že odsluženih, močno smo zaostali v avtomatizaciji, pomanjkljiva je organizacija dela, osebni dohodki marsikje niso dovolj spodbujali k povečanju proizvodnje in k njenemu racionaliziranju itd. Poleg vsega pa je takšne, razmeroma nizke stopnje rasti produktivnosti krivo tudi t.i. dosedanje ekstenzivno zaposlovanje novih delavcev, torej razširjanje proizvodnje tako, da smo zaposlovali preveč nekvalificiranih in priučenih delavcev. Ti delavci so tudi v lanskem letu še zmerom zasedli okrog 60 odstotkov novih delovnih mest. Takšno, ekstenzivno delo in gospodarjenje pa, seveda, mimo fizičnega povečevanja proizvodnje ni moglo roditi sadov.

Uspehi v letu 1973 — osnova za letošnje gospodarjenje

V lanskem letu je močnejše zapaziti povezovalno in sodelovalno gospodarstvenje organizacij v Sloveniji, kar bo v letošnjem

letu nedvomno prineslo vrsto ugodnih rezultatov, spričo katerih bo v marsičem odpravljena neustrezna razdrobljenost in premajhna povezanost našega gospodarstva. Poleg povezovanja velja omeniti tudi prizadevanja za razvoj manj razvitih območij v Sloveniji, saj so tudi ta prav v lanskem letu že dala precej ugodnih rezultatov. Lani pa smo uresničili tudi večino predvidenih nalog pri vključevanju v mednarodno tržišče. Bistveni pa so lanskoletni dosežki v politiki gospodarske stabilizacije, saj nam je precej uspelo zmanjšati nelikvidnost, izboljšati razmerja v plačilni bilanci ter uskladiti globalno ponudbo in povpraševanje. Prav tako nam je uspelo uresničiti načelo o počasnejši rasti vseh oblik porabe od rasti družbenega proizvoda. Seveda pa je ob tem ostala nerešena še vrsta vprašanj, s katerimi se bo potrebno ukvarjati še v letošnjem letu. Vendar pa ob tem, ko lani nekateri cilji niso bili doseženi, za letošnje leto ni bilo potrebno spremeniti temeljnih ciljev in nalog družbenega plana razvoja Slovenije v letih 1971 do 1975, marveč je bilo potrebno planske naloge le ustrezno preveriti in določiti, katere od njih naj imajo v letošnjih gospodarskih prizadevanjih prednost.

Težišče družbenoekonomske politike v ustavnem letu

V letošnjem letu, ko bomo sprejemali novo ustavo SFRJ in SR Slovenije, bo osrednja naloga našega družbeno-ekonomskega razvoja odločno uresničevanje ustavnih sprememb v praksi. S tem se bodo uveljavljale temeljne organizacije združenega dela, ki bodo postajale vse bolj tudi osnova za vse oblike uveljavljanja samoupravnih pravic delavcev v združenem delu, torej njihovega neposrednega upravljanja z delom ter njegovimi rezultati. Hkrati pa bodo temeljne organizacije združenega dela postajale tudi osnova za vse oblike povezovanja gospodarstva, s čimer bo postavljena trdna osnova za dolgoročni skupni razvoj in boljšo organiziranost slovenskega gospodarstva.

Kar zadeva novi ustavni sistem, pa velja zapisati tudi to, da si bo v letu 1974 potrebno še odločneje prizadevati za uveljavitev takšne vloge republike na področju gospodarskega razvoja, kakršno zastavlja nova ustava.

Kar zadeva neposredno gospodarstvo, pa bo v letu 1974 nujno potrebno intenzivneje uresničevati temeljne naloge politike razvoja, saj bomo le tako lahko nadoknadili zamude na posameznih področjih. Le na ta način pa bomo tudi lahko uresničili kvalitetne in strukturne spremembe, ki smo si jih zastavili v družbenem planu. Osnovna naloga razvojne politike pa bo v letu 1974 že na

začetku omenjena pospešitev gospodarske aktivnosti, ki je hkrati pogoj za uresničevanje vseh drugih nalog družbenega razvoja.

Nekatere konkretne naloge v letu 1974

Konkretna podoba nekaterih nalog, ki si jih v gospodarstvu zastavljamo v Sloveniji v letošnjem letu, je v grobih obrisih takšna:

Za **družbeni proizvod** je predvideno realno povečanje za 7 odstotkov (v okviru tega za industrijo za okrog 8 odstotkov). Na področju **energetike** v letu 1974 nadaljujemo gradnjo elektroenergetskih objektov in bomo med drugim tudi intenzivno pripravljali novi dolgoročni program razvoja energetike SR Slovenije za obdobje 1985 do 1990, pri katerem bomo upoštevali spremenjene razmere v svetovnem energetskem gospodarstvu ter iskali možne rešitve na osnovi domačih energetskih virov.

Kar zadeva **promet** se v letu 1974 poleg drugega nadaljuje modernizacija železnice, končuje gradnja odseka avtoceste Postojna—Razdrto, nadaljuje gradnja avtoceste Hoče—Levec in začenja rekonstrukcija obalne ceste. Letališče Ljubljana-Brnik pa dobi v tem letu razširjeno ploščad za sprejem in odpravo letal ter podaljšano vzletno stezo.

Vlaganja v **kmetijstvo** sodijo med prioritete naloge nadaljnjega razvoja Slovenije. Modernizacija kmetijstva, smotrnejša izraba kmetijskih zmogljivosti in večja vlaganja v razširjeno reprodukcijo

so nekatere postavke razvoja te panoge tudi v letu 1974.

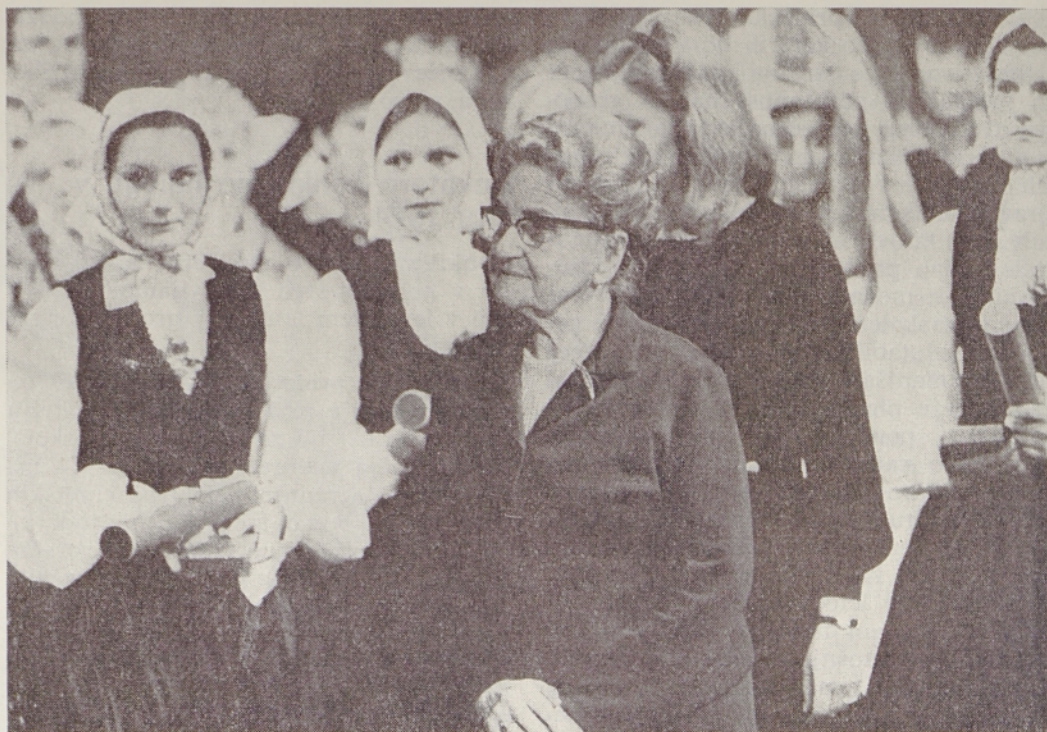
Pospeševati velja v letu 1974 še zlasti **rast industrijske proizvodnje**, saj je ta odločilnega pomena za bolj dinamično rast celotnega gospodarstva. Fizični obseg te proizvodnje naj bi se letos predvidoma povečal za 7,5 odstotkov za vso industrijo skupaj (elektroenergija za 12, industrija gradbenega materiala za 14, elektroindustrija za 13 odstotkov itd.). Kot odločilnega pomena za dinamičen razvoj celotne industrijske proizvodnje ter tudi gospodarstva nasploh pa lahko štejemo razvoj metalurgije, kovinske in elektro predelovalne industrije.

Neštete konkretne naloge gospodarjenja v letošnjem letu mogoče vsaj okvirno nakazujejo prizadevanja slovenskega gospodarstva po usklajeni in uspešni rasti. Ko pa že govorimo o letošnjem uresničevanju zastavljenih nalog, je potrebno še posebej poudariti tisto novo vsebino družbeno-ekonomskega življenja, torej tudi novo vsebino gospodarjenja, ki jo prinašajo ustavne spremembe. Z uveljavljanjem teh sprememb v praksi bodo namreč delavci v temeljnih organizacijah združenega dela in v družbenih dejavnostih skupaj z občani na osnovi samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja neposredno odločali o medsebojnih pravicah in dolžnostih, o programih in storitvah, o gibanjih na področju proizvodnje in porabe, o šolstvu, zdravstvu, kulturi... O vsem tedaj, kar izhaja iz njihovega dela in njegovih rezultatov, kakor to zastavlja temeljna listina nadaljnjega razvoja našega samoupravljanja, nova ustava.

Jože Olaj

Maroltova Tončka in njeni fantje in dekleta

Tončka Maroltova (v sredini) na jubilejni slovesnosti

Akadska folklorna skupina »France Marolt«, ki je danes enako znana doma in po svetu, je v januarju praznovala 25-letnico obstoja. Jubilej so počastili v ljubljanski drami z »Večerom slovenskih ljudskih plesov in pesmi«. Sam večer je bil enkratno doživetje ne le zaradi bogatega skrbno sestavljenega in izvedenega programa, ampak je bilo to slavlje pomembno tudi zato, ker je bilo to skupno praznovanje velike »Maroltove družine«. Nekdanji in sedanji »maroltovci« so skupaj obujali spomine na številna gostovanja, na vaje, na prijetna doživetja doma in v tujini. Slovesnost so zaključili s staro ljudsko pesmijo »Nocoj je ena svetla noč«, ki so jo zapeli vsi nastopajoči in vsa dvorana z njimi.

In v ta pester šopek domačnosti in praznovanja je bil vpet še en jubilej — 80-letnica Tončke Maroltove, ki je veliko let svojega življenja in dela, drobnega, natančnega, trudapolnega, vložila v te ples, te pesmi in te noše.

Ko so bila podeljena odlikovanja zaslužnim, je prejela Tončka Maroltova od predsednika Tita Red zaslug za narod s srebrnimi žarki. Smehljala se je, vsa zardela, vsa mladostna in srečna med svojimi fanti in dekleti.

Kdo ne pozna »maroltovcev«?

Kdo ne pozna teh fantov in deklet z ljubljanske univerze, bodočih inženirjev in profesorjev, arhitektov in odvetnikov, zdravnikov, psihologov itd., ki so prišli z vseh koncev slovenske dežele in se povezali v Akademske folklorne skupine z namenom, da bi našo kulturno dediščino — naše ljudske ples in pesmi prelili v sedanost in ji doma in na tujem utrdili njeno veljavo.

S svojimi uspešnimi nastopi so to že uresničili. Danes ima Maroltova skupina za seboj že tako dolgo vrsto uspešnih nastopov doma in gostovanj na tujem, da se lahko vprašamo, kdo jih danes še ne pozna? Nastopali so že v Avstriji, Nemčiji, Franciji, Holandiji, Italiji, Angliji, Švici, Romuniji, Egiptu, ZDA in še ponekod. Na številnih festivalih kakor v Celovcu, Charollesu, Annemassu, Epinalu, Parizu, Amsterdamu, Solunu, Rotterdamu, Haagu, Benetkah, Amalfiju, Susi, Erbachu, Neustadtu, Hamburgu in še kje so dosegli najboljša mesta in zelo pohvalne kritike. Nastopali so tudi za evrovizijsko mrežo. Vsak nastop je bil uspešen, zmagovit. Saj je v vsaki, še tako drobni plesni kretnji, v vsaki pesmi, zavzetost in dognanost, ki so jo povzeli od svojih predhodnikov, ti pa od ustanovitelja skupine Franceta Marolta.

France in Tončka

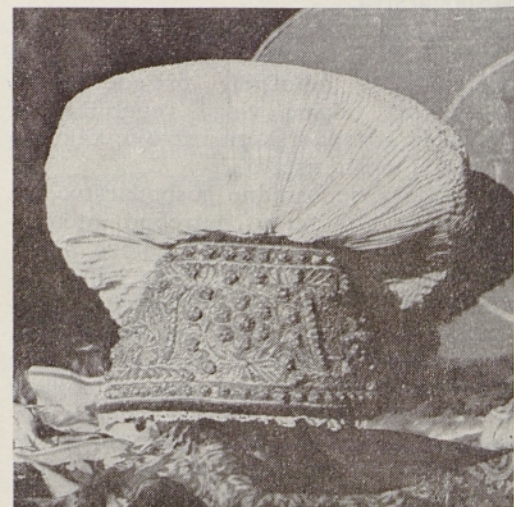
Kdo je bil France Marolt, po katerem se skupina imenuje?

Naši stari ljudski plesi in pesmi so ga privlačevali že v študentskih letih. Rad je imel glasbo. V času med obema vojnama je bil zborovodja Akademskega pevskega zbora, ki je slovel po umetniški ravni svojih koncertov. Ko je bil leta 1934 ustanovljen Folklorni inštitut, se je lotil sistematičnega raziskovanja in zbiranja našega narodnega blaga. Hodil je po podeželju in si zapisoval ljudske napeve, besedila pesmi in ljudske ples, o katerih so mu pripovedovali stari ljudje. Na teh popotovanjih, ki so bila dostikrat hudo naporna, sta ga velikokrat spremljali žena Tončka in svakinja Marija Šuštarjeva. Ženi je pri tem namenil poseben del: popiše naj stare

ljudske noše, saj je želel, da se tudi tu ohrani vsa pristnost in prvobitnost. Tončka se je zavzeto lotila dela. Ogledovala si je kos za kosom starih noš, ki so jih ženske jemale iz skrinj. Zvesto je beležila in skicirala, obenem pa si je zapisovala tudi stare pesmi in ples.

Ko je France začel bolehati, je žena Tončka vse bolj prevzemala tudi njegovo delo. Saj je tako hotel. Uresničila se je še ena njegova želja: zaživela je folklorna skupina. Skromna v začetku, saj je štela komaj nekaj plesnih parov, ki so vadili kar pri Maroltovih doma, na Starem trgu v Ljubljani. Sredi kopice načrtov je Marolt omahnil. Leta 1951 je umrl.

Tedaj je poprijela Tončka. Svoje delo je razširila še na g'asbeni del, kar je prej opravljal France. Obiskovala je slovenske pokrajine in s potrpežljivo vnemo po odročnih vaseh in zaselkih beležila vse, kar bi sicer utonilo v pozabo in bilo za vselej izgubljeno. Vse je beležila brez

magnetofonov. Imela je svinčnik in papir in veliko mero potrpežljivosti. Na tisoče pesmi in plesov je tako zapisala.

Skupaj s sestro Marijo Šuštarjevo sta potem te plesne vadili s folklorno skupino. Delo sta si razdelili tako, da je Šuštarjeva ples postavila in vadila, Tončka pa je režirala, skrbela za glasbeno spremljavo, za organizacijo prireditev in gostovanj, za narodne noše itd.

Na Starem trgu, na številki 28

Tončka Maroltova še zdaj živi na starem naslovu. Tam sem jo obiskala dober teden po jubilejni prireditvi. Tiste temne, visoke hiše s starinskimi portali, so tako dostojanstveno skrivnostne. Obokani temačni hodniki in zlizana stopnišča so živa vez med preteklostjo in sedanjostjo.

Ko je Tončka, vsa mladostna in nasmejana, odprla vrata, je ta nadih preteklosti v trenutku izginil. Povabila me je v kuhinjo, kjer so se stiskali med oknom veliki razkošni šopki rdečih nageljnjev, tako svežih, kakor da so bili včeraj nargani. Žareli so kakor tople luči, da je vsa Tončkina kuhinja sijala od njih.

In kramljali sva to in ono brez zaporedja ali uradnega intervjuja. Saj je bilo o njej in njeni skupini ob jubileju že toliko napisanega v časopisih. Zvedeli smo že, da je po očetu Kamničanka, po materi Bohinjka, po srcu pa Blejčanka, ker je tam nekoč odrasla.

Hotela je biti učiteljica, zatem jo je zamikala glasba, gledališče. Na Dunaju in Salzburgu je študirala solopetje. Nastopala je v Mariboru, v Osijeku, gostovala v Ljubljani. Pela je v Poljski krvi, Lepi Heleni, Netopirju. Potem pa se je zapletlo s Francetom, ki mu je bilo tega glasbenega potepanja že dovolj. Rekel ji je: »Izbiraj — gledališče ali jaz!« Seveda je potem izbrala Franceta.

Ni se kesala

Ni ji bilo žal, da se je tako odločila. Saj so bile tudi poti s Francetom po vaseh in zaselkih tako zanimive. Postale so del njenega življenja. Kakšen zanos, kadar je odkrila kaj posebnega, kaj novega. Povsod je našla razumevanje. Le dvakrat se ji je zgodilo, da so jo zavrnil. Enkrat je bilo to na Štajerskem, ko je prišla v neko staro kmečko hišo kmalu zatem, ko so pri njih rubili za davke. Vendar jih je razumela, da po tistem res niso mogli imeti razumevanja za naše narodno blago, za stare ljudske plesne in pesmi. Pa vaje s plesalci večer za večerom, ponavljanja, ponavljanja. Za narodne noše za nastope, ki so morale biti lepe, vsak kos pa pravilno izdelan. In zatem turneje. Koliko odgovornosti, dela in poti je bilo povezanih z vsako. A šlo je. Saj so bili kakor ena sama velika vesela družina. Prijetno je delati z mladimi ljudmi, če te razumejo, če sodelujejo. Petindvaj-

Narodne noše skupine »France Marolt« se odlikujejo predvsem po svoji izvirnosti

set let je s svojimi fanti in dekleti potovala križem sveta. Čisto nič ni čutila, da so se njena leta medtem nabirala. Koliko sveta je videla. Povsod je bila z njimi. Le v Ameriko ni več šla, ker je bilo potovanje z nastopi v raznih krajih prenaporno.

Naše narodne noše so nekaj prelepega

O narodnih nošah se Tončka Maroltova rada pogovarja. Vsako pozna do podrobnosti. Polno mapo zapiskov in skic ima, ki so zelo dragocene. Žal, sva pri pregledu ugotovili, da ji ponekod po nekaj strani manjka. Prihajali so ljudje k njej po nasvete, si sposojali posamezne strani, pa pozabljali vrniti.

Maroltova plesna skupina ima zdaj v svoji lasti lepo zalogo kompletnih narodnih noš, skrbno izdelanih po starih opisih. Noše za osem do dvanajst parov ima kar iz šestih slovenskih pokrajin: gorenjsko, belokranjsko, koroško, prekmursko, manderjersko in rezijsko. Poleg tega razpolaga tudi z istrsko nošo in številnimi drugimi jugoslovanskimi narodnimi nošami. Ko sva govorili o nošah, sem jo poprosila za nasvet našim rojakinjam po svetu, ki nam velikokrat pišejo in prosijo nasvete, kako bi si same sešile narodno nošo. Na kaj morajo pri tem najbolj paziti?

»Pri gorenjski noši, ki je nekakšna osrednja slovenska narodna noša, je dejala, je treba paziti že pri izbiri blaga za krilo z modrcem. Ni vseeno, kakšne barve je. Izbrati je treba med temnomodro, temnordečo, temnorjavo ali temnozeleno

barvo. Če gre za mlada dekleta, ki bodo morda nastopala v plesni skupini, se naj namesto za avbo odločijo za zavijačko. Zavijačke se bolj oprimejo glave in so še starejše naše pokrivalo pri noši kakor avbe. Krilo mora biti do gležnjev dolgo in košato. Včasih so ženske spodaj oblekle tri do štiri široke spodnjice. To bi bilo za zdaj prenerodno. Dekleta pri Maroltovi skupini si pomagajo tako, da imajo znotraj v pasu krila vшит širok močno nabran trak iz trdega blaga, ki naredi krilo košato. Paziti je treba tudi na obutev. Solni morajo biti črni usnjeni, z nizko ali polvisoko široko peto in na špango, nogavice pa v nobenem primeru ne iz najlona, ampak bele pavolnate, pletene na »polžke«. V skrajnem slučaju se lahko nadomestijo s pavolnatimi nogavicami, pletenimi dve levi dve desni.«

»Moški pa,« je nadaljevala Tončka, »se največkrat pregreše s tem, da oblečejo k noši kratke tirolske irharice in potem razkazujejo pol metra spodnjic. To ni samo nepravilno, ampak tudi skrajno grdo. Hlače pri slovenski moški noši segajo do kolen. Če imajo zavihane robove škornjev, se na presledku vidi le nekakšnih 5 cm spodnjic, nikakor ne več. Še lepše je seveda, če zavihajo škornje nad koleno. Pri lajbičih (telovnikih) pa naj se izogibajo zelene in rumene barve. Odločijo naj se za temnordečo, plavo ali rjavo barvo.«

Še in še bi govorile o nošah. Še in še bi posegale v spomine, saj je Tončka neustrahovana, vsa mladostna. Zanj se je že pred najmanj tremi desetletji ustavil čas. A zame se ni in zato sem se poslovila.

Ina Slokan

Koroška Bela je skrita za bloke, za nove hiše — in za napis Jesenice

Valjarna jeseniške železarne, postavljena na Belško polje; pred njo so še vedno njive in stogi

Koroška Bela v senci železarne

Ne vas in ne mesto

Koroške Bele uradno ni več. Postala je del mesta, del Jesenic. Po zadnji vojni so jo priključili k mestu, skupaj z Javornikom in Podmežakljo. Železarna se je razrasla ven iz Jesenic, nazadnje je nastala velika valjarna na belškem polju. In z železarno so se iz mesta ven, iz nekdanjega skromnega mesteca, selili bloki, nove delavske hiše, ljudje, ki z zemljo skoraj nimajo več opravka, delavci, železarji.

Koroška Bela, pomaknjena v pobočje Karavank, je bila včasih vas v vseh pogledih: tam so bile velike kmetije, bile so kajže, skednji, pod vasjo proti Savi so bila polja, tam še zdaj stojijo stogi, na belškem polju jih je še zdaj cel zaselek, tik zraven nove, ogromne hale jeseniške valjarne, nad vasjo, nad prvimi strminami, pa so bile košenice, rovti, kjer so kosili in pasli živino... Precej tega vaškega je Koroška Bela še zdaj ohranila, vendar se s ceste, ko se iz Kranja gor pride na Jesenice, vsega tega ne vidi; izza stanovanjskih blokov in novih delavskih hiš kuka le cerkveni zvonik, značilno zeleno pobarvan; le on popotniku, ki se mu pogled iz avta obrne na desno, v Karavanke, daje slutiti, da je tam zadaj še nekaj, da je tam vas, ki pa se je kar nekam sramežljivo skrila za nove hiše — kot da bi hotela skriti svojo kmečko preteklost, kot bi se je sramovala... Če smo že Jeseničani, morda mislijo Beláni, potem smo delavci, železarji, Jesenic brez železarne ne bi bilo, potem skrijmo, da smo bili kmetje, da smo po malem takole po šihlu, še vedno kmetje...

Na vasi — ulice in poti!

Če imate na Koroški Beli sorodnika ali znanca in če mu hočete poslati razglednico s poti, potem morate napisati »Je-

senice«, zraven pa: Cesta Ivana Cankarja (ta je glavna!) ali Partizanska pot ali Pot ilegalcev ali Gorska pot ali Sončna pot ali Potoška pot ali Gozdna pot... Vas je razdeljena v ulice in to se je ljudem sprva zdelo čudno, smešno, nenavadno, zdaj pa so se na to že navadili. Vendar sami še zmeraj rečejo, da so s Koroške Bele, da so Beláni, ne pa Jeseničani.

Včasih je bila vas razdeljena v dva dela: spodaj, »Na vasi«, so bili kmetje, tam doli pod cerkvijo je bilo središče vasi, na to in ono stran grabna, po katerem teče potok Bela. »Tam so bile večje kmetije,« mi je pripovedovala Ivanka Urh, Belánka, vendar z zgornjega konca vasi, kjer se po domače reče Kres; »enajst ali dvanajst večjih kmetij je bilo pred vojno, to še jaz pomnim. Čakajte, da se ne bom zmotila: pri Ledrarju, pri Boltarju, pri Pediceljnu, pri Zavalcinu, pri Štefucu, pri Svetinu, pri

Lipovcu, pri Gruntarju, pri Branceljnu, pri Čopu, pri Maleju in pri Jurčku. To so bile večje kmetije, ja, pri Jurčku je bila včasih tudi gostilna, tam so bolj sloveli, ti so imeli malo več kot drugi. Zdaj pa so ljudje skoraj od vsake hiše po službah, največ seveda v železarni, le redke so še kmetije, kjer ne bi bil gospodar zaposlen. Čista kmetija je še pri Čopu, to je tista hiša doli pod cerkvijo, ki ima sliko na steni, svetega Florjana, tam imajo traktor, oče je že umrl, mama se je stran poročila, zdaj delata ta mlada dva, ki imata majhno hčerko, v četrtem letu je. Tudi drugih otrok ni več pri hiši. Imajo tudi silos pa voz z gumijastimi kolesi, ja, to je kaj drugega kot tu pri nas, ko so takole v drenu hiše in v bregu! Pa še eden je kmet, Matijev Ivan, pri Matijevcu se reče po domače, manjša kmetija je kot pri Čopu, a Ivan le ni nikjer zaposlen, sam je še, ni poročen, z mamo živita, ki ima že čez osemdeset let, dela na polju in s konjem kdaj kakšnemu kaj pripelje. Ja, saj pravim, takole pride, vidite, sam je, nič otrok nima, postal se bo, saj se je pravzaprav že. Mlademu branijo, da se oženi, potem je pa star in ni nič, to ni prav...«

Moški v železarni, ženske v Iskri

Lepičnikova Ivanka, ki je nekaj časa pestovala 8 mesecev starega vnučka Gorazda, potem pa spet in spet opozarjala vnukinjo Valči, staro 5 let, naj se ne valja po tleh, naj se že, za božjo voljo!, obnaša tako, kot se spodobi, je bila zelo zgovorna, precej bolj kot njena hčerka, edinka, prav tako Ivanka. Njen mož, tudi doma s Koroške Bele, je ravnokar odhajal na popoldanski šihl, v železarno seveda, ona, Ivanka, pa dela v obratu Iskre na Blejski Dobravi. Tam je zaposlenih največ žensk, z avtobusom se vozijo tja,

Koroška Bela — vas: stari gavtri na kmečkih hišah

v železarniških obratih zanje seveda ni toliko dela. »Jaz sem sicer izučena za kuharico, a je predaleč, da bi to delala. Do Bleda je predaleč, tam sem se izučila in tam bi bilo delo, a od tu je predaleč. Saj sem bila prej tam v službi, kuharica sem bila v hotelu Toplice, po ves dan sem delala, takšno je pač to delo, potem pa me mož ni več pustil. Tri leta sem bila potem doma, tudi otroka sem imela v tem času, pozneje pa sem se zaposlila v Iskri. To mi zelo ustreza, z avtobusom je blizu, zadovoljna sem, le z eno plačo pa ne gre, saj veste...«

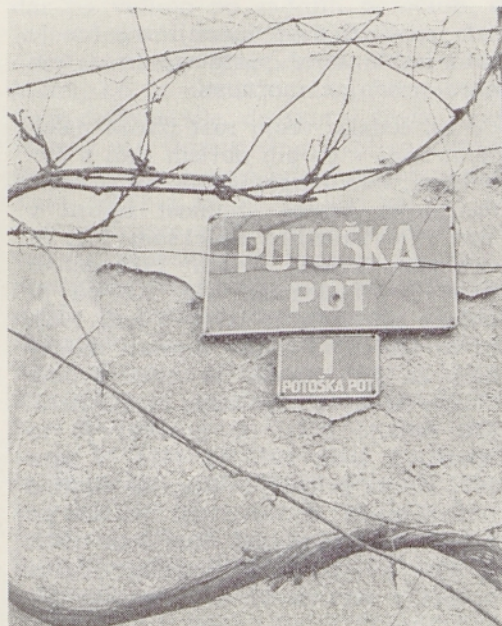
Sijalo je sonce, skoraj pripekalo je, v zgodnjem popoldnevu sredi januarja se je močno uprla v to prisojno pobočje, v zgornji konec Koroške Bele, kjer so včasih rekli Kres, danes pa je tam glavna »ulica« Partizanska pot. Snega je bilo nekaj le še tam, kamor ne pride sonce, prav prijetno je bilo kramljati zunaj pred hišo. Na Kresu so bile včasih manjše kmetije, stari ljudje pa so hodili v službo k Savskim jamam nad Javorniškim rovtom, tam so kopali rudo, z Bele je do tja uro in pol do dve uri hoda, doma pa je skoraj vsaka hiša imela po eno kravico in kakšnega prašiča, vse robove in rovte so pokosili, da so prišli do krme za zimo. Danes so vsi ljudje v službah, živine skoraj nimajo več, ne splača se jim, hiše so postale lepše, pozna se standard, ki ga nudi zaposlitev v železarni, na strehah so televizijske antene, nekdanje majhne hleve od hišah so marsikje spremenili v zidane garaže.

Pri Blažunu še po starem

Tam čez, skozi zgornji konec Koroške Bele, je šla včasih zgornja, stara pot na Jesenice. Nisem mogel zvedeti, zakaj po domače rečejo tam Kres; morda so tam zgoraj včasih kurili kresove? Spodaj, kjer je zdaj železarna in kjer je glavna cesta, so bile včasih njive, bilo je polje, tam okrog je bilo predaleč na Jesenice, tam je bilo škoda zemlje za poti. Skoraj čisto na vrhu zgornjega konca Kresa, danes na koncu Partizanske poti, je hiša,

Lipiņnikova Ivanka z vnukinjo Valči

Koroška Bela — mesto: ulice in poti

ki je vsa še čisto po starem, s polkrožnim obokom nad vrati in z majhnimi okni, nasproti nje je skedenj in pod njim hlev, spredaj, kjer se pride na dvorišče, pa je napajališče, zajetje vode. Vse zgleda zapuščeno, tako zgleda, kot da se bo zdaj zdaj vse podrlo. Tak vtis je še močnejši zato, ker so druge hiše v okolici popravljene, predelane, lepe.

»Pri Blažunu se tamle reče po domače, majhna kmetija je bila včasih,« mi je povedala Ivanka Urh. »Zdaj živi v njej le stara ženska, Elizabeta Zavalcina, ni poročena. Ko je bila mlada, so ji branili, no, vidite, in ostala je sama, kaj pa ima zdaj od tega, revščino in nezadovoljstvo, nič drugega. Ni tukaj doma, k hiši sta jo vzela dva, ki nista imela svojih otrok, bila jima je teta ali kaj, in zdaj je ostala sama, 78 let je stara, kmetije ne more več obdelovati, invalid je, na eno nogo šepa, od kmetijskega zavarovanja dobi 25 starih tisočakov na mesec, kaj pa je to, komaj za čaj! Ne vem, imela je še eno kravo, pa ne vem, če jo ima še, če jo nima kje v vasi, pri kakšnem kmetu, mislim, da je nima več doma... Včasih, ko je šla prav tod mimo zgornja pot na Jesenice, so ljudje rekli prostoru spodaj pod skednjem, pri Blažunu, ja, rekli so 'u žgajnarč'. Ne vem, morda so včasih tam res kuhali ali točili žganje, jaz tega ne pomnim, če je bilo tako, je bilo to že prej...«

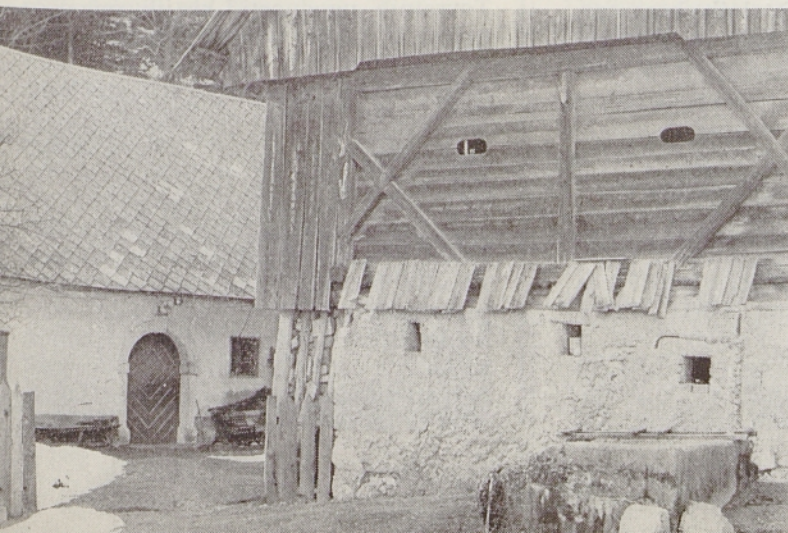
Vas in mesto se zraščata

Koroška Bela danes ni ne vas in ne mesto. Vas ni več, preveč je blokov in industrije okoli in preveč delavcev, ljudi, ki so pustili zemljo in šli v železarno služiti kruh, mesto pa tudi še ni, čeprav ima ulice, bloke, moderne trgovine, čeprav vsakih 20 minut vozi lokalni avtobus na relaciji Koroška Bela—Jesenice—Hrušica in nazaj...

Ljudje, domačini, ne rečejo, da stanujejo na Jesenicah, Partizanska pot... Rečejo, da so s Koroške Bele, da so Beláni. Nič več pa niso kmetje, postali so delavci železarne.

Andrej Triler

Pri Blažunu: še po starem, zapuščeno...

Pogled s Kresa, z zgornjega konca vasi, na Koroško Belo: bloki v ozadju...

Kozje je dobilo nov obrat steklarne »Boris Kidrič« iz Rogaške Slatine

Kristal tudi iz Kozjega

Rogaška Slatina sodi med tiste slovenske kraje, ki jih dobro poznajo tudi v tujini. K temu so v prvi vrsti pripomogli znani slatinski vrelci, ki ležijo na stičišču dveh dolin z dolino Sotle, ter slovito naravno zdravilišče in letovišče, ki se je lahko razvilo prav zaradi teh vrelcev. Ondotne mineralne vode — Tempel, Styria in Donat — so med drugim bogate z ogljikovo kislino, kalcijem, magnezijem, ogljikovim karbonatom idr. ter jih tako koristno rabijo za zdravljenje bolezni žolčnika in jeter, želodčnih in črevesnih obolenj, za bolezni presnove, za shujševalne kure ter na sploh za osvežitev in dobro počutje.

Vendar je kraj, ki leži 33 kilometrov vzhodno od Celja v slikoviti dolini med gozdnatimi in vinorodnimi hribi, znan po svetu mimo svojih zdravilnih voda tudi po drugem: po kvalitetnem brušenem kristalnem steklu, ki odhaja v svet iz steklarne Boris Kidrič. In prav o rogaškem kristalu želimo tokrat zapisati nekaj besed več.

Steklarne Boris Kidrič so do nedavna sestavljale štiri temeljne organizacije združenega dela: steklarne v Tržišču pri Rogaški Slatini, steklarne v Slovenski Bistrici, prodajalna v Beogradu in steklarne v Skopju, tem pa se je pred nedavnim pridružila še brusilnica stekla v Kozjem. Nekdaj mala tovarna se je sčasoma razvila v podjetje, ki več kot polovico svojih izdelkov izvaža na svetovni trg. Še posebej se je izvoz rogaškega stekla povečeval v zadnjih letih, ko si je steklarne sku-

šala razširiti svoj zunanji trg ter je zato iskala nove partnerje in s tem nove prodajne možnosti.

Če to, čedalje večjo rast izvoza nakažemo vsaj v grobih obrisih tudi s številkami, lahko ugotovimo, na primer, naslednje: ko bi vrednost izvoza v letu 1970 izrazili z indeksom 100, bi vrednost izvoza v letu 1973 lahko označili z indeksom 195. Ko pa bi indeks 100 vzeli za izvoz v letu 1965, bi za leto 1973 lahko zapisali indeks 235. Iz teh števil je brez dvoma videti, da izvoz rogaškega stekla narašča čedalje bolj. Še posebej je to opaziti v letih 1972 in 1973. V letu 1972 so, na primer, iz Rogaške Slatine izvozili za 37, iz Slovenske Bistrice pa za 17 odstotkov več kot leta 1971. V letu 1973 pa so iz Rogaške Slatine poslali v svet za 50, iz Slovenske Bistrice pa za 35 odstotkov več izdelkov iz stekla kot leto prej. Ali če povemo še natančneje: v letu 1973 je iz obeh obratov šlo na tuje skupaj za 681 tisoč kilogramov kristalnih kozarcev, vaz, steklenic in drugih kvalitetnih izdelkov iz brušenega svinčevega stekla.

Na prvem mestu: kakovost

Po proizvedeni količini izdelkov iz pihanega ter ročno brušenega svinčevega kristala sodi steklarne Boris Kidrič med prve v Evropi. Vendar tisto, s čimer si je ta steklarne pridobila po svetu svoje dobro ime, ni količina, marveč kvaliteta njenih izdelkov. Ka-

kovost njenega brušenega stekla je po eni strani posledica dobre tehnologije rogaške steklarne, po drugi strani pa prizadevnega in strokovno neoporečnega dela steklarskih delavcev, še posebej pihalcev pa brusilcev, ki z izredno natančnostjo in potrpežljivostjo ročno oblikujejo tiste dragocene izdelke, ki se potem sredi drugega razkošnega blaga bleščijo v izložbenih oknih trgovin v Italiji, Zvezni republiki Nemčiji, Kanadi, sredi New Yorka in drugod po Združenih državah Amerike, in ki jih bo, kot kaže uspešno navezovanje stikov med steklarne in novimi trgovskimi partnerji, kmalu mogoče v večjih količinah zaslediti tudi v Avstraliji.

Novih naročil za rogaški kristal pa je čedalje več. Za letošnji izvoz so tako že v mesecu januarju imeli toliko naročil, kot za lanskoletnega in morejo tedaj računati, da bodo letos lahko izvozili še več stekla kot lani. In ker je torej povpraševanja po njihovem brušenem kristalu vse več in več, med drugim zlasti tudi v ZDA, lahko svoje proizvodne zmogljivosti temu primerno tudi razširjajo. Zato so precejšnje vsote denarja vložili v nove naložbe, s katerimi bodo podvojili zmogljivosti steklarne v Slovenski Bistrici, zgradili polirnico za svinčevo steklo v Rogaški Slatini ter podprli tudi hitrejši gospodarski in kulturni razvoj Kozjanskega. To, kar zadeva razvoj Kozjanskega, se z drugimi besedami imenuje brusilnica stekla v Kozjem.

Najsodobnejša brusilnica v Jugoslaviji

Kozjansko sodi med manj razvita območja Slovenije, in takšna območja so že nekaj časa v središču pozornosti družbe, ki jim želi zagotoviti večje možnosti za gospodarski, socialni in kulturni napredek. V ta namen so tudi naložbe v obrate v takšnih manj razvitih predelih deležne nekaterih ugodnosti, kar je ena od oblik pomoči gospodarskega razvoja teh predelov. Tovrstnih ugodnosti, ki jih omogoča zakon o manj razvitih območjih, je bila deležna tudi naložba v tako imenovani dislocirani obrat steklarne Boris Kidrič v Kozjem. V ta obrat je tako steklarne vložila 38 odstotkov lastnih sredstev, 12 odstotkov naložbe so znašale t.i. beneficirana obrestna mera, 50 odstotkov pa so predstavljali bančni krediti. Tako so v Kozjem zgradili brusilnico stekla, v kateri se je zaposlilo sto kvalificiranih in visoko kvalificiranih brusilcev. Brusilnica, za katero so v ZR Nemčiji kupili najmodernejši stroje, je v mesecu februarju že začela poskusno delati, in kma-

lu se bodo tudi izdelki spod rok mladih kozjanskih steklarjev uvrstili med tisto blago, po katerem povprašujejo marsikje po svetu in katerega ime »rogaška« pomeni za kupce zagotovilo o kvaliteti. Kozjansko pa je z novim proizvodnim obratom dobilo tudi več možnosti za to, da se bodo ondotni prebivalci, zlasti mladi, v večji meri lahko zaposlovali doma. Teh možnosti poprej ni bilo v izobilju. To kaže tudi podatek, da je iz občine Šmarje pri Jelšah ob tem, ko je doma zaposlenih okrog 4.000 ljudi, na delu v tujini okrog 2.500. S prizadevanji, v okvir katerih sodi tudi zakon o razvoju manj razvitih, pa se bo na Kozjanskem odprlo precej novih delovnih mest: v obratu Metke v Kozjem, v že omenjeni brusilnici stekla, z obratom šentjurskega Bohorja v Mestinju, z obratom žalskega Hmeza-da... O brusilnici v Kozjem, ki je hkrati najsodobnejša med vsemi v Jugoslaviji, pa še to: čez čas, ko se bo delo v njej ustalilo, jo nameravajo še povečati, tako da bodo njene zmogljivosti podvojili.

Jože Olaj

Vrnila sem se k bratom in sestram

Po šestnajstih letih sem se vrnila med drage brate in sestre. Vseposod je lepo, a rodni kraj je najlepši, naša lepa Bela krajina. Zdaj šele vidim, kako je napredovala naša lepa domovina. Povsod so zrasla nova velika mesta in naselja, tako da se ne spoznaš več. Zdaj res vidim, da je tu vse boljše in lepše kot pa tam, kjer sem živela.

Po svetu je veliko naših ljudi, za katere bi bilo bolje, da bi se vrnili. Kdor le more, naj se vrne!

Prilagam sliko, ko smo proslavljali mojo vrnitev in šestdesetletnico mojega najstarejšega brata.

Pozdravljam vse Slovence v Venezueli in vse naše rojake širom po svetu.

Malči Pečarič, por. Pittner
Čurili pri Metliki

Zaposlovanje odvisno od gospodarjenja

Gospodarska gibanja v svetu so v preteklem letu prinesla vrsto negativnih pojavov, ki so tako ali drugače vplivali tudi na zaposlovanje. Številni naši rojaki, ki so zaposleni na tujem, se boje, da bodo morali zapustiti svoja delovna mesta, saj se zavedajo, da bodo pri zaposlitvi imeli prednost predvsem domači delavci. Vendar pa vidimo po zadnjih poročilih, da je večina teh bojazni odveč, saj so tudi nekatera tuja gospodarstva (predvsem avstrijsko in nemško) tako navezana na uvoz delovne sile, da skoraj že ne morejo brez nje. Odpustitve z dela pa v manjši meri prav gotovo lahko pričakujemo. Kako pa je z zaposlovanjem pri nas doma, predvsem v Sloveniji? Republiški zavod za zaposlovanje nam je ob koncu preteklega leta posredoval podrobna poročila in pregled zaposlovanja v preteklem letu. Ti podatki nam kažejo, da je bila v Sloveniji rast zaposlovanja močno dinamična. V prvih osmih mesecih lani je v Sloveniji poraslo število zaposlenih za 3,3 odstotke, nezaposlenih pa je bilo še za nekaj prek 10.000 delavcev, med katerimi je bilo največ nepriučениh in priučenih. Hkrati pa moramo zapisati, da je v Sloveniji trenutno okrog 12.000 nezasedenih delovnih mest, vendar pa se ta številka iz leta v leto skoraj ne spreminja. To so tako imenovana »permanentno prosta« delovna mesta. V naši republiki je zaposlenih tudi približno 120.000 delavcev iz drugih jugoslovanskih republik.

V tujini se zaposluje iz leta v leto manj Slovencev. Trenutno jih je v tujini okrog 80.000, v lanskih prvih osmih mesecih pa jih je na novo odšlo v tujino le 2.478, kar je precej manj kot v preteklih letih. Hkrati s tem so v teku tudi akcije, ki naj omogočijo čimveč našim ljudem, da se vrnejo v domovino, ko bodo to želeli ali pa ko bodo v tujini ostali brez zaposlitve. Seveda se prav ob vračanju še najbolj poznajo tudi vplivi neugodnih gospodarskih gibanj: inflacija, rast življenjskih stroškov, podjetja nimajo na voljo

dovolj stanovanj ipd. Seveda pa na rojake s svojega področja niso pozabile tudi domače občine, ko so načrtovale svoj nadaljnji razvoj. Nekaj lepih primerov tega imamo predvsem v domžalski, velenjski, brežiški in krški občini, precejšen poudarek pa je bil dan tem vprašanjem v pomurskih občinah.

V Sloveniji predvidevamo letos precejšnje pomanjkanje delovne sile, posebno še v primeru, če ne bo dovolj priliva iz drugih republik. Slovenska podjetja namreč napovedujejo, da bodo potrebovala kar 11 odstotkov več delavcev kot v preteklem letu.

Seveda gre tudi tokrat v večini primerov za zaposlovanje, pri katerem predstavljajo 60 odstotkov nekvalificirani, priučeni delavci, kar kaže, da gre podjetjem predvsem za povečanje proizvodnje. S tem pa podjetja zavirajo in onemogočajo celo vrsto procesov, ki zadevajo izboljšanje strukture dela, racionalno izkoriščanje kadrov in druge vidike intenziviranja proizvodnje.

Največ rezervne delovne sile je, razumljivo, v manj razvitih področjih Slovenije in marsikje imajo tudi dovolj surovin. Delovne organizacije se morajo z novimi obrati zato širiti predvsem na tista območja, kjer je dovolj možnosti za zaposlovanje. Druženopolitične skupnosti pa morajo naložbe spodbujati in jim pomagati. Pri teh naložbah gre predvsem za razvoj manj razvitih območij, hkrati pa za večanje gospodarskih zmogljivosti.

V prihodnje bomo morali v Sloveniji bolj paziti na to, da bi bilo zaposlovanje bolj produktivno, da bi se izboljšala kvalifikacijska struktura zaposlenih. Le tako bomo lahko sledili zahtevam sodobnega razvoja tehnike in tehnologije ter tudi organizacije dela. Pri naložbah v nova delovna mesta pa moramo predvsem upoštevati hotenja po racionalizaciji proizvodnje, ne pa računati zgolj na kratkoročne gospodarske in socialne učinke.

J. P.

Pastirci ob kresu in na ekranu

Kar takoj zapišimo, da ne bo noben slovenski otrok nikoli, ko bo še tako odrasel, pozabil Franceta Bevka. Na orumele knjižice, ki so romale iz rok v roke, iz generacije v generacijo. Na tiste zgodbe in zgodbice, ki jih je znal ta prijetni možak tako imenitno spraviti na papir, tako preprosto povedati.

Nobene njegove pripovedi ne bomo pozabili. Rasli smo z njimi in si malce podaljšali otroštvo, si ozaljšali odraslost in se ob Bevku vedno znova pootročili.

Po dveh uspešnih filmih z malimi igralci, »Dolina miru« (1959) in »Ne joči, Peter« (1964), se je režiser France Štiglic lotil Bevkovih »Pastircev«. Zbral je izmed kandidatov Lenarta, Ferjanča, Blažeta in Tereziko in šestdeset ovac, odrinil s svojo ekipo lansko poletje visoko pod Sorško planino in začel potrpežljivo ustvarjati novi slovenski mladinski film.

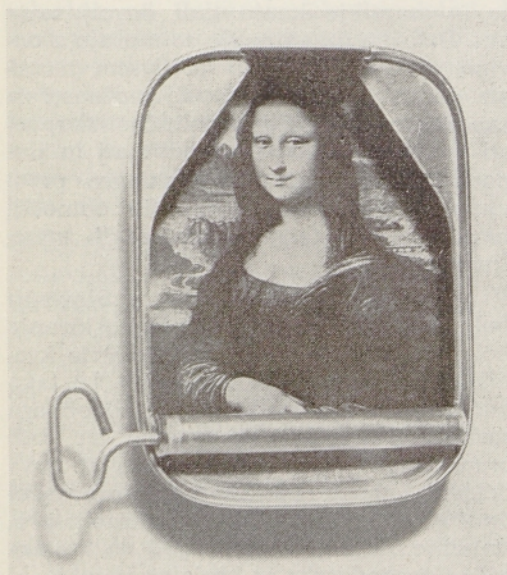
Miha Levstek, Ksenija Sinur, Bogo Ropotar, Andrej Čevko so se mesec dni pred koncem šolskega leta poslovili od svojih sošolcev, si nataknili pastirska oblačila in se začeli bosi poditi za ovcami. Vendar nikar ne mislite, da so imeli kakšne počitnice! Kamera Rudija Vavpo-

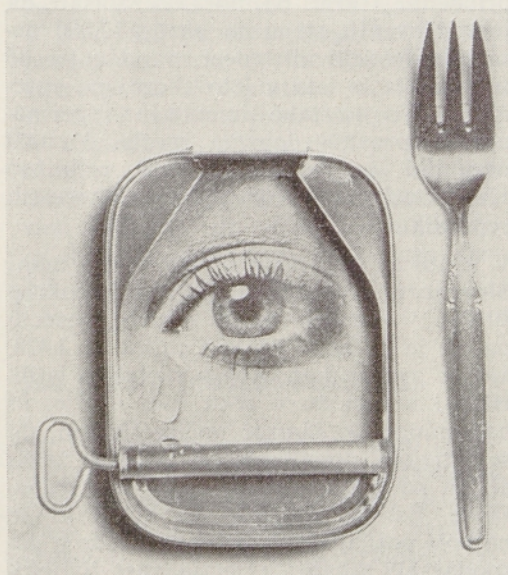
Prizor iz novega slovenskega mladinskega filma »Pastirci«

tiča je neizprosno zahtevala vsak dan čim večje zalogaje posnetih kadrov, posebej še požrešna je bila ob sinjem, brezoblačnem nebu. Stric Štiglic pa je znova dokazal, da ima jeklene živce, kadar dela z otroki, saj ni nikoli zakričal, se nikoli razburil pa četudi so mali nagajivci potrebovali več časa kot je bilo potrebno, da so delo opravili.

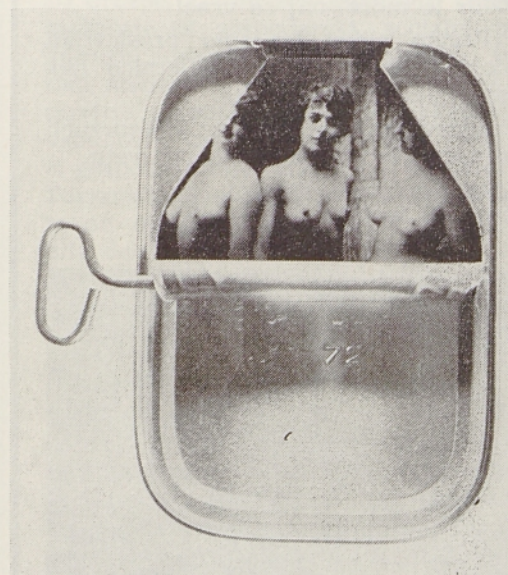
Po scenariju Ivana Potrča je tako France Štiglic priganjal svoje pastirce in pastirico na filmski trak, zaupal glasbo Alojzu Srebotnjaku in v januarju letos prvič pokazal zvočno kopijo novega filma v barvah, ki bo še dolgo po različnih kinematografih na Slovenskem in na tujem razveseljeval otroke in tiste, ki

Zakaj? 72

Doba nasilja 72

Brez besed 72

bi radi vsaj za dve uri skočili nazaj v otroškost, zaprli oči in stopili na prostrane, dišeče pašnike, kjer moti veličastno tišino le sončna pripeka in pri-tajeno pozvanjanje neubogljivih ovac.

Zgodba o pastircih se odvija v svetu primorskih pašnikov, gričev in kotanj, kjer si siromašni otroci služijo življenje s čuvanjem ovac. Zgodba nam razgrinja čarobni svet otroške domišljije in iger, ki pa je pravzaprav na las takšen, kot je svet odraslih — življenje. Čeprav lepše, grenkejša, bolj razigrano in bolj zvedavo.

Pastirci sanjajo o širokem, daljnem sve-tu, se poželjivo ozirajo za potepuhi in potem vedno znova ugotavljajo, kako le-po in edino lepo je doma, na domačih poljanah, med domačimi ovci, med domačimi ljudmi, ob domačem kosu kruha. Življenje nikakor ne more pre-magati otroštva in zato naši pastirci oča-rani strmijo v staro, zapuščeno uro, ki začne nenadoma, obešena na drevo, tik-takati, veseli si oddahnejo, ko vidijo, da v starem mlinu ne straši in zopet se zapode v svoje neskončno lepe igre. Igre prijateljstva in tovarštva, ki jih družijo od zore do mraka in vse dni.

Trije pastirci in ena pastirica so prignali šestdeset ovac na filmska platna pred naše otroke in otroci jim bodo zagotovo ploskali. Zakaj pa jim ne bi še mi? Saj so tako pristrčni, tako iskreni in tako naši in tako prileže se v tem našem po-trošniškem svetu malce romantike, mal-ce gorskega, čistega, posebej še, če prina-ša lepe spomine na mladost in na otroško domišljijo, ki nas še ni povsem zapustila. Kajne, da ne?

Barbara Goričar

Ljudska pesnica Nežka Raztresen

*V moji pesmi ni veselja
v moji pesmi ni radosti,
v njej utrinki so trpljenja
in spomini iz mladosti.*

Že v teh prvih vrsticah v svoji drobni zbirki, ki jo je pred kratkim izdala pod naslovom »V valovih življenja«, je Nežka Raztresenova izpovedala pomen svoje glo-boko občutene izpovedi, ki jo je dala na papir in jo pošilja med ljudi.

Čeprav je le preprosta kmečka žena in mati, ji lepo tečejo verzi iz njene težko preizkušene notranjosti. Usoda se je tež-ko poigrala z njenim življenjem, ko se je pretakalo skozi najlepša leta. Najhuje je bilo takrat, ko se je njen mož z bom-bo težko ponesrečil — odtrgalo mu je obe roki in še oslepel je in to v prvih letih njunega zakona. V najtežjih dneh Nežka ni klonila. Vse svoje bolečine je

zaupala svojim preprostim verzom, saj ni imela nikogar, ki bi mu potožila. Ro-dili so se ji trije otroci. Pri njih je iskala utehe. Toda otroci pač težko ra-zumejo, kar občuti ranjeno srce. In tako je začela pisati svoje pesmice.

V tej drobni zbirki, ki jo je izdala v sa-mozaložbi, na prigovarjanje in ob pomo-či znanega belokranjskega folklorista Boža Račiča, so najlepše pesmice, ki opevajo lepoto belokranjske pokrajine in delo pridnih kmečkih rok.

Knjižico »V valovih življenja« bo vsak rad vzel v roke, saj nas vse valovi živ-ljenja zanašajo v svet, ki je večkrat poln žalosti kakor pa veselja. Vendar nas na teh valovih drži ljubezen, zvestoba do rodne domovine. Zbirko lahko naročite pri Nežki Raztresenovi, Jankoviči 12, 68341 Adlešiči.

Julka Fortuna

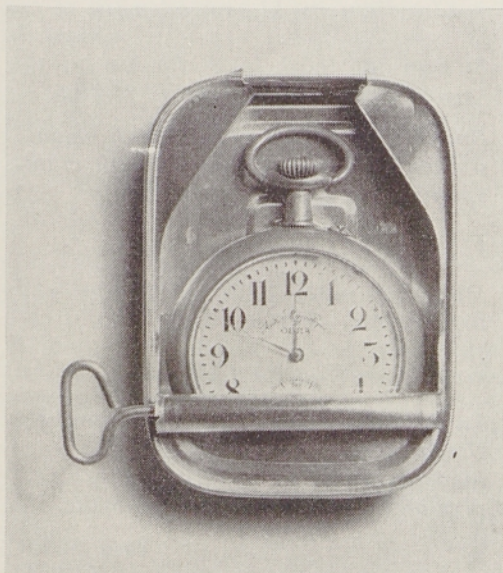
Posmeh konzerviranemu svetu

Akademski slikar Stane Jagodič je v zad-njem času prerasel konvencionalno obli-ko satiričnega zapisovanja in izbral po-vsem svojo pot. Važen element pri nje-govem delu je predvsem fotomontaža. Njegova dela so zato spričo aktualnosti in odprtosti dostopna in razumljiva vsa-komur.

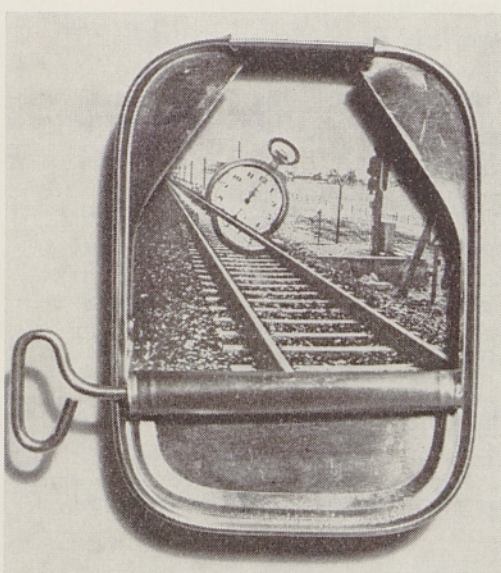
Stane Jagodič je sodeloval že na številnih razstavah doma, veliko pozornost pa je vzbudil tudi v tujini. Za svoja dela je dobil že številna priznanja, med drugim tudi na mednarodnem festivalu humor-ja v Marostici (Italija), kjer je dobil po-

sebno priznanje žirije za likovno satiro. Njegova likovna satira se nam kaže v moderni, ironični preobleki. Kombinacije banalnih, navadnih predmetov in indu-strijskih izdelkov, kot jih nam prikazuje Stane Jagodič, nas pretresejo, nam vzbujajo grenak priokus, hkrati pa za njimi zaslutimo tudi globoko filozofsko težnjo. Karikature, ki so objavljene spodaj, nam predstavljajo posmeh potrošniški družbi, ki želi uživati vse svoje dobrine iz konzerve, vse je utesnjeno, v konzervah do-biš prav vse ...

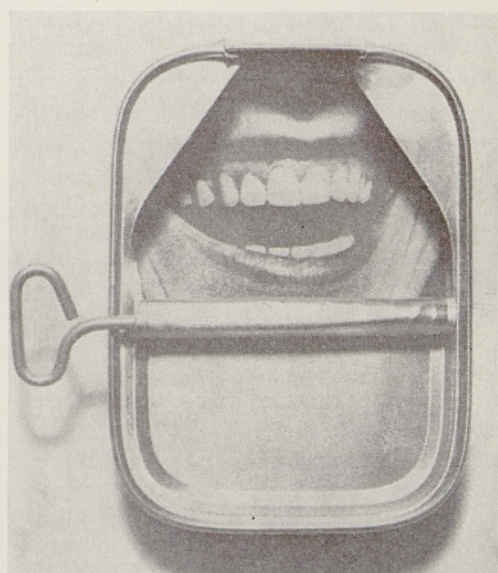
J. P.

Konzervirani čas 72

Brez besed 72

Brez besed 72

Volk branil kokoši in prodajal žito

Tedaj sta bila volk in lisica, sta hodila vkup onadva, in sta rekla — pravza-prav je rekla ona, ki je bila bolj prebrisana:

»Pojdiva v Furlanijo, boter!«

»Dobro, ja!« Sta šla.

Je rekla, zraven Tololójevih, saj veste, tam pri Idi:

»Sédite na voziček.«

Je sédel in ga je vlekla dol čez Oblaze. Sta prišla dol Na Bilo. Je vedela, da od tam naprej bo moral vleči on njo, je rekla:

»Jeee, čujte, boter: pojdiva gor proti Poltábji, tam so dobri ljudje, tam bova lepo spravila skup kaj živeža.« In je šel dol z vozička volk. Tedaj je rekla lisica:

»Zdaj sem vlekla jaz vas, boter. Zdaj bom sedla jaz na voziček, me boste vlekel vi navzgor!«

Jo je moral vleči prav do Poltábje, ni hotela z vozička, ritnik. Sta prišla tje gor, sta bila že nekaj spravila skup.

Je rekla lisica:

»Imava zadosti, boter, saj ko porabiva to tule, jo mahneva spet drugam.«

Sta šla, se obrnila nazaj, odšla in konec. Sta spet prišla Na Bilo, sta šla po Oblazih in gor in gor. Je rekel volk:

»Kam pa naj greva prenočevat?«

Ona pravi: »Jaz bi že vedela, ampak morate iti vprašat vi: tje k Bojémovim.«

Je šel in vstopil, vprašal za dovoljenje in rekel:

»Rad bi vas prosil, nuna, če bi nas hotela sprejeti čez noč?«

»Koliko pa vas je?«

»Dva. In imava tudi voziček in star* žita.«

»Ja« — je rekla — »čez noč vaju dam v hlev!« — Je rekla: »Jaz imam dvanajst kokoši in petelina — trinajst, pazita se! Ena, dve, tri, štiri, pet, šest, sedem, osem, devet, deset, enajst, dvanajst, trinajst! Če bo katera zmanjkala, jutri zjutraj sta rajnika tudi vidva!«

Jojmene, je mikalo lisico, je gledala na palico. Volk:

»Bodite pri miru, botra! Botra, bodite pri miru!« Ona se je zmerom premikala in pogledovala navzgor. »Bodite pri miru, botra!« Jo je moral zmerom zadrževati: »Botra, ne! Bodite pri miru!«

Ni spal vso noč volk, ji je branil do kokoši, ko je pa zmerom pogledovala proti palici.

Zjutraj je gospodinja vstala, prišla v hlev in spet preštela kokoši.

»O ja, dobro! Vama bom dala jesti in pojdita!«

Po zajtrku sta prišla voziček in lisica pravi:

»Pojdite, greva!« In sta šla. Pravi:

»Bova prodala, boter, ta star žita.«

»Kam pa naj ga prodava?«

»Ah« — pravi — »pojdite noter k Vesákovim, ki radi kupujejo.«

Tedaj ti stari Vesákovi so imeli še slamnato streho, je bila prav majhna koč.

»Eeeh« — je rekla gospodinja — »zelo radi« — je rekla — »ko bi le bil denar!« — je rekla. — »Vendar bomo šli prodat eno kokoš in petelina, da vam plačamo.«

Je prišel ven in rekel:

»Bojo kupili star žita, ampak morajo prodati eno kokoš in petelina.«

»Dobro« — pravi lisica — »pojdi noter in reci, da bova to kupila midva.« Je rekel: »Bova kupila midva to kokoš in tega petelina!«

»No ja, ampak se moramo poprej zmeniti.«

Je prišel ven mu je rekla lisica, pravi: »Reci, boter, naj ti dajo petelina in kokoš, in ko bova imela oba na vozu, jo popihava!«

Sta vzela petelina in kokoš in odšla proti Križacem.

Gospodinja v hiši pravi:

»No, kje pa imata star žita?«

?

»Joooj« — pravi gospodar — »pograbite palico, Katarina« — je rekel — »kjer jih dohitiva, jih polomiva!«

Sta tekla in tekla oba in ko sta pritekla na Križace, kjer gre pot navzdol, sta bila tam volk in lisica z vozičkom... Sta jih tako namlatila, tako namlatila, in jima vzela petelina in tudi kokoš, potem pa jih pahnila z vozičkom vred v graben.

Na Lazu, (biska planina) 26. 5. 1973

povedala Virginja Confa

Zapisal in poknjižil Milko Matičetov

Iz knjige »ZVERINICE IZ REZIJE«, ki je pred kratkim izšla pri »Mladinski knjigi« v Ljubljani

* Star = mernik

Jožeta Šifrerja, enega od čudovitih glasov »Fantov iz Praprotna«, ni več. Nenadna smrt ga je iztrgala iz kvinteta, v katerem je tako z veseljem prepeval in ustvarjalno sodeloval, in odvezla ga je tudi številnim ljubiteljem Slakovega ansambla. Še dolgo se ga bodo spominjali tudi številni naši rojaki na tujem, kjer je gostoval Slakov ansambel.

Vrnitev

Presrečen je, kdor stari kraj obišče, če mati ga na rodnem pragu sprejme in v hiši oče mu možato v roko seže, če najde, kot zapustil je ognjišče.

Ta sreča meni, žal, ni bila dana. Predolgo me tujina je zadrževala, medtem porušena je draga rojstna hiša in oče, mati sta pri cerkvi pokopana.

Naslanjam se na kamen nad gomilo, pozdravljam ju, ki sem od njiu se poslovil ko sem kot deček šel po kruh v tujino, ki ga takrat za reveže doma ni bilo.

Spokojni mir, ki v gaju mrtvih vlada, uspava grenko bolečino v mojih prsih, spominom svetlim duri na stečaj odpira, ki vodijo me v sončna leta mlada.

Mi v duši nežne pesmi glas trepeče, to mati poje, kot je včasih pela, slovensko pesem, pesem nepozabno, srce vzdrhti mi od brezdanje sreče.

Ta pesem nikdar v srcu ne premine. Olajša žalost in bodri v nesreči in druži brate tu in onkraj morja, prežlahtna pesem moje domovine.

Vinko Matias
Chicago

The 25th Anniversary of The Founding of The Leading Slovene Folklore Dancing Group »France Marolt« And The 80th Birthday of Its Leader Tončka Marolt

The Academic Folklore Group »France Marolt« celebrated its 25th anniversary in Ljubljana during January of this year. The group is well-known not only in Yugoslavia but in many other parts of the world. It has given performances in nearly every European country, in the U.A.R. and in Tunis. During February and March 1973 the group was on a two-month tour in America together with the »Tone Tomšič« Academic Singing Group. Watchers and listeners were filled with enthusiasm, as they also were the year before when the group gave performances in Finland, the Soviet Union, Poland, France, West Germany, Czechoslovakia, Rumania, Austria, Italy, Great Britain and elsewhere. The founder of the group was the musician France Marolt, a great enthusiast for the old authentic folk dances and songs, which were in great danger of being forgotten by the younger generations.

As a result of the efforts of France Marolt a Musico-Ethnological Institute was set up in Ljubljana in 1934. After this, together with wife Tončka, he started to travel systematically to all parts of our countryside, writing down the old folk dances and songs on his visits to the old people there. At the same time his wife used to pay special attention to the old national costumes, kept by women in their family chests. She looked at the costumes, piece by piece, in Primorska, Gorenjska, Bela Krajina and Štajerska, and made careful notes about everything she saw.

The folklore dancing group was brought to life out of the ranks of the »Tone Tomšič« Students' Cultural Artistic Society in the first years after the Second World War. The group's founder and spiritual leader was France Marolt. From the foundation of the group right up to her retirement in 1965, the dance arrangements were designed by Marija Suštar. She was also responsible for the group's training. The group was directed

National costumes — the greatest attraction at the folklore groups

by France Marolt's wife, Tončka. When France Marolt fell ill, Tončka, in accordance with his wishes, took over his work where he had had to leave off. She paid many visits to the countryside and wrote down the dances and folk tunes faithfully and with great care, as her husband had taught her. After his death she carried on with this work. Special favourites were her Gorenjska dances. Primorska dances and the dances of other Yugoslav nations were prepared from her carefully-made notes. In spite of her years she devoted herself to the group with youthful zeal. She walked the length and breadth of many regions in Gorenjska, Štajerska, Prekmurje, and Primorska, making inquiries and keeping notes. Altogether she recorded almost a thousand of our old dances and songs. She practiced with young dancers, arranged the musical accompaniment for most of the dances, and went with the group on its tours.

This year, in January, the »France Marolt« Academic Folklore Group therefore celebrated Tončka Marolt's eightieth birthday at the same time as its own 25th anniversary. For the jubilee »An Evening of Slovene Folk Songs and Dances« was arranged by the group and held in »Drama«. That evening was certainly a real celebration of our Folklore Art.

The Academic Folklore Group normally has 84 members, however quite a number of former members were invited to join in on the occasion of the jubilee. Among them were some who had danced with the group over twenty years ago, when they were still students. They danced the Koroška folk dances extremely well; so well that it looked as though they had never left off with their folk-dancing. There were many ex-Marolt dancers in the audience, too, about five hundred of them altogether. This unique celebration, in which the beauty of our authentic national costumes mingled wonderfully with the beauty of our old folk dances and songs, was concluded by the singing of the old folk song »Nocoj je ena svetla noč« (»It's a Bright Night Tonight«) by the whole audience together with the dancers.

At the end of the evening decorations awarded by the President of the Republic Josip Broz Tito in recognition of high merit were presented to the most deserving members of the group by the President of the Organising Committee of Honour, Dr. Aleksandra Kornhauser, who is the Vice-President of the Executive Council of the Assembly of the S.R. of Slovenia. The plaque of honour of the University of Ljubljana was presented to the Academic Folklore Group by the Rector of the University of Ljubljana.

Yugoslavia's 48 Cultural Neighbours

Within the framework of cultural-educational co-operation between Yugoslavia and other countries of the world there are still of course many contacts without official international documents and programs

During the months of January and February 1974 Yugoslavia's cultural-educational co-operation programs were renewed with fourteen European countries and numerous other countries outside Europe. Two-year cultural-educational co-operation programs were concluded for the first time with Cuba and Algeria. With the inclusion of these two countries the number of countries with which Yugoslavia has definite co-operation programs has risen to thirty-eight. However, in the field of education, science and culture, Yugoslavia's contacts with other countries are much broader and more variegated than is indicated just by the programs themselves. This is because such co-operation goes on with many countries without official international documents and programs. As well as this, we must also take into account the already begun process of the denationalization and decentralization of cultural-education links, with the simultaneous direct development of co-operation with foreign countries by the various foundations, associations and other factors in all our republics and autonomous provinces.

Several manifestations are to be expected this year in the field of plastic art. They will be jointly financed by the republics and provinces, as will also be the preparations for the important manifestations to be held in 1975. One of them, for instance, will be the great »Exhibition of the Way of National Life«, which is to be held in Brussels in 1975. One of the decisions of the Helsinki conference of European Ministers for Culture will be realized with the organization of this exhibition at which Yugoslavia will be represented. An exhibition of modern art will be coming to us from Finland in exchange for the exhibition of Yugoslav modern art, which is to be held in Helsinki. Similar actions are being planned in other European countries. It looks as though the Exhibition of Yugoslav Design will be on show at Stuttgart, Prague and Warsaw during 1974.

This year, as in past years, on the basis of the cultural exchange programs quite a large number of reputed foreign artistic ensembles will be paying visits to Yugoslavia, while Yugoslav orchestras

and other large ensembles will be giving performances abroad.

Last year the continuity of cultural-educational co-operation with all the more developed countries of Europe was well maintained. Co-operation with the socialist countries and with our neighbours also continued successfully throughout 1973. Cultural relations with Hungary, Rumania and Italy were particularly fruitful and various. An important enlivening of relations during 1973 with the under-developed countries of the world can also be observed. This is clear not only from the more intensive co-operation programs, but also from the increase in the number of countries with which Yugoslavia is starting on systematic co-operation in the form of two-year programs. An important part has been contributed to this by scholarship exchanges for specialization and further education. During 1973 there were several important actions which succeeded not only in bringing our peoples closer to the cultural creativity of these nations at the present moment but which were also able to acquaint them with the latter's cultural inheritance and the efforts being made to protect and preserve those riches. One of such actions was certainly the exhibition entitled »The Antique Mozaic and Art Treasures of Tunizia«, organized under the patronage of President Tito and President Burgiba of Tunisia.

Acquaintance with the creativity of other countries was also made possible by other forms of co-operation, in particular the participation of artists from the under-developed countries of the world in international events and committees in Yugoslavia. Such visits were often occasions on which other European countries started to take an interest in the cultural and artistic achievements of artist-creators from the developing countries.

The Ljubljana Economic Exhibition-Grounds in 1974

As usual a number of fairs and exhibitions will be held at the Ljubljana Economic Exhibition-Grounds this year, however their start will be shifted so as to be one month later than usual. The first event will be only on February 25th. It will be the 19th exhibition of ready-made clothes, fashion fabrics, knitwear, products of the leather-processing industry and various fashion accessories. The fashion trends for 1974 will be shown at the exhibition by Yugoslav manufactures.

Otherwise, as in previous years, this year's program of fairs and exhibitions to be held at the Ljubljana Economic

Exhibition-Grounds will be in its standard form. During March, April and May the international exhibitions of equipment for commerce and the catering/hotel-keeping industry, of packaging material, and of transport and storage equipment will be held. Also planned for those months is the »Alpe-Adria Fair« (the International Exhibition of Mass-Consumption Goods) and the exhibition of fabric patterns and accessories for the clothing industry.

The Timber and Wood Processing Fair will be held in June, the International Wine Fair at the end of August and the Gardening/Fruit-growing Fair in September. The Electronics Fair will take place in the month of October. The year's program will be brought to an end in December by the Exhibition of Products and Equipment for Winter-Sports and Tourism.

»Splošna Plovba«'s Twenty-One Ships

The fleet of ships belonging to »Splošna Plovba« (»General Navigation«) of Piran has now reached a total of 21, with a total carrying-capacity of 263,000 tons. During December 1973 two ships, named the »Boris Kidrič« and the »Boris Kraigher«, were finished in a Genoese ship-building yard for »Splošna Plovba«. Modernization and further expansion of its liner and tanker fleet is one of the main aims of this shipping organization from Piran. It is hoped that in the future at least some of the new ships they order will be able to be built in Yugoslav ship-building yards.

Satisfactory State Of The Balance-of-Payments

Exports from Yugoslavia during 1973 reached a total value of 2,853 million dollars, or 28% more than in 1972. The value of imports coming into Yugoslavia during 1973 came to 4,511 million dollars, or almost 40% more. The difference in the value of imports and of exports was, however, covered by the non-goods influx, so there was a positive operating margin in our transactions with foreign countries of several 100 million new dinars.

Brotherhood Towns

A declaration about the joining in brotherhood of the Belgian town of Waremm with the City of Skopje was recently signed at a festive session of the Skopje City Assembly. The Prime Minister of the Belgian Government, Edmond Leburton, who is also Mayor of the town of Waremm, took part in the ceremony.

The Prime Minister of Belgium was also elected to the office of an Honorary Doctor of Economic and Political Science at the University of Skopje.

The Last 14 Diesel-Electric Railway Locomotives Ordered From »General Motors« Have Been Delivered

Fourteen big Diesel-electric locomotives were off-loaded in Split from the Dutch ship »Fairlift« during December 1973. They formed the last shipment of railway engines out of the total of 124 bought in the U.S.A and Canada by the Yugoslav Railways; this was the latter's biggest order so far from the »General Motors« industrial concern.

Each locomotive costs approximately 300,000 dollars. After this latest purchase the Zagreb Railway Transport Enterprise now has 258 Diesel-electric locomotives, enough to satisfy its needs for this kind of locomotive for the next few years. According to Dipl. ing. Karl Simerl, an adviser to the Zagreb Enterprise, less than a third of all trains running over the Enterprise's lines are still drawn by steam locomotives.

It's interesting to mention the fact that in 1960 about 92 % of all trains running on the Yugoslav railway-lines were steam-hauled, with 5 % drawn by Diesel and 3 % by electric locomotives. In 1972 there were only 18 % of steamhauled trains left; Diesel haulage accounted for 40 % and electric haulage for 42 %. In 1974, after new purchases of electric locomotives, only 10 % of trains will still be drawn by steam locomotives, and they are only needed because the technically bad state of the line rules out the running of trains with Diesel locomotives.

Providing Evidence About Our Musical Past

Initiative for the founding of a Slovene Museum of Music at Bogenšperk

Several centuries have now passed since the days when Janez Vajkard Valvazor wrote his famous work »Slavo vojvodine Kranjske« (»The Fame of the Duchy of Carniola«) and had his own copper-type printing-press, the first in Slovenia, at Bogenšperk Castle. The manor-house above Litija and Šmartno fell into a state of ruin and hardly anybody paid any special attention to it. Only recently have concern for the renovation of the castle, and research with increased vigour of possibilities for a more clear-

The spring-time in Slovenia

Photo: Ančka Tomšič

cut cultural profile of this art monument, outlined new concepts. The first working meeting responded well to the new enthusiasm of the Cultural Council of Litija and the latter's local district forums, not only as a desire for the local meaning of the new tendencies, but also as a not-to-be-postponed task of the wider Slovene interest in all cultural and and touristic branches.

Bogenšperk Castle needs quite a lot of material care, as repairs and renovation work are just calling out for willing hands and cultural attention. Some work has already been done, and efforts are already being made to clear away rubbish and ruins. Restoration work has been started in some of the rooms of the manor, while others still await the craftsman's chisel. It is said that rough restoration work will probably be completed in three or four years or so. Cultural events will be held in order to help this monument to become alive again, so that it can be made into a small cultural centre for the nearby area. This seems to be a justifiable idea, as the number of visitors to Bogenšperk Castle increased from 3000 in 1972 to 5000 in 1973.

»The project, begun in 1972, is progressing well«, says the President of the Cultural Council of Litija, Marjan Oblak. »The castle will be purpose-divided into three parts. Down-stairs or outside the castle there'll be refreshment facilities, then on the first floor we'll have Valvazor's printing-press with the Museum of Superstitions; the Museum of Painting and the Central Museum of Music will be situated on the top floor.«

Of course the plan needs the co-operation and agreement of the experts of the Ethnological Museum and the Institute for the Preservation of Monuments. At the moment Bogenšperk Castle contains a very well arranged Museum of the Revolution, and some paintings on the walls show that exhibitions and painters' colonies are held there from time to time.

Health-Spas Aren't Just Hospitals

Health-resorts will soon be catching up with the development going on in the rest of the tourist trade. The health-

The village Zg. Duplje near Kranj

resorts themselves have taken steps to make sure that this will happen, and the Republic of Slovenia will be making a suitable contribution of her own towards this end. What is involved is basically a weighing-up and expansion of health-span tourism. Up till now some health workers have held the opinion that health and tourism don't really mix very well together. A bit of a battle could also be noticed during the preparations for the Republic's new law about health-spas: some people thought that such health-resorts should be like real hospitals, without additional touristic facilities for recreation, while others considered that the only way out which would ensure a good rate of development for the health-spa enterprises lay in the existence side by side of the two activities.

We mustn't overlook the part played by health-resorts in the Slovene tourist trade. In 1960 there were only 30,000 beds available in these resorts, whereas there are now 71,800. Percentage occupation is a satisfactory 34 %, in other words considerable higher than in other Slovene tourist towns. However the health-resorts aren't satisfied with these results; for the possibilities opened to them by the tourist market are huge. All those who are trying to attract visitors to their own particular establishments know this well. For this reason the first integration steps have already been taken, although somewhat shyly.

Connecting up of the different health-spas can only increase demand, and investment and business possibilities. It will be necessary to make considerable investments in the buildings involved in health-spa tourism. At the moment old hotel buildings still strongly restrict the tourist trade in health-spas from becoming more dynamic. They also have an effect on the kind of visitors who come. For instance in 1973 there were 114,500 visitors to the Slovene Health-spas, of whom as many as 70,000 were Yugoslavs.

Petroleum From Oil Shale Rocks

If the oil prices recently dictated by the war in the Middle East stay as they are, then petroleum obtained from oil-shale deposits and from coal by already well-known technological processes will be cheaper to produce than that which can be derived from »black desert gold«

At this time when the world is going through a serious energy crisis Dr. Radivoje Cvetičanin, the Dean of the Mining-Geological Faculty of the University of Belgrade, and certainly one of our most respected experts in this field, has stated that in view of the state of her reserves Yugoslavia herself can satisfy all her needs for petroleum, high-quality and calorific gas and various kinds of organic oils. Dr. Cvetičanin has got answers ready, too, as far as the amount

of time needed and initial costs are concerned. Time needed: two to five years. Initial costs: 5 million new dinars for research work and trial production. »It's certainly no scientific secret that petroleum can be obtained from oil-shale sediments containing some matter of organic origin by several technological processes,« says Professor Cvetičanin. »Production of petroleum from oil-shales is already an economical business, and if the price of oil goes much higher we shall start to get petroleum from coal again.«

Several years ago geologists and technologists pointed out the possible ways by which petroleum could be obtained from »rocks and stones«, but all their plans were rejected by economists since at that time oil was still cheap.

But the proposers didn't give up there and then, but started to do research work on this kind of production. The test analyses made by Yugoslav scientists gave surprisingly good results.

When some blindly-chosen samples of oil-shales taken from the Aleksinac Coalmines near Valjevo, Podvis and Knin were examined, 10 to 14 percent of organic matter was found in laboratory tests. The size of the available reserves in Yugoslavia was already known at that time — they were measured in thousands of millions of tons. The quality and quantity of Yugoslav oil-shales are according to Dr. Cvetičanin among the largest and highest in the world.

»Our oil-shales are right on the surface of the earth,« says Dr. Cvetičanin. »There is a 30-metre thick layer above the coal in the Aleksinac Coalmines, and another equally thick layer under the coal. That would cheapen the exploitation process.«

In a maximum of five years Yugoslavia would be able to produce enough petrol to satisfy her own needs.

Eight millions tons of oil and oil derivatives, of which five million are imported, are consumed in Yugoslavia every year. The 5 million dinars needed for the start of the »petroleum from rocks« operation represents only a small sum if we consider the fact that the countries of Western Europe are now having to pay 35 million dollars for every million tons of oil they get.

After the carrying out of successful exploratory work in western and eastern Siberia the Soviet Union now claims to be the No. 1 power as far as oil reserves are concerned, beating even the Arab States. Last year 400 million tons of naturally-occurring oil were pumped to the surface; in addition to this petroleum was being produced from oil-shale strata in Estonia.

Mirjana Jaušovec, Tennis-Player And Schoolgirl

Not many of our sports-girls have recently achieved so much success as Maribor tennis-player Mirjana Jaušovec. When she was 14, that is to say 3 years ago, she became the national champion in all three categories (including the category for adults, making her absolute champion). So far she's won that title three times. Her achievements in the international world of tennis are becoming more and more important, too; up to now she has been victorious at three of the most important youth championship tournaments in the world: at the unofficial European hard-court youth championships held at Paris, recently at the unofficial World hard-court youth championships held at Miami Beach, and twice at one of the European youth championships (in 1972 the under-16 title and in 1973 the under-18 title). Thus among young lady tennis-players there's only one resounding title still to be obtained at the unofficial grass-courts World Youth Championships at Wimbledon. That's her main target for the new season.

Until recently women's tennis in Slovenia and Yugoslavia as a whole was very much overshadowed by men's tennis, so such a development is really quite surprising. It seems as though with great zeal it is possible to succeed in any field as long as general conditions are favourable.

Mirjana Jaušovec's achievements are looked upon with ever-increasing attention abroad as well as at home. She gets an ever-increasing number of invitations to international competitions, and her older fellow tennis-players, some of whom have already tasted her strength, have to give her all the more consideration. Last year she beat the whole of the Austrian élite, including their top player Sonja Pacha, who had been unbeaten in her own country for more than a decade. She also made quite a reputation for herself on West German tennis-courts, where, at last year's international championships at Hamburg, she first got into the final and then into the tournament for the West German International Championships, which counts as one of the »grand prix« of the International Tennis Association. There she even threatened one of Europe's best players, Masthoff, and got her first ten points towards the World Cup.

Mirjana Jaušovec certainly knows how to combine together best her obligations and her inclinations. In spite of her effort-demanding training periods and frequent travels to tournaments she has

Dražgoše

never neglected her school obligations. So what would be almost impossible for many other sportsmen and women is by no means anything exceptional for her. One can quite well imagine Mima, as they call her everywhere, after a long tournament day: instead of going to a banquet or party she just goes up to her hotel room and pours over her school-books far into the night. It's only in this way that she's succeeded in spite of her long absences in finishing every class at high-school. This year, when she no longer goes to school regularly, she's successfully passing her exams.

It's interesting to take a look at what she does throughout the year. If we take last year as an example we can see that she practiced for all intents and purposes every day — in winter at the Maribor Fair Hall and on the covered hard-courts in Prague, and then during each tournament. She gets on very well with her trainer Vladimir Krch. However he can't accompany her on all the tournaments she goes to since he has to train quite a large number of other players in the »Branik« Club, Maribor.

This was Mima's tournament route during 1973: Umag, Bad Homburg (West Germany, the Federation Cup), Paris, Hamburg, Ljubljana, Maribor (European Championships); Wimbledon (London), Maribor (the Soisboul Cup), Le Touquet (France, the final of the Soisboul Cup competition), Munich, Villach, Tuzla, Ljubljana (the Tedy Memorial), Subotica, Split, Dubrovnik and Miami Beach.

The 1974 Season starts for Mima in America and will be more various than ever, but more arduous as well. Let's hope that it will be even more successful, too.

A Widely Ramified Highway Network

It is a fairly long time already since the total length of asphalt paved roads in Yugoslavia exceeded the total length of railroads. There are about 24,000 kilometers of asphalt and concrete paved roads in Yugoslavia as compared with only 2,000 before the war, while the total length of railroads is 12,000 kilometers at present.

The total length of roads in Yugoslavia is slightly over 90,000 kilometers. This figure includes many kilometers of local roads between the villages and small towns many of which were built in the postwar period. Their construction was often financed by voluntary levies paid by the local population.

The first sections of modern motorways in two socialist federated republics Slovenia and Croatia have been completed last year. In spite of the noteworthy results achieved in broadening the highway network, the number of modern asphalt paved roads in the country is still inadequate. It is therefore planned to build another 25,000 kilometers of modern asphalt and concrete paved highways.

Slovenian Studies at Kent State University

For the seventh consecutive year, Kent State University students have an opportunity to earn credit for a variety of programs in Slovenian Studies. During this Winter Quarter, the Ethnic Studies course 32569, taught by Prof. Gobetz, will again present an overview of Slovenian contributions to America, including the latest findings by the Slovenian Research Center of America. Students may also register and receive credit for such subjects as Slovenian history, History of Slovenian Americans, Slovenian language, Slovenian literature, History of Slovenian Music (Prof. Perdan-Cahill), Slovenian American contributions (an overview of highlights for all areas, or a more detailed study of specialized areas, such as economics and technology, education, music, politics, art, etc.). Credit for course work or research may be earned in the College of Arts and Sciences, the School of Education, the Graduate School, and Honors College. No matter how much credit you earn for Slovenian studies, there are no additional fees over and beyond the regular tuition.

Kent State University is the only university in America which has on its faculty a Slovenian American dean and nine Slovenian American professors,

as well as several high ranking administrators and consultants. The Kent State University stadium was built by Papesch, a Slovenian American architect, while another Slovenian American, Bregar, was project architect of Taylor Hall, and Paul Voinovich, Slovenian on his mother's side, built the Satterfield Hall. While success did not come automatically, Slovenian studies and research have been continued at Kent, without interruption, since 1967. The Kent State University Press has published a book on Louis Adamic, the foremost Slovenian American author, who has also been considered as one of the fathers of cultural pluralism in America. KSU has encouraged the education, research, and publication program of the Slovenian Research Center of America. There is a growing Slovenian Section within the KSU library Ethnical Collection, and the University has assisted the Slovenian Research Center of America in its efforts to develop a large collection of slides on Slovenian contributions to America. KSU Foundation has recently established a Slovenian Studies Fund to encourage tax-deductible contributions for an ambitious program in the area of Slovenian education, research, and publications.

Slovenian Americans may justly be proud of the Slovenian Studies Program at Kent State University — Ohio's second largest state university. During the last seven years, hundreds of Slovenian and American students have received some education on Slovenia and Slovenian Americans and their contributions thanks to this program. If you are a KSU student and are interested in your Slovenian heritage, or if you are a non-Slovenian American who would like to learn a little bit more about your Slovenian fellow-citizens, please contact Dr. Edward Gobetz, Professor of Sociology and Anthropology, 137 Lowry Hall, Kent State University, Kent, Ohio 44242, or call 944-7237 or 672-2562.

Baptism by Savica

Introduction

Commemorating the 125th anniversary of this poem's poet France Prešeren on the 8th february 1974.

*Valjahun, the son of Kajtimar, fights long for Christianity;
Avrelij and Droh oppose it no longer,*

*Since they and many others fell.
The blood spilt in Kranjska and Koroška
would fill a dry lake bed.*

*Courageous commanders and soldiers were killed:
they rot in fields;
only Crtomir, leading his few men, still fights.*

*This youngest of heroes
fights for religion of parents: the lovely Ziva,
the idols, and the gods of the clouds.*

*He retreats with all those
who still affirms the old religion
to a mighty fort near Bohinj.*

*Even today one can see the ruins
called the castle of Ajdovec;
there is the heritage of Crtomir.*

*They are surrounded by nine times their number;
the persuer has set trained guards in depth,
thus removing all hopes of aid.*

*The besieger sets up many high stilts;
he digs tunnels and breaks in gates.
Yet he is unable to subjugate those in the fort.*

*For six months the blood flows like a river!
Slovene fights already his Slovene brother
How can a man be as blind!*

*Not swords, nor axes, nor spades,
but simple hunger threatens
to open the castle's firm gates.*

*Hiding their plight no longer,
Crtomir tells his comrades the final word:
»Not the sword, but bad fortune will end us.*

*Brothers, we've used nearly all our supplies,
but we did fight long without assistance.
Whoever wants to surrender,*

*to await the dark dawn —
just to live days, which will be dark as nights —
he can; I don't mind.*

*I am inviting with me many heroes —
you who are proud and unswerving. Give ear!
This night is dark and lightning is piercin the clouds.*

*The enemy's men will retire to their posts.
Outside is a thicket — 'tis but a short distance;
it is within our reach tonight.*

*Most the world's children are of Slavic lands,
where their sons choose freely their gods and their laws;
we shall find our way there.*

*If the gods should demand that we die,
better the night in the earth's dark wings
than days under clear skies in bondage and slavery.»*

*No one abandons him in this plight.
Everyone quietly takes his arms;
not a single coward is among them.*

*But, as soon as the gates open,
a bloody battle ensues — no, a slaughter!
when Valjahun confronts them with all his force.*

*He thought all to be asleep;
and he wanted to climb the castle's walls,
thus catching them by surprise.*

*When the oncoming storm is at its peak,
the guards by the gates call out for help;
in clamor man after man is felled.*

*When a cloudburst pours the rains,
its torrent is felt
from the mountain slopes to the valley below.*

*Whatever is in its way must yield;
it persists till the dam breaks down:
in the sam fashion Valjahun assaults nonchristians.*

*He persists till the last drop spills out,
and until the last of them ceases breathing,
to whom their religion meant everything.*

*When the sun breaks out on the dead bodies,
men lie in rows of bundles
as in a harvest of wheat or buckwheat.*

*More than half of the dead are Christians;
among them are those who fell for the idlos.
Valjahun — guilty of this great massacre —
searches in vain for the face of young Crtomir.*

(Translation: Emil Prešeren & Ron Dobler)

Archaeological Diggings At The Ancient Town Of Stobi

For some years now Yugoslav and American archaeological experts have been helping in the »Stobi Plan«, which involves the digging-up of the ancient town of Stobi situated near the outlet of the Crna (Black) River into the Vardar. The town was first established more than 2300 years ago by the Peoni tribes. It is to be brought to life again not just as a museum piece but also as a place people of the 20th century will be able to visit in order to see stage performances acted in the ancient Colosseum, or else take a rest in one of the parks or go swimming in one of the antique bathing-pools.

The »Roman Theatre« will be opened even before all other work is finished, according to Mr. Najdovski, the Director of the National Museum in Titov Veles. A festival of antique works will be held there, too. The ancient flora and fauna of the town will be brought to life again by experts: water will run by pipes, and fountains which have been dry for centuries will start working again, plants will be grown, and birds, the same ones as in former times, will be bred.

Old busts and monuments will be re-erected, bringing fresh life to the forum and the streets. Many other nearby places intended for recreation and entertainment will be brought to life again, which will particularly attract tourists as Stobi lies next to the Skopje—Solun international route.

The complete renovation works will take a long time to complete, but the town is just right for restoration as a large part of Stobi lies buried under layers of sand and earth, so that reaching the well-preserved ruins is not too difficult. The parts of the town discovered so far are actually the remains of an Early Byzantine settlement from the 4th to the 6th Century A.D. At a deeper level lie the remains of older cultures, each one of which has left its mark.

When Macedonia had ceased being an independent country and had been divided up into four administrative zones, with supreme power coming from Rome, Stobi was an important salttrading centre, military garrison town, and cross-roads. The town struck its own coinage and became a municipium (a town with its own self-administration), and from the year 368 A.D. on it was the centre of the new province called »Macedonia salutaris«.

Christianity spread rapidly when it reached the town. It was in Stobi that the oldest Christian shrine in all Yugoslavia was found. In Byzantine times the town was a seat of archbishops, but in

The castle Otočec near Novo mesto

Photo: Ančka Tomšič

the year 479 A.D. it was laid waste and plundered by the Goths, and in 518 A.D. it was devastated by an earthquake. At the height of its prosperity the town numbered 30,000 inhabitants.

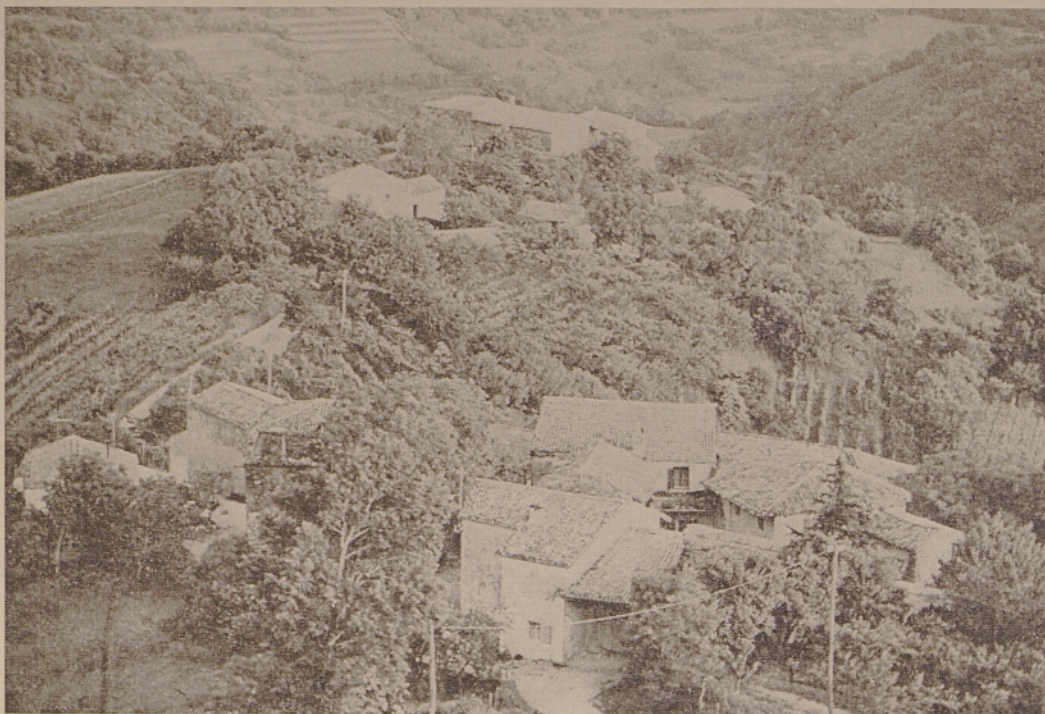
The town was well laid-out, with mains water and drainage; the houses were heated by central heating. The town came off badly as a result of local fights between the Byzantines and the Slavs, and started to fall into a state of disrepair. Macedonian Slavs settled among the ruins, but frequent natural calamities caused them to retreat from the town later on. Stobi was last mentioned in the year 1014 A.D., when the Byzantine Emperor Vasilus II stopped there on his way to Solun.

As well as the central part of the town, the West Gate, several streets, the market, five basilicas, two bathing-places, a number of fountains and several Early Byzantine palaces have also been discovered so far. The cemetery with a special

department for cremation, has been found, and so have several busts and other monuments, a double town-wall and a lot of smaller archaeological finds: jewellery and other trinkets, pieces of armour, and clay and metal pots.

The town of Stobi was discovered during the First World War by German soldiers who had to dig some trenches there. Digging started in earnest later, but quite a lot of mistakes were made because the dig wasn't carried out by real experts. This was pointed out at the press conference held by the Republic of Macedonia's Secretariat for Culture in Skopje.

The lack of funds needed for the continuation of systematic digging was discussed, too, as also was the incorrect use of documents which were frequently not returned at all. A specific case of this was the diary recording work carried out at Stobi in 1965; it was lost without trace.

Kosica v Goriških Brdih

Foto: Marjan Garbajs

Noticiero

Ljubljana. Entre el 9 y el 19 de enero del corriente año, tuvo lugar en Londres la olimpiada de los cocineros hoteleros. Entre 3000 participantes, de trece distintos países, los yugoslavos ocuparon un merecido y distinguido «cuarto puesto». Si tenemos en cuenta que entre los cocineros estaban presentes los mejores del mundo, entonces debemos expresar a nuestros maestros de la cocina un

FELICITACIONES!

Los cuatro representantes yugoslavos son, a saber: Janez Lenček, cocinero del Hotel Toplice — BLED, Duško Marinkovič, Hotel Jugoslavia — BELGRADO, Janez Perdan, KORABAR — Ljubljana y Štefan Pogačar, Zlata Ladžica — Ljubljana. Entre otras, figuraron también las siguientes naciones: Canadá, USA, Suiza, Suecia, Holanda, Bélgica, Francia, Polonia, ambas Alemanias, Finlandia y China. La final fue emocionante. Se clasificaron solo trece países. Entre ellos Yugoslavia. En la categoría Cocina o menú frío nuestro equipo resultó cuarto. También en las categorías de cocina universal, pescados y repostería, se clasificaron en forma individual los cocineros Janez Lenček y Duško Marinkovič. Lo interesante del caso, es que los ingleses han otorgado premios solamente a los cuatro primeros equipos. En base al éxito obtenido, Holanda invitó al equipo yugoslavo a participar en el concurso de cocina que ellos organizan todos los años en el mes de noviembre.

Los tres eslovenos recibieron aparte importantes premios individuales. Janez Perdan por su especialidad Lomo de Ciervo a la Diana, Janez Lenček por su Enrollado de Pollo a la Luculus y Štefan Pogačar por su Torta Libro Abierto. El secreto de nuestros cocineros fue dado a conocer después del concurso. Ellos mismos dieron a conocer las recetas y nos confiaron de que todos los ingredientes fueron preparados a mano y en base a la cocina tradicional. Es decir que no usaron en ningún momento preparados artificiales.

Ljubljana. Centenario del nacimiento de Ivan Cankar.

El autor del conocido libro Peones, Ivan Cankar, ha merecido sin duda a través de la historia eslovena, los más grandes elogios que haya obtenido obra literaria eslovena alguna. Es sin duda el monumento de la prosa eslovena. A pedido del Sr. Luis Filipič, Director Técnico del Teatro de Ljubljana, se pondrán en escena durante el año en curso todas las obras de Ivan Cankar.

AJDOVŠČINA. El 20 de enero tuvo lugar en esta hermosa ciudad, el concierto de canto de la agrupación Coral Vinko Vodopivec. El jubileo del coro de hombres fue celebrado con gran entusiasmo. Ya hace 20 años de esto, que el Coro Vinko Vodopivec, viene actuando con éxito. Sus componentes, en su mayoría estudiantes de Primorska en Ljubljana, son jóvenes con amor al canto y a la tierra eslovena. En esta oportunidad se reunieron todos los cantores y ex-cantores-aún

vivos-del coro. Fue una verdadera fiesta del canto y de la emoción. El éxito lo deben sin lugar a dudas, a la extraordinaria organización y tacto de los jóvenes que en la actualidad componen el coro. Los invitados de honor, Dr. Milčinski y Dr. Vilfan certificaron ello en sus respectivos saludos y palabras de aliento en la iniciación del acto.

En la primera parte del programa cantaron dos obras de GALLUS, otras tantas también de los autores Vrabec, Srebotnjak, Simoniti y Kozina. Después de cada interpretación fueron laureados con verdaderas ovaciones. El aplauso de la sala alcanzó su grado máximo cuando cantaron las celebradas canciones Nocoj, oh pa nocoj y Na Vipavskem.

Después del intervalo recibieron de manos de representante de la Unión de Músicos sendas medallas recordatorias. Además el Coro recibió el galardón más importante que existe en el ambiente musical, la «Plaqueta GALLUS».

Fue emocionante ver al final del programa las cinco generaciones del coro cantar al unísono, dirigidos por el primer dirigente del coro, las canciones Bazoviška y el himno del coro: Zabe de V. Vodopivec. El actual dirigente y maestro de canto del coro es el Sr. Brane Demšar, el primer dirigente fue Anton Nanut.

PARIS. El idioma esloveno en la Universidad de París.

Los profesores Calude Vincennot y Jože Faganel comenzaron a dictar cátedra del idioma esloveno en la universidad de París. Si tenemos en cuenta que el idioma esloveno ya lo enseñan en Italia y Austria, es un honor para todos nosotros el que se hayan decidido, en una Universidad como lo es la de Francia, acoger entre las materias de idioma extranjero, nuestro idioma. Las clases se dictan 11 horas por semana. El profesor C. Vincennot-ex estudiante de la Facultad de Ljubljana, es el iniciador y propulsor de esta cátedra. José Faganel es el asistente y lector del idioma. Lo interesante es que se han inscripto más alumnos de los que ellos habían calculado. Ahora se está pensando en la posibilidad de introducir el idioma esloveno dentro del programa de idiomas eslavos como materia de promoción.

Cuando preguntamos a los franceses del porqué de esta idea nos contestaron: «Vuestra literatura encierra un incalculable número de obras que son desconocidas en el mundo propiamente occidental. Esto nos ha hecho que leyéramos sólo traducciones, en cambio cuando comenzamos a ver la riqueza de las obras literarias en su idioma original, entonces recién pudimos apreciar la belleza y estilo de la prosa y el verso esloveno.»

Srčno sem želel obiskati rodno deželo staršev

Lansko poletje je prišel z zborom Jadran iz Clevelanda na pevsko turnejo v Slovenijo tudi zborov dolgoletni član in večletni predsednik Louis Smerdel. Zaradi bolezni, ki ga nadleguje že nekaj časa, je bil v Sloveniji le teden dni. Pel je na treh koncertih, zatem pa se je moral nemudoma vrniti v Ameriko. Ker nismo utegnili imeti z njim daljšega razgovora, smo naprosili rojaka Louisa Kaferla, da nam kaj več napiše o njem. Lojze Smerdel je bil rojen v Clevelandu, Ohio. Njegovi starši so se izselili v Ameriko iz vasi Trnje pri Pivki. O svojem delovanju pri slovenskih društvih pripoveduje takole:

»Med slovenske izseljence sem prišel po naključju. Kot dečka me je oče pošiljal plačevati asessment k podpornemu društvu Cleveland št. 126 SNPJ, kjer je bil dolgoletni tajnik John Gabrenja, predsednik pa Josip Terbižan. Ko sem dorasel, sem začel hoditi na društvene seje. Po enem letu, leta 1939, so me izvolili za predsednika društva Cleveland, kateremu sem zatem predsedoval štirinajst let.

Tako sem bil znan med društveniki in povabili so me še h kulturnemu društvu »Ivan Cankar«. Tam sem v režiji Johna Šteblaja nastopil v igri »Davek na samce« in v nekaterih drugih. Po razpustitvi dramskega zbora »Ivan Cankar«, sem bil povabljen k sodelovanju pri dramskem zboru »Anton Verovšek«. Tam sem nastopil v več igrah. V »Vdovi Rošlinki«, ki jo je režiral Louis Kaferle, sem igral Janeza, v »Vražji vdovi« vdovca Kolenca, v igri »Denar« Toma Berceta, v »Razvalini življenja« starega Urha in profesorja v igri »Eden se mora ženiti«.

Največ pa sem se seveda kulturno udeleževal pri pevskem zboru Jadran, kamor sem pristopil leta 1949 kot baritonist. Pel sem na koncertih, v zboru, v moškem in mešanem oktetu, kvartetu in številnih operetah. Leta 1950 sem prvič pri Jadranu prevzel predsedniško mesto in bil predsednik sedem let, zdaj pa sem spet predsednik zbora šest let. Rojeni in vzgojeni v Ameriki, kaj vas je gnalo, da ste se odločili za kulturno udejstvovanje v slovenskih društvih?

»Videl sem mnoge mlade ljudi, ki so nekako brezciljno postopali okrog, pa sem si zaželel vedre družbe, kjer bi bil lahko tudi koristen. In to sem našel v slovenskih kulturnih društvih.«

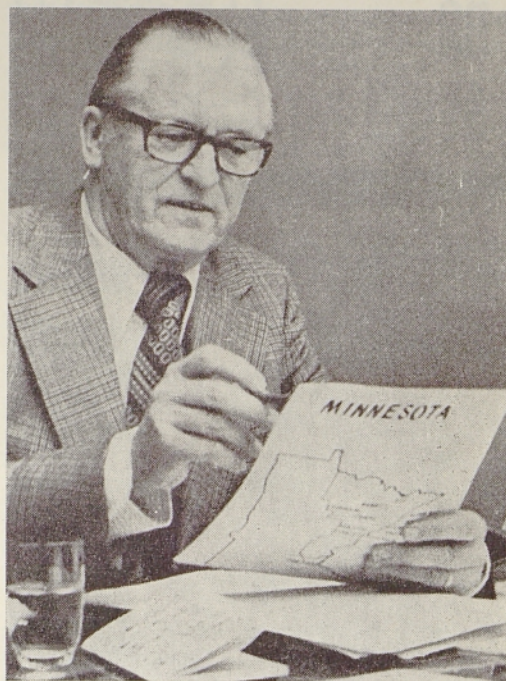
Za pevsko turnejo po Sloveniji so vas takorekoč vzeli iz bolnišnice. Kaj je bil glavni nagib, da ste se odločili kljub slabemu zdravju po amputaciji noge, za to za vas naporno pot?

»Iz dveh razlogov: vedel sem, da zbor potrebuje basista, ker je več drugih pevcev iz službenih razlogov moralo ostati doma in drugič: srčno sem si želel ponovno obiskati rodno deželo svojih staršev, posebej še v družbi pevcev in pevk Jadrana, saj je bil to za nas vse svečan in pomemben dogodek, ki smo ga le redko deležni. Žal mi je le, da sem se zaradi slabega zdravja moral predčasno vrniti.«

Poklicno se uveljavljate v trgovini?

»Da, najprej sem bil prodajalec, zdaj pa sem solastnik trgovine »Garden spot« v Maifield Heights.«

Predstavili smo vam enega naših aktivnih kulturnih delavcev, ki izhaja iz prvega rodu izseljencev. Podnevi trdo dela, večerne ure in sploh prosti čas pa porabi za kulturno delo v naših društvih. Iz srca želimo, da bi mu zdravje to aktivnost dopuščalo še dolga leta, rojaku Louisu Kaferlu pa hvala za prispevek.

John Blatnik: že 27 let član Kongresa

Lepa je Loška dolina

»Pri vas se počutim kot doma, ne kot turist,« je med drugim dejal John A. Blatnik, ko sva se srečala v Ljubljani med njegovim zadnjim obiskom. Našo državo je ponovno obiskal po treh letih in se je med drugim udeležil mednarodnega simpozija o okolju in zdravju v Primoštenu, kjer je govoril kot član ameriške delegacije o problemih v zvezi z onesnaženjem okolja, predvsem v njegovem volilnem okrožju v Minnesoti. John A. Blatnik je član ameriškega kongresa že 27 let, za poslanca zvezne države Minnesota pa je bil izvoljen že štirinajstkrat. John A. Blatnik je prvi Američan jugoslovanskega porekla, ki je bil izvoljen v ameriški kongres.

S pogovora na temo o varstvu okolja sva prišla na Slovenijo, deželo njegovih staršev. »Loška dolina je še vedno moj najljubši kraj v Sloveniji,« mi je dejal že takoj na začetku pogovora, ko mi je razlagal, kako ga veseli, da je Jugoslavija na splošno tako napredovala. »To je čudovito lepa dolina in vedno sem vesel, ko pridem in mi pravijo: Naš Janez je prišel domov. Ta dolina ima pa še nekaj, kar mi posebno ugaja. Četudi je dolina industrializirana in se je zelo spremenila, ni izgubila svojih starodavnih značilnosti in to je, vsaj zame, še poseben mik te doline.« Še posebej pa je poudaril: »Ugajajo mi vaši ljudje, ki so odkriti, delavni, veseli in enotni v prizadevanjih za ohranitev miru.«

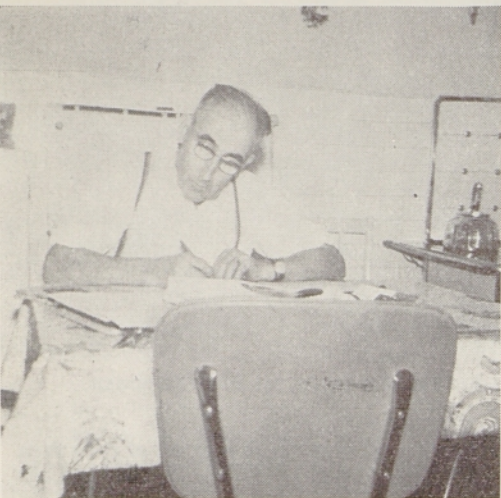
Stane Lenardič

Karl Samanich z ženo Ello ob lanskem obisku na Matici. Oba sta znana društvena delavca v Clevelandu in navdušena pevca Slovenskega pevskega zbora »Triglav«. Poleg njiju (na desni) je tajnik Matice Franc Zugel.

Francija

Anton Škruba pri pisanju prispevka za Rodno grudo

Za veseljem pride žalost

Ni še dolgo tega, ko sta 29. julija lani v Porcelettu-Kreuzwaldu slavila 55-letnico skupne življenjske poti zakonca Jozefina in Jean Jelen, oba doma iz Galicije pri Žalcu v lepi Savinjski dolini. Ta svoj veseli dan sta praznovala v krogu svojih dragih, ki jih ni malo. V zakonu sta imela pet otrok, od katerih imata danes osemnajst vnukov in deset pravnukov. Kako prijetno in enkratno je bilo to skupno praznovanje, na katerem so se skupaj tudi slikali. A kmalu za tem veselim družinskim praznikom je Jozefina Jelen začela bolehati in 5. decembra lani je hudi bolezni podlegla. Velika udeležba ob pogrebu je pokazala, kako je bila pokojna med Slovenci in domačimi pri ljubljena in spoštovana.

Oba sta bila dolga leta zvesta naročnika Rodne grude in koledarja ter sta večkrat prispevala v tiskovni sklad teh publikacij. Rada sta obiskovala slovenske prireditve, ki jih je organiziralo v Freyming-Merlebachu društvo Jadran. Vsako leto sta tudi skupaj obiskovala svojce v Sloveniji — v Galiciji in Savinjski dolini.

Spomin na plemenito ženo in dobro mater bo ostal svetel med vsemi, ki smo jo poznali. Soprogu in ostalim svojcem izrekamo globoko sožalje!

Anton Škruba

Hvala rojakom iz Aumetza

V nedeljo, 2. decembra, smo izseljenci iz Freyming-Merlebacha in okolice praznovali dan republike. Kljub slabemu vremenu in poledici se je zbralo veliko obiskovalcev. Obžalovali pa smo, da ni bilo med nami nobenega predstavnika iz Strasbourga, ki se zaradi slabega vremena slavlja niso mogli udeležiti.

Navzoč je bil tudi predstavnik občine Freyming-Merlebach, kakor tudi vsi predsedniki naših slovenskih društev iz Merlebacha in okolice. O pomenu proslave nam je v uvodu spregovoril Jože Zdravič, zatem pa je pevski zbor Jadran zapel slovensko in francosko narodno himno. V programu so sodelovali tudi kvintet Triglav in pevska zbor iz Aumetza. Rojakom iz Aumetza velja še naša posebna zahvala, ker se vsako leto v tako lepem številu udeleže in z nami skupno praznujejo naš praznik — dan republike.

Marlenka Lorsung-Sajevec

Nov slovenski grob

Naš sodelavec, rojak Ivan Gradišnik, nam sporoča žalostno vest, da je v Bruayu umrl naš rojak Ivan Kolenc, član društva sv. Barbare, kjer se je udeleževal kot igralec in pevec. V Pas de Calais je prišel s starši leta 1924. Dolgo je bolehal za silikozo, ki ga je pokopala v 55. letu. Imel je lep pogreb. Pokopal ga je slovenski duhovnik g. Kavalar. Pevci so ga s petjem spremili do groba. Naj mu bo lahka tuja zemlja!

Lep družinski večer

Jugoslovansko društvo Jadran v Freyming-Merlebachu je v nedeljo 23. decembra pripravilo družinski večer, ki je bil izredno prijetna družabna prireditev za starejše in za mlade. Člani in prijatelji so bili pogoščeni z jedjo in pijačo, mladi pa so se v plesu lahko vrteli skoraj vso noč. Velika privlačnost je bila tudi tombola z lepimi dobitki. Izkupiček je šel v društveno blagajno. Na družinskem večeru je bil navzoč tudi vicekonzul iz Strasbourga, ki je lepo spregovoril o pomenu naših društev za rojake v tujini, ki ni le v tem, da društva pomagajo pri širjenju naše kulture, temveč so obenem tudi v podporo in pomoč rojakom za slučaj bolezni ali smrti.

Anton Škruba

Zahvala prijateljem!

Z možem vsak mesec težko čakava Rodno grudo, ki nam prinese vedno kaj novega. Ko jo prejmemo, jo vsak zase na hitro pregledava, zatem pa jo eden glasno bere, drugi pa poslušajo. Tudi nedavno, ko sem bila tri tedne v bolnišnici v Hochwaldu, kjer sem prestala težko

operacijo, sem bila zelo osamljena in sem si želela ljubih domačih obiskov. Spraševala sem moža, kdaj pride spet Rodna gruda. Potem mi je pa še on zbolel, a vendar v bolnišnici nisem bila osamljena. Moja iskrena dolžnost mi velja, da se iz srca zahvalim vsem prijateljem, ki so me v času moje bolezni tako pogosto obiskovali ter tudi nudili pomoč možu, ko je bil bolan. Posebno veselo pa sem bila presenečena, ko so me tretji dan po operaciji obiskali mladi pevci iz Loraina z našim dirigentom g. Augustom Rohrom, ki vodi pevski zbor Jadran, kjer prepevam že osemindvajset let. Zapeli so mi najprej pred vrati bolniške sobe in zatem ob postelji vrsto francoskih in slovenskih pesmi. Naj velja vsem najtoplejša zahvala!

Karolina Škruba, Merlebach

Prepričani smo, da se je medtem zdravje naše prizadevne naročnice rojakinje Karoline Škrubove že čisto popravilo in je spet čila in vsa nasmejana, kakršno poznamo že dolgo vrsto let. Enako je prav gotovo spet vse prav z zdravjem njenega soproga, našega dolgoletnega dopisnika. Obema lep pozdrav!

Uredništvo

Umrla je naročnica

V Lensu je umrla zvesta naročnica Rodne grude in koledarja 82-letna Neža Lamutova. Bila je dolgoletna članica Združenja Jugoslovancev v Severni Franciji in Pogrebnege sklada. Svoje stare domovine ni nikoli pozabila, saj jo je redno obiskovala. Kako je bila priljubljena in spoštovana, je pokazal veličasten pogreb. Odbor Združenja in Pogrebnege sklada izreka svojcem pokojne v stari domovini kakor tudi v Franciji najgloblje sožalje! Naj bo pokojni lahka tuja zemlja!

Za odbor:

Justin Čebul, predsednik

Uspeli družabni večer

Združenje Jugoslovancev je praznovalo svoj družabni večer 13. januarja letos. Zaradi težav, v katerih je danes Združenje, je odbor sklenil, da povabi le tiste člane, ki z rednim plačevanjem članarine dokazujejo svojo pripadnost društvu.

V novo preurejeni in okrašeni dvorani na Epinette se nas je zbralo blizu 150 članov

Ob 55-letnici poroke Jozefine in Jeana Jelena v Kreutzwald

in članic z otroki. V uvodni besedi je zbrane pozdravil predsednik Združenja ter jim zaželel sreče in zdravja v letu 1974. Naše vrle članice, predvsem rojakinji Pečnikova in Ivanka Horvatova, so se tudi na tem večeru izkazale, saj so bile mize obložene z domačimi dobrotami. Da smo pogasili žejo, je pa skrbel Viktor Rahle.

Čeprav smo že v novem letu, je prireditelj obiskal dedek Mraz s prepolnim košem daril, ki mu jih je pomagala izbrati članica Franja Prekova. Bili smo nad vse veseli, da je po zaslugah obdaroval stare in mlade. Obljubil je, da prihodnje leto spet pride z darili, če bo to društvena blagajna dopuščala. Za veselo razpoloženje je poskrbel domači orkester. Tudi pesmi ni manjkalo. Ob zaključku se je predsednik zahvalil vsem, ki so sodelovali pri pripravi te družabne prireditve. Razložil je težave društva zaradi bolezni nekaterih odbornikov in apeliral na mladino, da še bolj sodeluje v odboru, da bo Združenje lahko uspešno delovalo. Doslej so se zelo izkazali mladi odborniki: Ivan Demšar ml., Franc Filipič ml. in Viktor Rahle.

V nedeljo 10. marca ob treh popoldne se bodo člani Združenja zbrali na letnem občnem zboru. Pridite v čim večjem številu!

Justin Čebul, Lievin

Holandija

Odslej bo prepeval Škrjanček

V Heerlenu je 5. januarja Slovenski mladinski pevski zbor praznoval prvo obletnico svojega obstoja. Na slovesnosti so sodelovali tudi pevski zbor Zvon, mladinska folklorna skupina pod vodstvom Slavka Strmana in godbeni ansambel pod vodstvom rojaka Kropivška. Med drugim je zbor na tem slavlju dobil tudi novo ime. Odslej se bo imenoval Slovenski mladinski zbor Škrjanček. Prizadevnemu holandskemu učitelju g. Hammersu, ki zbor vodi, so izročili skromno darilo.

Belgija

Ustanovili so Zvezo

V Charleroi so 29. decembra lani ustanovili Zvezo slovenskih kulturnih delavcev Charleroi. V Zvezi so slovenski ansambli in krožki, ki nastopajo na prireditvah. Namen te povezave je večja soodgovornost in sodelovanje pri pripravi skupnih prireditev.

Mlada glasbenica

Mlada Slovenka Marija Bogovičeva, absolventka trgovske akademije, je tudi zelo nadarjena glasbenica. To je dokazala

že večkrat. Lani je na mednarodnem tekmovanju v igranju na harmoniko dosegla prvo mesto v oddelku za virtuoze. Po uspešno končani trgovski akademiji bo zdaj nadaljevala s študijem glasbe na glasbeni akademiji v Antwerpnu.

ZDA

Zlati jubilej Slovenskega narodnega doma v Clevelandu

Slovenski Cleveland praznuje letos v prvih marčevskih dnevih enega svojih najbolj pomembnih kulturnih jubilejev: minilo bo pet desetletij, odkar so odprli svoj osrednji, največji slovenski kulturni hram v Ameriki — Slovenski narodni dom.

Težko bi strnili v kratek zapis bogato zgodovino vseh pomembnih dogajanj našega tamkajšnjega društvenega in kulturnega življenja, ki so skozi desetletja v tem domu našla potrditev in veljavo. Vsekakor pa moramo danes ob njegovem zlatem jubileju potrditi, da je Slovenski narodni dom v Clevelandu častno izpolnil in izpolnjuje svoje poslanstvo, ki so mu ga namenili naši pionirji, slovenski delavci, ko so takrat pred petdeset in več leti zbirali sredstva za njegovo gradnjo. Zgodovina te naše ameriške kulturne trdnjave (upravičeno jo tako imenujemo) je podrobno opisal v več člankih in tudi v posebni brošuri publicist Janko N. Rogelj. Prav gotovo nam ne bo zameril, da smo iz njegovega članka povzeli nekaj zgodovinskih drobtin.

Ko se je med clevelandskimi Slovenci začela akcija za Slovenski narodni dom, so naši rojaki v nekaterih drugih ameriških državah te domove že imeli. Tako so imeli svoj Slovenski narodni dom Slovenci v Pittsburghu, v Canonsburghu in še nekaterih manjših slovenskih naselbinah v Pennsylvaniji. Tudi v državi Wyoming, na daljnem amerškem zahodu, so naši izseljenci iz Poljanske doline v mestu Roc Springsu zgradili svoj društveni dom.

Prva konferenca pripravljalnega odbora za novi dom v Clevelandu je bila 3. avgusta 1914 v Grdinovi dvorani. Na njej so izbrali ime svojemu bodočemu kulturnemu in društvenemu hramu — Slovenski narodni dom in sklenili, da naj bo to delniško podjetje. Vsaka delnica naj velja deset dolarjev. Društvo, ki kupi pet delnic, postane ustanovni član. Zbirali so seveda tudi prostovoljne prispevke.

Na drugi konferenci, ki je bila 15. marca 1916, so se zbrali predstavniki 36 društev, ki so podpisali 575 delnic v skupni vsoti 5750 dolarjev. Na tem zborovanju so bila sprejeta prva pravila Slovenskega narodnega doma, ki bo stal na Sr. Clair cesti, kjer so bile številne slovenske trgovine in druga podjetja. Izvoljen je bil petnajstčlanski direktorij, kateremu je predsedoval slovenski zdravnik Frank J. Kern.

S široko zasnovano akcijo so zatem začeli zbirati prispevke za dom. V septembru istega leta so priredili velik slovenski sejem, ki je v dveh dneh navrgel za dom 2855.60 dolarjev. Akcija se je razrasla na vse slovenske prireditve in segla celo na družinska slavlja zavednih rojakov, ki so vneto tekmovali med seboj, kdo bo več zbral za bodoči Slovenski narodni dom. Slovenski trgovci so dajali »opeke« za gradnjo doma. Pri vsakem nakupu nad 33 centov, si dobil papirnato »opeko« za en cent. Kdor je zbral za deset dolarjev teh »opek«, jih je lahko zamenjal za eno delnico Slovenskega narodnega doma.

Dne 15. aprila 1923 je bil vzidan vogelni kamen za novi dom. Prvega in drugega marca naslednjega leta pa so bile slovesnosti ob otvoritvi doma, ki je največji slovenski narodni dom v Ameriki. Za Slovence, ki so se zbrali od vsepovsod, je bil to velik, slovesen dan. Zavedali so se, da je to dan, ki bo ostal krepko zapisan v zgodovini naših ameriških izseljencev in to včeraj, kakor tudi danes in jutri.

Še danes je Slovenski narodni dom največji med devetimi slovenskimi kulturnimi domovi v Clevelandu in med številnimi drugimi slovenskimi društvenimi domovi na ameriških tleh.

Ob njegovem zlatem jubileju iskreno čestitamo rojakom v Clevelandu, posebej še živčim ustanovnikom tega doma!

John, Kumše, Edmund Turk, član »Public Utilities Commision of Ohio« in John Bucher iz Loraina na proslavi 50-letnice tamkajšnjega slovenskega doma.

Praznovanja v Lorainu

Slovenci v Lorainu, Ohio, so lani praznovali dva pomembna zlata jubileja: petdesetletnico otvoritve prvega Slovenskega doma v državi Ohio. To se je zgodilo 28. oktobra leta 1923, ko sta z zlatim ključem odklenili vrata novega hrama slovenske kulture naši rojakinji Vida Kumše in zdaj že pokojna Mary Primožičeva. Zlato obletnico so praznovali naši rojaki v Lorainu lani 14. oktobra. Na slavlju so bili navzoči tudi trije ustanov-

niki: 90-letni John Kotnik, 85-letni John Buchar, 83-letni John Kumše in še nekateri. Tudi naše žene v Lorainu so lani slavile zlati jubilej svojega Gospodinjkega kluba SND, ki je bil skozi leta tudi zelo dejaven. S sedanjimi odbornicami in članicami so zlati jubilej kluba veselo praznovala tudi ustanovnice: Agnes Jančarjeva, Vida Kumšetova (prva tajnica kluba), Mary Pavlovčič Klinarjeva, Angela Kozjanova in Matilda Štruklova.

Publicist Jože Grdina je umrl

Kakor poročajo slovenski ameriški listi, je v soboto 12. januarja v Clevelandu v bolnišnici umrl znani rojak, publicist, kulturni in društveni delavec Jože Grdina. Doma je bil iz Prevalja pod Krimom in letos 5. marca bi praznoval svoj dvainosemdeseti rojstni dan. Prvikrat je bil v Ameriki leta 1912, a se je po dveh letih vrnil, nakar je seveda moral med vojake in kmalu zatem tudi na fronto. Že decembra leta 1914 je bil ujet v prvem spopadu z ruskimi četami v Karpatskih gorah in je zatem preživel kot ujetnik v Rusiji štiri leta. V Ljubljano se je vrnil februarja 1919.

Štiriletno obdobje vojnega ujetništva v Rusiji ga je po svoje navezalo na to deželo in njene ljudi. O tem je napisal leta 1925 knjigo, ki jo je izdala Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Sovjetsko zvezo je v kasnejših letih še večkrat obiskal, saj je sploh zelo rad popotoval in si nabiral vtise v raznih deželah. Lani poleti je bil zadnjikrat na obisku v Sovjetski zvezi in se je na povratku oglasil tudi v Ljubljani v uradu Matice. Bil je tako krepak in čil, da takrat ni nihče niti malo slutil, da mu je žal, odmerjena le še tako kratka življenjska pot.

V Ameriko se je izselil leta 1920. Najprej je delal v tovarni, zatem pa je na St. Clairju v Clevelandu odprl slovensko knjigarno, ki jo je vodil do leta 1942, ko jo je prepustil sinu. Svoja številna popotovanja je opisal še v treh knjigah, ki jih je izdal v samozaložbi. Leta 1938 je izdal potopise pod naslovom »Po širokem svetu«, leta 1955 svojo tretjo knjigo pod naslovom »Po vzhodu in zahodu«. V četrti knjigi »Po severu in jugu« je opisal svoja potovanja po Sovjetski zvezi, Poljski, Avstriji, Češkoslovaški in Španiji. Tiskala jo je Mohorjeva tiskarna v Celovcu leta 1963.

Pokojni je bil član in dejaven odbornik številnih slovenskih društev, nekaterim tudi ustanovitelj. Od leta 1934 je bil tajnik clevelandskega Slovenskega kulturnega vrta, ki se je kasneje razširil v Jugoslovanski kulturni vrt.

Bil je klen mož in velik rodoljub. Ohranili ga bomo v častnem spominu.

Jugoslovanski dan v Georgiji

V Atlanti, glavnem mestu Georgije, ene izmed južnih ameriških držav, ki v zadnjih letih doživljajo hiter industrijski razvoj, so lani 12. decembra proslavljali jugoslovansko-ameriški dan. Tega slavlja so se udeležili vidni predstavniki političnega in gospodarskega življenja v Atlantici. Guverner te države J. Carter in atlantski župan S. Massella sta v svojih proklamacijah poudarila, da imajo Jugoslovani in Georgijci medsebojne prijateljske stike že od leta 1734, ko so se prvi naši rojaki naselili v Obonizi v Georgiji. Oba atlantska veljaka sta tudi poudarila, da so Američani jugoslovanskega porekla veliko doprinesli k izgradnji in kulturi te države in ameriške nacije. Ob jugoslovansko-ameriškem dnevu so v Atlantici svečano izročili namenu nov industrijski obrat znane slovenske tovarne pohištva Slovenijales.

Želimo zdravja, dragi rojak Feliks!

Iz Clevelanda smo prejeli žalostno sporočilo, da je bil naš dolgoletni naročnik in prijatelj Feliks Štrumbelj prav resno bolan in je prestal hudo operacijo. Prav za novo leto pa se je že vrnil iz bolnišnice in je na poti okrevanja. Soproga Jennie nam je pisala, da mu pomaga pri hoji in da so ji zdravniki zagotovili, da bo njen Feliks še bolje hodil kot poprej. Le pogum in na svidenje poletiti!

Priznanje pevskemu zboru Jadran

Slovenski mešani pevski zbor Jadran je lani poleti pod pokroviteljstvom Slovenske izseljske matice gostoval v Sloveniji, kjer je priredil tri koncerte. Na zadnjem koncertu v Ilirski Bistrici, kjer so pevci uspešno zaključili svojo pevsko turnejo po domači deželi, so v znak posebnega priznanja prejeli umetniško izdelano diplomu od Zveze kulturno-prosvetnih organizacij. Na koncertu, ki ga je priredil slovenski pevski zbor Jadran 18. novembra lani v Slovenskem delavskem domu na Waterloo rd. v Clevelandu, je jugoslovanski konzul v Clevelandu Ivan Seničar čestital zboru k uspešnemu gostovanju v domovini in dosedanjem delu na polju slovenske pevske kulture ter je v imenu Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije izro-

čil spominske plakete trem vidnim sodelavcem zbora: solistkama Florence Unetičevi in Angeli Žabjakovi ter publicistu Louisu Kaferlu.

Kanada

Pozdrav iz Stratforda

Pozdravljeni in hvala za poslano Rodno grudo in Slovenski koledar. Leto mineva, odkar sva bila med domačimi v domovini. Bilo je lepo, le prehitro je minilo. Tukaj nas je malo Slovencev. Večidel smo iz Prekmurja in Štajerske. Moj mož je doma iz Slakovec, jaz sem iz Sotine. Poročena sva pet let, otrok zdaj še nimava. Oba sva zaposlena in imava svoj dom. Kadar pridemo Slovenci skupaj, se zabavamo z našimi slovenskimi ploščami in prepevamo. Obžalujemo, da smo predaleč, da bi lahko poslušali naše slovenske radijske oddaje iz Ljubljane. To, kar slišimo iz Toronta, je premalo.

Karolina in Rihard Šinko

Kako se imamo Slovenci v Calgaryju

Ker vem, da ste veseli novic iz našega življenja, vam na kratko poročam, kako se imamo Slovenci v Calgaryju. Naše Slovensko-kanadsko društvo je predlani v juniju odprlo svojo društveno dvorano. Pošiljam vam sliko, da lahko tudi vidite, kako živahno je bilo na slovesnosti ob otvoritvi, ki bo vsem ostala v lepem spominu.

Da se naša mladina vsaj v glavnem spozna z lepo materino besedo, imamo enkrat tedensko — ob sobotah dve uri pouk slovenskega jezika. Priznati moramo, da se je treba pošteno potruditi in to odgovorno nalogo požrtvovalno opravlja naša Ida Pavlica.

Mladi rod pri tem pouku lepo napreduje in res z zanimanjem sledi razlagi. Poleg mladine obiskujejo pouk slovenščine tudi nekatere žene naših rojakov, ki so po rodu Kanadčanke. To nas seveda še posebej veseli, saj je živ dokaz, da žele biti najtesneje povezane z nami. Ko bo tečaj zaključen in se bo nabralo še kaj drugih novic pri našem društvu in v naši naselbini, se bom pa spet oglasila.

Ivanka Fabijan

Na družabni prireditvi Slovensko-kanadskega društva v Calgaryju v Kanadi

Tiskovni sklad

AVSTRALIJA: Tone Dolinar 3,20 Lstg, Darinka Hafner 1,39 Lstg, Tonček Skok 2,50 a\$, Ivan Rudolf 2,50 a\$, Anica Sivec 1,75 Lstg, Bruna Kesmic 1,01 Lstg, Marija Stariha 0,60 Lstg, Karel Sedmak 0,99 Lstg, Mirko Ritlop 1.— a\$, Anton Golc 1,70 Lstg, Anica Stare 1,41 Lstg, Polde Oter 0,70 Lstg, J. Gabersek 0,60 Lstg, Zvonko Groznik 2,67 Lstg, Ivan Kolar 1,21 Lstg, Carol Skobe 1,61 Lstg, Franc Arnuš 0,51 Lstg, Albin Obal 1.— a\$.

AVSTRIJA: Anton Rosc 55.— ASch, Sandi Ozvatic 20.— ASch, Elizabeta Pulko 5.— ASch.

ANGLIJA: Ivan Dežman 3.— Lstg, Franc Gantar 0,85 Lstg.

BELGIJA: Ivanka Nasy-Lipovšek 120.— Bfr, Alojz Korelc 30.— Bfr, Anton Strumberger 20.— Bfr, Friderik Jošt 20.— Bfr, Franc, Tončka Trkaj 110.— Bfr, Karl Romih 10.— Bfr, Jožefa Globevnik 100.—Bfr, Olga Rafolt-Gorjanec 20.— Bfr, Josef Krese 30.— Bfr.

FRANCIJA: Jože Komljanec 7.— FF, Emeric Jakic 1.— US\$, France Adamic 2.— FF, Slavko Štrukelj 5.— FF, Miha Grubič 40.— din, Rose Rupnik 5.— FF.

HOLANDIJA: Franc Selič 4.— Hfl, Francka Kurnig 50.— Hfl.

ITALIJA: Giovanni Pecenko 2.800.— Lit.

JUGOSLAVIJA: Ivanka Turk 10.— din, Gabrijela Benko 34.— din, ga. Suligoj 30.— din.

KANADA: Joseph Cernigoj 1.— can\$, Jožica, Ivan Kastelic 1.— can\$, Karoline Sinko 1.— can\$, Rose Marolt-Praprost 2.— can\$, Francka Zadnik 1.— can\$, Leo Trček 1.— can\$, Milena Zupančič 5.— can\$, Martin Utrosa 3.— can\$, Fany Smrdelj 2.— can\$, Louis Gasnik 2.— can\$, Louis Debevc 1.— can\$, S. S. Pavlic 2.— can\$, Joseph Modronich 1.— can\$, Danny Kisel 2.— can\$, Louis Zuly 2.— can\$, Elizabeta Pavlič 1,50 can\$, Vinko Močnik 1.— can\$, Karl Albiani 1.— US\$, Ana Komočar 1.— can\$, Alojz, Julijana Avsenik 3.— can\$, Vinko More 2.— can\$, Marjan Godler 2.— can\$.

LUXEMBOURG: Benjamin Medvešek 10.— Bfr.

NEMČIJA: Ivanka Lettig 2.— DM, Ivan Vindiš 2.— DM, Anna Bučar 2.— DM, Elica Riedel 4.— DM, Vera Kenk 3.— DM, Ivan Gorjup 4.— DM, Franc Bogataj 2.— DM, Franc Levstik 50.— din, Martin Kink 8.— DM, Maks Šadovnik 2.— DM, Štefan Litrop 2.— DM, Mirko Furman 4.— DM, Michael Jelter 10.— DM, Cirila Jureš 2.— DM, Marija Juhant 2.— DM, Rajko Kmetetz 9.— DM, Ivan

Kunst 6.— DM, Katica, Jože Otrin 4.— DM, Ciril Smodiš 3.— DM, Maria Neumann 2.— DM, Boris, Angelca Weinberger 4.— DM, Alojz Horvat 2.— DM, Rezika Žunec 2.— DM, Albert Swetelschek 4.— DM, Alojzija Alter 2.— DM, Vinko Uplaznik 2.— DM, Adolf Dobovšek 2.— DM, Pavle Baligač 4.— DM, Willi Reissner 2.— DM, Štefka Klokow 15.— DM.

ŠVEDSKA: Ela Crv 9.— Skr, Štefan Vekaš 6.— Skr, Olga Kostanjevec 3.— Skr, Terezija Hlep 6.— Skr, Franjo Breznik 8.— Skr, Angela Primar 3.— Skr, Josef Medved 4.— Skr, Marija Vajngerl 3.— Skr, Marija Hriberšek 16.— Skr, Joško Križ 1.— Skr, Ivan Pucko 3.— Skr, Angela Budja 3.— Skr, Feliks Jablanovec 3.— Skr, Augustina Budja 2.— Skr, Vilma Ušaj 2.— Skr, Ivanka Turk 2.— Skr, Stanko Bračko 8.— Skr, ing. Franc Hudina 2.— Skr.

ŠVICA: Aleksander Gergar 19.— Sfr, Marija Marinčič 8.— Sfr, Marija Breznik 11.— Sfr, Cilka Bizjak 5.— Sfr, Janez, Pavla Lukanec 20.— din, Majda Berglez 1.— Sfr, August Teropšič 4.— Sfr, Marija Žugič 2.— Sfr, Vida Vovk 1.— Sfr, Janez Peternel 6,45 Sfr, Matilda Jelen 9.— Sfr.

ZDA — USA: Viktorija Vertačnik 2.—US\$, Paul. J. Sifler 15.— US\$, Ema Janc 1.— US\$, dipl. ing. Franc Kalan 1.— US\$, Jennie Peshel 5.— US\$, Frank, Jana Bricelj 1.— US\$, Frank Kobilica 1.— US\$, Mary Bole 4.— US\$, Bert C. Velicevic 0,50 US\$, Mary Mahne 2.— US\$, dr. Ludvik Rantasa 5.— US\$, Pauline Starc 1.— US\$, Jennie Brumen 8,25 US\$, Rosa Sadl 1.— US\$, Jack Tomsic 10.— US\$, Martin Lisac 1,50 US\$, Stanko Kovše 1.— US\$, John Lickar 1.— US\$, Raymond Kladnik 2.— US\$, Stanislav Mavri 2.— US\$, Mary Polska 5.— US\$, Pauline Gusdon 3.— US\$, Jennie Jesenovc 1.— US\$, Martin Matjan v spomin pok. Cirila Medveda 3.— US\$, John Kucic 1.— US\$, Mary Obreza 1.— US\$, Angela Zaitz 1.— US\$, Mary Tursich 1.— US\$, Mary Ocvirk Sr. 1.— US\$, Lydia Platt 2.— US\$, John Petach 2.— US\$, Frances T. Vidmar 5.— US\$, Frank Jamnick 1.— US\$, Christine, Ave Silver 3.— US\$, Justina Sperotto 5.— US\$, Angela Desnica 2.— US\$, Mary Baudeck 2.— US\$, Joseph M. Turk 1.— US\$, Joseph Glavan 1.— US\$, Joseph Klarich 0,50 US\$, Agnes Tratnik 1,50 US\$, Mary Kukar 0,50 US\$, Paul Barbusse 0,50 US\$, Leo Stofla 0,75 US\$, Elizabeth Augustine 1.— US\$, Frances Rozman 1.— US\$, Joseph Cadonic 2.— US\$, August V. Sepetauc 1.— US\$, P. R. Verderber 1.— US\$, Mary Mutschler 1.— US\$, John Kumse 1.— US\$, Matt Lukezic 1.— US\$, Louise Močnik 1.— US\$, Drago Drakulic 2.— US\$, Ana Petrovič 1.— US\$, Louis Trent 2.— US\$, John Horvat 2.— US\$, Frank Delost 10.— US\$, Josephine Dolinar 1.— US\$, Louis Volk 2.— US\$.

VENEZUELA: Juan Franzl Smalc 1.— US\$.

Vsem se iskreno zahvaljujemo!

CONTAL

ODDELEK ZA OPREMO TRGOVINE
IN GOSTINSTVA

TEL.: 24 211 — TELEX: 31 175

Vam nudi opremo domačih proizvajalcev in iz uvoza

Priporočamo vam odlične NILFISK sesalne in ostale
stroje za čiščenje tal

ZAHTEVAJTE PONUDBE — ZADOVOLJNI BOSTE!

Z otrokom na tuje

igrač. Seveda, otrok je vesel, starši so veseli, če... Če ne bi bilo tiste »malenkosti«, na katero tako pogosto pozabimo. Tista »malenkost« pa je otrokova osebnost, njegove navade, ki so že vgrajene v osebnostno strukturo, njegovi vrstniki v domačem kraju, ki so na nekakšen način že del njega, okolje, ki tvori eno celoto otrokovega sveta. V tej tesni povezanosti — simbiozi — staršev in otrok, zanemarimo dejstvo, da moramo svojega otroka obravnavati kot osebnost, ki ima svoje potrebe, želje, svoje mnenje. Otrok star osem, devet, deset ali več let, potrebuje starše; toda prav tako potrebuje vrstnike. Z dozorevanjem je potreba po vrstnikih močnejša, vezi s starši se rahljajo. Družina ni več center sveta za otroka tako kot je to za predšolskega otroka, ampak se center sveta premika v okolje.

Starši, kateri poznajo zakonitosti razvoja otrokovega življenja, zakonitosti oblikovanja osebnosti od rojstva do relativne starosti, navadno globoko premislijo, preden se odločijo, da otroka v dobi srednjega otroštva (od sedmega do 12 leta) odpeljejo iz domačega kraja. Čeprav so polne ljubezni besede, ki jih izrečejo starši: »Kjer sem jaz, tam bo mojemu otroku najboljše!«, vendar skrivajo tisoč nevarnosti, če ob tem ne pomislimo na otroka in se ne vživimo vanj.

Marsikdaj se starši tolažimo: »Saj je otrok, hitro se bo prilagodil novim razmeram«. Res je, znano je, da so otroci veliko bolj elastični in prilagodljivi; toda tudi tej otroški prilagodljivosti so postavljene meje. Zato je nujno, da dobro premislimo, kakšen je naš otrok, preden ga iztrgamo iz okolja, v katerem je do zdaj živel in se razvijal. Otrok, ki je zaprt bolj vase, ki ima težave oziroma težje navezuje stike z drugimi osebami,

vrstniki, bo vsekakor imel precej večje težave pri prilagajanju novemu okolju, kot otrok, kateremu navezovanje stikov z drugimi osebami ne dela posebnih težav. Posledice nezadostno premišljene preselitve celotne družine v tujino so prehude, da bi zanemarili resnično tehtanje »za« ali »proti«, posebno, če se odločimo za preseljevanje, ko so otroci že veliki (šoloobvezni). Posledice nepremišljene odločitve čutijo tako starši kot otroci: otrok navadno v šoli ne uspeva, slabi mu sposobnost koncentracije, postane neješč, razdražljiv, izogiba se vrstnikom, ljudi nasploh, upira se zahtevam staršev, učiteljev. Težavam pri prilagajanju se pridružijo še razvojne motnje, značilne za desetletne, enajstletne in dvanajstletne otroke, ko začenja obdobje zorenja. To je tisto obdobje predpubertete, ki je tako težavno in se kaže v prvih uporih staršem, odklanjanju vsega, kar rečejo ali zahtevajo in nasprotovanju vsemu okolju.

Nepripravljenost staršev na morebitne težave in motnje, ki se bodo ali pa se že kažejo pri otroku, pa otrokov položaj in življenje še bolj otežkoča. Starši v svojem pehanju za zaslužkom, bojujoč se s težavami osebnega prilagajanja okolju, ne utegnejo posvetiti dovolj pozornosti in časa. Tako mu odtegnejo nujno potrebno čustveno varnost.

Strah ima velike oči, še večje pa otroški strah pred neznanim, novim. Prav zaradi tega potrebuje otrok na začetku življenja v tujini starše, njih razlago in spodbudo, veliko večjo kot v domačem okolju, čeprav je star že deset ali več let. Domotožje je prehuda čustvena stiska za odraslega človeka, še hujša pa za doraščajočega otroka.

Vse to nam pove, da moramo upoštevati otroka pri pomembnih življenjskih odločitvah — to je otrokova pravica!

Zdomci in njihovi — naši otroci. Koli-kokrat smo se že o tem menili v tej naši rubriki. Navadno so to bili pogo-vori o tem, kako se počutijo naši otroci, kakšne težave imajo sami in drugi z njimi, ker so ostali doma, brez staršev. Ostali pri babicah, tetah ali tujih družinah. Toda so tudi otroci, ki jih nismo pustili doma, otroci, katere smo pope-ljali s seboj v tujino, od katerih se nis-mo mogli ločiti.

Vsi do zadnjega pritrjujemo staršem, ki so svoje otroke vzeli s seboj v tujino; trdimo, da je »mesto otroka v njegovi družini — s starši, brati in sestrami naj bo«. Vemo, kakšen je pomen očeta, ma-tere, njune ljubezni, skrbi in pozornosti. Zavedamo se blagodejnega učinka dru-žinskega vzdušja na pravilno rast in razvoj otroka — njegovega dozorevanja v bodočega človeka.

Tudi o motivu — pobudi staršev, da vzamejo svojega otroka s seboj, ne raz-mišljamo veliko, ker vsi vemo: zaradi ljubezni, ki jo čutijo do otroka, želijo, da je le-ta ob njih, na očeh, da mu poma-gajo, skrbijo zanj.

Toda, ali je res vse tako jasno? Mar vsi enako pojmujejo ljubezen do otroka? Ali pa nemara pozabimo, da moramo marsikdaj v vlogi staršev zatajiti sebe, svojo osebnost, da bi omogočili otroku, da res raste in doraste. Namreč, kljub še tako močni ljubezni staršev včasih pozabimo na nekatere »malenkosti«, ki pa so za našega otroka, njegovo dušev-no zdravje izredno pomembne. Vzemimo za primer eno izmed številnih družin: oče (ali pa mati) se po daljšem ali krajšem premisleku odloči za delo v tujini. Odločitev je navadno vsaj v začetku le za nekaj časa — leto ali dve. Leto ali dve se sčasoma spreminja v tri, štiri ali pet. Namesto vrnitve se doba bivanja v tujini podaljša. Razlogov za podaljšanje je veliko — dobra zaposlitev, zaslužek, možnost, da se tudi žena zaposli, kar vse omogoča, da se gmotne razmere dru-žine izboljšajo. Toda, medtem so otroci rasli: niso več stari štiri ali pet let, am-pak že devet ali deset let. Ob takšnih odločitvah otrok navadno niti ne sprašujemo, ali so za to, da gredo z nami ali ne. Otroku zadošča, da bo po dolgem času videl očeta, da bodo vsi skupaj živeli, da bo živel v velikem mestu, da bo še hodil v šolo in da bodo imeli še več denarja, da mu bodo kupili veliko

Moj materinski dan

Kakšen naj bi bil moj letošnji materinski dan, sem večkrat sama pri sebi razmišljala, ko sem vstajala še ob temi in se odpravljala na njivo. Ni čudno, da je bila ena najmočnejših želja misel na »dolgo« spanje. Da, ostati v postelji tako dolgo, da me bodo budili sončni žarki, sem si želela. In še to, da ne bi bilo avtomobilov na cesti, da bi bilo vse mirno in da bi namesto vsakdanjega ropota slišala le ptičje žvrgolenje. In potem, ko bi se že naveličala spanja, bi mi mož prinesel zajtrk. In potem bi še ostala v postelji, čitala in počivala ter sanjalarila o lepota preteklosti, ko so bili otroci še čisto majhni in mi za materinski dan niso kupovali daril; namesto njih so z okornimi rokami risali različne risbe, da bi me s svojim delom na materinski dan razveselili. Kako lepo je bilo takrat... in kako davno je že to...

Konec je bilo sanj. Prebudila sem se... in zares sem dobila skodelico čaja s kozjim mlekom. In kako dober je bil. Nihče pač ne naredi boljšega kot moj mož, četudi je že dedek. Popila sem čaj. Res, bil je dober, a تکنیل mi ni. Pri srcu me je zbodlo; materinski dan je, a jaz sem sama!

Ne mislite, da sem bila žalostna, ker sem stara mati. Tudi stare mame znajo biti vesele in žive, le za otroki in vnuki mi je bilo dolgčas. Vstala sem in se odpravila po vsakdanjih opravkih, da bi laže pozabila samoto. Bil je lep dan in delo na zraku mi je prijalo. Ura je bila že 12, ko so začeli prihajati otroci. Poročeni so, pa so imeli materinski dan najprej vsak na svojem domu. Stara mama pač ne more biti na tak dan prva; prav in spodobi se, da je žena. Bila sem jih vesela, še bolj pa vnukov in vnučk, slad-

kih kot bonbonček s sijajočimi pogledi in nad vse živahnimi jezički.

Hiša je bila kar polna, saj nas je bilo 14 in med njimi največ majhnih, kar že samo po sebi napolnjuje prostor. Bil je lep, prijeten popoldan. Kar žal mi je bilo, ko se je zmračilo in smo se pričeli razhajati. Vsak je moral na svoj dom. Veselo smo se poslovili. Bila sem srečna. Materinski dan je bil res lep. In hvala vsem, ki so k tej lepoti dneva pripomogli.

Nočni mir je legel na zemljo. Odpravila sem se k počitku z željo in upanjem, da bi bil materinski dan dan sreče vsem materam, tudi tistim, ki na ta dan ne morejo biti s svojimi otroki, predvsem pa s prošnjo, da ne bi bilo na svetu otroka, ki bi svojo mater na materinski dan pozabil ali celo zatajil.

Marija Klemenc,
»Triglav«, Sydney

Bircherjeva sadna jed z ovsenimi kosmiči

V sanatoriju dr. Bircherja je ta švicarska jed na mizi vsak dan in to že desetletja. Pri nas jo jemo vsak večer v različnih sadnih kombinacijah. Dr. Bircherjevo ime se je te jedi prijelo, ker jo je ta zdravnik ob koncu preteklega stoletja rešil iz pozabe in jo spet populariziral med narodom.

V sadnih predelih Švice so si kmetje od nekdaj pripravljali večerjo iz jabolk, hrušk, raznih jagod ali suhega sadja (pozimi), primešali temu naribanemu ali seseklanemu sadju žitno kašico iz surovih kosmičev ovsa ali ječmena ter dodali sveže pomolženo mleko. Zraven so jedli domače orehe ali lešnike. Meso so videli le ob praznikih. Bili so krepki in zdravi gorjanci, sposobni opravljati najtežja dela na pobočjih svoje gorate dežele.

Moderna znanost o prehrani je potrdila domnevo dr. Bircherja, da je v tej vrsti hrane sestava snovi idealna, v pravilni medsebojni povezavi. Povrh tega pa je jed zelo okusna, osvežujoča in nasitna, primerna za večerjo v vsakem letnem času. Zato jo najdete na jedilnikih mnogih hotelov v Švici kot drugod po svetu, najboljša pa je, če jo pripravimo sami.

Zelo preprosta in hitra je priprava take večerje. Nobenega ognja in kuhanja ne potrebujete. Vse mora biti v surovem in svežem stanju. Sadje ima glavno besedo, vse drugo so dodatki. Postana jed, ki stoji cele ure, pa ni dobra. Šele, ko je družina zbrana, pričnemo s strganjem in rezanjem sadja. Posušene Bir-

cher-Müesli, ki jih v Švici prodajajo v škatlah, niso nikdar tako kvalitetne. V tej obliki je ta jed primerna le za izlete v planine, kjer ni mogoče nositi s seboj stvari za pripravo sveže hrane.

Jabolka naj bodo sočna in kislata, limone sveže. Če imamo, lahko uporabimo poleg ovsenih kosmičev tudi prosene, sojine kosmiče, pšenične kali ali kaleča pšenična zrna. Sama najraje uporabljam ovsene in prosene kosmiče, vsakih pol. Za pripravo rabimo: porcelanasto ali stekleno skledo, strgalnik za sadje (s srednje velikimi luknjami), nožič in žlico.

Priprava jedi: Za vsako osebo vmešamo po eno jedilno žlico kosmičev v treh žlicah vode. Grobe kosmiče moramo namočiti za 12 ur, drobnih ne namakamo. Dodamo na osebo po 1 žlico limoninega soka in enako količino sladkega kondenziranega mleka (da je jed kremasta). Vse zmešamo.

Tik pred serviranjem umijemo (na osebo) 200 g jabolk, ali pol jabolk in pol banan. Jabolka obrišemo in nastrgamo v pripravljeno omako, banane zmečkamo z vilicami. Večkrat premešamo, da ne postane sadno meso rjavkasto.

Če so jabolka premalo sočna, prilijemo na osebo po dve žlici vode. Jed ne sme biti tako gosta, da bi žlica v njej stala. Serviramo na krožnikih ali v skledicah in potresemo po vrhu z žlico zmletih lešnikov, orehov ali mandeljnov. Pri nas pa jemo kar cela jedrca iz posebne skledice. Odlično za zobovje!

Jedi se ne boste nikdar naveličali, če boste poleg jabolk dodajali različno drugo sadje. Poleti so odlična sestavina breskve, marelice (narezane na drobne koščke), borovnice, gozdne in vrtno jagode, maline; pozimi pa narezani krljiči mandarin ali pomaranč.

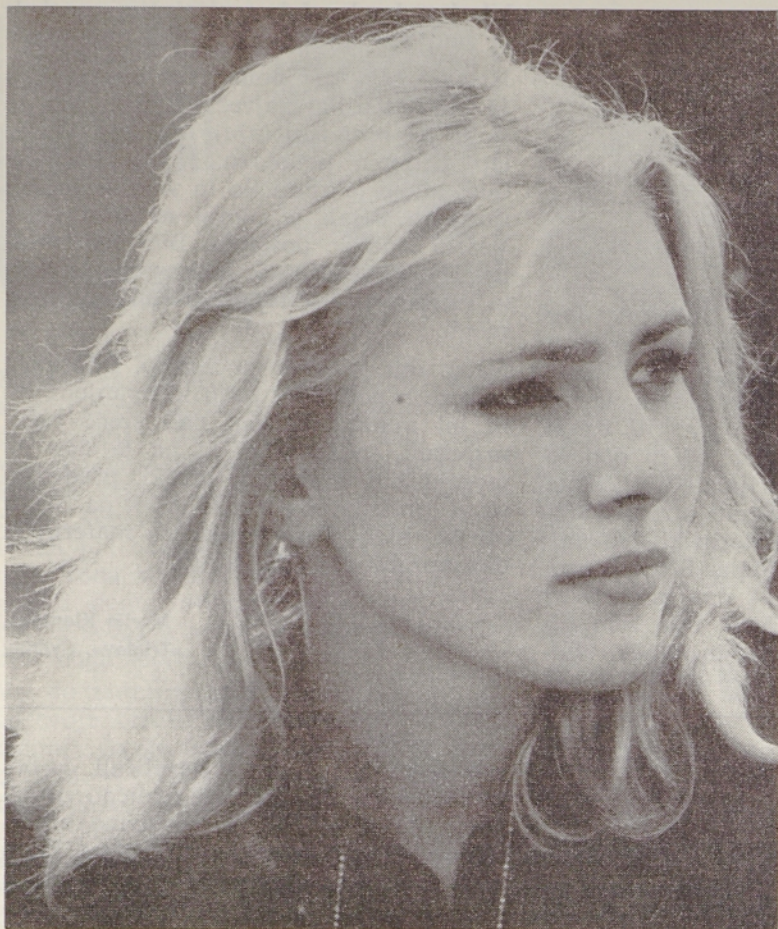
Ne pričakujte, prosim, da boste ob takih večerjah že prihodnji teden zdravi in sveži, če ste zdaj bolehal ali bili pretrujeni! Ampak čez mesece in leta se boste prav gotovo veselili nad pozitivnimi rezultati, ki ne bodo izostali.

Marija Omahen, Švica

Ob dnevu žena — voščilo in zahvala

Drage naše žene in dekleta na tujem. Ko slavite svoj praznik in prejimate od dragih voščila in cvetje, sprejmite še naše voščilo. Z njim pa toplo zahvalo in iskreno priznanje za vse tisto, kar s svojim ustvarjalnim delom dan za dnem doprinašate svojim družinam in vseh skupnosti. Hvala vam, zavedne slovenske žene, matere in babice za vašo nenehno skrb, za vsa prizadevanja in požrtvovalno delo, s katerim ohranjate v svojih družinah ter v naših društvih in organizacijah vse tisto naše drago domače: našo besedo, našo pesem, naše običaje.

Ponosni smo na vas in vaš praznik je svetel dan vseh nas!

Sproščeno dekle

Foto: Milenko Pegan

Mate Dolenc

Rosemary

Od vsega je glavno to, da je tu cesta, ki se vije in steguje do raznih ciljev, pa nikoli ne vodi do končnega cilja. Glavno za Damjana je, da je na tej cesti, da ima polno glavo sonca, tako da skoraj ne ve več, kaj se dogaja, da hodi ali se pelje, spi ali plava, je ali pije; glavno je, da se premika po tej čudoviti cesti, najlepši na svetu, cesti cest, morski, sončni, poletni cesti.

Bije zvon, drgnejo noge; cesta, cesta, cesta. Zvitek ga tolče po hrbtu; cesta, cesta, cesta. Bose noge čofotajo po razlivajočem se, tekočem asfaltu; cesta, cesta, cesta. Nenadoma ga prehiti majhen kamion in ustavi nekaj metrov pred njim. Damjan steče; desna vrata se odprejo in iz njih pomoli zagorela glava z očmi pod ogromnimi arkadami. Damjan reče: »Greste do...«

Glasovi iz te glave ga prehitijo in nanj se vsuje cela ploha neokusnih kletvic.

Damjan obstane v koraku, potem stopi korak nazaj. Mož iz kamiona stopa z nogo na stopnico in je že s pol telesa zunaj kabine. Tedaj se promet nenadoma zgosti; cesta je polna vozil. Z ene strani kolona, z druge avtobus in kamion; nekaj avtomobilov mora ustaviti za majhnim kamionom, ki stoji sredi svojega pasu ceste.

»Pazi, ako te sretnem još jednom,« zatuli mož iz vozila, vrne telo in glavo v kabino, zapre vrata, odpelje. Kolona se premakne za njim, prvi v vrsti začnejo prehitevati, vse sku-

paj je še dolgo pred očmi Damjanu, ker se cesta zvije na drugo stran zaliva in je ves čas vidna.

Tik pred njim zacvilijo zavore. Nekdo se je zadnji hip premislil in ni peljal dalje; neki Francoz, ki je bil v avtu sam. »Vozim že sedem ur,« razume Damjan, »in bom zdaj zdaj zaspal. Moram pa biti v Dubrovniku še nočoj, ker me čakajo. Znete voziti? Bi lahko vozili, da bi jaz medtem spal?« »Imam dovoljenje,« reče Damjan. Francoz se prevale na zadnje sedeže. »Prva je dol, druga desno gor. Naravnost naprej je vzvratna, da se ne boste zmotili.« Že je zaprl oči jih še nekajkrat odprl in zaprl, pa ga je premagalo.

Dauphine je star in škripast, gre pa kar hitro. Damjan se spoprime s krmilom in cesto, ki je zdaj v njegovih rokah. Posveti se vožnji, premišljeno vozi ovinke in, če se da, prehiteva. Ko pade noč, jo prebode z lučmi in hiti z njimi. Neverjetno, kako Francoz spokojno spi. Včasih, kadar išče drug spalni položaj, butne Damjana z nogo v hrbet. Sem in tja zasmrči. Kakšen zaupljiv človek, misli Damjan, ničesar me ni vprašal, kar ustavil je in se zvalil nazaj ter zaspal.

Tretjo uro vožnje je kazalec za bencin padel na ničlo. Damjan je začel voziti počasneje in z roko stresel Francoza, da se je zbudil.

»Moramo kupiti bencin,« je rekel.

»Oui, oui, ustavite na prvi črpalki.« Takoj je zaspal nazaj. Črpalke nikjer. Damjana je začelo skrbeti. Če motor ugasne, kako bosta prišla do bencina, treba bo ustavljati avtomobile, ali prespati v gozdu. Ne bom ga mogel pustiti samega in štopati naprej, si je mislil. Tu je skupina hiš, na srečo tudi znak, da je črpalka blizu. Je odprta ponoči? Je. Spet je zbudil Francoza.

»Denar,« je rekel, Francoz mu je dal pest bankovcev in rekel: »Vi plačajte, ostalo mi dajte potem. Jaz ne poznam dobro tega denarja.«

Damjan je pokimal. Bencinska naprava je brnela, uslužbenec je umival vetrobran. Tedaj se je v stranskem oknu prikazal čudovit obraz, ki ga je za hip videl skozi steklo avtomobila, ko je pešal ob cesti. Bil je čisto ob steklu. Damjan je odprl okno.

»Can you take me on?« je vprašalo dekle.

»Seveda, gotovo,« je odgovoril Damjan in odprl vrata. Damjan je pozabil, da avto ni njegov, da zadaj spi lastnik, tujec. Plačal je bencin in stlačil ostanek denarja v predalček na armaturi. Pognal je na cesto.

Kaj napraviti z očmi, da bi jih razdvojil. Kako gledati z levim očesom cesto, z desnim pa najlepšo Angležinjo, ki jo je kdaj videl?

Koliko lepih las, kako gosti, kako dolgi. Kakšen profil, kakšna silhueta pod vojaško srajco in kavbojkami.

Kakšen molk.

Kje je kaka beseda, kje je kak drug glas, razen bučanja motorja in včasih hrčanja Francoza?

Kako sem sam, misli Damjan, kako sem sam, v kakšni tišini živim, v kakšni samoti, v kakšni oddaljenosti od sveta besed. Cesta se zvije pod kolesa in vse, kar je ob njej, glasno divja nazaj, jaz pa sam, sam, sam brez zvoka besed. To je treba prekiniti.

»Avto ni moj. Tudi jaz sem štopar, vozim, ker je Francoz utrujen.«

»Ime mi je Rosemary.«

»Jaz sem Damjan. Ne, Albert, Filip, tako je boljše.«

»Nice to meet you.«

»Kam greš?«

»Katmandu.«

»Kaj bo delala tam?«

»Karkoli.«

Pogovor se lahko prešteje s številkami. Ampak od tod dalje ga ne muči več stiska besed. Kar je bilo moč povedati, je bilo povedano. Zdaj se lahko nasmeje in sprosti telo v naslonjač. Lahko tu ali tam obrne glavo v desno, v njen profil. Njen profil, ki postaja nje en face. Pogleda ga z vsem vidnim poljem. Vse vidno polje od časa do časa pogrne nanj.

Beli zidovi starega mesta, od neštetihi stopal zlizana svetleča se tla promenade, gibanje narodov, gibanje narodov, gibanje Rosemary in Alberta Filipa po globini zgodovine in širni sedanjosti.

Damjan pripoveduje Rosemary o Dubrovniku.

Rosemary pripoveduje o Nottinghamu, od koder je prišla. Pozno ponoči se ločita, Rosemary gre v zgornje nadstropje študentskega hotela, Damjan dobi ležišče v prehodni sobi v pritličju med dvema črncema.

Zjutraj se preselita na cesto. Zelo hitro dobita grški tovarnjak, ki je namenjen v Atene. Grški šofer pôje celo pot in ju nahrani z lubenicami, ki jih ima polno kabino.

Pravi, da ga politika ne zanima, da mu je vseeno, ali imajo oblast polkovniki ali civilisti, da da mir tako enim kot drugim, in da on, žena in pet otrok še kar dobro živijo in da je Grčija lepa in jo ljubi in je srečen z njo.

Dolge bele plaže proti Albaniji. Modrina, ki odžeja. Tople noči, ki prekrijejo spanje brez odej, brez streh. Rosemary in Damjan ostaneta skupaj, malo govorita, nič se ne dotikata; a vse okrog njiju ju združuje, povezuje. Ni besed, ni treba rok, ni treba vprašanj, načrtov, organizacije. Treba je reči samo:

»This way,« ali pokazati to z roko.

Ko sta v morju, sta združena z vodo.

Ko sta na skali, sta združena s skaljo.

Ko sta na cesti, stojita v eni stopinji.

Ko pade sonce, ju pogrne ista noč, spita isto spanje.

Kako sem srečen, da sem naletel nate, drugače bi bil zelo sam, govori noč. Rosemary mu gre z roko čez lase, roka, ki je veter.

Modrina se staplja v zelenilo, po katerem se pase nešteto belih ovčic. Iz zelenih hribov prehajajo v modro nebo in se pasejo po njem.

Po dolgi cesti, na kateri je sicer največ tovarnjakov, potujejo ovce v stara vegasta mesta, na baščaršije, blejajo okrog džamije, zlijejo se celo v asfaltne ulice in peketajo med avtomobili.

Zeleno gre v kamen. Koraki po Grčiji so glasni, ker padajo na trdo. Čez mejo ju pelje Amerikanec v odprti limuzini. Po dolgih urah vožnje ustavi Amerikanec nad Egejem, odpre prtljajnik, brska po torbah, izbrska nekaj iz ene izmed njih in ponudi Damjanu. »Vzemi, mogoče sta mi vidva prinesla srečo, tole vama dam za nagrado. Toda zdaj vaju moram zapustiti, grem popolnoma drugam.«

Velika limuzina zavije z glavne ceste na ozko makadamsko pot in se zgubi, stopi v vročini na kamenju, kot da je nikoli ni bilo.

Rosemary in Damjan odpreta mali zavoj, v njem je škatlica tobaka z napisom »za pipo«, vendar ima zelo nenavaden vonj.

»Grass,« reče Rosemary.

»Trava,« reče Damjan.

Spravi v žepk spalne vreče in zadrigne z zadrigo.

V Atenah sta, v vročini štiridesetih stopinj, mini-delca turističnega človeštva, ki oblezuje Akropolo.

Ponoči sta v Pireju, v ulici Notara, del človeštva, glasbe, pijače in ljubezni, del življenja pod rdečimi lučmi, del

vonja, del morja in njegovih ladij in nazadnje sta malo pijana od vina z otoka Samosa.

»Otok Samos je vmesna postaja zame,« pravi Rosemary, »jutri odpluje ladja tja. Potem grem naprej v Katmandu.« »Moja ladja odpluje v drugo smer,« reče Damjan.

Privoščita si taksi, da ju odpelje iz mesta na obalo, ko se že skoraj dela dan.

»Ljubi me zdaj, ko greva narazen, da se ne bova nikoli pozabila,« reče Rosemary.

»Ljubil te bom in te nikoli pozabil,« odgovarja Damjan. Votlost narobe obrnjenega velikega čolna mu odgovarja: »...nikoli pozabil...«. Pod čolnom, za vhodom v njuno lupinasto hišo zadnjega skupnega dne, ki je zastrt z ribiškimi mrežami, se prvič dotakneta njuni telesi. Morda je tu Katmandu, bije Damjanovo srce, najbrž je tu, to je gotovo Katmandu.

Toda Rosemary potuje naprej, se pravi, da je Katmandu tudi drugje, morda je Katmandu tam, kjer ga najdeš.

Plima se dotakne njunih nog, dekle vstaja. Zleze izpod čolna in teče po sipini v vodo, polna Damjana, Damjanove pene, Damjanovega spomina.

Damjan si prižge pipo in skriva Rosemary v modrikast dim. Potem gresta skupaj v pristanišče in Damjan stoji ob pomolu, dokler ladja ne izgine med trupi ladij proti izhodu iz pristanišča.

Od tam gre potem na svojo lastno pot.

Odlomek iz knjige »Aleluja Katmandu« mladega slovenskega pisatelja Mateta Dolenca (rojen leta 1945). Knjigo je izdala založba Mladinska knjiga.

IMOS

L J U B L J A N A
TRG VII. KONGRESA ZKJ 1
TELEFON: 317-539, 316-937

GRADI TUDI ZA VAS

STANOVANJA RAZLIČNIH VELIKOSTI
IN POSLOVNE PROSTORE V LJUBLJANI
VSELJIVO V LETIH 1974, 1975, 1976

VSE, KAR ŽELITE ZVEDETI,
VPRAŠAJTE NA

IMOS

L J U B L J A N A
TRG VII. KONGRESA ZKJ 1
TELEFON: 317-539, 316-937

Črtomir Šinkovec

UGANKA

Ni padalo,
samo krov,
ko v dežju greš
z njim domov.

(dežnik)

Branka Jurca:

TI SI MOJA GRLICA

Klas je bratec, Jagoda sestrice.
Klas je dolg, potegnen — sestrico gleda
strmo navzdol. Jagoda je tenka in majhna,
komaj da je je za dober pedenj na vsaki
strani vratu ji binglja kratka spletena kitka.
Mama in oče sta odšla in zdaj sta sama.
Posteljeta postelji, pometata po tleh z
metlo, pobrišeta s krpo in gresta na vrt.
Vse grede so polne pisanih aster in Klas
in Jagoda jih zalivata. Sonce sije in na
nebu je oblak.

Grlica prileti na okno in zagradi:

»Gru, gru, gru, deževalo bo!«

Jagoda pogleda proti nebu in reče grlici:

»Samo en oblak je na nebu. Ne bo deže-
valo. Nič ne veš, grlica!«

»Gru, gru, gru, vem, vem!«

»Jagooda,« zakliče Klas, »okrasiva okno,
vsak po svoje!«

Stečeta. Jagoda po lesen zelen zabojček,
vanj nasuje prhke črnice in posadi z zem-
ljo vred vrsto cvetočih gorečk. Zalije jih
in steče na vrt. Gorečke jo veselo pozdrav-
ljajo.

Klas napne lok in nareže puščice. Lok
obesi na okno, puščice vtakne v tok na
okensko poličko. Steče na vrt in pogleda
proti Jagodinemu oknu: gorečke ga pozdrav-
ljajo, pogleda na svoje okno: tam so nje-
gove puščice.

Jagoda stopi pred Klasovo okno. Zagleda
lok in puščice v toku, prime lok, ga napne
in pomeri s puščico naravnost proti nebu.
Puščica zašvistne — vščšč — in že pre-
bode nebesno modrino. Zazdi se ji, da
je zadela zvezdo, ki je prej ni videla.
Zvezda je za hip zablestela in zadrgetala.
Jagoda napenja lok in izstreljuje puščice.
Klas steče po stopnicah, priteče v sobo,
zagleda v Jagodinih rokah lok in vpraša:

»Kje so puščice?«

»Izstrelila sem jih!«

»Pokažem ti!«

Steče kot burja skozi dvojne odprti vrat
proti oknu, kjer cvetijo gorečke. Jagoda
steče za njim, Klas pa trešči gorečke z
zabojem vred na tla. Gorečke popadajo na
vrt in si rečejo:

»Poženimo na vrtu korenine!«

Napijejo se vode, se vzravnaajo in znova
vzcvetijo.

Vtem že skoči Jagoda v Klasa. Klas ji ne
prizanaša. Poriva jo stran od sebe. Prime
jo za kitko in jo zvije k tlom. Jagoda se
joka in hlipa.

»Takšna surovina!« zakriči Jagoda. »Kaj so
krive gorečke?«

»In kaj so krive puščice? Ukradla si mi
jih!«

Grlica prileti, zapoje, a ne Klas in ne Ja-
goda je nista slišala.

»Medved si, veš,« reče Jagoda, »kamor
prideš, vse pomendraš!«

»In ti? Sraka si, tatinska sraka!«

»Če sem jaz sraka, si ti slon, cop, cop,
vse pohodiš, vse uničiš, slon si, slon...
Oh, kako bi bila srečna, če bi te ne bilo!«

Gitica Jakopin

Šopek za mamo

Moja mama kakor sonce
greje mi srce,
tisto sonce spomladansko,
ki prežene vse megle.

Moja mama kakor dežek
mi blaži srce,
tisti tihi, blagi dežek,
ki nam pozlati steze.

Moja mama kakor veter
mi bodri srce,
tisti veter nagajivi,
ki prižvižga v vrh gore.

Šla na trato bom zeleno,
kjer se sonce vetru smeje,
tja, kjer veter nagajivi
rože in metulje šteje
in kjer dežek, tihi dežek,
rose seje skozi veje

in na trati tej zeleni
šopek našla bom izbran,
šopek sonca, rose, vetra —
mami za njen dan.

Kristina Brenkova

POMLAD JE PRIŠLA

V našo dolino je prišla pomlad po žagarje-
vem grabnu nizdol. Vsaj meni se je zdelo
tako, zato ker so v žagarjevem grabnu
vzcveteli prvi zvončki in trobentice. Mlado
jutranje sonce se je uprlo v breg nad po-
tokom in jih poklicalo na dan izmed rjavih
trav.

Kako težko smo jo pričakali otroci, ki bi
bili radi sezuli okorne zimske čevlje in
hodili bosi po topli zemlji. Če sem se
bosa udarila na oster kamen, mi je mama
položila na rano mlad trpotčev list in ga
trdno privežala z belim povojem.

Pomlad je priklicala vijolice iz najbolj son-
čnega brega nad hišo. Ker je prišla pomlad,
so se večerne zvezde spustile nižje nad
strehe vaških hiš. Nisem mogla zaspiti in
sem trdno zatiskala oči in prosila in rotala:
Da bi šla v šole, da bi šla v šole.

Ker smo si otroci zelo želeli, da bi se
usulo prebelo pajčolansko cvetje s češnje-
vih vej in da bi češnje dozorele, je pomlad
usmiljeno odšla iz naše doline.

Odšla je kot mlada Vipavka, ko je do
zadnjega razprodala okrogle, rdeče vipav-
ske češnje iz prelepo spletenega jerbasa.

Lili Novy

DEŽ

Kakšen dež se je ulil!
Pada kot za stavo.
Temu, ki ga je dobil,
dobro pere glavo.
Nama dvema pa se zdi
vreme kar veselo.
Dežek, daj!

Škropotaj!

Kaj pa moreš nama ti,
ko sva pod marelo!

Krožek mladih dopisnikov

Dragi otroci!

Hvala za lepa pisemca! Metka, Erika, Mirjam, Jelka, Leon, pa kar dva Boruta, Žekšev iz Sindelfingna in Kokaljev iz Ravensburga, ste zares lepo opisali svoje družine, tako, da se zdaj že kar skoraj poznamo, čeprav se nismo še nikoli srečali. Erika Šprajcercjeva nam je tudi prav prijetno opisala svojo pot vsak ponedeljek do slovenske šole. Martina Penz iz Sindelfingna nas je pa kar osebno z mamico obiskala v uredništvu malo po novem letu in nam prinesla svoj spis. Seveda smo bili zelo veseli ljubega obiska in tudi dopisa. Hvala vsem in še pridno pišite. Kaj ko bi enkrat vsak napisal kaj drugega. Na primer, da bi vsak od vas s kratko in preprosto besedo opisal kakšen svoj doživljaj, ki se ga posebej rad spominja? Poskusite. Najboljše dopise bomo seveda nagradili. Pa vsem prav lepe pozdrave!

Naša družina

Vseh skupaj nas je v družini pet: očka, mamica, brat in jaz ter starejša sestra, ki je v Jugoslaviji. Ob pol petih zjutraj se najprej zbudi očka. Ob petih se odpelje v službo. Ob pol sedmih se zbudi jaz in brat Janko. Ko pozajtrkujeva, greva v šolo. Nazadnje odide mamica, ki ima pet minut do službe. Vsako drugo soboto in nedeljo ima prosto. Kadar ima prosto, napravi dobro kosilo. Po kosilu gremo na sprehod ali pa k Andrejki. Kadar mama dela, skuha kosilo očka. V kuhinji mu tudi pomagam. Zvečer potem gledamo televizijo. Najraje gledam, če je kakšen kavbojski film. Ob osmih večerjamo. Nato pa z bratom leževa spat. Očka pa čaka mamico, ki se vrne ob desetih zvečer iz službe. Redkokdaj smo zbrani vsi skupaj.

Metka Lupšina
6. razred slov. šole
Ravensburg

V naši družini smo trije: atek, mamica in jaz. Nimam ne bratca ne sestrice. Atek je pri Daimler-Benz tehnici delavec. Mama pa je v tovarni Mercedesov in ta, tovarna se tudi imenuje Daimler-Benz. Velikokrat sem sama. Zato moram vedno paziti na uro, da ne zamudim šole. Moram se pridno učiti in ubogati starše. Pa tudi učitelje v šoli, saj imam vse rada.

Erika Planko
6. razred slov. šole
Sindelfingen

Trije smo v naši družini. Mama in atek sta od jutra do večera odsotna. Atek dela pri tvrdki Bizer, mamica je pa zaposlena pri Daimler-Benz. Vsak ponedeljek obiskujem slovensko šolo. Tudi moj maček Peter, ki me čaka doma, je majhen član naše družine. Najlepši dan je za nas vse nedelja, ko smo skupaj.

Borut Žekš
4. razred sl. šole
Sindelfingen

Naša družina ni velika. Štirje smo. Moj očka se je rodil v Dolenjih Slavečih v Prekmurju, mamica pa v Ljubljani. Brat Kristijan je star štiri leta in hoče biti vedno najbolj zanimiv v družini. Jaz sem se rodila v Stuttgartu leta 1964 in sem stara devet let. Najbolj zanimivo je pri nas ob večerih. Takrat lahko vsak po svoji volji pripoveduje kar je čez dan doživel.

Mirjam Behek
4. razred slov. šole
Sindelfingen

Moj atek gre zgodaj zjutraj v službo. Skoraj vedno je v tovarni. Jaz grem pa ob osmih v šolo. Mama doma pospravlja in skuha kosilo. Ko pridem iz šole, je poldan in lahko kosim. Mamica gre ob pol dveh v službo. Jaz delam popoldne naloge in se tudi igram. Atek pride ob treh domov in se najprej najé. Jaz grem zvečer zgodaj spat. Atek pa gre ob desetih v tovarno po mamico, ki je delala ves popoldan. Malokdaj smo vsi skupaj doma, kadar pa smo, sem zelo vesel.

Borut Kokaljev
4. razred slov. šole
Ravensburg

Moj ata mora vsako jutro zelo zgodaj oditi na delo. Ima zelo težko delo, saj mora cele dneve prenašati težke zaboje s pivom. Mamica je doma, ne hodi v službo. Erna mora voditi vsa pisarniška dela in še skrbeti za družino. Moja mala sestra Miša hodi vsak dan zjutraj in popoldne v otroški vrtec. Jaz pa hodim v šolo. Skoraj vsak dan imam pouk dopoldne in popoldne. Skupaj se dobimo vsi samo ob nedeljah. Včasih gremo na sprehod, največkrat smo kar doma. Takrat gledamo televizijo in smo veseli, kadar je na sporedu otroška oddaja.

Jelka Kranjc
4. razred slov. šole
Sindelfingen

Že mnogo let smo v Nemčiji. Tu sem začel hoditi v šolo. Pred dvema letoma sem dobil tudi sestrico. Vsi jo imamo zelo radi. Z njo se rad igram. Pridna je in rada me ima. Najbolj rad jo ima pa najbrž atek. Ker dela vsak dan ponoči, jo čez dan pazi. Mamica gre v službo, jaz pa v šolo. Kadar sestra ob torkih popoldne spi, me atek hitro zapelje v slovensko šolo. S sabo pa pripelje še Metko in Janka in še Riharda in Andrejko iz Ravensburga. Če ni preveč truden, nas pride zvečer ob 5. uri zopet iskat. Veseli se peljemo z njim spet domov. Atek pa pomaga mamici pri delu in skrbi, da smo zadovoljna in srečna družina. Takšen je moj atek. Kdo ima še takega?

Leon Kokol,
4. razred slov. šole
Ravensburg

Moja pot do slovenske šole

V slovensko šolo hodim vsak ponedeljek. V šolo pridem malo pozneje kot bratec. V nemško šolo hodim v Nürtingen in se vozim tja z avtobusom. Okrog štirih pridem na Goldberg. Mamica ali oči me vsakokrat čakata z avtom, da me peljeta. Če bi morala iti peš, bi prišla zelo pozno in se mi skoraj ne bi splačalo iti. Domov pa se vračam največkrat peš, ali pa me pride kdo iskat. Če je lepo vreme, rada hodim peš, v slabem vremenu pa ne. Saj moram pol ure hoditi.

Erika Šprajcerc
Sindelfingen

Prvikrat sem gledala slovensko igro

Rojena sem v Nemčiji in z veseljem obiskujem slovenski dopolnilni pouk. Zadnje nedeljo v novembru lani smo se mi — mama, jaz in moja dva bratca, odpeljali z avtobusom v Stuttgart. Tam je dramska skupina Slovenskega kulturno umetniškega društva Triglav uprizorila igro »Užitkarji«. To je zelo žalostna igra. Gledalcem je bila všeč. Vsi so veliko ploskali. Meni je najbolj ugajala mlada žena Francka. To je bila vloga hudobne ženske. Govorila pa je ta igralka tako lepo glasno in razločno, da sem jaz vse kar dobro razumela.

Martina Penz
stara 9 let
Sindelfingen

Stoletnica metra in evropsko drsalno prvenstvo

Prva priložnostna znamka, ki je izšla v letu 1974, je znamka, posvečena pomembni spominski obletnici in sicer stoletnici metrskega merskega sistema v naši državi.

Meter kot dolžinsko mero so določili med francosko revolucijo leta 1795 kot štiridesetmilijonski del poldnevnik, ki gre skozi Pariz. Leta 1799 je Francija meter tudi uradno in zakonsko uvedla. Tako so tisti naši in hrvaški kraji, ki so za časa Napoleona I. bili v Iliriji, imeli od njene ustanovitve leta 1809 do njenega propada 1815 kot uradno dolžinsko mero že tudi meter oziroma metrski sistem.

Meter pa ni postal samo dolžinska mera, ampak tudi osnova za ploskovne, prostorninske in težne mere (m^2 , a, m^3 , l, hl, kg, g itn.). Z metrom se je torej ustvaril nov splošni merski sistem.

Obče na Slovenskem se je meter uvedel skoraj sočasno kot v vseh drugih takratnih avstroogrskih deželah. V vseh avstrijskih deželah in s tem na vsem Slovenskem, razen v Prekmurju, je bil meter oziroma metrske mere dovoljene od 1. januarja 1873, obvezen pa od 1. januarja 1876, in to na podlagi zakona o merah z dne 23. julija 1871. V Prekmurju in na Hrvaškem je bil metrski sistem uveden z zakonskim člankom VIII. skupnega hrvaško-slovenskega sabora, izdanim 17. aprila 1874. Srbija ga je uvedla z zakonom o merah 14. decembra 1873, Črna gora s pravilnikom o merah 11. novembra 1903 ter Bosna in Hercegovina 5. julija 1911.

Na podlagi mednarodne pogodbe o metru, podpisane 20. maja 1875, je bil ustanovljen tudi mednarodni urad za uteži in mere.

Priložnostna znamka za stoletnico metra pri nas je izšla 10. januarja 1974 v nakladi 1 milijon znamk in s ceno 80 par. Druga priložnostna znamka v januarju je izšla 29. januarja za Evropsko prvenstvo v umetnostnem drsanju in plesih na ledu, ki je bilo od 29. januarja do 2. februarja v Zagrebu. To prvenstvo je

bilo pod pokroviteljstvom predsednika SFRJ, maršala Tita, v počastitev stoletnice zagrebškega drsalnega društva kot prvega drsalnega društva v Jugoslaviji. Nastopilo je 122 tekmovalcev iz 18 držav. Prvo evropsko drsalno prvenstvo je bilo leta 1891 v Hamburgu, in sicer so tekmovali samo moški. Ženske so začele

tekmovati leta 1930, v plesih na ledu pa šele 1954.

Letošnje evropsko drsalno prvenstvo je 64. po vrsti za moške, 38. za ženske in 21. v plesih na ledu.

Znamka velja 2 din in jih je bilo izdanih 450.000. Na znamki je na svojstven način prikazan drsalec in drsalne črte, delo zagrebškega likovnika Bojana Stranića. Znamka za stoletnico metra pa je delo znanega beograjskega mojstra Andreja Milenkovića.

Obe znamki sta podolgovati in ju je natisnil beograjski zavod za izdelovanje bankovcev v štiribarvnem ofsetu in v polah po devet znamk. Znamki sta veliki $30 \times 37,5$ mm, brez belega roba pa $26 \times 33,5$ mm in z grebenastimi zobci $13 \frac{1}{2}$.

Spominski koledar marec 1974

1. in 2. 3. 1924 je bila v Clevelandu slavnostna otvoritev največjega slovenskega društvenega in kulturnega hrama v ZDA — Slovenskega narodnega doma.
4. 3. 1844 je bil rojen na Muljavi pri Stični eden najboljših slovenskih pisateljev, Josip Jurčič, ki je kljub prerani smrti napisal vrsto odličnih pripovednih del.
6. 3. 1836 je bil rojen v Podsmreki pri Velikih Laščah slovenski pesnik in pisatelj Josip Stritar.
7. 3. 1891 je umrl na Dunaju največji slovenski jezikoslovec 19. stoletja Fran Miklošič.
7. 3. 1945 je bila v Beogradu ustanovljena začasna enotna vlada Demokratske federativne Jugoslavije pod predsedstvom maršala Josipa Broza Tita.
8. 3. 1910 so ameriške socialistke prvič manifestirale za žensko enakopravnost; v spomin na ta dogodek praznujemo tega dne mednarodni praznik žena.
12. 3. 1958 je umrl v Clevelandu August Kollander, lastnik in ustanovitelj znane slovenske potovalne agencije.
14. 3. 1883 je umrl utemeljitelj znanstvenega socializma in voditelj svetovnega proletariata Karl Marx.
16. 3. 1944 je ustanovil izvršni odbor Osvobodilne fronte slovenskega naroda pokrajinski odbor OF za Koroško.
17. 3. 1943 so izvedli Italijani veliko akcijo proti osvobojenemu ozemlju v Dolomitih, ki so ga takrat imenovali tudi Dolomitska republika.
18. 3. 1904 je bil rojen v Sežani slovenski pesnik Srečko Kosovel, ki je opeval predvsem trpko kraško pokrajino, hkrati pa izpovedoval svojo vizijo velike revolucije.
21. 3. 1898 se je rodil v Prapročah pri Grosupljem Louis Adamič, ameriški pisatelj slovenskega rodu.
27. 3. 1941 je izvedla skupina oficirjev v Beogradu državni udar, ko so hkrati dosegli višek množične demonstracije proti pristopu Jugoslavije k vojaškemu paktu fašističnih sil.
31. 3. do 2. 4. 1945 je bil v Parizu Prvi izseljenski kongres.

Kako se oblačijo Slovenke

Poletje, dopust, sprostitiv. To je obenem tudi čas, ko je lahko tudi naša garderoba bolj sproščena in svobodna. Ne samo zvečer, tudi čez dan so lahko obleke drznejše. Izbiramo med športnim stilom, elegantnim stilom tridesetih let ali romantiko. Eleganten, bolj umirjen stil bo zadovoljil žene v najlepših letih, mlajše pa bodo pogumnejše. Letošnja poletna moda nas ne omejuje v dolžini kril, ki segajo od kolen vse do gležnjev. Krila so ozka, zvonasta ali široko krojena. Vzorci so drobni cvetlični ali progasti, lahko pa je blago tudi enobarvno. Izbrala sem tri modele, ki okvirno predstavljajo način oblačenja za letošnje poletje. Prvi model je obleka s širokim krilom. Velik ovratni izrez krasi ovratnik, rokavi so rahlo nabrani in se zaključujejo z manšeti. Nad in pod všitim pasom iz istega blaga je obleka rahlo nabrana. Zapenja se prek cele dolžine. Za kostim na skici lahko izberete tudi tanek jersey. Krilo je zvonasto krojeno, vendar precej ozko prek bokov. Bluza ima na prsih žepka, pod katerima do pasu tečejo tri gube. Bluza je lahko iz bombaža, krilo pa iz platna. Zanimiv pas ali drugi dodatki bodo obleko še poživili.

Beba

zavarovalnica MARIBOR

Maribor, Partizanska c. 47, tel. 23-961

s poslovnimi enotami

Ljubljana, Celovška c. 177, tel. (061) 55-333, 56-893

Celje, Prešernova ul. 6, tel. (063) 22-296

Piran, Ul. IX. Korpusa 10, tel. (066) 73-481, 73-482

Postojna, Jenkova 1, tel. (067) 21-023

ter zastopstva:

Ptuj, Prešernova 20; Dravograd, Meža, 13; Jesenice, Rogljeva 1; Zagreb, Masarykova 13/I; Kranj, Staneta Rozmana 13; Ljutomer, Glavni trg 1; Koper, Ulica JLA 3

in zastopniki v vseh večjih krajih

se priporoča in sprejema v zavarovanje vse vrste imovinskih, transportnih in osebnih zavarovanj

Ponovitev oglasa iz Rodne grude št. 1, stran 13. Prizadetim in bralcem se lepo opravičujemo.

— Ti ga pa zadnje čase krepko žehtaš, Janez!
— Kaj morem: za delo nisem, pa na ta način pomagam obnavljati vinograde!

Mali oglas v letošnji zimi: »Iščemo vremenarja, ki bi znal prelisičiti letošnjo zimo in bi priklical sneg, ki je bil pomotoma poslan v južne kraje in na Bližnji vzhod. Eventualno ga zamenjamo celo za nafto.
Obupani — na zimsko sezono pripravljeni — slovenski gostinci«

vaš
kotiček

Dragi rojaki iz Pennsylvanie!

Želite redno prejemati Rodno grudo in Slovenski koledar? Morda ne veste kako in kaj, morda ne utegnete pisati. Vse, od naročila do plačila, bo za vas hitro in vestno uredila naša zastopnica

Mrs. Anna KLUN
206 1St.
PITTSBURGH, Pa. 15125
Telefonirajte ji na številko 781-8984.

Grafologija

Ali vas mučijo duševni problemi in ne veste, kam in kako? Včasih delno pomaga že to, da se nekomu zaupate in se z njim pogovorite. Še bolje je, če se z vašimi problemi obrnete na strokovnjaka — grafologa, ki vam na podlagi znanstvene analize vašega rokopisa lahko pove, kaj delate napak in kaj morate storiti, da se boste izognili nadaljnjim problemom.

Pišite mi z navedbo vaše starosti in poklica. Odgovoril vam bom v najkrajšem času.

Dipl. grafolog Franc Udovič
807 Ingolstadt, Postfach 2901
Deutschland

Poizvedba

Gospa Kokalj, roj. Adam Ana, 1909, iz Smolenje vasi, Novo mesto, Slovenija, Jugoslavija, je živela pred 20 leti v okolici Chicaga, kje živi sedaj, pa ne vem. Verjetno se je znova poročila, zato je njen novi priimek neznan.

Dediči v Novem mestu so jo razglasili za mrtvo, njene otroke pa zatajili. Ker ne verjamem, da ne živi več, prosim, naj se mi oglasi.

Če pa je res umrla, prosim njene otroke ali brata Adam Johana, naj mi pišejo na naslov: MIHALIČ, roj. Ambrožič Alojzija, Smolenja vas, 68000 Novo mesto, Slovenija, Jugoslavija.

Vsakomur, ki bi mi karkoli sporočil o njej, o njenih otrocih ali bratu, se vnaprej zahvaljujem.

Če ste se preselili...

Če ste se preselili, izpolnite naslednji obrazec in ga v kuverti pošljite na naslov naše uprave: Rodna gruda, 61001 Ljubljana, Cankarjeva 1/II, p. p. 169

Ime in priimek:

Stari naslov:

Novi naslov:

Mali oglasi

Prodam staro hišo, 83 m² stanovanjske površine. Celotna površina z vrtom je 3100 m². V hiši je električna, vodovodna napeljava je do hiše. Leži ob asfaltirani cesti v Trebnjem (Stari trg 7). Cena je ugodna.

Poizvedbe pri:

Ladislav KREVS
5182 WEISWEILER, Wilhelmshöhe 5
Deutschland

PRODAM NOVO STANOVANJE, 61 m² površine, z vrtičkom, v prelepi Gorenjski. Naslov:

Janez GOLMAJER
Pristava 69b
64290 TRŽIČ

Zelo ugodno prodam novo, podkleteno vrstno hišo z malo vrta, lastno centralno kurjavo, na zelo lepem položaju v Ljubljani. Ponudbe pod:

Bogdan BUKOVEC
Cesta na Brdo 32b
61000 LJUBLJANA

Najuspešnejše Helidonove plošče

LONG PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

1. Ansambel bratov Avsenik: Za tvoj praznik, Srebrne smučine	FLP 04-031/1-2
2. Ansambel L. Slaka: Glas harmonike	04-027
3. Ansambel bratov Avsenik: Zlati zvoki	04-021/1-2
4. Ansambel Lojzeta Slaka: Pod Gorjanci je otoček	04-020
5. Ansambel Mihe Dovžana: Dimnikar	04-023
6. Ansambel Jožeta Burnika: Obletnica poroke	04-029
7. Ansambel Richie Vadnal: Stara ljubezen	04-033
8. Ansambel Maksa Kumra: Na Vrhe	04-024
9. Slovenski oktet: S pesmijo okrog sveta	09-012
10. Stanka Kovačič: Moj fant pa ljubi drugo	04-028

SINGLE PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

1. Ansambel Lojzeta Slaka: Sto obljub, sto želja	FSP 4-030
2. Ansambel Štirje kovači: Sosedovo dekle	4-029
3. Janko Ropret: Korakaj, korakaj	5-081
4. Majda Sepe: Vagabund	5-075
5. Marjetka Falk: Sama fanta našla si bom	5-073
6. Alfi Nipič: Povem vam, to ni prav	5-070
7. Mojca Pokrajculja	1-005
8. Erazem in potepuh	2-002
9. O junaškem kovaču	1-002
10. Kekčeva pesem	2-001

Opomba: Avsenikove plošče so zaradi prodane licence namenjene izključno za prodajo v Jugoslaviji.

**zmagovalec
tour d'europa**

... je
lahko
vaš

* takojšna dobava
* potrošniški kredit !

**slovenija
avto**

Ljubljana Maribor Kranj
Celje-Avtomotor Krško Koper

avtotehna

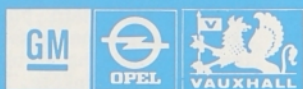
zastopstvo tujih firm
ljubljana
titova cesta 36

Predstavništva: Zagreb, Split, Sarajevo, Skopje, Beograd in Rijeka

Servisi: Ljubljana, Beograd

Pogodbni servisi v vsej Jugoslaviji

Vam nudi

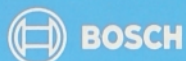

osebne avtomobile OPEL, VAUXHALL za devize in dinarje

KADETT
ASCONA
MANTA
RECORD
VIVA

komercialna vozila: kamioni vseh nosilnosti razen od 2,5 do 4 t
avtobusi, viličarji

avtoelektriko Bosch — svečke, meglenke, akumulatorje itd.

gospodinjske aparate Bosch

televizorje, magnetofone in radioaparate ter avtoradie BLAUPUNKT

Canon

fotoaparati, filmske kamere, projektorji CANON

Jaka Čop: Čas je napravil svoje, Ladra-Kobarid

Sv. Florijan, zaščitnik pred ognjem, na kozolcu v Podjelju v Bohinju

Kozolci, kot jih je videl Jaka Čop

V stebriščni dvorani Mestne hiše v Kranju je bila 17. decembra lani otvoritev razstave umetniških fotografij Jaka Čopa »Kozolci na Slovenskem«. Šlo je za kakšnih sto črno-belih posnetkov kozolcev iz vseh krajev Slovenije, ki jih je znani planinski fotograf in zdaj že upokojeni delavec jeseniške Železarne Jaka Čop ujel v objektiv svojega radovednega fotografskega aparata v zadnjih letih. Razstavo je pripravil Gorenjski muzej v Kranju, ki se zaveda, da so te — in tudi vse druge — fotografije kozolcev pravzaprav dokument nekega časa in nekega stanja v razvoju tega našega edinstvenega arhitektonskega spomenika. Avtor je vse fotografije, ki jih je uvrstil na razstavo, muzeju tudi poklonil.

Za razstavo o slovenskih kozolcih, ki je bila v Kranju odprta skoraj mesec dni, je bilo veliko zanimanje. Po besedah kustosa za umetnostno zgodovino Gorenjskega muzeja dr. Ceneta Avgušтина večje, kot za druge razstave, ki so jih pripravili v lanskem letu. Jaka Čop mi je ob zadnjem srečanju konec januarja povedal, da se zanj zanimajo tudi v drugih slovenskih krajih; omenil je Radovljico. Novo mesto in še nekatere. Pravzaprav bi bilo res škoda, da razstava, ki pokaže kozolce s celotnega slovenskega etničnega območja, kjer ti seveda so, in ki seže z nekaj fotografijami celo za mejo, ne bi obiskala tudi drugih slovenskih krajev, saj je slovenska po svojem obsegu in zamisli, ne pa, denimo, gorenjska. Čop mi je rekel, da bi bil vesel, če bi jo videli tudi kje na Primorskem, saj ima s tega področja precej zanimivih posnetkov.

O Jaku Čopu

Preden zapišem nekaj o eksponatih s kranjske razstave in o Čopovih kozolcih nasploh, bi Jaka Čopa rad na kratko predstavil, čeprav ga veliko naših izseljencev najbrž pozna po treh njegovih čudovitih knjigah fotografij, ki jih je doslej izdal pri Državni založbi Slovenije. To so: »Svet med vrhovi«, »Raj pod Triglavom« in »Viharniki«. Jaka Čop, rojen leta 1911 na Jeseni-

cah (znani alpinist Joža Čop je njegov stric), vseskozi priden delavec v Železarni, zdaj upokojen in živi v svoji hišici na Rodinah pod Stolum, že več kot štiri desetletja upodablja v črno-beli fotografiji predvsem motive gorske pokrajine. Med tednom je delal, garal, ob sobotah in nedeljah ter med dopustom pa je hodil po gorah, v vsakem letnem času, v vsakem vremenu, obvezno s fotografskim aparatom v nahrbtniku, in slikal. Njegov odnos do narave in do gora najlepše kažejo prav njegove knjige, njegove fotografije. Čop je tudi član fotokluba »Andrej Prešeren« Jesenice in je razstavljal že doma in v tujini. Pri ljudski tehniki in pri matičnem fotoklubu je dobil za dolgoletno uspešno delo zlato plaketo. Planinsko društvo Jesenice, Planinska zveza Slovenije in Planinska zveza Jugoslavije so mu dodelili zlati častni znak. Na zvezni razstavi planinske fotografije v Beogradu je prejel zlato plaketo »Ljudi i planine«. Skupščina občine Jesenice mu je izrazila priznanje za delo na kulturno-prosvetnem področju s podelitvijo plakete Toneta Cufarja, posebno priznanje za njegovo življenjsko delo pa mu pomeni Prešernova nagrada Gorenjske za leto 1973.

Jaka Čop in Gorenjski muzej v Kranju sta me prosila, da za katalog k njegovim razstavim napišem kratek tekst. Seveda sem rad privolil, saj imam rad kozolce, resnično rad. Vem, da so kozolci relikti prastare preteklosti, ki so žilavo zraščeni s slovensko pokrajino in ki so žilavo grešljivi gospodarski objekti slovenskih kmečkih domov. Vem tudi, da se starajo, da propadajo v krajih, kjer njive prerašča plevel, in da se pomlajujejo z novimi materiali tam, kjer je kmetovanje še živo, kjer okrog njiv zdaj ropotajo traktorji ali vsaj motorne kosilnice. Takole sem napisal o Čopovih kozolcih:

O njegovih kozolcih

Jaka Čop, ki je skozi objektiv svojega fotoparata opeval doslej predvsem skalni svet naših vršacev, se je tokrat spustil v dolino, na

polja, v vasi. Zamikale so ga svojevrstne arhitektonske konstrukcije, izdelane iz pravokotno se križajočih navpičnih in vodoravnih drogov, ki so ali prazne, kot ogromne harfe, postavljene ven v naravo in pokrite, da jih dež ne zmoči, le veter se lovi v njihove late, ali pa polne, da se skeleta sploh ne vidi, zabasane z zlatimi žitnimi snopi ali z dišečim senom. »Srečal sem kozolce tudi visoko v gorah, na nekaterih naših planinah, zato sem postal pozoren nanje, zato sem se jih lotil,« pravi Jaka Čop. Prehobil je velik del Slovenije in pokukal tudi za mejo, nič mu ni ušlo, nobena podrobnost, nobena značilnost, njegovo oko je skozi objektiv fotoaparata videlo vse tisto, kar mi, ki vsak dan hodimo mimo teh arhitektonskih mojstrovčin — izdelkov slovenskega človeka, ne vidimo. Preveč jih je, v gozdu ne vidimo dreves, in preblizu so nam, zrasli smo z njimi, navadili smo se jih videti vsak dan kot nekaj povsem normalnega, kot nekaj, kar mora biti, kar preprosto je, zato se ne vprašujemo, kako in zakaj.

In zato mora priti Jaka Čop s svojim bistrim očesom in s svojimi izdelki, s kozolci, ujetimi na fotografski papir, s skupinami teh kozolcev, z detajli, z oblikami iz vseh naših pokrajin — da jih vidimo, da smo kar naenkrat začudeni nad njihovo lepoto, da se kar naenkrat zavemo, kaj pravzaprav imamo. In potem ugotovimo, da teh, do skrajnosti preprostih in do skrajnosti funkcionalnih priprav za sušenje žita, trave, detelje, koruze, praproti itd. drugje po svetu ni, da so kozolci res naši, res slovenski, da jih celo po vsem slovenskem etničnem ozemlju ni, da pa jih najdemo ponekod na Koroškem in vzhodnem Tirolskem. In tedaj se zavemo tudi, da še zdaj ne vemo točno, zakaj Slovenci imamo kozolec in zakaj ga ni marsikje tam, kjer so podobni klimatski in splošni geografski pogoji za kmetovanje.

Jaka Čop se je kozolcev, ko jih je začel opazovati, lotil sistematično. Vedel je, da je njihova osnovna funkcija sušenje, zato je začel z ostrnicami, ki — postavljene v vrsto in povezane z vodoravnimi latami — pomenijo najbrž začetno fazo v razvoju kozolca. Potem nam pokaže primitivne, zasilne, le za nekaj časa postavljene kozolce, za njimi različne oblike stegnjenih kozolcev in šele potem dvojne kozolce, toplarje, ki so oblikovno najlepši, posebno tisti na Dolenjskem, in pri katerih je primarni funkciji sušenja dodana včasih manj, v glavnem pa že močno poudarjena sekundarna funkcija, to je shranjevanje nekaterih kmetijskih pridelkov.

In najbrž ni zgolj slučaj, da nam je Jaka Čop na začetku predstavil podrte, požgane, razpadajoče kozolce, njihove ostanke pravzaprav, na koncu pa nove, po zadnji vojni rojevajoče se kozolce, narejene z novimi materiali (beton, pločevina, železo, salonit). Oboje je danes resničnost: kjer kmetovanja ni več, tam so kozolci odveč, tam zato umirajo, kjer pa se obdelovanje zemlje modernizira, kjer je pridelkov na enaki površini vse več, tam se tudi kozolci pomlajujejo, čas zahteva tako.

O novi knjigi

Za konec naj povem še, da se Jaka Čop z Državno založbo Slovenije že dogovarja, da bo njegove kozolce izdala v knjigi. Gradivo, ki ga je razstavil, mora samo še dopolniti z nekaj novimi posnetki, ki mu še manjkajo, mi je zapal, potem pa bo vse skupaj že lahko oddal — in spet bomo lahko občudovali mojstrsko oko njegovega fotografskega aparata, tokrat Čopove slovenske kozolce.

Andrej Triler

Dvojni stegnjeni kozolec z zidanimi stebri v okolici Novega mesta. Foto: Jaka Čop

Oranje blizu Šentruperta na Dolenjskem

Foto: Andrej Triler

alpina
tovarna
obutve
žiri
jugoslavija

Proizvajamo:

- specialno smučarsko obutev:
alpske discipline, teki, skoki,
- planinske čevlje,
- delavske čevlje,

- moško in žensko modno ter otroško obutev

Dragi bralci!

Naročila za

Slovenski koledar

knjigo s stenskim koledarjem
in mesečno ilustrirano revijo

Rodna gruda

publikaciji za Slovence po svetu

sprejema SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
v Ljubljani in naši zastopniki po vsem svetu.

V ZDA boste koledar in revijo najhitreje prejeli od:

PROSVETA, SNPJ
2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, Illinois 60632

TIVOLI ENTERPRISES, Inc.
6419 St. Clair Avenue
CLEVELAND, Ohio 44103
telefon: 431-5296

TONY'S POLKA VILLAGE
591 E. 185 St.
CLEVELAND, Ohio 44119

Ana KLUN
206 1 St.
PITTSBURGH, Pennsylvanija 15215
telefon: 781-8984

Kristina PUGELY
3121 N 76th St.
MILWAUKEE, Wisconsin 53222

Frank L. TEKAUTZ
211 7th St. South West
CHISHOL, Minnesota 55719

Če želite revijo in koledar od nas, odrežite naročilnico, prosimo, čitljivo izpolnite in pošljite na naš naslov.

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
61001 LJUBLJANA, Cankarjeva 1/II., p. p. 169
SLOVENIJA — Jugoslavija

Naročam

Sprememba naslova:

SLOVENSKI KOLEDAR

Ime in priimek:

za leto

RODNO GRUDO od

Stari naslov:

..... dalje

Pošiljajte mi na naslov:

Novi naslov:

Naročajte pri Slovenski izseljenski matici

LONG PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

Ansambel Lojze Slak	GLAS HARMONIKE POD GORJANCI JE OTOČEK VISOKO NAD OBLAKI TITANIC
Miha Dovžan	DIMNIKAR, KI NOSI SREČO ZALJUBLJEN PAR MOJ OČE
Tone Kmetec	ZVON NAŠ STARI PTUJ TEBI DRAGA STARA DOMAČIJA 3 X 3 = 9 TA ŽLAHTNA VINSKA KAPLJICA
bratov Avsenik	ODMEV S TRIGLAVA OTOČEK SREDI JEZERA
Borisa Kovačiča Stanka Kovačič	MOJ FANT LJUBI DRUGO
Zadovoljni Kranjci	MI SE 'MAMO RADI MED ROJAKI
Maks Kumer	NA VRHE POMLAD V GOZDU
Štirje kovači	NA GOLTEH PESEM DOLINE
Rudi Bardorfer	RODNI KRAJ
Richie Vadnal	TA GLAŽEK JE PRAZEN V SOBOTO ZVEČER STARA LJUBEZEN
Borisa Kovačiča Stanka Kovačič Rafko Irgolič	DOBER DAN SONCE
Franca Korbarja	DOMOVINA
Slovenski oktet	KATRCA SEDEM ROŽ S PESMIJO OKROG SVETA
Jožeta Burnika	OBLETNICA POROKE
Moški pevski zbor Slave Klavora Maribor	ŽE ČRIČEK PREPEVA
Partizanski invalidski pevski zbor	PESEM O SVOBODI
Instrumentalni kvartet Tončke Maroltove	IZ SLOVENSKE GLASBENE ZAKLADNICE
Komorni moški zbor Celje	SLOVEN'C SLOVENCA VABI

SINGLE PLAY GRAMOFONSKE PLOŠČE

Ansambel Mihe Dovžana	ZALJUBLJEN SPREVODNIK
Burnik, Kraševce, Dovžan	ZA ROJSTNI DAN
Burnik Jože	ZADNJA POLKA
Kovačič Stanka	MATI KITARA
Ansambel Avsenik	KORAČNICA JULIJSKIH ALP JAZ SEM PA EN FRANC KOŠIR
Ropret Janko	LEPA KOT SEN

Ansambel Toneta Kmetca
Kobler Jože

Falk Marjetka
Irgolič Rafko
Mancini Stane
Leskovar-Flisar
Ljupka Dimitrovska
Arsen Dedič
New swing quartet
Srce
Vesela jesen 71
Erazem in potepuh
Srečno Kekec

ROŽA NEŽJA — Vajda Marija
DAN, KI GA JE ZAMENJALA NOČ
SKRIL V SRCE SEM SOLZE SVOJE
SPOMIN NA MARJANO
MOŽ NAJ BO DOMA
LETIJO PTICE
SPOMINČICA
ŠE EN GVAŽEK
LJUBLJANSKI ZVON
NAJ, NAJ, NAJ...
GVENDOLINA
Alfi NIPIČ — Oto PESTNER
MRAVLJICA
Pesem iz filma Bratovščina sinjega
galeba

MAGNETOFONSKE KASETE

Ansambel Lojzeta Slaka	NAJ VRISK POVE VESELO NA RAJŽO KADAR SREČAM TE
bratov Avsenik	ODMEV S TRIGLAVA
Mihe Dovžana	LOVCI PRETESNI ČEVELJČKI
Toneta Kmetca	LJUBICA LAHKO NOČ TA ŽLAHTNA VINSKA KAPLJICA
Zadovoljni Kranjci	VRNITE SE PTICE MED ROJAKI
The Vadrals	TA GLAŽEK JE PRAZEN
Ansambel	ŠTIRJE KOVAČI 033/2 ŠTIRJE KOVAČI 133/2
Stanka Kovačič	ZA TVOJ GOD MATI
Ansambel Borisa Kovačiča	LEŽI VASICA ZA GORO
Ansambel	FANTJE TREH DOLIN SLOVENSKI OKTET DOBRI ZNANCI in sestre Potočnik OD VASI DO VASI I OD VASI DO VASI II ČEZ POLJA IN LIVADE PROTI VASI JAZ BI RAD RDEČIH ROŽ

OPERA GORENJSKI SLAVČEK dve stereo plošči

BARVNI DIA, ki prikazujejo lepote in zanimivosti Slovenije in Jugoslavije. Vsaka serija obsega približno 30 posnetkov in ima posebno knjižico s pojasnili k besedilu.

Naročila naslovite na:

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA,
61001 LJUBLJANA, Cankarjeva 1/II,
Slovenija, Jugoslavija

Kuhinja VEGA
73

brest cerknica

OB OBISKU DOMOVINE SI OGLEDJTE SALON POHIŠTVA V CERKNICI
IN PRODAJALNO V MARIBORU, KNEZA KOCLJA 6

OB NAKUPU Z DEVIZAMI 5-ODST. POPUST!

PRODAJAMO DNEVNE SOBE, SPALNICE, KUHINJE, OBLAZINJENO POHIŠTVO
ZAHTEVAJTE PROSPEKTE:

brest 61380 cerknica
PROPAGANDA
JUGOSLAVIJA